РЕЧНИК МЕДИЦИНСКЕ ТЕРМИНОЛОГИЈЕ

српско - латинско - русински

СЛОВНЇК МЕДИЦИНСКЕЙ ТЕРМИНОЛОҐИЇ

сербско - латинско - руски

ДРУШТВО ЗА РУСИНСКИ ЈЕЗИК, КЊИЖЕВНОСТ И КУЛТУРУ
ДРУЖТВО ЗА РУСКИ ЯЗИК, ЛИТЕРАТУРУ И КУЛТУРУ

Р Е Ч Н И К
МЕДИЦИНСКЕ ТЕРМИНОЛОГИЈЕ
српско - латинско - русински

С Л О В Н Ї К
МЕДИЦИНСКЕЙ ТЕРМИНОЛОҐИЇ
сербско - латинско - руски

Нови Сад, 2006

ДРУШТВО ЗА РУСИНСКИ ЈЕЗИК, КЊИЖЕВНОСТ И КУЛТУРУ
Нови Сад

РЕЧНИК МЕДИЦИНСКЕ ТЕРМИНОЛОГИЈЕ

српско - латинско - русински

Редакција:
Др Никола Новта
Др Меланија Бики Тимко
Др Меланија Вислављски
Др Елена Камењицки
Мр. фарм. Злата Нађ
Др Олесја Недић
Др Борислав Сакач
Др Марта Хархаји
Др Зденка Шарчев

Сарадници и језички консултанти:
Др Ксенија Кухајда
Мр Хелена Међеши
Др Јулијан Рамач
Наталија Рамач
Др Михајло Фејса

Рецензенти:
Др Весна Нађ
Др Меланија Новак Стрибер

За издавача:
Ирина Папуга

Дизајн корица:
Др Михајло Љикар
Инж. Биљана Чакан

Компјутерска обрада:
Иван Кухајда
Славко Сабо
Ева Баран

Штампарија:
FB PRINT, Нови Сад

Нови Сад
2006.
ISBN 86-85619-02-5

ДРУЖТВО ЗА РУСКИ ЯЗИК, ЛИТЕРАТУРУ И КУЛТУРУ
Нови Сад

СЛОВНЇК МЕДИЦИНСКЕЙ ТЕРМИНОЛОҐИЇ

сербско - латинско - руски

Редакция:
Др Микола Новта
Др Мелания Бики Тимко
Др Мелания Вислављски
Др Марта Гаргаї
Др Елена Каменїцки
Др Олеся Недич
Мр. фарм. Злата Надь
Др Борислав Сакач
Др Зденка Шарчев

Сотруднїки и язични консултанти:
Др Ксения Кугайда
Мр Гелена Медєши
Др Юлиян Рамач
Наталия Рамач
Др Михайло Фейса

Рецензенти:
Др Весна Надь
Др Мелания Новак Стрибер

За видавателя:
Ирина Папуґа

Дизайн рамикох:
Др Михайло Лїкар
Инж. Биляна Чакан

Компютерски обробок:
Иван Кугайда
Славко Сабо
Ева Баран

Друкарня:
FB PRINT, Нови Сад

Нови Сад
2006.
ISBN 86-85619-02-5

ПРЕДГОВОР

Последњих двадесетак година непрестано се осећа потреба за речником русинске медицинске терминологије, будући да је у средствима јавног информисања (радио, телевизија, штампа) приметан недостатак познавања русинских термина из области медицине и здравства.

На иницијативу др Николе Новте, лекара специјалисте гинеколога, члана Друштва за русински језик, књижевност и културу, уз свесрдну помоћ и подршку председнице Скупштине Друштва Ирине Папуга и проф. др Ксеније Кухајда, председнице Одбора за научноистраживачки рад Друштва, окупила се група русинских лекара и фармацеута и договорила се да напише српско-латинско-русински речник медицинске терминологије. То су били: др Никола Новта, др Зденка Шарчев, др Марта Хархаји, др Борислав Сакач, др Меланија Вислављски, др Олесја Недић, др Елена Камењицки, др Меланија Тимко Бики, мр фарм. Златана Нађ. Рад је почео 2000. године.

У првој фази рада аутори су направили избор српских медицинских термина, уз њих су додали латинске термине и један део русинских еквивалената. У раду су користили медицинске речнике др Александра Костића и др Миливоја Медића. Као координатори, са ауторима су радили и проф. др Ксенија Кухајда и Наталија Рамач, новинар-лектор и председница Лингвистичке секције Друштва.

У другој фази рада група лингвиста: проф. др Јулијан Рамач, проф. др Михајло Фејса, мр Хелена Међеши и Наталија Рамач, чланови Лингвистичке секције Друштва, превела је још нерешене термине са српског на русински језик, при чему им је др Никола Новта био стручни консултант. Услед недостатка одређене русинске медицинске терминологије, ово је била најтежа фаза рада. Један део русинских еквивалената узет је из народног језика, а један део је створен по угледу на медицинске термине из других словенских језика (српског, украјинског, словачког, пољског). Српски термини латинског порекла су транскрибовани или су описно преведени.

Др Зденка Шарчев је припремила стручни додатак Речника. Аутори и Уредништво саставили су списак русинских лекара, стоматолога и фармацеута од почетка 20. века до данас. Др Никола Новта и др Јулијан Рамач припремили су додатак *Наше здравство у прошлости*. На крају рада одржано је саветовање под називом *Бели мантили у служби лексикографије.*

Рецензенти Речника др Весна Нађ и др Меланија Новак Стрибер помогли су нам у раду својим корисним сугестијама.

Текст су компјутерски обрадили др Иван Кухајда и Славко Сабо, уредник у Заводу за уџбенике и наставна средства.

Уверени смо да ће овај речник бити веома користан, у првом реду здравственим радницима русинске националности, а такође и преводиоцима, новинарима и лекторима у средствима јавног информисања, наставницима у средњим и основним школама и свим поштоваоцима русинског језика.

Уредништво

ПРЕДХОДНЕ СЛОВО

У остатнїх двацец рокох нєпреривно ше чувствує потреба за словнїком рускей медицинскей терминолоґиї, понеже у средствох явного информованя (радио, телевизия, преса) обачлїви нєдостаток познаваня руских терминох з обласци медицини и здравства.

На иницияґиву др Миколи Новти, лїкара специялисти ґинеколоґа, члена Дружтва за руски язик, литературу и културу, попри сердечней помоци и потримовки предсидателки Скупштини Дружтва Ирини Папуґа и проф. др Ксениї Кугайда, предсидателки Одбора за науковиглєдов ацку роботу Дружтва, позберала ше ґрупа руских лїкарох и фармацевтох и догварела ше же би написала сербско-латинско-руски словнїк медицинскей терминологиї. То були: др Микола Новта, др Зденка Шарчев, др Марта Гаргаї, др Борислав Сакач, др Мелания Вислявски, др Олеся Недич, др Елена Каменїцки, др Мелания Тимко Бики, мр фарм. Златана Надь. Робота почала 2000. року.

У першей фази роботи авторе направели вибор сербских медицинских терминох, ґу нїм додали латински термини и єдну часц руских еквивалентох. У роботи хасновали медицински словнїки др Александра Костича и др Миливоя Медича. Як координаторе зоз авторами робели и проф. др Ксения Кугайда и Наталия Рамач, новинар-лектор и предсидателька Линґвистичней секциї Дружтва.

У другей фази роботи ґрупа линґвистох: проф. др Юлиян Рамач, проф. др Михайло Фейса, мр Гелена Медєши и Наталия Рамач, члени Линґвистичней секциї Дружтва, преложела ище нєришени термини зоз сербского на руски язик, при чим им др Микола Новта був фахови консултант. Пре нєдостаток одредзеней рускей медицинскей терминолоґиї, то була найчежша фаза роботи. Єдна часц руских еквивалентох вжата зоз народного язика, а єдна часц створена по угляду на медицински термини з других славянских язика (сербского, українского, словацкого, польского). Сербски термини латинского походзеня транскрибовани або описно преложени.

Др Зденка Шарчев пририхтала фахови додаток Словнїка. Авторе и Редакция составели список руских лїкарох, стоматолоґох и фармацевтох од початку 20. вику по нєшка. Др Микола Новта и др Юлиян Рамач пририхтали додаток *Нашо здравство у прешлосци*. На концу роботи отримане совитованє под назву *Били мантили у служби лексикоґрафиї.*

Рецензенти Словнїка др Весна Надь и др Мелания Новак Стрибер помогли нам у роботи зоз своїма хасновитима суґестиями.

Текст компютерски обробели др Иван Кугайда и Славко Сабо, редактор у Заводу за учебнїки и наставни средства.

Прешвечени зме же тот словнїк будзе барз хасновити, у першим шоре здравственим роботнїком рускей националносци, а тиж и прекладателем, новинаром и лектором у средствох явного информованя, наставнїком у штреднїх и основних школох и шицким почитовательом руского язика.

Редакция

A

Adamova jabučica	ponum Adami	адамово яблучко
Adrenalin	adrenalinum	адреналин,
afekat	affectus	афект
alergija	allergia	алерґия
alkoholizam	alcoholismus	алкоголиз(е)м
antibiogram	antibioticogramma	антибиоґрам
antibiotici	antibiotica	антибиотики
apetit	apetit	апетит
- nemanje	anorexia	- нєдостаток апетиту
arsen	arsenum	арсен
arterija	arteria	артерия
- mala	arteriola	- мала
- proširenje	arteriectasia	- преширенє
- razmekšanje	arteriomalacia	- розмєгчанє
- stvrdnjavanje	arteriosclerosis	- ствардованє
- suženje	arteriarctia	- зуженє
- šivenje	arteriorrhaphia	- шице
- zapaljenje unutrašnjeg sloja	eandarteritis	- запалєнє нукашнього пасма
- zapaljenje	arteritis	- запалєнє
arterijski	arteriosus, arterialis	артерийни

B

babica	obstetrix	бабица
babinjara	puerpera	положнїца
babinje	puerperium, postpartum	положнїцтво, полог
badem	amigdala	мандуля
bakterija	bacterium	бактерия
bakteriologija	bacteriologia	бактериолоґия
bakteriostatik	bacteriostaticum	бактериостатик
balaban, kijavica	rhinitis	натха
banja	balneae	купель,баня
baza	basis	база, основа
bećaruše, mladalačke akne	acne juvenilis	пирщки, акни при младих
bedem	vallum	мур
belančevina	albuminum	бильчок
- raspadanje	proteolysis	- розпадованє

belančevinast	albuminosus	бильчкасти
belasica	stomatomycosis	печарочки у устох, били грудки
beleg	stigma	стиґма, знак, печац
beličast	albicans, albidus, albugineus	биляви, били
belina	albedo	билосц, билїдло
beonjača	sclera	бильнїчка
- zapaljenje	scleritis	- запалєнє
besan	rabidus, rabiosus,	розєдзени, нагнївани, розбешнєти
besanica	insomnia, pervigilium	нєспанє, безсонносц
beseda	oratio	бешеда
beskrvan	exangvinus	безкревни
besneti	furere	бешнїц
besnilo	rabies, lyssa	збешнєтосц
bespolan	asexualis	безполни
besudovan	avascularis	безсудзинови
besvesnost	coma, insonsciantia	нєсвидомосц, кома, замлєтосц
besvestan	comatosus	нєсвидоми, у коми
bešičan	vesicalis	мехиров(и)
bešično-usminski	vesicovaginalis	мехирово-роднїцови
bešika	vesica	мехир
- grč	cystospasmus	- корч
- kamen	cystolithiasis	- каменчок, каменки
- katar	cystorrhoea	- катар
- kila	cystocela	- брух
- mokraćna	vesica urinaria	- мочови
- naprslina	cystoschisis	- напукнуце
- nedostatak	acystia	- нєдостаток
- obnova operacijom	cyistoplastia	- обнова з операцию
- okolno tkivo	paracystium	- околна ткань
- paraliza	cystoplegia	- парализа
- pritvrđivanje	cystopexia	- притвердзованє
- rez kroz vaginalni zid	colpocyistotomia	- рез през ваґинални мур
- spad	cystoptosis	- спаднуце
- stvaranje otvora	cystostomia	- творенє отвору
- sušica	cystophthisis	- туберкулоза, сухоти,єфтика
- zapaljenje okolnog tkiva	paracystitis	- запалєнє околней тканї
- zapaljenje	cystitis	- запалєнє
bez groznice (vatre)	afebrilis	без горучки
bez	sine	без
bezbolan	indolens	без больох

bezglasan	aphonicus, aphonus	безгласни
bezimen	anonymus, innominatus	без мена
bezmirisan	inodorus	без паху
bezmlečnost	alactia	безмлєчносц
bezobličan	anideus, deformatus, difformis	безформови, безформни
bezosećajnost	indolentia	безчувствительносц
bezub	adentatus	беззуби, щербати
bezubost	anodontia	беззубосц, щербатосц
bezuman	furiosus, furibundus	безумни
bezvodan	anhydricus	безводни
beživotan	abioticus, inanimus	безживотни
biber, crni	Piper nigrum	попер, чарни
bič	flagellum	батог, батощок
bilo, puls	pulsus	пулс
- aritmičan	arrhythmicus	- аритмични
- brz	celer	- швидки
- brz, tvrd	contractus, opprenus	- швидки, тварди
- istanjen	filiformis	- сценшани
- majušan	parvus	- малючки
- mlitav	debilis, inanis	- опущени, слаби
- na prekide	intermittens	- з прервами
- naizmeničan	alternans	- зменюючи
- nejednak	inaequalis	- нєєднаки
- nepravilan	irregularis	- нєправилни
- obiman	magnus	- обсяжни, вельки
- odsutan	deletus	- одсутни
- paradoksan	paradoxus	- парадоксни
- podjednak	aequalis	- подєднаки
- pun	planus	- полни
- tvrd	durus	- тварди
- ubrzan	frequens	- пошвидшани
-valovit	undulosus	- габасти
-venski	venosus	- венски
biljka	planta	рошлїна
bistar	clarus, limpidus	бистри
bistrenje	clarificatio	бистренє, вибистрованє
bitan	essentialis, saliens	сущни
blag	benignus, blandus, lenis, mitis	благи

blatno kupatilo	illutatio	блатна купель
blato	limus, lutum	блато
- lečenje	pelotherapia	- лїченє
- lekovito	peloidum	- лїковите
blaznivost	delirium	буц нє при себе, делирий
bled	pallidus, luridus	бляди
bledilo	pallor	блядосц
blizanci	gemmeli, gemini	двойнят(к)а
bljuvanjak	emesma	виблюване
bobica	bacca, cysticercus	бобка
bobičav	cysticercosus	бобкасти
bobičavost	cysticercosis	бобкастосц
boca	lagena	фляша, фляшка
bocanje	scarificatio	джобанє, штуханє
bočica	laguncula	фляшочка
bodlja	spina, aculeus	церень
bodljav	spinatus, spinosus	церньови, джобаци, штухаци
boginje, crvenka	rubeolla, rubella	осипки, поки, рубеола, червенїдло
- male	morbilli	- осипки, морбили
- ovčije	varicella	- овчи поки, варичела
- velike	variolla	- вельки поки, вариола
bojažljiv	pavidus	бояжлїви
boja	tinctae, pigmentum	фарба
- nepravilna percepcija	parachromatismus	- нєправилна перцепция
- zemljane	terrosus	- глїняни
bojen	tinctorialis	фарбени
bojenje	coloratio, tinctio	фарбенє
bojiti	colorare	фарбиц
bok	latus	бок
bol	dolor	боль
- menstruacioni	menalgia	- менструацийни
- sredstvo za ublažavanje	antidolorosa	- средство за ублажованє
- telesni	somatalgia	- тїлесни боль
- u kostima	ostealgia	- у косцох
- u oku	ophthalmalgia	- у оку
- u podrebarju	epistalgia	- боль у подребровей часци
- u uhu	otalgia	- у уху
- u zglobu	arthralgia	- у ставцу
- u živcu	neuralgija	- у нерву (живцу)
bolan	dolens, dolorosus	боляци

bolesnik	aeger, patiens	хори
bolest	morbus	хорота
- morska	morbus nauticus	- морска
- planinska	morbus montanus	- горска
- postanak	nosogenesis, pathogenesis	- настаце
- prouzrokovana putovanjem	cinetosis	- спричинєна зоз путованьом
- stupanj opadanja	paracme	- ступень опадованя
bolestan nagon za krađom	cleptomania	хора страсц за крадзу, клептомания
bolestan nagon za paljenje vatre	pyromania	хора страсц за палєньом, пиромания
bolestan	aeger, aegrotus, morbidus	хори
boleti	dolore	болїц
bolni grč	algospasmus	боляци корч
bolnica	hospitalium, nosocomium	больнїца, шпиталь
bolovi noćni	dolores nocturni	болї ноцни
- porođajni	dolores parturientum	- пологово
bosiljak	Ocimum basilicum	вашилєц
brada	barba	брада
bradavica (kao oboljenje)	verruca	брадавка (як охоренє)
bradavica (na dojci)	mamilla	брадавка (на перши)
brak	matrimonium	малженство
brazda	sulcus, stria	ярчок, стрия
brežuljak	cumulus, calliculus, mons	брещок
- Venerin, bručik, bus	mons pubis s. Veneris	- Венеров
briga	cautela	бриґа
bris	bris	сцеранїна,
brizgalica	syringa	шприц
brizla	thimus	першови шлїжнїк
briznik	ductus ejaculatorius	цивка през котру випирскує шеменко
broj	nummerus	число
bruce	pubes	власки
brzo	cito, expedite	швидко, такой
bubanj	tympanum	бубень, буґна
bubna opna	myringa, menbrana tympani	бубенкова бланочка
- zapaljenje	myringitis	- запалєнє
bubreg	ren	покрутка
- bol	nephralgia	- боль
- ciroza	nephrocirrhosis	- цироза
- gnojenje	pyonephrosis	- гноєнє
- grizlica	nephrelcosis	- раночка
- hronično oboljenje	nephropathia	- хронїчне охоренє

- isecanje, vađenje	nephrectomia	- вирезованє, виберанє
- kamen	nephrolithus	- камень(чок), каменки
- povećanje	nephrauxe	- звекшанє
- prisustvo kamena	lithonephria, nephrolithiasis	- присуство каменя
- proširenje	nephrectasia	- преширенє
- razmekšanje	nephromalacia	- розмегчанє
- spad	nephroptosis	- спаднуце
- stvaranje ciste	nephrocystosis	- творенє цисти
- sušica	nephrophthisis	- сухоти, туберкулоза
- šetajući	ren mobilae	- рухоми
- tumor	nephradenoma	- тумор
- zapaljenje okolnog tkiva	perinephritis	- запалєнє околней тканї
- zapaljenje	nephritis	- запалєнє
bubrežna karličica	pyelon	покруткова глїбка
- zapaljenje	pyelitis	- запалєнє
budan	vigilans	будни
buđ	mucor	(с)плєшнєнїна
bujan	exuberans, luxurinas, proliferans	буйни
bujanje	proliferatio	буйне роснуце, буянє
bujnost	luxuria	буйносц
buka	clamor	галайк, лярма
buljook	exophthalmicus	окати
buncanje	divagatio	бешедованє у сну, або нє при себе
bunika	Atropa belladonna	люльок
bunilo	delirium	делирий, нє при себе
bušan	perforatus	дзирави, пребити
bušenje	foratio	дзиравенє
butnjača	femur	сцегнова косц
buva	pulex	блиха
buzdovan	clava	буздовань

C

caklina, gleđ	substantia vitrea	ґлейта
cediljka	filtrum, cribrum	шитко, филтер
ceđ	lix, lixivia	прецадзенє, прецадзенїна
ceđenje	filtratio	цадзенє, филтрованє
celuloza	cellulosum	целулоза

cement	caementum	цимент
centar	centrum	центер
cepanje	fissio	щипанє
cepiti	vaccinare	вакциновац
cev	tuba, tubus	цива
cevanica	tibia	цива, лїста
cevast	tubular	циваст, цивкасти
cevčica	tubulus	цивка, цивочка
cilindar, veštački (mokraćni)	false cast	цилиндер, штучни (мочови)
cilindričan	cylindricus	цилиндрични
cink	zincum	цинк
cipela	calceus	ципела
creva, pritvrđivanje	enteropexio	черева, притвердзованє
creva, veštački otvor kroz trbuh	enterostomia	черева, штучни отвор през брух
creva, zapletaj	volvulus, ileus	черева, заплєценосц
creva, zavezanost	volvulus	черева, завязаносц
crevni hilus, nedostatak	olygochilia	черевни гилус, нєпостоянє
crevni sok, nepravilnost	cacochylia	черевов сок, нєправилносц
crevo	intestinum	черево
- bol	enteralgia	- боль
- debelo	intestimum crassum	- грубе
- grizličavost	enterelcosis	- раночка, нагризацосц
- ispiranje	enteroclysis, clysterium	- виплокованє
- krvoliptanje	enterorrhagia	- моцне кирвавенє
- lagano curenje krvi	enterostaxis	- чуренє креви помали
- lučenje sluzi	enteromyxorrhoea	- лученє шлїжи
- operativno isključenje dela	enteroapocleisis	- оперативне одстраньованє часци
- pravo	intestinum rectum	- просте
- proširenost	enterectasis	- прешыреносц, прешыренє
- slepo	intestinum caecum	- шлєпе
- spajanje dva dela	enteroplexis	- злучованє двох часцох
- suženje	enterostenosis	- зуженє
- tanko i debelo,zapalenje	enterocolitis	- ценке и грубе, запалєнє
- tanko	intestinum tenue	- ценке
- zasecanje	enterotomia	- зарезованє
- zastoj	enterostasis	- застой
crn	niger, atratus	чарни
crni prišt	anthrax	чарни пирщ, поколварови вред
crnkast	nigricans	чарняви
crv	vermis	хробак

- valjkast	annelis	- ролькасти, шулькасти
crven	ruber	червени
crvena krvna zrnca,	erythrocitus	червени кревово заренка,
- nejednakost	anisocytosis	- нєєднакосц
- obojenost oboda	anisochromasia	- офарбеносц рубца
- povećan broj	erytrhocytosis	- звекшане число
- prskanje	erythrocytorrhexis	- пуканє
- raspadanje	erythroclasis	- розпадованє
- smanjenost broja	erythrocytopenia	- зменшаносц числа
- siromaštvo	aglobulia	- нєдостаток, худобство
- tvorba	erythrocytopoesis	- творенє
crveni vetar	erysipelas	червени витор
crvenilo	rubor	червенїдло
crveno krvno zrnce	erythrocytus	червене кревово заренко
- izbledelo	achromacytus	- вибляднуте
- majušno	microcytus	- малючке
crvljiv	verminosus	хробачни
crvuljak (slepo crevo)	apendix	шлєпе черево
- zapalljenje	appendicitis	- запалєнє
- zapaljenje okolnog tkiva	periappendicytis	- запалєнє околней ткані
cucla	lagena lactensis	цицок
curenje	fluxus, fluxio	чуренє
curiti	fluere	чуриц
cvet	flos	квиток

Č

čahura	capsula	капсула, погарик
- oka zapaljenje	capsulitis	- ока, запалєнє
čaj	thea	чай, тея
- lekoviti	ptisana	- лїковити чай
čašica	calix	погарик
- butne kosti	acetabulum	- сцегновей косци
- kolenska	patella	- колєна
čašičan	patellaris	- погариков
čekić	malleus	млаток
- odrezivanje dela	sphyrotomia	- одрезованє часци
- vađenje	sphyrectomia	- винїманє
čelo	frons	чоло

čeljubine	gingiva	ясна
čeljust	rictus	видлїца
čeoni	frontalis	чолни
čep	obturaculum	дуґов, грудка
- usirene krvi	embolus	- стиднутей креви
čepić	suppositorium	чопик
čest	frequens	части
čestica	particula	часточка
češa	scabies	швербячка, шуґа
četiri	quator	штири
- puta	quartum	- раз
četvoran	quadrigeminus	квадратни
četvoroglav	quadriceps	штириглави
četvororotka	quadripara	жена котра ше штири раз породзела
četvorougli	quandragularis	штириуглови
čin	actus	дїя, поступок
činilac	factor	фактор
činjenica	factum	факт
čioda	acus capitata	ґомбошка зоз главку
čir	furunculus	вред
čist	purus	чисти
čistiti	purgare	чисциц
čišćenje	purgatio	чисценє
- sredstvo	abstergens	- средство
čitanje, nenormalna sporost	bradylexia	читанє, нєнормална спомалшеносц
- oštećenje sposobnosti	pralexia	- очкодованє способносци читаня
- poremećaji	dyslexia	- поремеценя
čitav	compos	цали, шицок
članak	phalanx	члєнок, костка, палєц
čmar	anus	анални отвор
- bol	proctalgia	- боль
- grč	proctospasmus	- корч
- krvarenje	proctorrhagia	- кирвавенє
- nedostatak	aproctia	- нєдостаток
- nega	anicura	- допатранє
- neprobušenost	proctatresia	- нєпредзиравеносц
- odliv sluzi	proctorrhoea	- одлїв шлїжи
- proširenje	proctectasia	- преширенє
- veštački	proctotoreusis	- штучни
čmaran	analis	анални

čmičak	hordeolum	ярец
čolan	femur	сцегнова косц
čovečuljak	homunculus	кепец, малого росту
čudovište	monstrum	чудовиско
čujan	audibilis	чуйни
čujenje	auditus	чуце
- nenormalno	paracusia	- нєнормалне
- obojeno	phonopsia	- офарбене
čulni opažaj	sensatio	осетове замеркованє
čulo	sensus	осет
- dodira nedostatak	anaphia	- дотику, нєдостаток
- dodira poremećaj	dysaphia	- дотику, поремеценє
- dodira	tactio	-дотику
- mirisa	odor	- паху
- nedostatak	anosmia	- нєдостаток
- normalan	enosmia	- нормални
- sluha	sensus auditus	- слуху
- ukusa	sensus gustus	- смаку
- vida	sensus visius	- виду
izopačenost	parismia	викривеносц
čunast	navicularis	чолнокова косц
čunaste grudi	pectus scaphoid	чамчикова косц
čupav	villosus	зароснути, власати
čupica	villus	язичок, ройта
čuti	audire	чуц
čuvaran	conservativus	чуварни
čuvati	praeservare	чувац
čviljak	papula	охват
čvor	nodus	ґузел
- hirurški	nodus hirurgicus	- гирурґийни
čvorić	nodulus	ґужлїк
čvornovati	nodosus	ґузловати
čvrst	solidus	тварди
čvrstina	turgor	твардосц, черствосц

Ć

ćelav	calvus	лиси
ćelavost	calvities	лисосц
- potiljačna	opistophala crosis	- затилкова

ćelija	cellula, cella	клїтинка, келия
- deoba	cytocynesis	- дзелїдба
- fakor koji je ubija	cytocydium	- фактор котри ю забива
- izumiranje	necrobiosis	- вимеранє
- kostna	osteocytus	- косцова
- matična	metrocytus	- матична
ćilibar	elektrum	янтар
ćilibarski	succinitus	янтарови
ćud	ondoles	норов
ćutati	sitere	буц цихо
- uporna	reticentia	- упарто
ćutljivost	taciturnitas	нєбешедносц

D

dah	anhelitus	диханє, дих
dahtanje	anhelatio	дихценє
daj sa četkicom	da cum penicillo	дай зоз щеточку
daj sa propisom	da cum formula	дай по предписаню
daj u bočici za kapanje	da ad lagenam guttatoriam	дай у фляшочки за капканє
dalačica	antrax	чарни пирщ
dalak	splenomegalia	напухнута (звекшана) шлїжинка
dalekovid	hypermetrop	далєковидни
daltonizam	daltonismus	далтониз(е)м
dan i noć	Viola tricolor	арвачка, дяблово очи
dan	dies	дзень
danas	hodie	нєшка
davalac	donator	даватель
davanje leka kroz usta	per os	даванє лїка на уста
davljenik	mersus	тот цо ше дави (у води), давенїк
davnašnji	inveteratus	давни, стари
debelo crevo	colon	грубе черево
- bol	colalgia	- боль
- ispiranje	coloclysis	- плоканє
- šiti	colocentesis	- шиц, зошивац
- operativni prevoj	coloplicatio	- оперативни прегин
- oslobađanje sraslina	cololysis	- ошлєбодзованє од зроснуцох
otvor	stoma	- отвор
- hirurško stvaranje otvora	colostomia	- гирургийне правенє отвору
- šivenje	colorrhaphia	- шице, зошиванє

- zapaljenje okolnog tkiva	pericolitis	- запалєнє околней тканї
debeo	obesus	тлусти
deblo	truncus	стебло
dečija glista	ascaris lumbricoides	дзецинска хлїста
dečiji lekar	paediater	дзецински лїкар
dečinjak	eclampsia infantum, tetania	нєсподзивани корчи при дзецох, фрас
delenje	divisio	дзелєнє
delić	particula	часточка
deliti	partire	дзелїц
delo	labor, opus	дїло
delotvoran jako	drasticus	дїлотворни барз
deo	portio, pars	часц
- ozleđen	pars affecta	- покалїчена часц
deoba	divisio	дзелєнє
desni	gingiva	ясна
- bolovi	ulalgia	- болї
- curenje krvi	ulorrhoae	- чуренє креви
- nadraženje	ulagactesis	- надраженє
- potkožni zagnoj	parulis	- подскорове загноєнє
- tumor	epulis	- тумор
desnokretan	desnogyrus	направо рухоми
desnoruk	dextromanualis	праворуки
dete	infans	дзецко
- na sisi	lactans	- на перши, на цицки
- odbijeno od sise	ablactatus	- одлучене од цицки
- ubica	infanticidum	- забойнїк
detinja prva stolica	meconium	перши вируток народзеного дзецка
detinjak, zli grč	eclampsia infantum	фрас
detinji	infantilis	дзецински
detinjstvo	infantia	дзецинство
devica	virgo	дївица, дзивка
devičanski	virginalis	дзивоцки; нєпорочни, дївицов
devičanstvo	virginitas	дзивоцтво, дївицтво
devičnjak	hymen	дзивочнїк, полна бланочка
devojka	puella	дзивка
difterija	diphteria	дифтерия, ґуґа
dijagnostika	diagnostica	дияґностика
dijagnoza	diagnosis	дияґноза
dijeta	diaeta	диєта
- biljna	diaeta vegetabilis	- рошлїнов(а), рошлїнска

- mesna	diaeta alimentations	- месова
dimiti	fumare	куриц
disajan	respiratorius	дихаци, за диханє
disanje	respiratio	диханє
- pojačano	respiratio amplificationis	- змоцнєне
- prestanak	apnoa	- преставанє
- ubrzano	tachypnoa	- пошвидшане
- usporeno	bradypnoa	- спомалшене
divlje meso	caro luxurians	дзиве месо
dizač	levator	дзвигач
dizenterija, srdobolja	dysenteria	дизентерия, преганячка з креву, грижня
dlaka	capillus	власка
- bol pri dodiru	trichalgia	- боль при дотхнуцу
- gljivično oboljenje	trichomycosis	- печарочкове охоренє
- nedostatak	atrichia	- нєдостаток
- odstraniti	depisare	- одстранїц
- pregled	trichoscopia	- препатрунок
- rascepljivanje	schizotrihia	- розщипованє, квитнуце
- suvoća	xerosis	- сухосц
dlakav	hirsutus, pilosus	зароснути, власати, власкави
dlan	palma, vola	длань
dno	fundus	дно
- oka	fundus oculi	- ока
do besvesti	ad deliquium	до нєсвидомосци
do gubitka svesti	ad defectinem animi	до траценя свидомосци
dobroćudnost	benignitas	бениґносц, добродзечносц
dobrovoljan	voluntarius	добровольни
doći	venire	присц
dodatan	additivus	додатни
dodavanje	additio	додаванє
dodir	tactio	дотхнуце, дотик
- poremećaj u osećanju	pseudaphia	- поремеценє у чувстве
- uvežbanost osećaja	tactus eruditus	- увежбаносц чувствох
dodiran	contiqus	дорушуюци
dodirivati ovlašno	contiqus levitor	дорушовац полєгко
dodirivati	contrectare	дорушовац
dohvatiti	prehendere	долапиц
dojenče	infans, lactans	дзецко цо цица
dojilja	nutrex	жена цо дойчи

dojiti	lactare	дойчиц
- dete	infans lactens	- дзецко
dojka	mamma	перш; цицка
- bol	mastodynia	- боль
- plastična operacija	mastoplastica	- пластична операция
- zapaljenje okolnog tkiva	paramastitis	- запалєнє околней тканї
- zapaljenje	mastitis	- запалєнє
dokaz	argumentum	доказ
- poslednji	ultimo ratio	- остатнї
dokazan	probatus	доказни
dokument	dokumentum	документ
dole	deorsum	долу
dom	domicilium	дом
donesen	adlactus	принєшени
dopuna	supletio	дополнєнє
dopuniti	complere	дополнїц
dopunski	succenturiatus	дополнююци
doručak	pentaculum	фриштик, заранок
dostupan	pervius	доступни
doterivanje	regulatio	намесцанє
doticati	tangere	дорушовац
doušan	paroticus	приухови
doušna žljezda	glandula, parotis	приухови шлїжнїк
dovodan	afferens	доводзаци
dovodnica	arteria	доводнїца, артерия
doza	dosis	доза
- dnevna	dosis pro die	- дньова
- maksimalna	dosis maximus	- максимална
- minimalna	dosis minimus	- минимална
- pojedinačna	dosis semel	- поєдинєчна
- smrtonosna	dosis letalis	- смертельна
- srednja	dosis media	- штредня
- žablja	dosis pro bufo	- жабова
draženje	irritatio	надражованє
dražica	clitoris	дражнїца
dražila	irritantia	надражуюци средства
dražiti	irritare	надражовац
dremež	somnolentia	дриманє
dremljiv	dormitus	дримаци
drobina, drobovi	viscera	живот, бураґи, дроб

- uvećani	solanchomegalia	- звекшани
drobljenje	conquasatio	дробенє
droga	species	дроґа
drugorotka	secundigravida	жена котра ше другираз породзела
drveni ugalj	lignitum	древене углє
dubok	profundus	глїбоки
dudinjast	moriformis	ягодасти
dug	longus	длуги, длугоки
dugonog	longipes	длугоноги, ногати
dugotrajan	durabilis	длуготирваци
dugovečan	longaevus	длуговични
duguljast	oblongus	длуговасти
duplja	cavum, cavitas	глїбка
dupsti	excavare	дзиравиц, вартац
durašan	perennis	витирвали, тварди, жилави
dustaban	pes planum	спущена талпа
duša	anima	душа
duševno oboleo	insanus	душевно (психично) хори
duševno reagovanje	ortophrenia	душевне реаґованє
dušnica	bronchus	бронхиї
- operativna obnova	bronchoplastica	- обнова з операцию
- proširenje	bronchiectasiae	- преширенє
- suženje	strictura bronchi	- зуженє
- zapaljenje	bronchitis	- запалєнє
dušnik	trachea	душнїк
- gledanje	tracheoscopia	- препатрунок
- prorez	tracheostomia	- пререз
- razmekšanje	tracheomalatia	- розмегчанє
- zapaljenje	tracheitis	- запалєнє
duvan	tabacum	доган
dužica	iris	длужка
- atrofija	iridoleptinsis	- атрофия
- drhtavica	iridodonesis	- трешенє
- guka	iridoncus	- запухнуце
- isecanje dela	iridectomia	- вирезованє часци
- krvarenje	iridaemia	- кирвавенє
- nedostatak	aniridia	- нєдостаток
- odebljanje	iridauxesesis	- загрубнутосц
- protezanje	iridoparelcysis	- нацагованє
- rascep	iridoschisis	- розщипенє

- razmekšanje	iridomalatio	- розмегчанє
- ruptura	iridorrnexis	- пукнута, розщипена
- skidanje	iridosteresis	- одстраньованє
- zapaljenje	iritis	- запалєнє
dužina	longitudo	длужина
dužnost	officium	длужносц
dvodelan	bilocularis	двочасцови, з двох часцох
dvoglav	anceps	двоглави
dvoglavac	dicephalus	двоглавови
dvoglavi mišić	biceps	двоглавова мускула
dvolistan	bivalvatus	дволїсцови
dvoočni	binocularis	двооки
dvootvoran	biforis	двоотворни
dvopolan	duosexus, bisexualis	двополни
dvorepast	bipenatus	двохвостови
dvorog	bicornis	двороги
dvostrano ispupčen	biconvexus	двобочно випупчени
- uduben	biconcavus	- углїбени
dvotrb	biventer	двобрухи

DŽ

džigerica crna (jetra)	hepar	печинка

E

edem, otok	oedema	едем, оток
edukacija	educatio	едукация, обучованє, ученє
efekat	effectus	ефект
egocentrizam	egocentrisimus	еґоцентриз(е)м, себичносц
egzogen, spoljašnji	exogenes	вонкашнї
egzotičan	exoticus	странски, цудзи
ejakulacija	eiaculatio	еякулация, вируцованє нашенка
ekologija	oecologia	екологґия
ekshumacija	exhumatio	ексгумация, викопованє мертвого зоз гроба
ekstrakt	extractum	екстракт
elektroda	electrodus	електрода
elektrolit	elektrolytus	електролит
elektroterapija	electrotherapia	електротерапия

element	elementum	елемент
eliminacija	elimination	елиминация, вируцованє
embolija	embolia	емболия, затиканє кревових судзинох
embrion	embryon	ембрион, зародок
emfizem	emphysema	емфизем, (нагромадзени) воздух у тканьох
emotivnost	emotivitas	емотивносц, чувствительносц
emulzija	emulsio	емулзия, мишанїна
endemija	endemia	ендемия, локална хорота
endogen	endogenes	ендоґени, нукашнї
endoskopija	endoscopia	ендоскопия
energija	energia	енерґия
enzim	enzyme	ензим
epidemija	epidemia	епидемия, масовна зараза
epilepsija	epilepsia	епилепсия, падавица
eritrocit	erytrocytus	еритроцит, червене кревово заренко
erotika	erotica	еротика
erozija	erosion	ерозия, розєданє
etar	aether	етер
euforija	euphoria	еуфория, чувство приємносци
eutanazija	euthanasia	блага шмерц, виволана пре олєгчанє безнадїйно хорому
evakuacija	evacuatio	евакуация, чисценє
evolucija	evolutio	еволуция, розвой

F

fakat	factum	факт
faktor	factor	фактор
fakultativan	facultative	факултативни, нєобовязни
farmacija	pharmacia	фармация, схопносц правеня лїкох
fatalan	fatalis	фатални, судьбоносни, смертельни
faza	phasis	фаза
fekalan,	faecalis	фекални
fenomen	phaenomenon	феномен, зявенє
fenotip	phaenotypus	виражени прикмети єдинки
ferment	fermentum	фермент, ензим
fermentacija	fermentatio	ферментация
fetus	fetus	плод

fibrinogen	fibrinogenum	фибриноґен
figura	figura	фиґура
fiktivan	fictitious	фиктивни, видумани, уображени
filtar	filtrum	филтер, прецадзовач
filtracija	filtratio	филтрация, прецадзованє
filtrat	filtratum	филтрат, прецадзенїна
flaster	splenium	фластер
flora	flora	флора, множество бактерийох на єдним месце
fluid	fluidum	флуид, чечносц
fluidan	fluidus	флуидни, чечни
fluorescencija	fluorescentia	флуоресценция, трепеценє, блїщанє
fluorografija	fluorographia	флуороґрафия
fobija	phobia	фобия, нєрозумни страх
fokus	focus	фокус, центер
fosforescencija	phosphorescence	фосфоресценция
fragmentacija	fragmentatio	фраґментация
fragment	fragmentum	фраґмент, виривок, часц
frakcija	fractio	фракция, ламанє
frakcionisan, izdeljen	fractionatus	подзелєни
fraktura	fractura	фрактура, зламана косц
fras	eclampsia, convulsio, tetania	фрас
frekvencija	frequentia	фреквенция,часте повторйованє
frigidan	frigidus	фриґидни, жимни
funkcija	functio	функция
– povećana	hyperfunctio	- звекшана
– smanjena	hypofunctio	- зменшана

G

gadljiv	nauseabundus	ґадлїви
gađenje	nausea, fastidium	ґадзенє
gangrena	gangraena	ґанґрена, гнїце мегких часцох цела
– bolnička	gangraena hospitalis	– шпитальска
– gasna	gangraena emphysematosa	– ґазова
– hladna	gangraena frigida	– жимна
– nosa	cancrum nasi	– носа
– staračka	gangraena senile	– старецка
– suva	gangraena sicca	– суха

– vlažna	gangraena faetida	– влажна
gas, jamski	methanum	ґаз, шахтов(и)
gasovi, ispuštanje	flatus	ґази, випущованє
gašenje žeđi	restinctio	ґашенє смияду
gavez	Symphytum officinale	ґавез
gaza	carbasus	ґаза, фатьол
gibak	flexibilis	гибки, вертки, флексибилни
gibati se	fluctuare	гойсац ше, колїсац ше
giht	arthritis urica	ґихт, боль коло ставцох
gips	gypsum	ґипс
glad	esuritio	глад
- preterana	bulimia	- прейґмирни, превельки
gladak	laevis	гладки
gladan	esuriens	гладни
gladovanje	esuritio, inanitio	гладованє
glas	vox	глас
– boja	vox color	– фарба
– dvostruki	vox duplicatus	– двойнїсти
– gubitak, nedostatak	aphonia	– траценє, нєдостаток
– hrapavost	trachyphonia	– захрипнути, хрипаци
– piskav	syrigmophonia	– пищаци
– promukli	raucitas	– захрипнути
– šaputavi	mussitans	– шептаци
– unjkav	vox nasalis	– ґуґнави, през нос
glasna žica	ligamentum vocalae	гласова струна
- zapaljenje	chorditis	- запалєнє
glasnica	glottis	ґарлова празнїна
glasovan	vocalis	гласови
glatki mišić	musculus laevis	гладка мускула
glaukom	glaucoma	ґлауком, звекшани прицисок очней водички
glava	caput	глава
– čunast oblik	scaphocephalia	– копаста форма
– kos oblik	plagiocephalia	– зукоса форма
– kratka	brachycephalia	– кратка форма
– odsustvo	acephalia	– одсуство
– okruglasta	trochocephalia	– округласта
– patuljasta	nanocephalia	– патулькаста
– prednji deo	sinciput	– предня часц
– spljoštena	chemocephalia	– кляпчиста

– šiljasta	turricephalus	– кончиста
– uklještena	caput incuneatum	– заглобена
– zavoj	capistrum	– завивка, завой
glavat	capitatus	главати
glavica	capitulum	главка
glavičast	claviformis	главкасти
glavić	glans	главочок
glavni	primus	главни
glavobolja	metopodynia	болї глава
gleđ	adamantinum	ґлейта, олїв
– olovna	lytargyrum	- оловна
gležanj	condylus	костка
gležnjevac	talus	скочна косц
glicerin	glycerin	ґлицерин
glina	bolus	гліна
glista, rudarska	ankylostoma duodenale	хлїста, рударска
glog	crataegus axyacanthia	ґалаґоня, ґлоґ
glup	stupidus	глупи
glupost	stupiditas	глупота, глупосц
gluv	surdas	глухи
gluvoća	surditas	глухосц
– duševna	surditas psychica	– душевна
– profesionalna	surditas proffesionalis	– професионална
gluvonem	surdomutas	глухонєми
gluvonemost	surdomutitas	глухонємосц
gljive	fungi	печарки
gljivičan	fungal-gungal	печаркови
gnoj	pus	гной
– postanak	pyogenesis	– наставанє
– povraćanje	pyemesis	– поврацанє, блюванє, руцанє
– sukrvičav	sanies	– зоз креву
gnojan	purulentus	загноєни, узберани
gnojavost	purulentio	загноєносц
gnojnica	pustula	пирщок, загноєне место
gnjecav	male pistus	млязґави, мегки
gnječenje	subactio	джаменє, видавйованє
gnjida	lens	гнїда
gojazan	obesus	затити
gojaznost	adipositas	затитосц
golem	decumanus	вельки

golenjača	tibia	цива
– iskrivljenost	cnemoscoliosis	– викривеносц
– zapaljenje	cnemitis	– запалєнє
golobrad	imberbis	голобради
gomila	grumus	громада
gorak	amarus	горки
gorčina	amarittes	горкосц
gorenje	ustio	горенє
gorka so	magnesium sulphate	горка соль
gorka sredstva	amara	горки средства
gornji	superior	горнї, верхнї
gorostas	gigas	джин
gorušica	pyrosis	зага
gotovan	parasitus	дармоєд, паразит
govor	oratio	бешеда
– nedostatak	alalia	– нєдостаток
– nesposobnost	aphthongia	– нєспособносц
– razumevanje	acatamathesia	– розуменє
– teškoće	dyslalia	– чежкосци
– **nesposobnost**	apithyria	– нєспособносц
– bez mere	logorrhoea	– без мери
– brz	tachilalia	– швидка
– **isprekidan**	bradyarthria	– попреривана, попретаргована
– mazan	lallatio	– розмазоваца
– neobuzdan	lallorrhoea	– нєстримана
– otežan	dysphasia	– очежана
– poremećaj	lalopathia	– поремеценє
– prekomeran	prolixitas	– прейґмирна
– spor	bradyarthria	– помали
govoriti	dicere	бешедовац
govorljivost (*bolesno*)	prolixitas	(хора) бешедлївосц
grana	ramus	конар
grananje	arborisatio	конаренє, розконарйованє
granat	ramosus	конарасти, розконарени
grančica	ramulus	конарчок
granica	limes	гранїца
graničan	limitans	гранїчни
grbav	gibbosus	горбати
grč	krampus	корч
– gutanja	aphagia	– лїґаня

– zli	tetanus	– зли
grčenje	spasmus	корченє
– creva	dysteristalosis	– черевох
– materice	ecbolicus	– плоднїци
grčevi	tormina	корчи
grčevit	spasticus	з корчами, корчов(и)
grdoban	deformatus	деформовани, очудацени, скалїчени
greben	spina	гребень
gredica	trabecula	гредочка
grip	grip	ґрипа
griskavica	cartilago	хрупка
grizak	moradx	щипаци, нагризаци
grizlica	ulcus	раночка, вред
– opaka	noli me tangere	– чежка, опасна
– **želudačna**	ulcus ventriculi	– жалудкова
– na crevima	ulcus duodeni	– на черевох
grizličan	ulcerosus	вредови, раночкови, раночкасти
grižnja	dysenteria	дизентерия, обераца преганячка
grkljan	larynx	ґаґор, гарло
– bol	laryngalgia	– боль
– curenje	laryngorrhoea	– чуренє
– isecanje	laryngectomia	– вирезованє
– oduzetost	laryngoplegia	– однятосц
– poklopac	laryngooperculum	– покривка
– pregled	laryngoscopia	– препатрунок
– prosecanje	laryngotomia	– презованє
– razmekšanje	laryngomalatio	– розмегчанє
– suženje	laryngostenosis	– зуженє
– začepljene	laryngempharixis	– заткатосц
– zapaljenje	laryngitis	– запалєнє
grlen	jugularis	гарлови
grlić	cervix	гарлочко
– materice	cervix uteri	– плоднїци
grlo	jugulum	гарло
groznica	febris	жима
– babinja	lechopyra	– положнїцка
– barska	malaria	– малария
– livaca	febris metallica	– вилївачох
– mala	febricula	– мала
– maltska	mallitococois	– малтежска

– milijarna	milliaris	– милиярна
– na usnama	herpes	– на ґамбох
– neprekidna	continua	– нєпреривна
– nervna	neuropyra	– нервна
– poljska	leptospyrosis	– польска, мишова
– povratna	recurens	– врацаюца, повратна
– u ranjenih	traumatopyra	– ранєних
grozničav	febrilis	хтори ма горучку
grudi	thorax	перши
– pileće(kokošije)	pectus carinatus	– курчецово, кури перши
– ugnute	pectus excavatum	– угнути
grudna kost	sternum	першова косц
grudna žlezda	tymus	першов шлїжнїк
grudni vod	ductus thoracis	першов вод
grudnjast	glebosus	першови, як перши
grumen	gleba	грудка
guba	lepra	лепра, ґуба
gubitak moći	deliquium	траценє моци
gubitak svesti	syncopa	траценє свидомосци
gubiti	effluere	траціц
guka	tumor	пухлїна, тумор
– jezika	tumor linquae	– язика
guljak	oesophagus	пажерак, єдняк
guska	anser	гуска
– za mokrenje	urodochium	– судзина за моченє
gustina	densitas	густота, густосц
guša	guttus, guttur	ґарло, ґаґор
gušenje	opressio	давенє, фойтованє
gušiti	suffocare	давиц, фойтовац
gušobolja	diphteria	дифтерия, ґуґа
gutanje	deglutitio	лїганє
– nemogućnost	aphagia	– нєможлївосц
gutljaj	haustus	лїґнуце
gvožđe	ferrum	желєзо
– nedostatak	sideropenia	– нєдостаток
gvožđeviti lekovi	ferralia	желєзово лїки

H

halogen	halogenes	ґалоґен

halucinacija	hallucinatio	галуцинация, привидзенє
hematom	haematoma	вилїв креви до тканї
hemofilija	haemophilia	гемофилия, уродзена нєспособносц за стиданє креви
hemoglobin	haemoglobinum	гемоґлобин
hemoroid	haemorrhois	гемороїд, шуль
hepatitis	hepatitis	гепатитис, запалєнє печинки
herpes	herpes	герпес, жима
heterogen	heterogenes	гетероґени, рижнородни
hibrid	hybrida	гибрид
hidratacija	hydratatio	гидратация
hidroterapija	hydrotherapia	гидротерапия, лїченє зоз воду
higijena	hygiena	гиґиєна, наука о чуваню здравя
hiper	hyper	гипер-, прейґа-, понад
hipertenzija	hypertensio	гипертензия,звекшани кревови прицисок
hipnoza	hypnosis	гипноза, успаносц
hipnozija	hypnosia	превелька поспаносц
hipo	ispod	гипо-, под
hipofiza	hypophysis, colatorium	гипофиза
hipohondrija	hypochondria	гипохондрия, хоре обаванє за здравє
hirurg	chirurgus	гирурґ
hirurgija	chirurgia	гирурґия
hirurški	chirurgicus	гирурґийни
histeričan	hystericus	котри гистеричней природи
hitan	urgens	швидки, урґентни
hladan	frigidus	жимни, хладни
hladnoća	algor, frigiditas, frigus	жима
– **lečenje hladnoćom**	psychrotherapia	- лїченє зоз жимним
– **strah od hladnoće**	psychrophobia	- страх од жимного
hlađenje	hibernatio	хладзенє
hod	gressus, incessus	ход, ходзенє
hodanje	ambulantio	ходзенє
– **nemogućnost hodanja**	abasia	- нєможлївосц ходзеня
– **poremećaj hodanja**	dysbasia	- поремеценє ходзеня
holesterol	cholesterin	холестерол
- prisustvo u krvi	cholecterinaemia	- присуство у креви
homeopatija	homeopathia	гомеопатия, лїченє зоз средствами котри подобни причини хороти
homogen	homogenus	гомоґени

homoseksualan	homosexualis	гомосексуални
homoseksualnost	homosexualismus	гомосексуалносц
hormon	hormonum, incretum	гормон
– **gušterače**	insulinum	- поджалудкового шлїжнїку
– **muški polni**	androsteronum, testosteronum	- хлопски полни
– **prednjeg režnja hipofize**	adenokortikotropni hormon, ACTH	- преднього стручка гипофизи
– **žutog tela jajnika**	progesteronum	- жовтого цела ваєчнїка
hramanje	claudicatio	храманє, шкинтанє
hrana	alimentum, victus, cibus	пожива
– **neishranjenost**	atrophia	- нєвикарменосц
– **odvratnost prema**	apositia	- одвратносц спрам (ґу)
hranidben	nutricius	нутрициjни, хтори ше одноши на карменє
hranljiv	nutritivus, nutritorius	поживни
hranjenje	alimentatio, nutritio	карменє
hrapac	pertussis	вельки кашель
hrbat	spina(dorsalis)	хрибет
hripav	stridens	захрипнути, хрипаци
hripavac	pertussis	маґарчи кашель
hripnja	stridor	захрипнуце
hrkati	stertere	храпиц
hrom	claudus	хроми
hroničan	chronicus	хронїчни, длуготирваци
hroničnost	chronicitas	хронїчносц
hropac	agonia	харчанє, чежке диханє
hropnja	dyspnoea	очежане диханє
hrskavica	cartilago	хрупка
– **razmekšanost**	chondromalacia	- омегчаносц
– **vezivna**	fibrocartilago	- вязаца
human	humanus	гумани, чловечни, добри
humka	thalamus	грунчок, брещок

I

identičan	identicus	идентични, исти
identifikacija	identificatio	идентификация, утвердзованє особи
idiotizam	idiotismus	идиотизем, слабоумносц
igla	acus	игла

imobilizacija	immobilisatio	имобилизация, утвердзованє
impotencija, nemoć	impotentia	импотенция, нємоц
impotentan, nesposoban	impotens	импотентни, нєспособни
impuls	impulsus	импулс, спонукнуце
impulzivan	impulsivus	импулсивни, нагли
imun	immunis	имуни, одпорни
imunitet	immunitas	имунитет, одпорносц
incest	incestum	инцест, родосквернєнє
infantilan	infantilis	инфантилни, котри ше справує як дзецко
infarkt	infarctus	инфаркт, вимарте место у єдним орґану пре нєдоходзенє креви
infekcija	infectio	инфекция, заражованє, оберанє
infektivan, zarazan	infectiosus,	инфективни, обераци, заразни
inferioran	inferior	инфериорни, нїзши, долнї
inhalacija	inhalatio	инхалация,удихованє
inhibicija, kočenje, sprečavanje	inhibitio	гамованє, зоперанє, сперанє
inkubacija	incubatio	инкубация, час од уходу спричиньовательа хороти до зявеня знакох хороти
inplantacija	implantatio	усадзованє
inspekcija	inspecti	препатранє, препатрунок
instinkt	instinctus	инстинкт, нагон
instrument	instrumentum	инструмент, прибор
insuficijencija	insufficientia	нєдостаток
insulin	insulinum	инсулин, гормон шлїжинки, панкреас
inteligencija	intelligentia	интелиґенция, розум, ум
– **poremećaj**	dysnoisia	- поремеценє
interan	internus	нукашнї
inekcija	injection	инєкция**,** ушприцовйованє
iritacija	irritatio	иритация, надражньованє
isceliti	persanare	загоїц, вилїчиц
iscrpenost	depletio	вичерпаносц
isecanje	excisio, resectio, ectomia	вирезованє
– **bradavice**	papillectomia	- брадавки
– **bubne opne**	myringectomia	- бубенковей бланочки
– **bubrega**	nephrectomia	- покрутки
– **čmara**	protectomia	- аналного отвору
– **debelog creva**	rectectomia	- грубого черева

– **desni**	ulectomia	- яснох
– **gornjeg dela želuca**	cardiectomia	- горнєй часци жалудка
– **grla, grkljana**	laryngectomia	- гарла, ґаґра
– **grlića materice**	trachelectomia	- гарлочка плоднїци
– **guše**	strumectomia	- ґуши
– **gušterače**	pancreatectomia	- поджалудкового шлїжнїка
– **jajnika**	oophorectomia, ovariectomia	- ваєчнїка
– **jednjaka**	oesophagectomia	- пажерака
– **jezika**	glosses	- язика
– **prostate**	prostatectomia	- простати
– **kile**	herniectomia	- бруха, кили
– **krajnika**	tonsillectomia	- мандульох
– **limfnih žlezda**	lymphadenectomia	- лимфових шлїжнїкох
– **materice kroz trbušni zid**	laparohysterectomia	- плоднїци през брухов мур
– **materice**	hysterectomia	- плоднїци
– **mišića**	myectomia	- мускулох
– **mokraćnice**	urethrectomia	- мочовей цивочки
– **mokraćnika**	ureterectomia	- мочоводу
– **nervnih čvorova**	gangliectomia	- нервних ґузлох, ґужлїкох
– **ožiljka**	ulectomia	- рубца
– **polnih žlezda**	gonadectomia	- полних шлїжнїкох
– **pupka**	omphalectomia	- пупка
– **režnja**	lobectomia	- стручка
– **semenika**	orchectomia, orchidectomia	- шеменїка
– **semevoda**	vasectomia	- шеменководу
– **slepog creva**	appendectomia	- шлєпого черева
– **slezine**	splenectomia	- шлїжинки
– **vena**	phlebectomia	- венох
– **želuca**	gastrectomia	- жалудка
– **zgloba**	arthrectomia	- ставца
– **žile (*tetive*)**	tenonectomia	- тетиви
– **živca**	neurectomia	- нерва
– **zubnih korenova**	radiectomia	- зубових кореньох
– **žučne kesice**	cholecystectomia	- жовчового мещка
isečak	excisio	вирезок
isečen	caesareus	вирезани
ishrana	nutritio, alimentatio	костиранє
– **loša**	hypotrophia	- слабе, подле
– **poremećaj**	dystrophia	- поремеценє

– **pothranjenost**	subalimentatio	- нєдокарменосц
– **radi izlečenja**	diaeta	- пре вилїченє, дієта
iskašljak	sputum	викашлянїна
iskašljavanje	exspectoratio	викашльованє
– **gnoja**	pyoptisis	- гною
– **krvi**	hemoptysia	- креви
– **lekovi**	expectorantia	- лїки (за викашльованє)
isključenje	exclusio	виключенє
iskorenjivanje	extirpatio	викореньованє
iskriviti	curvare	викривиц
iskrivljen unutra	varus	викривени з нука
– **u polje**	valgus	- вонка
– **unazad**	recurvation	- назадок
– **vrat**	caput distortum, torticollis	- карк, шия
iskrivljenost	deviatio, gryposis	викривеносц
– **kičme, bočno**	scoliosis	- похребцини, бочне, до бока
– **kičme, napred**	lordosis	- похребцини напредок
– **kičme, unazad**	kyphosis	- похребцини назадок
iskrvaren	exsanguinatus	викирвавени
iskrvariti	exsanguinare	викирвавиц
ispadanje	effluvium, procidentia, prolaps	випадованє
ispaljivanje	cauterisatio	випальованє
isparavanje	evaporatio, exalatio	випарйованє
– **znojenjem**	perspiratio	- зоз зноєньом
ispiranje	elutio, lavatio, perfusio	виплокованє
ispitivanje	exploratio, investigatio	випитованє
ispljuvak	sputum, expectoratio	виплювок
– **nezreo**	crudum	- нєузрети
– **rđast**	rubiginosum	- кафовкасти
– **sukrvičav**	cruentum	- зоз креву
– **zelenožut**	croceum	- желєножовти
– **zreo**	coctum	- узрети
ispod	infra, sub, hypo	под; спод
ispraviti	corrigere	випросциц
isprazniti	evacuare	випражнїц
ispražnjenje	evacuatio	випражнєнє
isprepletan	plexiformis	попреплєтани
ispunjen	peractus	виполнєни
ispupčen	prominens	вистирчени, випупчени

ispupčenje	protuberantia	вистирченє, випупченє
istegnut	extentus	розцагнути
istegnuti	extendere	розцагнуц
isterivanje	expulsio	виганянє
istezanje	extensio	вицагованє
isti	homois	исти
isticanje	ostentatio, roia	вицеканє, вичурйованє
istiskivanje	expositio	висцискованє
istiskivati	exprimere	вицисковац
istmičan, ždrelan	isthmicus	истмични, гарлови
istmitis, zapaljenje ždrela	isthmitis	истмитис, запалєнє гарла
istmoplegija, paraliza ždrela	isthmoplegia	истмоплеґия, парализа гарла
istmospazam, ždrelni grč	isthmospasmus	истмоспазем, гарлови корч
istmus, ždrelo	isthmus	истмус, гарло
istobojan	isochromatic	истофарбови
istopolan	homosexualis	истополни
istorodan	homogeneus	истородни, єднородни
istosredišan	homocentricus	истостредкови
istostran	homolateralis, ipsilateralis	истобочни
istovremenost	synchronismus	источасносц
istrajan	persistens	витирвали
istraživanje	investigatio	виглєдованє
istrošen	decrepidus	дослужени, витрошени
istrošenost	usura	дослуженосц, витрошеносц
isturenost	protrusio	вистирченосц
isturivač	arrector	вистирчовач
– dlake	arrector pilli	- власки
iščašenje	luxatio	витхнуце
iščeznuti	disparere	скапац, нєстац
izbaciti	defaecare	вируциц
izbacivanje	expulsio	вируцованє
izbijanje	eruptio	вибиванє
izbistriti	clarifacare, limpidare	вибистриц, вияшнїц
izdisaj	expiratio, expirium	видихнуце, видихованє
izduben	concavus, cavus, excavatus	виглїбени
izdubenost	concavitas	виглїбеносц
izdužen	oblongatus	видлужени
izduženje	elongatio	видлуженє

izdvajanje	separatio	видвойованє, видзельованє
izdvojen	disjunctus	видвоєни, видзелєни, вилучени
izgladnelost	inanitio	вигладнєтосц
izgled	aspectus, configuratio	випатрунок
izgoretina	combustio	опеклїна, погорене
izjeden	erosus	виєдзени, вищипани
izjednačavanje	assimilatio	виєдначованє, вировнованє
izlaganje	expositio	викладанє
izlečenje	sanatio, curatio	вилїченє
izlečiv	sanabilis, curabilis	вилїчиви, вилїчуюци
izliv	exudatum	вилїв
– **krvi iz materice**	metrorrhagia	- креви зоз плоднїци
– **krvi iz oka**	ophtalmorrhagia	- креви зоз ока
– **krvi iz uva**	otorrhagia	- креви зоз уха
– **krvi u grudnoj šupljini**	haemothorax	- креви у першовей глїбки
– **krvi u materici**	haematometra	- креви у плоднїци
– **krvi u moždinu**	haematomyelia	- креви до мозґовини
– **krvi u rodnicu**	haematocolpos	- креви до роднїци, ваґини
– **krvi u trbušnu šupljinu**	haematocoelia	- креви до бруховеї глїбки
izliv, zapaljenski	transsudatum	вилїв, зоз запалєньом
izlučevina	excretum	вилученїна
– **tečnosti u okolno tkivo**	transudatio	- чечносци до околней тканї
– **u unutrašnjost**	incretum	- до нукашньосци
izlučiti	secernere	вилучиц
izmeštanje	ectopia	премесцанє нєнормалне
izmešten	atopicus	премесцени
izmeštenost	dislocatio	премесценосц
izmet	faeces, merda, stercus	вируток, фекалия
– **izbacivanje**	dejectio	- вируцованє
– **pregled**	scatoscopia	- препатрунок
– **prisustvo krvi**	haemafaecia	- присуство креви
– **prisustvo gnoja**	pyochezia, pyofaecia	- присуство гною
– **zastoj**	coprostatis	- затнутосц, застой
izmršavelost krajnja	cachexia	схуднутосц велька
iznad	super, supra	над, понад
iznemoglost, iscrpljenost	prostratio	вислабеносц, вичерпаносц
iznemoglost, malaksalost	marasmus	окляпнутосц, млосц
iznurenost	cachetia	витрапеносц, вичерпаносц
iznutrica	viscera, splanchna	дроб, нукашнї орґани
izopačenost	perversio	попшеносц, погубеносц

– **ideja**	ideophrenia	- идейох
– **polna zloupotreba dece**	pedophilia	- педофилия (полне злохаснованє дзецох)
– **polni odnos sa životinjama**	sodomia	- содомия, полне одношенє зоз животинями
– **polni odnos žene sa ženom**	lesbismus	- лезбийство, одношенє жени зоз жену
– **polno opštenje na lešu**	necrophilia	- некрофилия, полне одношенє зоз труплом
– **polno opštenje sa osobom istog pola**	homosexualismus	- гомосексуалносц, полне одношенє зоз особу истого полу
– **pomama, polna u žene**	nymphomania	-нимфомания, полна жажда, страсц жени
izostajanje mokrenja	anuria	хибенє, виоставанє моченя
izraštaj	excrescentia	вироснуце
izumirati	necrosis	вимерац
izvaditi	extirpare	виняц
izvijen	circumflexus	скруцени, викривени
izvitoperavanje	deviatio	викривйованє
izvlačenje, istezanje	extensio	вицагованє
izvlačenje, izduženje	protractio	видлужованє
izvodni kanal	ductus exretorius	виводни канал
izvraćanje	evaginatio	превращанє
izvrnut, iskrivljen u polje	valgus	превращени, викривени до поля
izvrnutost kapka	entropium	превращеносц клїпки
izvršenje	executio	вивершенє

J

jabučica	bulbus	очне яблучко, око
jačati	roborare	моцнїц, змоцньовац
jačmičak	hordeolum	ярец
jagodica uva	lobulus auriculae	ягодка уха
jajašce	ovulum	ваїчко
jaje	ovum	вайцо
- ovulacija	ovulatio	- овулация
jajna ćelija	ovocytus	вайцова клїтинка
jajne ćelije, stvaranje	oogenesis, ovogenesis	ваїчково (зародково) клїтинки, творенє
jajnička trudnoća	graviditas ovarialis	ваїчкова ґравидносц

jajnički	ovarialis	ваєчнїков
jajnik	ovarium, oophoron	ваєчнїк, зародков шлїжнїк
– **bol**	ovarialgia, oophoralgia	- боль
– **gnojenje**	pyoovarium	- гноєнє
– **isecanje**	ovariectomia	- вирезованє
– **krvoliptanje**	oophorrhagia	- вилїв креви, нагле кирвавенє
– **zapaljenje**	ovaritis, oophoritis	- запалєнє
jajonosan mešak	folliculus oophorus	вайцоносни мещок
jajovod	oviductus, salpinx	вайцовод
– **gnojenje**	pyosalpinx	- гноєнє
– **opornjak**	mesosalpinx	- фартущок, блана вайцовода
– **proširenje vodom**	hydrosalpinx	- преширенє зоз воду
– **rendgensko snimanje**	salpingographia	- рендґенске знїманє
– **vadjenje**	salpingectomia	- виберанє
jak	robustus	моцни
jalov	sterilis	ялови, нєплодни
jama	fossa, fovea	дзира, глїбка
jamičast	umbilicatus, lacunaris	долїнков
jatrologija, nauka o lečenju	iatrologia	ятрология, наука о лїченю
ječmičak	hordeolum	ярец
jedenje, brzo	tachyphagia	єдзенє, швидке
jedinstven	singularis	єдинствени
jednoćelijski	unicellularis	єдноклїтинкови
jednojajni	uniovularis	єдновайцови
jednojedaran	mononuclearis	єдноядрови
jednoodelan	monolocularis, unilocularis	з єдней часци
jednook	monocularis	єднооки
jednopolan	unipolaris	єдинополни
jednostavan	simplex	єдноставни, прости
jednostran	unilateralis	єднобоки
jednakovrednosni	aequivalens	истих вредносцох
jednjak	oesophagus	пажерак
– **bol**	oesophagodynia	- боль
– **grč**	oesophagospasmus	- корч
– **isecanje**	oesophagectomia	- вирезованє
– **nenormalan otvor**	oesophagostoma	- нєнормални отвор
– **pregled ezofagoskopom**	oesophagoscopia	- препатрунок зоз езофаґоскопом
– **proširenje**	oesophagectasia	- преширенє
– **suženje**	oesophagostenosis	- зуженє
– **zapaljenje**	oesophagitis	- запалєнє

jedrina	turgor	напартосц
jedro	nucleus	ядро
– **rastapanje**	caryolisis	- розпущованє
– **veliko**	macronucleus	- вельке
jehtičav	phthisicus, tuberculosus	туберкулозни
jehtika	phthisis	туберкулоза
– **galopirajuća**	phthisis florida	- ґалопируюца
jelo	cibus	єдло, єдзенє
jestivo	alimentum, opsonium	за єдзенє
ješnost	appetitus	єсносц, апетит
jetra	hepar	печинка
– **nalazi jetre**	hepatogram	- дияґностика за хороту на печинки
– **razmekšanje**	hepatomalacia	- змеґчанє
– **spuštenost jetre**	hepatoptosis	- спущеносц печинки
– **stvarnje kamena**	hepatolithiasis	- творенє каменьчка
– **uvećanje**	hepatomegalia	- звекшанє
– **zapaljenje**	hepatitis	- запалєнє
jetren	hepaticus	печинкови
jezgro	nucleus	ядро
jezični	glossalis	язикови
– **jezično-nepčani**	glossopalatinus	- язиково-поднєбни
– **jezično-ždrelni**	glossopharyngicus	- язиково- ґарлови
jezik	lingua, glossa	язик
– **bol**	glossalgia	- боль
– **geografski**	geographica	- геоґрафски
– **grč**	glossospasmus	- корч
– **odsecanje**	glossectomia	- одрезованє
– **oduzetost**	glossoplegia	- однятосц
– **pečenje**	glossopyrosis	- печенє
– **podjezičan**	hypoglossus, sublingualis	- подязикови
– **usno-jezični**	orolingualis	- ґамбово- язикови
– **uvećan**	macroglossia	- звекшани
– **zapaljenje**	glossitis	- запалєнє
ježiti se	horripilatio	їжиц ше
jod	iodum	йод

K

kadulja	salvia officinalis	шалвия
kakvoća	qualitis	квалитет

kalcijum, nagomilavanje	calcipexia	калциюм, громадзенє
– nedostatak	calcipriva	– нєдостаток
– prožimanje	calcinosis	– упиванє, уградзованє
– siromaštvo	calcipenia	– худобство, нєдостаток
– u krvi	calcaemia	– у креви
– u mokraći	calciuria	– у мочу
kalemljenje	vaccinatio	пелцованє, вакцинация
kalkulozan	calculosus	калкулозни, цо ма каменьчок
kaloričan	calorificus	калорични
kalorija	calorija	калория
kalus	callus	рубец, жуль
kamen	lapis, calculus-lithus	камень
– bubrežni	nephrolithus	– у покруткох
kamenac	tartar, onontolithus	вапнянїк
kamenovi, odstranjivanje	litholapaxia	каменьча, одстраньованє
– stvaranje	lithiasis	– творенє
– vadjenje	lithotomia	– виберанє
kamilica	matricaria chamomilla	руменєц
kanal	canalis	беґель
kanalić	canaliculus, tubulus, ductulus	беґельчок
kancer	cancer	канцер, рак
kancerogen	cancerogenes	канцероґени
kantarion	hypericum perforatum	кантарион
kap	gutta	капка
kapacitet	capacitas	капацитет
kapaljka	guttator	капкадло, пипета
kapati	gutare, stillare	капкац
kapavac	gonorrhoea	трипер
kapija	vagina	роднїца, „дзвери“
kapilaroskopija	capillaroscopia	капилароскопия
kapljice, lek	guttae	капки, лїк
– za oči	oculoguttae	– за очи
kardioreksija	cardiorrhexis	кардиорексия, пуканє шерца
kardiologija	cardiologia	кардиолоґия, наука о шерцу
kardiopatija	cardiopathia	кардиопатия, охореня шерца
kardiovaskularan	cardiovascularis	кардиоваскуларни
karies	caries	кариєс, прахняви зуб, погубени зуб
karlica	pelvis	карлїца
– merenje	pelicometria, pelvimetria	– меранє

– pregled	pelicoscopia	– препатрунок
karličan	pelvicus, pelvinus	карлїчни
karotida	carotis	каротида, главна жила шиї
kastracija	castratio	кастрация, шкопенє
kastrirati	castrare	кастровац, шкопиц
kaša, lepljiva	mucilago	каша, лїпкаца
kašalj	tussis	кашель
– magareći	pertussis	– маґарчи
– veliki	tussis convulsiva, pertussis	– вельки
kašika za jezik	spatula	ложичка за препатрунок язика
kašljina	sputum	шлайм, викашлїна
katabolizam	catabolismus	катаболизем
katalepsija	catalepsia	каталепсия, гипнотични стан
katapleksija	cataplexis	катаплексия, зацерпнутосц, однятосц
katar	catarrhus	катар
katarakta	cataracta	катаракта, бильмо
katarza	catharsis	катарза, чисценє, пречисцованє
katoda	cathodus	катода
kaustičan	causticus	кавстични, котри пече
kaverna	caverna, spelaeum	каверна, дзира
kavernozan	cavernosus	дзиркави
kažiprst	index	перши палєц, указуюци палєц
kesa	bursa, saccus	мещок
– zapaljenje	bursitis	– запалєнє
kesten	castanea sativa	ґестиня
kičma	columna vertebralis, spina dorsalis	похребцина
– iskrivljenost unapred	kiphosis	викривеносц напредок
– iskrivljenost unazad	lordosis	– викривеносц назадок
– bočna iskrivljenost	scoliosis	– викривеносц до боку
– rascep	spina bifida	розщипеносц
kičmena moždina	medulla spinalis	похребцинов шпик
– produžena	medulla oblongata	– предлужени шпик
– atrofija	myelotrophia	– атрофия, сушенє похребцини
– bol	myelalgia	– боль
– kila	myelocele (coela)	– брух, пукнуте место
– oduzetost	rhychioplegia	– однятосц
– zapaljenje	rhachiomyelitis	– запалєнє
kičmena tečnost, nedostatak	anhydromyelia	нєдостаток похребциновей чечносци

kičmeni zglobovi (zapaljenje)	spondylarhritis	похребциново ставци (запалєнє)
kičmeni živci, sečenje korena	rhizotomia	похребциново нерви, резанє кореня
kičmeni kanal	canalis spinalis	похребцинов ярчок
prisustvo vazduha		присуство воздуху
– radiografija posle uduvavanja vazduha	pneumatorhacis	– радиоґрафия после удувованя воздуху
kičmeni stub	columna vertebralis, rhacis	похребцинов слуп
– bočna iskrivljenost	scoliosis	– викривеносц до боку
– rascep	spina bifida	– розщипеносц
kičmenomoždan	cerebrospinalis	похребциношпикови
kijanje	sternutatio	киханє
kijati	sternutare	кихац
kijavica	coryza, gravedo, rhinitis	натха
kila	hernia, ramex	брух, пукнутосц
– mišićna	myocele	– мускулови
– trbušna	laparocele	– бруха
– unutrašnja	entocele	– нукашнї
kim	carum carvi	рашка
kinetoza	cinetosis	кинетоза (хорота виволана з путованьом)
kinin	chininum	кинин
kipeći	effervescens	враци
kipeti	effervescere	врец
kiretaža	curettage (fr)	киретажа, струганє
kiselina	acidum	квашнїна
kiselost	aciditas, acor	квашносц
kiseo	aceticus	квашни
kiseonik, nedostatak	anoxia	оксиґен, нєдостаток
klaustrofobija	claustrophobia	клаустрофобия, страх од завартого простору
kleka	juniperus communis	клека, *заст.* ядловец
klempav	flaccidus	клаптави
klešta, porođajna	forceps	клїщи; пологово, положнїцки
klica	germen, primordium	зачаток, зародок
klijanje	germinatio	ключканє
klijati	germinare	ключкац
klijentela	clientela	клиєнтела, пациєнти
klimaks	climax	климакс
klimakterijum	climacterium	климактерий-юм
klimati	nutare	кивац
klinast	cuneatus, cuneiformis,	клїнкасти

	sphenoidalis	
klinika	clinica	клинїка
klistir	clysma, enema	клистир
klitoris	clitoris	дражнїца, клиторис
klizma	enema, clysmus, clysma, clysterium	клизма
klonizam	clonismus	клонизем
klonus	clomus	клонус
klubašce	glomerulus	клубетко, клубечко
klube	glomus, glomerulus	клубко
kljuvanje	pulsatio	стриканє
ključ	clavis	ключ
ključanje	ebullitio, coctio	вреце, вренє
ključnjača	clavicula	ключна косц
– **lomljenje**	cleidotripsia	- ламанє
– **prelamanje**	eleidorrhexis	- преламованє
– **presecanje**	cleidotomia	- презованє
kljun	carina, rostrum	писки, джубок
kljunast	carinatus, rostratus	пискати
koagulacija	coagulatio	коаґулация, стиданє креви
koagulans	coagulans	коаґуланс
koagulisati	coagulare	коаґуловац, стидовац
koagulum	coagulum	коаґулум, средство за стиданє
koban	fatalis	фатални
kockast	cubiformis, cuboides	коцкасти
kočenje	inhibere	однїманє, зацерпованє, гамованє
kokošije slepilo	hemeralopia	кури шлєп
kolateralan	collateralis	побочни, заобиходни
kolebanje	fluctuatio	ваганє, осцилованє
kolebljiv	fluitans, oscillatorius	вагаци, осцилуюци
kolence	geniculum	колєнко
koleno	genu	колєно
količina	quantum	количество
količinski	quantitativus	количествов, квантитативни
koma	coma	кома
komatozan	comatosus	коматозни
komora	camera, ventriculus	комор(к)а
komoran	ventricularis	комор(к)ов
komplikacija	complicatio	компликация
kompresija	compressio	компресия, прицисок

konac	filum, filamentum	цверна, цверенка
koncepcija	conceptio	концепция
končast	filamentosus, filiformis	цверенкасти
končić, mišićni	myonema, myofilamentum	цверенка, мускулова
kondenzacija	condensatio	кондензация
konglomerat	conglomeratum	конґломерат, мишанїна шицкого
konstitucija	constitutio	конституция
konsultacija	consultatio	консултация, совитованє
kontraindikacija	contraindicatio	контраиндикация
kontakt	contactus	контакт
kontracepcija	contraceptio	контрацепция
kontuzija	contusio	контузия, вдерене место
konusan	conicus	конусни
konveksnost	convexitas	конвексносц
konzilijum	consilium	конзилиюм
konjuktivitis	conjunctivitis	конюктивитис
koordinacija	coordinatio	координация
kopriva	urtica dioca	покрива
koprivnjača	urticaria, chidosis	осипаносц
kora	cortex	лупа, скора
koren	radix	корень
korenski	radicularis	кореньов
kos	obliquus	зукоси
kosa	crinis	власи
– **mestimično opadanje**	pelada	- випадованє местами
– **opadanje**	alopecia, defluvium, pilosis	- випадованє
– **sedenje**	trichopoliosis	- шивенє
– **u celini**	capillitium	- у цалосци
– **urodjena razredjenost**	oligotrichia	- уродзена розридзеносц власох
kosina	obliquitas	зукососц, зукоснїна
kosmat	pilosus, crinitus	зароснути
kost	os	косц
– **izraštaj**	osteophitum	- вироснуце, виросток
kosti	ossis	косци
– **bolovi**	ostealgia, osteodynia	- болї
– **gnojenje**	osteopyesis	- гноєнє
– **isecanje**	osteoectomia	- вирезованє
– **izumiranje**	osteonecrosis	- вимеранє
– **krivljenje**	osteocampsia	- кривенє
– **lojav tumor**	osteosteatoma	- лойов тумор

– **obnova, hirurška**	osteoplastica	- обновенє, гирургийне
– **oboljenje**	osteopathia	- охоренє
– **otvrdnuće**	osteosclerosis	- затварднуце
– **poremećaj razvitka**	osteodystrophia	- поремеценє розвитку
– **provodjenje zvuka**	osteoacusis, osteophonia	- преводзенє звука
– **rastapanje**	osteolysis	- розпущованє, розтопйованє
– **razdvajanje**	osteodiastasis	- роздзельованє, роздвойованє
– **razmekšavanje**	osteomalacia	- розмегчованє
– **sečenje**	osteotomia	- резанє
– **spajanje, operativno**	osteosynthesis	- злучованє, оперативне
– **šupljikavost**	osteoporosis	- дзиркастосц, дзиркавосц
– **zapaljenje vena**	osteophlebitis	- запалєнє венох
– **zapaljenje**	osteitis	- запалєнє
– **opšta aplazija**	panmyelophthisis	- обща аплазия
– **tvorba**	myelopoiesis	- творенє
kostobolja	podagra	боль у косцох
kostotvoran	osteogenes	косцотворни
kostur	sceletum	косцанїк, скелет
koš grudni	thorax	першова клїтка
koščica	ossicula	косцочка
koštan	osseus	косцови
košuljica	involucrum, omentum	кошулька
kotur	discus	диск
koturast	disciformis	дискасти, хтори здабе на диск
kovan	malleabillis, malleatus	коваци, ковни
kovitlast	vorticosus	форґовасти
koža	cutis, integumentum, dermis, pellis	скора
– **gnojno zapaljenje**	pyoderma, podermatosis	- гнойне запалєнє
– **krljuštavost**	sauriasis, ichthyosis	- лупкастосц
– **naježena**	cutis anserina, horriplatio	- наїжена
– **nedovoljna razvijenost**	adermogenesis	- нєдостаточна розвитосц
– **nenormalno tanka**	leptochoroa	- нєнормално ценка
– **rak bodljikavog sloja pokožice**	paracanthosis	- рак джобкацого пасма скорочки
– **stvrdnjavanje**	scleroderma, sclerodermia	- ствардане
– **suvoća**	xerodermia	- сухосц
– **tuberkulozni zagnoji**	scrofuloderma	- туберкулозни загноєня
– **udova, zapaljenje**	acrodermatitis	- членох, запалєнє
– **zadebljalost**	pachydermia	- загрубнутосц
– **zapaljenje**	dermatitis	- запалєнє

– žuta obojenost	xanthochroia, xanthodermia	- жовта офарбеносц
kožan	cutaneus	скоров
kožast	coriaceus	скорасти
kožica	pellicula	скорка
kraj	termen, finis	конєц
krajnici, isecanje	tonsillectomia	мандулї, вирезованє
– zapaljenje	tonsillitis	- запалєнє
– zapaljenje okolnog tkiva	peritonsillitis	- запалєнє околней тканї
krajnik	tonsilla, amygdala	мандуля
– zapaljenje	angina	- запалєнє
krasta	crusta, eschara	храста
krastav	crustosus, squarrosus	храстави
kratak	brevis	кратки
kratkoprstost	brachydactylia	краткопальцовосц
kratkotrajan	ephemeralis, fugitivus	краткотирваци
kratkovid	myopus	кратковиди
kratkovidost	brachymetropia, myopia	кратковидосц
kratkovrat	brevicollis	краткошиї
kretati	movere	рушац
kretenizam	cretenismus	кретенизем
krezub	edentatus	щербати
krilast	alatus, aliformis, pterygoides	кридласти
kriv	anfractuosus, obliquus, obstipus	криви
krivina	curvatura, flexura, anfractus	круцина
krivolinijski	curvilineus, curvus	криволинийски
krivonog	talipes	кривоноги
krivošija	caput distortum, torticollis, caput	кривошиї
krivudav	anfractuosus	кривулькави
krivulja	curva	кривулька
kriza	crisis	криза
– lažna	pseudocrisis	- фалшива
krkor	rochus	сущанє, хрипанє
krljušt	squama	лупка
krmelj	lippitudo, lemae, gramia	капра
krmeljivost	lippitudo	каправосц
krov	tectorium, laquear, lacunar	закрице
kroz	trans	през
– čmarno crevo	per rectum	- анални черево

– **kožu**	per cutem	- скору
– **tubu**	per tubam	- тубу
– **usta**	per os	- уста
krsna kost	cacrum	крижова косц
krsna kost, bol	sacralgia	крижова косц, боль
krst	crux	криж
krsta	sacralis, regio	крижи
krstačno-bedren	sacroiliacus	крижово-сцегно
krstobolja	lumbago	боль у крижох, лумбаґо
krt	fragilis	ламаци, крегки
krtan	larinx	ґаґор
krtost	fragilitas	ламацосц, нєеластичносц
krug	circulus	круг
kruna	corona, hymen	дзивичнїк, полна бланочка
kruškast	piriformis	грушкасти
krut	rigidus	тварди
kružan	circinatus, circularis	кружни
kružić	orbiculus	крущок
krv	sanguis	крев
– **belo zrnce**	leucocytus	- биле заренко
– **crveno zrnce**	erythrocytus, rhodocytus	- червене заренко
– **gnojnost**	pyaemia	- загноєносц
– **prisustvo bakra**	cupaemia	- присуство бакру
– **prisustvo gvožđa**	feraemia	- присуство желєза
– **prisustvo kalcijuma**	calcaemia	- присуство калцию(му)
– **prisustvo kalijuma**	caliemia	- присуство калию(му)
– **prisustvo mokraćne kiseline**	uricaemia	- присуство мочовей квашнїни
– **prisustvo oksalne kiseline**	oxalaemia	- присуство оксалней квашнїни
– **prisustvo urata**	urathemia	- присуство урату
– **prisustvo žutog pigmenta**	xanthaemia	- присуство жовтого пиґменту
– **raspadanje**	lysaemia	- розпадованє
– **smanjenje količine kiseonika**	anoxemia	- зменшанє количества оксиґену
– **stvaranje**	haematopoiesis	- творенє
– **trombociti, pločice**	thrombocyti	- тромбоцити, плочочки
– **trovanje**	toxaemia, septicaemia	- тованє
krvarenje	haemorrhagia	кирвавенє
– **kapanjem**	staxis	- з капканьом
krvariti	sanguinare	кирвавиц
krvav	cruentus, sanguineus	кирвави
krvne ćelije, umanjen broj	oligocytaemia,	кревово клїтинки, зменшане число

	hypoglobulia	
krvne pege	petechiae	кревово пеги
krvni naduv	caput succedaneum	кревово запухнуце
-ograničeno	aneurysma	- огранїчене
-proširenje opšte	angiectasia	- преширенє вообще
-zapaljenje	angiitis	- запалєнє
krvni sudovi	exangia	кревово судзини
– stezanje	vasoconstrictio	- сцискане
– širenje	vasodilatatio	- ширенє
krvoliptnje	haemorrhagia	нагле кирвавенє
krvotok	circulatio	кревоцек
krvotvoran	sanguifaciens	кревотворни
kucanje	percussio	дурканє
kucati	percutere, pulsare	дуркац
kuga	pestis, plaga	чума
kuk	coxa	клуб
kukast	unciformis, uncinatus	ключкасти
kukobolja	ischialgia	боль у клубох
kulminacija	culminatio	кулминация
kultivacija	cultivatio	култивация
kupa	conus, calix	копа
kupast	conicus, calix	копасти
kupatilo	balneum	купель
kutija	scatula	шкатула
kutnjak	dens molaris	черенови зуб
kvadratan	quadratus	квадратни
kvar (zuba)	caries	прахнявосц, губенє, гнїце
kvaran	cariosus	погубени, згнїти
kvasac	faex	квас
kvasiti	macerare	мачац
kvrga	tuber, tuberositas	гиря
kvrgav	tuberosus, nodosus	гиряти
kvrgavost	tuberositas	гирятосц

L

labav	latus	бивни, нєзацагнути
lagan	lentus	лєгки, помали
lak	facilis, levis	лєгки
lakat	cubitus	локец

– **lakatni**	cubitalis	- локцови
– **nadlakatna kost**	humerus	- надлокцова косц
– **podlakatni**	radialis	- подлокцови
– **vršak lakta**	oleocranon	- верх (верщок) локца
lako	leviter	лєгко
laktača, lakatna kost	ulna	локцова косц
laktačan	ulnaris	локцови
lanac	catena	ланц, ланєц
lažan	falsus, spurius	фалшиви
lečenje	curatio, therapia	лїченє
– **biljem**	phitotherapia	- з рошлїнами
– **dece**	paediatria	- дзецох
– **gladovanjem**	limotherapia, nestiatria	- з гладованьом
– **glasa**	phoniatria	- гласа
– **groznicom**	pyretotherapia	- з горучку
– **hipnozom**	hypnotherapia	- з гипнозу
– **hladnoćom**	psychrotherapia	- зоз жиму
– **hranom**	sitotherapia	- з поживу
– **iglom**	acupunctura	- з иглу
– **jedenjem**	phagotherapia	- з єдзеньом
– **kretanjem, pokretima**	kinesitherapia	- з рушаньом, з рухами
– **kupatilima**	lutrotherapia	- у купельох
– **lekovitim vodama**	balneotherapia	- з лїковитима водами
– **magnetom**	magnetotherapia	- з маґнетом
– **na moru**	talassotherapia	- на морю
– **peskom**	ammotherapia	- з писком
– **prirodnim sredstvima**	physiatria	- з природнима средствами
– **rendgenskim zracima**	roentgenotherapia	- з рентґенскима зарями
– **serumima**	serotherapia	- зоз серумами
– **smehom**	gelotherapia	- зоз шмихом
– **sokovima**	opotherapia	- зоз соками
– **sredsvima sličnim bolesti, po načelu slično**	homeopathia	- зоз средствами подобнима хороти по началу подобне
– **strujom**	electrotherapia	- зоз струю
– **suncem, sunčanjem**	heliotherapia	- зоз слунком, зоз слункованьом
– **svetlošću**	phototherapia	- зоз шветлосцу
– **tumora**	oncotherapia	- тумора, пухлїни
– **u planinama**	orinotherapia	- у горох
– **uljem ili uljnim rastvorima lekova**	oleotherapia	- з олєйом або олєйовима розпущенїнами лїкох

– utrljavanjem lekova	iatraliptica	- з учуховањем лїкох
– vodom	hydrotherapia, hydriatria	- з воду
– zlatom, solima zlata	auritherapia	- зоз златом, зоз солями злата
– zračenjem	radiotherapia	- зоз зарйованьом
lečilište	sanatorium	лїчилїще
lečiti se	curare, percurare, sanare	лїчиц ше
leći se	incubare	лягнуц ше
led	glacies	ляд
leden	glacialis	лядови
ledja	tergum, dorsum	хрибет
ledjni	dorsalis	хрибтови
lek	medicamentum, remedium, pharmaco	лїки
– okrepljujući	tonica	- окрипюючи
– pravljen u apoteci	galenica, remedia	- правени у апатики
– propisana količina leka	dosis	- предписане количество лїку
– propisivanje	medicatio	- предписованє
– propisivati	ordinare, administrare	- предписовац
– protiv bolova	analgetica	- процив больох
– za čišćenje creva	laxantia, purgativa	- за пречисцованє черевох
– za iskašljavanje	expectorantia	- за викашльованє
– za isušivanje	exsiccantia	- за висушованє
– za izbacivanje mokraće	diuretica	- за вилучованє мочу
– za jačanje	analeptica	- за моцнєнє
– za lečenje oka	ophtalmica	- за лїченє ока
– za nadraživanje	stimulantia, excitantia	- за надражованє
– za podmazivanje	lubricans	- за подмасцованє
– za podsticanje izlučivanja mokraće	urogoga	- за спонуканє вилучованя мочу
– za podsticanje izlučivanja žuči	holagoga	- за спонуканє вилучованя жовчу
– za podsticanje lučenja limfe	lymphagoga	- за спонуканє лученя лимфи
– za podsticanje rada želudca	stomachia	- за спонуканє роботи жалудка
– za povraćanje	emetica	- за поврацанє
– za proširenje zenica	mydriatica	- за преширенє жренкох
– za skupljanje	adstringentia	- за сцагованє
– za smirenje polnog nagona	anaphrodisiaca	- за змиренє полного инстинкту
– za smirenje	sedantia, sedativa	- за змиренє
– za spavanje	hypnotica	- за спанє
– za stezanje, zatvaranje	obstruentia, styptica	- за сцисканє, заверанє

– za sve	panacea	- за шицко
– za uspavljivanje, obezboljivanje, drogiranje	opiata	– за успавйованє, обезбольованє, дроґиранє
lekar	medicus	лїкар
lekarski znak	caduceus	лїкарски знак
lekovit	medicinalis, curativus	лїковити
lelujanje	fluctuatio	погойсованє, флуктуация
lepezast	flabelliformis	лепезасти
lepljiv	viscosus, glutinosus	лїпкаци
lepršanje, treperenje	fibrilatio	трепеценє
– zaustavljanje lepršanja srca	defibrilatio	- застановянє трепеценя шерца
levak	infundibulum	тевчир
levi	sinister, leavus	лїви
levorukost	mancinismus	лївору косц
leženje	incubatio	виляговане, инкубация
ležište	lectulum, scrobiculus	лєжиско, долїнка
lice	facies	твар
– bol ličnog živca	opsialgia	- боль тварового нерва
– bol	prosopalgia	- боль
– grč	prosopospasmus	- корч
– lavovski izgled	leontiasis	- лєвовски випатрунок
– nedostatak	aprosopia	- нєдостаток
– oduzetost	facioplegia, prosopoplegia	- однятосц
– suviše razvijeno	macroprosopia	- пребарз розвита
– široko	platyopia	- широка
– ukočenost	amimia	- у корчу
– urodjene pukotine	prosoposchisis	- уродзени рубци
– uskost	leptoprosopia	- узкосц
ličnost	subjectum	особа
– utvrdjivanje	identificatio	- утвердзованє
lik	figura, imago	подоба
limfa	lympha	лимфа
– bujanje limfnog tkiva žlezda	lymphadenosis	- буйни рост лимфней тканї щлїжнїкох
– curenje	lymphorrhoea	- чуренє
– isticanje iz pupka	omphalorrhoea	- вицеканє (чуренє) зоз пупка
– isticanje	lymphorrhagia	- вицеканє
– limfna ćelija	lymphocytus	- лимфна клїтинка
- povećanje broja limfnih ćelija	lymphocytosis	- звекшанє числа лимфних клїтинкох
– prisustvo zrnastih	lymphogranuloma	-присуство зарнастих виросткох

gukica u limfnom tkivu		(ґужлїкох) у лимфней тканї
– proširenje limfnih sudova	lymphaniectasis	- преширенє лимфних судзинох
– smanjen broj ćelija	limphopenia	- зменшане число клїтинкох
– stvaranje ćelija i tkiva	lymphopoiesis	- творенє клїтинкох и тканї
– tuberkuloza žlezda	scrofulae	- туберкулоза шлїжнїкох
– tumor limfnih ćelija	lymphocytoma	- тумор лимфних клїтинкох
– tumor limfnih žlezda	lymphadenoma	- тумор лимфних шлїжнїкох
– zapaljenje limfnih sudova	limphangiitis	- запалєнє лимфних судзинох
– zapaljenje limfnih žlezda	limphadenitis	- запалєнє лимфних шлїжнїкох
– zastoj	limphostasis	- застой
limun	citrus, limo	лимун
lincura	gentiana lutea	линцура, файта палєнки
liptanje	rrhagia	моцне чуренє
lisine	bubo	лиси места
list	folium, lamina, cuspis	лїсце, лїста
– dvoustan	bicuspidalis	– двойнїсти
– grčevi	systremma	– корчи
– lisnati mišić	splenius	– лїстова мускула
– listna kost	fibula	– лїстова косц
– noge	sura	– ноги
listast	foliaceus, lamellosus, laminosus	лїстасти
listav	foliatus	лїстасти
lišaj	lichen	лїшай
lobanja	cranium	лопов, лоповик
– koštani svod lobanje	calvaria	– верх лоповика
– unutralobanjski	intracranialis	– знукалопови
loj	sebum	лой
– lojni	sebaceus	– лойов, лойни
– poremećaj izlučivanja	parasteatosis	– поремеценє вилучованя
– ušni	cerumen	– ухов
lokvica	jugulum	барка
loman	lassus	зламани
lomljiv	fragilis	ламаци
lomljivost	fragilitas	ламацосц
lomnost	lassitudo	поламаносц
lopatica	scapula	лопатка
loš	malus	подли, зли
– izobličeno	malformatio	– викривене, деформоване

lučenje	secretio	вилучованє
– **mleka**	lactatio	– млєка
– **pljuvačke**	salivatio	– шлїни
– **poremećaj**	paraecrisis	– поремеценє
– **prekomerno**	hypersecretio	– прейґмирне
– **smanjeno lučenje pljuvačke**	hypoptyalismus	– зменшане вилучованє шлїни
– **unutrašnje**	incretio	– нукашнє
– **žuči, obustava**	acholia	– жовчу, преставанє
lučevina	secretum	вилученїна
lud	maniacus, stultus, insanus	шалєни
ludilo	psychosis, dementio, mania	шалєнство, мания, делириюм
– luda opsednutost smrću	thanatomania	– обшеднутосц зоз шмерцу
– **luda potreba za krađom**	cleptomania	– нєнормална жажда крадньуц
– **luda želja za opijanjem**	potomania	– жажда за опиваньом
– luda želja za vatrom	pyromania	– жажда дацо запалїц
– **ludačka preterana ješnost**	oreximania	– прейґмирна жажда за єдлом
– **ludačko iživljavanje na mrtvima**	necromania	– виживйовац ше на мертвим
– **malenkosti**	micromania	– малючкосци
– **mladalačko ludilo**	shizophrenia	– шалєнство младих, шизофрения, подзелєносц психи
– **polno ludilo u žena**	nymphomania	– прейґмирна полна жажда при женох
– **porođajno**	tocomania	– положнїцке шалєнство
– **proždrljivosti**	phagomania	– галаплївосци
– **sumanuta požuda prema muškarcima**	andromania	– прейґмирна жажда ґу хлопом
– **svetačko, versko**	hieromania	– вирске шалєнство
– **veličine**	megalomania	– велькосци
– za golotinjom	nudomania	– за голотиню
– **za narkoticima**	narcomania	– жажда за наркотиками
luk	arcus	цибуля
– **beli**	allium sativum	– цеснок
lupanje	palpitatio	лупканє
lutalica	vagus	блукаюци нерв

LJ

ljuska	putamen, squama, squamula	луп(к)а
ljuskast	squamosus	луп(к)асти

ljuskavac	psoriasis	лупенє, псорияза
ljuspa rožasta	squamula cornea	луп(к)а, рогаста
ljuštenje	exfolatio, desquamatio	лупенє
ljuštiti	exfoliare, desquamare	лупиц ше

M

mačka, oboljenje od ujeda	gatamychia	мачка, хорота од укушеня мачки
madež	naevus	лєнча
magarećica	pertussis	маґарчи кашель
mahnitost	vesania, insania, dementia	шалєносц, безумносц
mahovinaste ćelije	muscus cellae	моховинасти клїтинки
majčin	maternus	мацеров, мацерин
majka	mater	мац
majmunska šaka	simius manus	маймунова (налпова) длань
majušan	parvulus, exiguous	малючки
mak	papaver somniferum	мак
makaze	forvex	ножнїчки
makazice	forficula	ножнїчочки
malaksalost	adynamia, astenia	слабосц, млосц
malaksalost duševna	psychoastenia	душевна слабосц (млосц)
mali	parvus	мали
malobrojan	paucus	малочислени
malodušan	athymia, phrenasthenia	малодушни
malouman	imbecilis	малоумни, слабого розума
malj	tudes	вельки млаток
maljav	lanuginosus	зароснути з власками
malje	lanugo	власки по целу
mamurluk	crapula	нєвитрезбеносц од напою
mamuza	calcar	острога, острожка
manjak	carentia	нєдостаток
manji	minor	менши
manjkav	deficiens	нєдостаточни, нєподполни
manjkavost	deficientia	нєдостаточносц, нєподполносц
masa	turba, vulgus	маса
maslina	oliva europea	маслина
masna kiselina	acidum adiposum	масна квашнїна
masna degeneracija	degeneratio adiposa	масна дегенерация
masna embolija	embolia adiposa	масна емболия
masnica	vibex	збелавене место, белаве

masno tkivo	adipus	масна ткань
– **vadjenje**	adipectomia	- винїманє, вицаганє
– **zapaljenje**	pimelitis	- запалєнє
masnoća	adiposus	масносц
mast	unguen, adeps, axungia	масц
– **guščija**	adeps anserinus	- гускова, гуша
– **kao lek**	unguentum	- як лїк
– **krem**	cremor	- крем
– **nagomilavanje u tkivu**	adipopexia, lipopexia	- нагромадзованє у тканї
– **od vune**	adeps, lanae, lanolinum	- з волни, волняна
– **poremećaj metabolizma**	lipodystrophia	- поремеценє метаболизма
– **postanak**	adipogenesis	- наставанє
– **prisustvo u mokraći**	lipuria	- присуство у мочу
– **raspadanje**	lipolisis	- розпадованє
– **siromaštvo**	lipopenia	- худобство, нєдостаточносц
– **tvorba**	lipogenesis	- творенє
– **ušna**	sordes aurium, cerumen	- ухова
mastan	stearicus, adiposus, pinguis	масни
materica	uterus, metra	плоднїца
– **bolovi**	uteralgia	- болї
– **grč**	hysterotrismus	- корч
– **krvarenje**	metrorrhoea	- кирвавенє
– **krvoliptanje**	metrorrhagia	- моцне кирвавенє
– **miom**	hysteromyoma	- миом
– **mišićni sloj**	myometrium	- мускулово пасмо
– **oboljenje**	metropathia	- охоренє
– **odstranjivanje**	metrosteresis, hysterectomia	- одстраньованє
– **oslobadjanje sraslina**	hysterolysis	- ошлєбодзованє зроснутосци
– **peritonealni pokrov**	perimetrium	- перитонеални покривач, вонкашнє пасмо,
– **pregled histeroskopom**	hysteroskopia	- препатрунок з гистероскопом, гистероскопия
– **prisustvo gnoja**	pyometra	- присуство гною
– **pritvrdjivanje**	hysteropexia	- притвердзованє
– **prskanje**	hysterorrhexis, metrorrexis	- пирсканє, пуканє
– **rastezač**	matreurynter	- розцаговач
– **razmekšanje**	hysteromalacia	- розмегчанє
– **rendgenogram**	hysterogramma	- рендгеноґрам
– **rentgenografija s jajovodom**	hysterosalpingographia	- рендгеноґрафия з вайцоводом
– **ruptura**	metrorrhexis	- руптура, пукнуце

– **spad**	metroptosis, hysteroptosis	- спаднутосц, спущеносц
– **zapaljenje grlića**	trachelitis	- запалєнє гарлочка
– **zapaljenje mišićnog sloja**	myometritis	- запалєнє мускулового пасма
– **zapaljenje sluznice**	endometritis	- запалєнє шлїжацей скорочки
– **zapaljenje unutrašnjosti grlića**	endocervicitis	- запалєнє нукашньосци гарлочка
– **zapaljenje**	uteritis, metritis	- запалєнє
materičan	uterinus	плоднїцов
materija	material, materies	материя
materinski	maternus	мацеринскі
materinstvo	maternitas	мацеринство
matica	matrix	матка
matičan	germinativus	матични, матков
matična ćelija	germinativa coella	маткова клїтинка
matičnjak	mellisa officinalis	матушнїк, пчолова мента
maz	vernix	премасценє
maz, sirasti	vernix caseosa	премасценє сирасте
mazno govorenje	lallatio	бешедованє на розмазовацо
med	mel	мед
med, lekoviti	melitum	мед лїковити
međa	ora, confinum, limes	меджа
međica	perineum	меджочка мегка ткань спомедзи и около полних орґанох
– **hiruška obnova**	perineoplastica	- гирургийне обновенє
– **i vagina obnovna operacija**	colpoperineoplastica	- пластична операция роднїци (заднї мур долнєй часци роднїци)
– **rascep**	ruptura perinei	- пукнутосц
– **rez**	perinaetomia, episiotomia	- порезаносц, резанє меджочки
međičan	perinealis	меджочков
među	inter	медзи
međububrežan	interrenalis	медзипокрутков(и)
međućelijski	intercellularis	медзиклїтинков(и)
međukostan	interosseus	медзикосцов(и)
međulopatičan	interscapularis	медзилопатков(и)
međuprostor	diastema, interstitium	медзипростор
međuprostoran	interstitialis	медзипросторни
međupršljenski	intervertebralis	медзиперсценьов(и)
međurebaran	intercostalis	медзиребров(и)
mehur	vesica, cystis	мехир
mehurić	vesicular	мехирчок
mehurnjak	taenia ecchinococcus	ехинокок, ехинококна циста

mek	pulposus	мегки
mekinje	furfur	отруби
meko nepce	soft palatum	мегке поднєбє
melem	balsamum, amplastrum	лїковита масц, балзам
mena glasa	mutatio vocis	пременка гласа
mena, menjanje	mutatio, mutationis	пременка, менянє
mera	modulus, dimensio	мира, мера, розмир, велькосц
merenje	mensio, mensuratio	меранє
merilo	criterium	мерадло
mesec	luna	мешац
mesečak na noktima	selene unguicum, lunula	били мешачок на кореню нохца
mesečan	menstruus	мешачни
mesečarstvo	somnabulismus	мешачкарство
mesečast	lunaris, lunatus	мешацасти, мешачкасти, мешачкови
mesečnica	menses, menstruatio	менструация, ма на себе
– **izostanak**	amenorrhoea	- виоставанє, нєдоставанє
– **krvoliptanje**	menorrhagia	- моцне кирвавенє
– **poremećenost**	paramenia	- поремеценосц
– **prestajanje**	menopauses	- преставанє
– **prva**	menarha	- перша
– **retka obilna**	olygohypermenorrhoea	- ридка обилна
– **retka umanjena**	olygohypomenorrhoea	- ридка зменшана
– **teškoće**	dysmenorrhoea	- чежкосци, почежкосци
– **učestala, preobilna**	polyhypermenorrhoea	- часта, обилна
mesnat	carneus, carnosus, pulposus	меснати
mestimičan	sporadicus	хтори ше явя местами
mesto	locus	место
– **manjeg otpora**	locus minoris resistetiae	- меншого одупераня (одпору)
mešak	acinus, folliculus	мещок
– **zapaljenje okolnog tkiva**	perifolliculitis	- запалєнє околней ткані
mešanac	hybridus	мелез, мишанєц
mešanje	misceo	мишанє
mešati	miscere	мишац
meščić	vesiculus	мещок
metilj	trematoda	метиль
metod	methodus	метод(а)
metvica	mentha pulegium	мента
mig	nictus	кивнуце, рух, джмуркнуце, клїпнуце
miganje	nuto	клїпканє, джмуркканє

miran	tranquillus	мирни
miris	odor, olfactus	запах
mirisan	odorus, olfactus	пахняци
mirisati	olfacere, odorari	пахнуц,. пахац
mirnoća	tranquilitis	мирносц
mirta	myrtus communis	мирта
misao	cogitum, cogitatum	думка, дума
misirnjača	trachoma	трахома
miš	mus	миша
mišić	musculus	мускула, *беш.* мишица
- atrofija	myotrophia	- атрофия, сушенє
– **bolovi**	myodynia	- болї
– **degeneracija**	myolisis	- деґенерация
– **grč**	myospasmus	- корч
– **grčevi, trzaji**	myoclonia	- корчи, таргнуца
– **isecanje**	myomectomia	- вирезованє
– **masna degeneracija**	myodemia	- масна деґенерация
– **oboljenje**	miopathia	- охоренє
– **oduzetost**	myoparalisis	- однятосц
– **otok**	mioedema	- запухнуце
– **presecanje**	myotomia	- пререзованє
– **razmekšavanje**	myomalacia	- розмеґчованє
– **slabost**	myasthenia, amyosthenia	- слабосц
– **zapaljenje**	myositis	- запалєнє
mišićav	musculosus	мускуласти
mišićna ćelija	myocytus	мускулова клїтинка
mišljenje	cognitatio, meditatio, ratio	думанє
mlad	juvenilis	млади
mladalački	adolescens, juvenilis	млади
mladež	naevus spiloma	лєнча
mladost	adolescentia	младосц
mlečac, belasica	stomatomycosis	печарочкове охоренє шлїжацей скорочки устох
mlečan	lacticus, lacteus	млєков(и), млєчни
mlečast	lacteolus	млєкови, млєчни
mlečnjak	dens lactens	млєчни зуб, млєчнїк
mleko	lac	млєко
– **„veštičino”**	lac neonatorum	- „босорково“
– **curenje**	galactorrhoea	- чуренє
– **prekomerno lučenje**	polygalactia	- прейґмирне вилучованє

– prvo, gruševina	colostrum	- перше
– zastoj	galactostasis	- застановенє, застой
– ženino	lac muluierum	- женово
– ženino, sabiralište	lactarium	- место збераня женового млєка
mlitav	atonicus, flaccidus, laxus	окляпнути, ґенґлїви
mlitavost	relexatio, atonia, sflaccidita	окляпнутосц, ґенґлївосц
moć	potentia, vis	моц
modar	cyaneus	белави; збелавени
modrica	ecchymosis	збелавене, побелавене
modrikast	lividus	белавкасти
modrulj	carbunculus	чарни пирщ, зли вред
mokraća	urina	моч
– nedovoljno lučenje	oliguria, oliguresis	- нєдостаточне вилучованє
– nevoljno ispuštanje	uroclepsia, enuresis	- нєжадане (нєсвидоме) випущованє
– nezadržavanje	enuresis	- нєзатримованє
– prekomerno lučenje	polyuria	- прейгмирне вилучованє
– prisustvo gnoja	pyuria	- присуство (присутносц) гною
– prisustvo kalcijuma	calciuria	- присуство (присутносц) калциюму
mokraćna bešika	vesica urinaria	мочов мехир
mokraćna kiselina	uric acid	мочова квашнїна
mokrenje	mictio, urinatio, uresis	мокренє, моченє
– nevoljno	mictio invluntario, enuresis	- нєжадане, нєсвидоме
– retko	oligakisuria, oligakuria, oliguria	- ридке
mokriti	mingere	мокриц
mora	oneirodynia	мученє, у сну
morfin	morphinum	морфин
morska bolest	morbus nauticus	морска хорота
most	pons, pubis	мост
– jagodični	zygomaticus	- яблучков(и)
mostić	ponticulus	мосцик
mošnica	scrotum	торбичка, мещок
– zapaljenje	orhitis	- запалєнє
mošnička kila	scrotocoela	торбичкова (мещкова) пукнутосц
mozak	encephalon	мозоґ
– uvećanje	macroencephalia	- звекшанє
– smanjenje	microencephalia	- зменшанє
– mali	cerebellum, parencephalus	- мали
– odstraniti	decerebrare	- одстранїц

– **odstranjivanje**	excerebratio	- одстраньованє
– **rendgenografija**	encephalogramma	- рендґеноґрафия
– **srednji**	diencephalon	- штреднї
– **veliki**	cerebrum	- вельки
– **zadnji**	myelencephalon, metencephalon	- заднї
– **međumozak**	mesencefalus	- медзи мозоґ
– **zagnoj**	pyencephalus	- гноєнє, загноєносц
– **zapaljenje**	neuraxitis, encephalitis	- запалєнє
moždane komore	ventriculae cerebri	мозґово комори
moždanice	meninges	мозґово блани (кошульки)
– **curenje krvi**	meningo rrhoea	- чуренє креви
– **ispadanje**	meningocele	- випадованє
– **krvoliptanje**	meningorrhagia	- нагле кирвавенє
– **meka**	leptomeninges, pia	- мегка
– **stanje koje liči na zapaljenje**	meningismus	- стан хтори здабе на запалєнє
– **tvrda**	dura	- тварда
– **tvrde, zapaljenje**	pachymeningitis	- запалєнє твардей мозґовей блани
– **zapaljenje**	meningitis	- запалєнє, менинґитис
moždina	medulla	мозґовина, шпик
– **produžena**	medulla oblongata	- предлужена
– **kičmena**	medulla spinalis	- похребцинова
– **kostna**	medulla ossium	- шпик
– **siva, zapaljenje**	poliomyelitis	- шива, запалєнє
moždinski	medullaris	мозґовинов, шпиков
mračan	obscurus, opacus	цми
mrena	cataracta	бильмо, катаракта
mreža	rete	галов, мрежа
mrežast	reticulosus, textiformis	галовасти, мрежасти
mrežnica, mrežnjača	retina	мрежнїчка
– **zapaljenje**	retinitis	- запалєнє
mrk	fuscus	цми, цмошиви, шиви
mrlja	macula	шплях, платка
– **žuta**	macula lutea	- жовти
mršavost	emaciatio, macies	худосц
mrtav	mortuus, exanimis	мертви
mrtvac	cadaver, mortus	мертви; умарти
– **pregled**	thanatopsia	- препатрунок
mrtvačka pega	livor mortis	мертвена пега, шплях
mrtvački	mortualis	мертвени
mucanje	blaesitas, balbuties,	загакованє

	psellismus	
mucati	balbutire	загаковац ше
mudrost	prudentia, intelligentia	мудросц
muka	aerumna, angor, molestia	млосц, мука, нєдобре
mulj	limus, lutum	мутлянка, муль
munja, udar	fulguratio, fulgur	блїскавка
munjevit	fulgurans, fulminans	блїскавкови, барз швидки
muškarac	mas, masculus	хлоп
muški	masculinus, virilis	хлопски
– ud	penis, phallus, mentula	- член
– ud, zapaljenje	ballanitis	- член, запалєнє
muva cece	glossina morsitans (palpalis)	муха цеце

N

nabiranje	corrugatio, collectio	зберанє
nabirati	colligere	зберац
nabor	plica, plicatura, torus	ранц
naboran	corrugatus, plicatus	зранцовани
naborati	corrugere, plicare	зранцовац, назберац
nabornjak	mesenterium	блана
nabreknuće	erectio, intumescentia	напучнєнє, напучнєносц, надутосц
nabreknut	erectus, turgidus	напучнєти, надути
načelo	principium	начало, принцип
način upotrebe	modus utrendi	способ хаснованя
način	modus	способ
nadbubrežan	suprarenalis	надпокруткови
nadbubrežna žlezda	glandulla suprarenalis	надпокруткови шлїжнїк
nadignut	erectus	надзвигнути
nadim, nadimanje	flatulentia, intumescentia	надутосц
nadimati	inflare, turgere, tumescere	надувац
nadizač	erector	подзвиговач
nadlopatičan	suprascapularis	надлопаткови
nadražaj	irritatio, stimulans	надраженє
nadražajan	stimularis	надражлїви
nadraživanje	irritatio	надражованє
nadraživati	irritare, stimulare	надражовац
nadražljivost, smanjena	abirritatio	зменшана надражлївосц
nadražujući	excitans, irritans	надражуюци
nadusminski	supravaginalis	надроднїцов

naduti	turgere, inflare	надуц
naduven	inflatus	надути
naduvenost	flatulentia	надутосц
nag	nudus	голи
nagao	actus, praeceps	нагли
nagib	clivus	нагнуце
naginjati	inclinare	нагинац ше
naglasak	accentus	наглашенє , акцент
naglašen	accentuatus	наглашени
naglašenost	accentuatio	наглашеносц
nagluvost	bradyecopia	наглухосц
nagnut	obstipus	нагнути
nagnječen	contusus	надавени, стлучени, вдерени
nagnječenje	contusio, sugilatio	отлук, подбице
nagnječina	vulnus contusum	стлучени, рана зоз подбицом
nagnječiti	contundere	зджамиц, натлучиц
nagomilan	accumulatus	нагромадзени
nagomilavanje	agglomeratio, accumulatio	нагромадзованє
nagon	instinctus, nisus	нагон, инстинкт, потреба
nagristi	corrodere	нагрисц
nagrizajući	rodens, odaxeticus	нагризуюци
nagrizati	corrodere, rodere	нагризовац
nagrizen	erosus	нагрижени
nagrizenost	erosio	нагриженосц
naizmeničan	alternans, intermittens	зменююци, вименкови
najbrže	citissime	найшвидше
najčistiji	purissimus	найчистейши
najduži	longissimus	найдлугши
najezda	invasio	налєт
naježena koža	cutis anserina	наїжена скора
najgori	pessimus	найгорши
najopreznije	cautissime	найосторожнєйше
najpogodniji	optimalis	найвигоднєйши
najširi	latissimus	найширши
najveći	maximus	найвекши
najviši	supremus	найвисши
nakaza bez glave	acephalus	монструм без глави
– **bez lobanje**	acranius	– без лопова
– **bez mozga**	anencephalus	– без мозґу
– **bez prstiju**	adactylus	– без пальцох

– **bez srca**	acardius	– без шерца
– **bez udova**	amelius	– без ногох
– **jednonoga**	monopus	– єдноноги
– **jednooka**	monophtalmus	– єднооки
– **s četiri ruke**	tetrachirus	– штироруки
– **s četiri uha**	tetraotus	– зоз штирома ухами
nakaznost	deformatio	деформация
nakiseo	acidulus	кваскави
naklonost	inclinatio	нагнутосц, прихильносц
naklonjen	affinis, inclinatus	прихильни, нагнути
naklonjenost	affinitas	прихильносц, афинитет
naknada	compensatio	надополнєнє
naknaditi	recuperare	надополнїц
nakovanj	incus	ковадло
nakupiti	accumulare	назберац
nakvasiti	imbibere	наквашиц, намочиц
nalivanje	infusio	налїванє
nalog	praeceptum	налог
nalom	infractio	напукнутосц
namera	intentio	намира
namestiti	reducere	намесциц
nameštanje	taxis	намесцанє
namirnice, životne	victus	поживово продукти
nana, pitoma	mentha piperita	мента, нана
napadaj	insultus	напад
napenj	abscessus	гнойни вред, загноєни мехирчок
napet	distensus, tensus	напарти, напнути
napinjanje	contentio, tenesmus	напинанє
napitak	potio	напиток
napitost	ebrietas	опитосц
naplat	dorsum pedis	горня часц талпи
napon	tenesmus, tonus	напруженє, напнуце
napredan	prosperus	напредни
naprslina	fissura	напукнуце
naprsline	rhagades	напукнутосц скори
napun	pubertas	пубертет, полне дозреванє
naraslina, narastak	neoplasma	виросток, пухлїна
narav	indoles	норов
narcizam	narcissmus	нарцизем,
naredni	sequens	шлїдуюци

narkomanija	narcomania	наркомания
narkotik	narcoticum	наркотик
narkoza	narcosis	наркоза
nasađivanje	appositio	насадзованє
naselje	habitatio	населєнє
nasilje	violentia	насилство
nasleđivanje	delectatio	нашлїдзованє
naslagan	superpositus	наскладани
naslagati	superponere	наскладац
nasledan	hereditarius	нашлїдни
naslediti	hereditare	нашлїдзиц
nasledni sastav	genotypus	нашлїдни состав
nasleđe, nasleđivanje	hereditas	нашлїдство, нашлїдзованє
nasleđen	hereditus	нашлїдзени
nastati	oyiri	настац
nastavak, mačoliki	xiphoides	шаблясте предлуженє
natčašičan	suprapatellaris	надяблучкови
natečen	turgidus	напухнути
nateći	inflare, intumescere	напухнуц
natključnjačan	supraclavicularis	надключни
natopiti	imbibere	намочиц
natrijum	natrium	натрий
nauka	scientia	наука
– o bakterijama	bacteriologia	- о бактерийох
– o bolestim dece	paediatria	- о хоротох дзецох
– o bolestima grla i grkljana	laryngologia	- о хоротох гарла и ґаґра
– o bolestima jetre	hepathologia	- о хоротох печинки
– o bolestima kože	dermatologia	- о хоротох скори
– o bolestima mokraćnih organa	urologia	- о хоротох мочових орґанох
– o bolestima muškaraca	andrologia	- о хоротох хлопа, чловека
– o bolestima nosa	rhinologia	- о хоротох носа
– o bolestima novorodjenog deteta	neonathologia	- о хоротох новонародзеного дзецка
– o bolestima oka	ophthalmologia	- о хоротох ока
- o bolestima organa za varenje	gastroentherologia	- о хоротох орґанох за тровенє
– o bolestima poremećene odbrane organizma	immunologia	- о хоротох поремеценей одбрани орґанизма
– o bolestima preosetljivosti	allergologia	- о хоротох пречувствительносци
– o bolestima prevremeno	praemathurologia	- о хоротох скорейчасово

rodjenog deteta		народзеного дзецка
– o bolestima sluznice usta	stomatologia	- о хоротох шлїжацей скорочки у устох
– o bolestima srca	cardiologia	- о хоротох шерца
– o bolestima zuba	odontologia	- о хоротох зубох
– **o bolestima ždrela**	pharyngologia	- о хоротох гарла
– o bolestima ženskih polnih organa	gynaecologia	- о хоротох женских полних орґанох
– o bolestima živčanog sistema	neurologia, neuropathologia	- о хоротох нервовей системи
– o bolestima žlezda sa unutrašnjm lučenjem	endocrinologia	- о хоротох шлїжнїкох з нукашнїм вилучованьом
– **o bolestima**	pathologia	- о хоротох
– **o bolestma bubrega**	nephrologia	- о хоротох покруткох
– o bolestima krvi	haematologia	- о хоротох креви
– o čoveku	anthropologia	- о чловекови
– o ćeliji	cytologia	- о клїтинки
– o disanju i bolestima disajnih organa	pneumologia, pulmologia	- о диханю и хоротох орґанох за диханє
– o duši	psychologia	- о души
– o električnim pražnjenjima u mozgu	epileptologia	- о електричних пражнєнїнох у мозґу
– o enzimima	enzymologia	- о ензимох
– o epidemijama, o načinu širenja bolesti	epidemiologia	- о епидемийох, о способох ширеня хороти
– o glasovima	phonetica	- о гласох
– o gljivama	mycologia	- о печаркох
– o hemijskom sastavu i hemijskim procesima u živim organizmima	biochemia	- о хемийним составе и хемийних процесох при живих орґанизмох
– o ispravljanju zglobova i kostiju	orthopaedia	- о виправяню ставцох и косцох
– o količini, doziranju lekova	posologia	- о количестве, дозираню лїкох
– o kostima	osteologia	- о косцох
– o kupatilima i njihovom dejstvu na zdravlje	balneologia	- о купельох и їх дїствованю на здравє
– o lečenju duševnih i živčanih oboljenja	neuropsychiatria	- о лїченю душевних и нервових хоротох
– o lečenju duševnih oboljenja	psychiatria	- о лїченю душевних хоротох
– o lečenju očiju	oculistica	- о лїченю очох

– o lekovima	pharmacologia, pharmacia	- о лїкох
– o ljudskoj sredini	ecologia	- о чловековим штредку
– o mirisima	olphactologia	- о пахох
– o mišićima	myologia	- о мускулох
– o načinu ishrane i življenja	diaetetica	- о способе костираня и жица
– o nakazama	theratologia	- о виродкох, монструмох
– o nametnicima	parasithologia	- о паразитох
– o nasledjivanju	genethica	- нашлїдзованю
– o negovanju i zaštiti zdravlja	higiena	- о пестованю, допатраню и защити здравя
– o oblicima	morphologia	- о формох
– o otrovima	toxicologia	- о отровох
– o polnim bolestima	venerologia	- о полних хоротох
– o polu	sexologia	- о полу
– o porodjaju	tocologia	- о пологу
– o povredama	traumathologia	- ранох, калїченю
– o primeni Rtg i drugih zraka u medicini	radiologia, rentgenologia	- о применьованю Ртг и других зарйох у медицини
– o prirodi rada živih bića i njihovih organa	physiologia	- о природи роботи живих єствох и їх орґанох
– o prirodi	phisica	- о законох у природи
– o razvoju ploda	embriologia	- о розвою плода
– o sastavu tela	anatomia	- о составе цела
– o serumima	serologia	- о серумох
– o sićušnim živim bićima	microbiologia	- о дробних живих существох
– o smrti	necrologia, thanatologia	- о шмерци
– o starima	gerontologia, geriatria	- о старих
– o sušici	phthisiologia	- о єфтики, туберкулози
– o tkivu	histologia	- о тканьох
– o tumorima	oncologia	- о туморох, пухлїнох
– o uzroku bolesti	etiologia	- о причинох хороти
– o virusima	virusologia	- о вирусох
– o zdravlju i bolesitma	medicina	- о здравю и хоротох
– o znacima bolesti	symptomathologia, semiologia	- о знакох хороти
– o živim bićima	biologia	- о живих єствох
navala, naviranje	affluxus	прилїванє, вилїванє
– krvi	congestio, hyperaemia	– креви
navika	assuetudo, habitudo	звикнуце
navlaka	indusium	обкладка

– **krilasta, na oku**	pterygium	– кридласта, на оку
– **muškog uda**	phimosis	– хлопского члена
– **zaštitna**	preservativum	– защитна
navrat	relapsus	врацанє хороти
naziv	terminus	назва
– **stručni**	terminus technicus	– фахова
nazubljen	dentatus	назубени
– **sitno**	denticulatus	– дробно
nazvan	nominatus	наволани
nazvati	nominare	наволац
neaktivan	inactivus	нєактивни
neaktivnost	inactivitas	нєактивносц
nedavno	proxime	нєдавно
nedirnut	intactus	нєдотхнути
nedostajati	deficere	хибиц
nedostatak	inopia, deficientia	нєдостаток
– **mana**	defectus	– хиба
– **ruku i nogu**	achiropodia	– рукох и ногох
nedostatan	deficiens	нєдостаточни
nehotičan	involuntaris	нєдзечни, нєвольни
neishranjenost	hypotrophia, atrophia	нєвикарменосц
neizlečiv	incurabilis, insanabilis	нєвилїчиви
neizvesnost	ambiguitas	нєизвесносц
nejasan	amphibolus	нєясни
nejednak	inaequalis	нєєднаки
nejednovremenost	asynchronismus	нєєдночасовосц
neka se izda	detur	най ше вида
neka se obnovi	reiteretur	най ше повтори
neka se označi	signetur	най ше означи
neka se uzme	sumatur	най ше вежнє
nalep	crusta lactea	млєчни грудки у устох на яснох, лєбо на глави
nem	mutus	нєми
nemanje snage	adynamia	без моци
nemerljiv	imponderabilis	нємерлїви
nemir	agitatio	нємир
nemiran	inquietus	нємирни
nemoć	impotentia, informitans	нємоц
nemoćan	infirmus	без моци, нємоцни
nemost	mutismus, mutitas	нємосц

nenormalan	abnormis, abnormalis	нєнормални
neoplazma	neoplasma	неоплазма, пухлїна, тумор
neosetljiv	insensibilis, indolens	нєчувствительни
neotporan pri kuvanju	coctolabilis	нєодпорни при вареню
neparan	azygos	нєпарни
nepce	palatum	поднєбє
– bol	palatodynia	– боль
– meko	velum palatinum	– мегке
– plastična operacija	palatoplasia, uranoplasia	– пластична операция
– rascepljenost	palatoshisis	– розщипеносц
– šivenje	palatorrhaphia	– зашиванє, шице
– tvrdo	palatum durum	– тварде
– uzetost	palatoplegia	– однятосц
– zapaljenje	palatitis	– запалєнє
nepčan	velaris	поднєбни
nepčano-jezičan	palatoglossus	поднєбно-язични
nepčano-resičan	palatostaphylinus	поднєбно-язичков
neplodnost	infecunditas	нєплодносц, яловосц
– žena	acyesis	– женох
nepodnošljivost	incompatibilitas	нєподношлївосц
nepokretan	immobilis, inertus	нєрухоми
neposredan	directus, immediatus	нєпостредни
nepotpun	incompletus	нєподполни
nepoznat	ignotus	нєпознати
nepravilan	anomalis, abnormalis	нєправилни
nepravilnost	anomalia	нєправилносц
neprekidan	continuus, perpetuus	нєпреривни
neprekidna groznica	continua	нєпреривна горучка
neprekidnost	continuitas	нєпреривносц
neprimetljiv	imperciptibilis	нєзамеркуюци
nepristupačan	inaccessibilis	нєдоступни, нєприступни
neprobojan	impenetrabilis	нєпребиваци
neprobušen	imperforatus	нєпредзиравени
neprohodan	impenetrabilas	нєпреходни
nepromenljiv	immutabilis	нєпременлїви
nepromočiv, nepropustljiv	impermeabilis	нєпремочиви, нєпрепущуюци
neprozračnost	opacitas, opacus	нєясносц, мутносц
nerastvorljiv	indissolubilis, insolubilis	нєрозпущуюци
nerazdvojan	inhaerens, inseparabilis	нєроздвойни
nerazvijenost, duševna	oligophrenia	нєрозвитосц, умна

nerazvijenost, obična	aplasia	нєрозвитосц, обична
nerotkinja	nullipara	хтора нєма дзеци
nerv, živac	nervus	нерв
nesanica	agrypnia, insomnia	безсонносц, нє мож спац
nespavanje	ahypnia, vigilia	нєспанє
nesposoban	inaptus, ineptus	нєспособни, нєвалушни
nesposobnost	incapacitas	нєспособносц, нєвалушносц
nesrećan slučaj	accidens, incidens	нєщешлїви случай
nestalan	instabilis	нєстаємни
nesvarljiv	indigestabilis	нєпретровюючи
nesvestan	inconsciens	нєсвидоми, замлєти, безсвидоми
nesvestica	syncopa	нєсвидомосц, замлєтосц
neškodljiv	innocuus, innoxius	нєчкодлїви
netrpeljiv	intolerans	нєцерпезлїви, нєтолерантни
netrpeljivost	intolerantia	нєцерпезлївосц, нєтолерантносц
neutralan, ravnodušan	neutralis	нєутрални, ровнодушни
neudišljiv	irrespirabilis	нєудихуюци
neumeren	inmoderatus, intemperans	понад меру, нєумерени
neuravnotežen, umno	lunaticus	нєуровноважени, умно
neuron	neuron	неурон
neuropsihijatrija	neuropsychiatria	неуропсихиятрия
neuropsihoza	neuropsychosis	неуропсихоза
neurotičan	neuroticus	неуротични
neurovegetativan	neurovegetativus	неуровеґетативни
neuroza	neurosis	неуроза
neuskladjenost	asynergia	нєускладзеносц
neutralan	neutralis	нєутрални
neven	Calendula officinalis	нохцики
nevinost	virginitas	нєвиносц, дзивоцтво, дївица
– oduzimanje	devirginatio, defloratio	– одберанє дзивоцтва, дефлорация
nezaboravak, poljski	Myosotis arvensis	нєзабудка, польска
nezadržavanje	incontinentio	нєзатримованє
nezasitljiv	insatiabilis	нєзаситни
nezasitnost, preterana glad	bulimia, licorexia	нєзаситносц, прейґмирни глад
nezavisni	autonomus	нєзависни
nezgoda	accidens	нєщесце
nezreo	immaturus, praematurus	нєузрети
nežan	subtilis	нїжни
ništa	nihil	нїч
nit	filamentum, filum	нїтка

niz	sequentia	шор
niži	inferior	нїзши
noć	nox	ноц
noćni	nocturnus	ноцни
noćni strah	nyctofobia	ноцни страх
noćno mokrenje	nycturia, nocturia	ноцне моченє
noćno slepilo	nyctotiphlosis, nyctalopia	ноцне шлєпидло
noga	pes	нога
– **bolovi**	meralgia	– болї
– **levčaste, sabljaste**	genu varum	– шабляści ноги
– **nakaznost**	peropus	– монструозносц
– **nega**	pedicura	– допатранє, пестованє
– **odsustvo**	apodia	– одсуство
– **prekobrojne**	polypodia	– прейґчислови
– **prevelike**	macropodia, macroschelia	– превельки
– **rašljaste**	genu valgum, gonycrotesis	– рачкасти, икс ноги
– **veći broj**	polyscelia	– векше число ногох як цо нормалне
– **zadah od znojenja**	podobromidrosis	– нєприємни запах од зноєня
nokat	unquius	нохец
– **preveliki**	macronychia	– превельки
– **rastenje na nenormalnom mestu**	paronychosis	– роснуце нохца на нєнормалним месце
– **urastao**	unquis, incarnatus, onyxis	– уроснути
nokatno, ležište, zapaljenje	onychia	запалєнє лєжиска нохца
nokti	unquibus	нохци
– **atrofija**	onychatrophia	– атрофия, сушенє
– **bele mrlje**	mendacia unguinum, leuconychia	– били шпляхи
– **bolovi**	onychalgia	– болї
– **degeneracija**	onychexsallaxis	– деґенерация, препаданє
– **gljivično oboljenje**	onychomycosis	– печарково охоренє
– **grizenje**	onychophagia	– окусованє
– **hipertrofija**	megalonychosis	– звекшанє
– **krivi**	onychogryposis	– криви нохци
– **lomljenje**	onychoclasis	– ламанє
– **mesečak**	selene unguium	– полумешачок
– **odljubljivanje**	onychschizia	– олупйованє, одлїпйованє
– **odsustvo**	anonychia	– нєдостаток
– **otisak**	onychogramma	– оцисок
– **otpadanje**	onycholysis	– одпаданє

– **pokožica koja ih obrubljuje**	perionychium	- скорочка хтора их обрубює
– **potpuni gubitak**	onychomadesis	- подполне траценє
– **povećanje**	onychauxe	- звекшанє
– **prekobrojnost**	polyunguia, polynychia	- прейґчисловосц
– **ranjivost**	onychoheliosis	- ранївосц
– **rascepljivanje**	schizonychia	- розщиповане
– **razmekšavanje**	apalonychia	- розмеґчованє
– **urastanje**	onychocryptosis	- урастанє
– **zadebljanje**	onychophyma	- загрубнуце
– **zapaljenje**	onychitis	- запалєнє
normalan	normalis	нормални
nos	nasus	нос
– **bol u nosu**	rhinalgia	- боль у носу
– **isticanje sluzi**	rhinorrhoea	- чуренє/вицеканє шлїжи
– **krvarenje**	epistaxis	- кирвавенє
– **krvoliptanje**	rhinorrhagia	- моцне чуренє креви
– **pregled**	rhinoscopia	- препатрунок
– **preveliki**	macrorhinia	- барз вельки
– **smrdljiv dah**	ozaena	- сопух, шмердзаци запах
– **šivenje**	rhinorrhaphia	- шице
– **tvrda oteklina kože i sluznice**	rhinoscleroma	- тварде опухнуце скори и шлїжацей скорочки
– **zapaljenje**	rhinitis	- запалєнє
– **zapušenje kanala, začepljenje**	rhinostegnosis	- заткатосц каналох
nosan, nazalan	nasalis	носни, назални
nosni deo ždrela	nasopharynx	носна часц гарла
nosni govor, unjkanje	rhinolalia	бешеда през нос, ґуґнава бешеда
nosno-usneni	nasolabialis	носно-ґамбови
nov govor, stvaranje	neolalia	нова бешеда, творенє
nov otvor, stvaranje	neostomia	нови отвор, творенє
nov	novicius	нови
novo oboljenje, nova pojava bolesti	neopathia	нове охоренє, нове зявенє хороти
novopostao	nascens	новонастати
novorođenče	neonatus	новонародзене дзецко
novotvorevina	neoplasma, neoplasia, neoformatio	новотворенїна
nozdrva	naris	носова дзирка
– **suvoća**	nycteroxerosis	- сухосц
nozdrvna duplja, sraslost	ancylorrhinia	глїбка носовей дзирки, зроснутосц

nožica	pediculus	ножка
– prividna	pseudopodium	- привидна
nožje (*koren stopala*)	tarsus	корень талпи
nuklearan	nuclearis	нуклеарни
nuklein	nucleinum	нуклеин
nukleoplazma	nucleoplasma	нуклеоплазма
nuskolenka	fibula	подколєнова косц, цива

NJ

njihanje	oscilatio	гойсанє, гомбанє, колїсанє
njuh, miris	olfactus, olfactio	нюх, пах

O

obamreti	torpere	заумрец
obamrlost	torpor, stupor	заумартосц, замлєтосц, зацерпнутосц
obamro	torpidus, letargicus	заумарти; замлєти; зацерпнути
obavezan	obligatorius, obligatus	обовязни
obdukcija	obductio	обдукция
obed	prandium	єдзенє, єдло
obedan	prandialis	єдлови
obeležiti	notare	означиц
obeležje	sigum	знак, означенє
obesiti	pendere	обешиц
obeskličen	acepticus	стерилизовани
obezbojen	decoloratus	обезфарбени
obezglavljen	decapitatus	обезглавени
obezglobljenje	de{s}articulatio	одстранєнє ставца
obezličenost, opšta	pantamorphia	обезподобеносц, обща
obezličenje	dysmorphosis	обезподобенє
obezličiti	deformare	обезподобиц
obezubiti	adentare	обеззубиц, ощербиц
običan	communis, habitualis	обични, звичайни
obilan	abundans, opulentus, profusus	обилни
obilno	abundanter	обилно
obim	ambitus, circumferentia,	обсяг

	amplitudo, perimeter	
obimnost	capacitas	обсяжносц
objasniti	explicare	пояшнїц, потолковац
objašnjenje	explicatio	пояшнєнє, толкованє
oblast	regio	обласц
obličje	configuratio, figura	подоба, випатрунок
oblik	forma	форма
– **nenormalnost**	paramorphia	- нєнормалносц
– **poremećenost stvaranja**	paraplasia	- поремеценосц твореня
oblikovanje	morphogenesis, morphosis	оформйованє
obližnji	vicinus	блїзки, нєдалєки, сушедни
oblog	fomentum	облог
obloge, stavljanje	fomentatio	облоги, кладзенє, прикладанє
– **vlažne**	fomenta	- влажни
obložen	pulvinatus, oblitus	обложени
oblučast	arcuatus	зводасти
obljuba	coitus, copulatio, congressus	полни акт
– **u čmar**	pedicatio	- до аналного отвору
obmana, čulna	phantasma	спреводзка, осетова
obmanuti	frustrare	спревесц
obnavljanje	renovatio	обновйованє
obnevideti	caecare	ошлєпнуц
obnova	reparatio, regeneratio	обнова, обновйованє, обновенє
obnoviti	renovare, repetere, regenerare	обновиц
obojen	tinctus, coloratus	офарбени
obojiti	tingere	офарбиц
oboleti	aegrotare cepisse	похориц ше, охориц
oboljenje	affecatio, morbus	охоренє, хорота
– **biljnog porekla**	phytonosis	- рошлїнского походзеня
– **plikovito**	phlyctaenosis	- мехиркасте
obostran	reciprocus	з обидвох бокох, двобочни
obrada	elaboratio	обробок
obrasti dlakom	pilare	оброснуц зоз власками
obraz	bucca, gena, mala	лїцо
– **plastična operacija**	maloplastia	- пластична операция
– **rascepljenost**	meloschisis, melanoschisis	- розщипеносц
– **zapaljenje**	melitis	- запалєнє
obrazni	buccalis	лїцови
– **mišić**	buccinator	- мускула

obred	ritus	обряд
obrezan	circumcisus	обрезани
obrezati	circumcidere	обрезац
obrezivanje	circumcisio	обрезованє
obrnuti	vertere	обраціц
– unapred	pronare	- напредок
obrt	conversio	обраценє, обрат
obrtač	rotator	обрацач
– u polje	supinator	- вонка
obrtaj	versio	окруцанє, обрацанє
– u stranu	leteroversio	- на бок
– unazad	retroversio, retroflexio	- назадок
obrtanje	rotatio, versio	обрацанє
obrub	torus	обруб(енє)
obrubljen	limbatus, marginatus	обрубени
obrva	supercilium	оберва
– grč	ophryosis	- корч
– sraslost	synophridia, synophris	- зроснутосц
obustaviti	suspendere	зопрец, застановиц
obznaniti	promulgare	преглашиц, обнародовац
ocedak	filtratum	одцадзене, одцадзенє
ocediti	percolare, colare	одцадзиц
ocepak	fregmentum	одривок, одщипок
očan	ophtalmicus, ocularis	очни
oči, bolovi	ophtalmodynia	очи, болї
– drhtanje	ophthalmodonesis	- трешенє ,скаканє
– izbuljenost	axophthalmosis, ophthalmoptosis	- вищиреносц
– kapljice	oculoguttae	- капки
– pregled	ophthalmoscopia	- препатрунок
– zamor	ophthalmocopia	- вистатосц
očigledan	evidens	очиглядни, очевисни
očinski	paternus	оцовски
očinstvo	paternitas	оцовство
očistiti (*ranu*)	abstergere	очисциц (рану)
očistiti	purificare	пречисциц
očna čašica	orbita	очна глїбка
očna jabučica	bulbus oculi	очне яблучко
– izliv	ophtalmosynchisis	- вилїв
– razmekšanje	ophtalmomalatia	- розмегчанє

– **vađenje**	ophtalmectomia	- винїманє
– **zapaljenje okolnih tkiva**	parophthalmia, periophtalmia	- запалєнє околних тканьох
– **zapaljenje svih tkiva**	panophthalmia	- запалєнє шицких тканьох
očni kapci	palpebrae	очни клїпки, корч
– **grč**	blepharospasmus	- корч
– **nedostatak**	ablepharia	- нєдостаток
– **nenormalna veličina**	macroblepharia	- нєнормална велькосц
– **nenormalno mali**	microblepharia	- нєнормално мали
– **prorez**	rima palpebrarum	- пререз
– **spad**	blepharoptosis	- спаднутосц
– **sraslost za rožnjaču**	corneoblepharon	- зроснутосц зоз рожнїчку
– **sraslost**	ancyloblepharon, blepharosynechia, synphepharon	- зроснутосц
– **urođeno srašćenje**	cryptophtalmus	- уродзена зроснутосц
– **zadebljanje rubova**	tylosis ciliaris	- загрубнуце рубцох
– **zadebljanje**	blepharopacynsis, pachyblepharon	- загрубнуце
– **zapaljenje**	blepharadenitis, blepharitis	- запалєнє
– **žute mrlje**	xanthelasma, xanthoma	- жовти шпляхи (пеги)
očni mišić, paraliza	ophtalomplegia	очна мускула, парализа
– **zapaljenje**	ophtalmomytis	- запалєнє
očno sočivo	lens crystallina	очна лєнча
– **nedostatak**	aphakia	- нєдостаток
očnjak	caninus	кловак
očuvanje	conservatio	очуванє, зачуванє
očvršćavajući	consolidans	отварднююци
odavanje	emissio	оддаванє
odavati	emitere	оддавац
odbijanje od sise	ablactatio	одлучованє од цицки
odbrojavanje	numeratio	читанє, чишлєнє, одчитованє
odeliti	separare	оддзелїц
odgajivanje, gajenje	cultivatio	одхов(йованє), хованє
odgoj	cultura	одхов, вихов
odgovor	responsum	одвит
odilaženje izmeta i mokraće	secessus	одходзенє вирутку и мочу
odjek	repercussio	одгук
odliv	defluxus, fluor	одлїв

odlomak	assula, fragmentum	виривок
odlubljivanje	amotio, ablatio	олупйованє
odmah	statim	такой
odmicač	abducens, abductor	одцаговач
odmicanje	abductio	одцаговане
odmor	quies	одпочивок
odnos	ratio	одношенє
odojče	infans lactans	дзецко котре цица
odrastao	adultus	одроснути
odrediti	definire, determinare	одредзиц
određenog dana	at diem dictum	на одредзени дзень
određivanje	determinatio	одредзованє
održati	sustinere	отримац
odsecanje	amputatio, resectio	одрезованє
odstojanje	distantia	оддалєносц, одстоянє
odstraniti dlake	depilare	одстранїц власки
– **živce**	denervare	- нерви
odstraniti	tollere	одстранїц
odstranjen	ablatus	одстранєни
odstranjenje	ablatio, amotio, sublatio, remotio	одстранєнє
– **kašikom**	excocchleatia	- з ложку
odsustvo	abstinentia, deprivatio	одсуство
odumiranje	necrosis	одумеранє
oduzetost	paralysis	однятосц
– **jednostrana**	hemiplegia	- єднобочна
– **jezika**	glossiplegia, glossolysis	- язика
– **nepotpuna (*laka*)**	paresis	- нєподполна (лєгка)
– **oba donja uda**	paraplegia	- обидвох ногох
– **opšta**	panplegia	- обща
– **sva četiri uda**	quadriplegia	- и ногох и рукох
odvajanje	dialysis, segregatio	оддзельованє, оддвойованє
odvodan	efferens, revulsivus	одводни
odvodni kanalići	ductuli efferens	одводни каналчки
odvojeno	separatim	оддзелєно, оддвоєно
odvojiti	disjungere	оддзелїц, оддвоїц
odvrtanje	detorsio	одкруц(ов)анє
odvrtati	detorquere	одкруц(ов)ац
oftalmoskop	ophthalmoscopium	офталмоскоп
ogled	experimentum, testum	огляд

ogledalo	speculum	жверatko
ognjište, žarište	focus	огнїско, жирячиско
ogolićavanje	denudatio	огольованє
ogoliti	denudare, spoliare	оголїц
ogranak	ramus	конар(ч)ок
ograničen (*u prostoru*)	circumscriptus	огранїчени (у просторе)
ogrebotina	vulnus scarificatum	удрапнуте, задарте место
ogroman	permagnus	вельки, огромни
ohladiti	algescere	охладзиц
oivičen	marginatus	о(б)рубени
ojed	intertrigo	випрете, вищипане место
okamenjivanje	petrifactio, petrificatio	окаменьованє
okno	foramen, fenestra	отвор, облачок
oko	oculus	око
– **bolovi**	ophtalmalgia	- болї
– **gnojenje**	pyophtalmia	- гноєнє, зберанє
– **nedostatak**	anophthalmia	- нєдостаток
– **nenormalno malo**	microphthalmia	- нєнормално мале
– **obolenje (*hroničnо*)**	ophthalmopathia	- охоренє (хронїчне)
– **preterano razvijeno**	buphthalmia	- прейґмирно розвите
– **prilagođavanje na svetlost**	photopia	- прилагодзованє на шветлосц
– **reakcija**	ophthalmoreactio	- реакция
– **refrakcione anomalije**	ametropia	- рефракцийни аномалиї
– **suvoća**	xerophthalmia	- сухосц
okolo	circum	около, доокола
okolobubrežno tkivo, zapaljenje	paranephritis	околопокруткова ткань, запалєнє
okoločmaran	periprocticus	околоанални
okoločmarno tkivo	paraproctium	околоанална ткань
– **zapaljenje**	paraproctitis	- запалєнє
okolokrajnički	paratonsillaris	околомандульови
okolomateričnо tkivo	parametrium	околоплоднїцова ткань
okolomateričan	parametricus	околоплоднїцов(и)
okončati	resolvere, terminare	закончиц
okopršljenski	perivertebralis	околоперсценьов(и)
okorina	crusta	храста
okostica	periosteum	косцова ґлейта, покоснїца
okoštavanje	ossificatio	окосцованє
– **nenormalno**	dysostosis	- нєнормалне
– **u hrskavici**	entochondostosis	- у хрупки
okozubni	paradentalis	- околозубов(и), околозубни

okožarištan	perifocalis	- околожирячискови
okožlezdan	periglandularis	околошлїжнїков(и)
okrenut unapred	pronus	обрацени напредок
okrenuti	vergere	обрациц
okrepljiv	roborans	окрипююци
okrepljujuće sredstvo	tonica (sc. remedia)	окрипююце средство
okretanje oko ose	circumductio	обрацанє коло осовини
okrugao	rotundur, teres	округли
oksidacija	oxidatio	оксидация
okulogiran	oculogyrus	окулоґовани
okultan	occultus	окултни, прикрити, тайни
okusiti	gustare	покоштовац
olabavljen	laxus	побивнєти
olakšanje	allevatio	олєгчанє
oligemija	olygemia	олиґемия (нєдостаток количества креви)
oligocitemija	oligocytaemia	олиґоцитемия (зменшане число кревових клїтинкох)
oligofrenija	oligophrenia	олиґофрения (душевна нєрозвитосц)
olovan	saturnismus	оловни
olovo	plumbum	олово
– trovanje	saturnismus	тровanє
oljuštiti	decorticare	очисциц, олупиц
omaška	lapsus, omissio	хиба, гришка, помилька
– u govoru	lapsus linguae	- у бешеди
– u pisanju	lapsus calami	- у писаню
omča	ansa	шилька
omekšati	emolliere	змегчац
omekšavajući	emmoliens	змегчуюци
omlitaviti	flacescere, flaxare, relaxare	оґенґлївиц, окляпнуц
omot	involucrum	обкладка
omotač	lemma, theca, tunica	обмоток
– spoljni	adventitia	- вонкашнї
omotati	involvere	окруциц, обвиц
onesvestiti se	evanescere, syncopare	замлєц, страциц свидомосц
opadanje	descrescentia, decessio	опадованє
– kose	morbus vulpis, alopecia	- власох
opak	malignus	злоноровни, зли, нєдобри
opasan	deletarius, pericolosus	опасни

opasno	graviter	опасно
opasnost	gravitas, periculum	опасносц
opekotina	vulnus combustum, adustio, combustio	опеклїна, опечене место
operacija (*hirurška intervencija*)	operatio	операция (гирургийна интервенция)
opijenost	ebriosistas, inebratio	опитосц
opijum	opium	опиюм
opipati	palpare	дотхнуц, опатриц, помацац
opipljiv	palpabilis	прави, стварни; хтори мож дорушиц
opipljivost	palpabilitas	дорушуюцосц
opirač	opponens	сперач
opis	descriptio	опис
opit	experimentum, testum	експеримент, огляд
opiti	inebriare	опиц
oploditi	fecundare	оплодзиц
oplodna ćelija, mala	microgamete	оплодна клїтинка, мала
oplodnja	decundatio	оплодзенє
opna	membrana	блана
– **bubna**	membrana tympani	- бубенкова
– **tanka**	fascia	- ценка
opnast	membranosus, membraniformis	бланасти
oponašanje	imitatio	имитованє
oporavak	refactio	окрипованє
oporavljen	recreatus, restitutus	окрипени
oporavljenje	reconvalescentia, convalescentia	окрипенє
opornjak	mesenterium	мещок, черевово блани
opovrgnuti	refutare	побиц
opraviti	reficere	оправиц
oprezno	prudente, caute	осторожно, домерковано
oprljotina	adustio	опечене место
opružač	extensor	нацаговач
opružanje	extensio	нацагованє
opsecanje	peritomia	орезованє
opsednut	obsessus	обшеднути
opsednutost	obsessio	обшеднутосц
opsena	illusio	привидзенє
opsluživati	ministrare	обслуговац
opšančen	circumvallatus, vallatus	обкопани

opširno	extensio	обширно
opšiti	obsuere	обшиц
opšti	generalis	общи
opterećen (*nasledno*)	defectivus	обтерховани (нашлїдно)
opterećenje	onerositas	обтерховане
opustiti se	relaxare, mollificare, collabi	опущиц ше
opuštač	laxator	опущовач
opušten	flaccidus	опущени
ordinacija	ordinatio	ординация
organ	organum, organon	орґан
organela	organella	орґанела
organizam	organisumus	орґанизем
– postajanje	organogenesis	- наставање
organski	organicus	орґански
oronulost	caducitas	дослуженосц
oronuo	caducus	дослужени
orošavanje	aspersio	орошоване
orožan	corniculatus	окосцени, затварднути
orožana tkiva	aceratosis	затварднути тканї
orožavanje, poremećaj	dysceratosis	окосцоване, поремеценє
osa	axis	осовина
osakaćen	mutilus	покалїчени, калїка
osakaćenje	mutilatio	покалїченє
osapunjenje	saponificatio	претворйоване масци до мидла
oscilacija	oscillatio	осцилация
osećaj	sensatio, sensus	чувство
– hladnog	psychroalgia	- жимного
– mirisa, delimičan	merosmia	- паху, часточне
– ukusa, odsustvo	ageustia	- смаку, одсуство
osećajan	patheticus	чувствителни
osećati	sentiere	чувствовац
osedeti	canescere, incanescere	ошивиц, пошивиц
osemenjavanje, veštačko	insemenatio, entelegenesis	оплодзоване, штучне
osetiti	percipere	почувствовац
osetljiv	sensibilitas	чувтвителни
osetljivost na nadražaje, smanjena	dyserethesia	чувствителносц на надраженя, зменшана
osip	exanthema, milium, miliaria	осип(аносц)
osipan	exanthematosus	осипани

osipina	efflorescentia	осипаносц
oslabiti	attenuare, infirmare, exlaurire	ослабнуц, ослабиц
oslabljen	attenuatus	ослабени
oslepiti	caerare	ошлєпнуц, ошлєпиц
oslonac	adminiculum, sustentaculum	операч
osluškivanje	auscultatio	ослуховане
osluškivati	auscultare	ослуховац
osmatranje	inspectio	провадзенє, припатранє
osmatrati	observare	припатрац ше; мерковац
osnivač	conditor	сновательь
osnovica	basis, fundamentum	основка
osnovni	basalis	основни
osoben	particularis	окремни, особени
osovina	axis	осовина
ospa	miliaria	поки; пирщки
ospice	morbilli	осипки, поки
osrđe, osrčnica	pericardium	блана коло шерца
– **zapaljenje**	pericarditis	- запалєнє
– **gnojenje**	pyopericardium	- гноєнє
– **hirurški ubod**	pericardicentesis	- гирургийне уджобнуце
– **isecanje**	pericardiectomia	- вирезованє
– **oslobađanje priraslica**	pericardyolysis	- ошлєбодзованє од приросткох
– **prisustvo vazduha**	pneumopericardium	- присуство воздуху
– **stvaranje otvora kroz grudni koš**	pericardiostomia	- правенє отвору през першову клїтку
– **zapaljenje sa zadebljanjem**	pachypericarditis	- запалєнє зоз загрубнуцом
– **zasecanje**	pericardiotomia	- зарезованє
– **zašivanje**	pericardiorrhaphia	- зашиванє
ostatak	relictum, residum, vestigium	остаток
ostati	manere	остац
– **stalno**	permanere	- стаємно
osteogeneza	osteogenesis	остеоґенеза
osteoliza	osteolysis	остеолиза
osteoporoza	osteoporosis	остеопороза
ostruga	calcar	острога
ostrvce, ostrvo	insula	островко, острово
osvetliti	illuminare, fulgere	ошвициц
osvetljenje	illuminatio	ошвиценє

ošamućen	stupefactus, stuporosus	замрачени, омрачени
ošamućenost	stupefactio	замраченосц, омраченосц
ošamutiti	stupefacere	замрачиц, омрачиц
ošit	diaphragma	дияфраґма, преградзенє
ošteta	alternatio, injuria	одчкодованє
oštrica	acies	оштре
oštrina	acerbitas, acuitas	оштросц
oštrouman	sagax	оштроумни
otac	pater	оцец
otcepljivanje	avulsio	одщипованє
oteći	tumescere, turgere, inflare	напухнуц, опухнуц
oteklina	oedema	напухнуце, опухнуте место
oticanje	defluxus, profluvium	пухнуце
otisak	impressio	оцисок
– prstiju	dactylogramma	- пальцох
otisci prstiju, ispitivanje	dactyloscopia	оциски пальцох, випитованє
otkidanje	avulsio, abruptio	одриванє, отаргованє
otkinuće	avulsio	отаргнуце
otkinuti	avellere, avelare	отаргнуц
otklanjanje	declinatio	одстраньованє
otkriti	detergere, exibere, revelare	одкриц
otkrivanje	detectio	одкриванє
otkriven	detectus	одкрити
otok	oedema, tumefaction, tumescentia	запухнуте, напухнуте
otopiti	fundere	розпущиц
otopljen	liquefactus	розпущени
otoskop	otoscopium	отоскоп
otpadak	detritus, recrementum	одпадок
otpadan	deciduus, caducus	одпадни
otpadati	decidere	одпадовац
otpadna opna	decidua	одпадна блана
otporan	rebellatrix, resistens, rebellis, renitens	одпорни, имуни
– prema bolesti	immunis	- на хороти
otpornost	resistenstia	одпорносц
otpremanje	emissio	одсиланє
otpremiti	emitere	одослац
otrebiti od vašiju	depediculare	поискац, виискац од ушох
otrov	venenus	отров(а)
otrovan	venematus, toxicus,	отровни

	virulentus	
otupiti	obtundere	отупиц, затупиц ше
otupljen	obtusus	затупени
otvor	apertura, stoma, apertio, foramen, orficium	отвор
otvoren	apertus	отворени
otvoriti	aperire	отвориц
otvrdnuo	induratus	стварднути
otvrdnuti	durare	затварднуц, ствардноц ше
otvrdnjavanje	induratio	ствардане
ovalan, jajast	ovalis	овални, длуговасти
ovčije boginje	varicellae	овчи поки
ovčiji	ovilis, ovillus	овчи
ovdašnji	nostras	тутейши
ovde	hic	ту
ove noći	hac nocte	тей ноци
ovesivač (*mišić*)	m. cremaster	завишоваца, подзвигуюца мускула
ovesnik	cremaster, suspensorium	завишовач, подзвиговач
ovlaš	leviter	злєгка, полєгко
ovlažen	humectus, madefactus	овлажени
ovlažiti	humectare, humidare	овлажиц
ovlaživanje	medefactio	овлажованє
ovoj	involucrum	завой, фатьол, обмоток, кошулька
ovojnica	involucrum, lemma	чепец, обмоток, обкладка
– spoljna	epilemma	- вонкашнї
– živca	neurilemma	- нерву
ozdravljenje, oporavak	reconvalescentia	виздравенє, окрипенє
ozeblina	pernio	премаржлїна, премарзнуце
ozena	ozaena	озена, шмердзаци нос
ozleda	injuria, laesia, vulnus, trauma	покалїченє, рана
ozlediti	laedere	покалїчиц, ранїц
ozledljiv	vulnerabilis	калїчлїви, ранлїви
ozleđen	laesus	покалїчени, ранєти
ozleđujući	peccans	калїчаци, повредзуюци, ранююци
označiti	sigma	означиц
– njegovim imenom	sigma nomine proprio	- з його меном
ozublje	peridentium, periodontium, paradentium	озубє, коло зубох
– oboljenje	paradentosis	- охоренє, парадентоза

– zapaljenje	peridontitis, peridentitis	- запалєнє
ožiljačan	cicatricialis, cicatriciosus	рубцов
ožiljak	cicatrix	рубец
– isecanje	ulectomia	- вирезованє
– zasecanje	uletomia	- зарезованє
oživčavanje	innervatio	онервованє
oživeti	reviviscere, animare, renovare	ожиц
oživljavanje strujom	elektroschock, cardioversia	оживйованє зоз струю
oživljavanje	resuscitatio, revivcifactio, reanimatio	оживйованє

P

padati	cadere	падац
padavica	epilepsio, morbus caducus	падавица, епилепсия
– lekovi protiv padavice	antiepileptici	- лїки процив падавици
padina	clivus	прикросц, прикрина
palac	pollex	вельки палєц
– dlansko uzvišenje palca	thenar	- дланьове видзвигнуце велького пальца
– palac nožni	hallux	- вельки палєц на ноги
– palac ručni	polex	- вельки палєц на руки
paliti	andere	палїц
paljenje	causis, ustio	палєнє
pamćenje	memoria	паметанє
– smanjena sposobnost pamćenja	hypamnesia	- зменшана способносц паметаня
pamet	intelligentia	розум
pantljičara	taenia echinoccocus	пантлїчарка
para	vapor	пара
paranje, rasecanje	dissectio	паранє, розрезованє
parenje	copulatio	паренє, спарйованє
pariti se	coire	париц ше
pas	canis	пес
pasemenik	epididymus	надсеменїк
– zapaljenje	epididymitis	- запалєнє
– isecanje	epididimovasectomia	- вирезованє
patrljačni	truncalis	штильцови
patrljak	truncus	штилєц, остаток (одрезаного

		предмета)
patuljak	nanus	патульок
patuljastost	nanismus	патулькастосц
pazuh	axila	пазуха
pazušan	axilaris	пазухов(и)
– pazušna jama	fossa axillaris	- пазухова глїбка, долїнка
pažljiv	attentus	меркуюци, осторожни
pažnja	attentio	увага
pečat	sigillum	печац
pečen	ustus	упечени
pečurka	fungi	печарка
pečurkast	fungiformis	печаркасти
pega	makula	пега
pegav	exanthematicus, maculosus	пегави
pegavac	thyphus exanthematicus	пегави тифус, глушка
pehar	scyphus, calyx, poculum	погар
peharast	califormis	погарасти
pelen	absinthium	полїн(че)
pena	spuma	пена
penast	spumosus	пенасти
penicilin	penicillinum	пеницилин
penušan	spumosus	пеняци, з пену
penušavac	saponaria officinalis	пеняце мидло
pepeljast	cinereus	ґарови, пирнясти
pepeo	cines	ґар, пирня
pepsin	pepsinum	пепсин
perast	penatus, plumiformis	пирясти
perce	calamus	пирко, пиречко
– za pisanje	calamus scriptorius	- за писанє
period	periodus	период
peršun	petroselinum	петрушка
perutac	eczema	екцем
– glave	eczema capitis	- глави
– lica	eczema faciei	- твари
pesak	sabulum, arena	писок
– moždani	acervulus	- мозґови
peskovit	arenosus, sabulosus	писковити
pesnica	pugnus, pugillus	песц
pet, broj	quinque	пейц, число
peta	calx	пета

– kost	calcaneum	- косц
petao	gallus	когут
peteljka	pediculus, pedunculus	конарчок
peteljkast	pedunculatus	конарчкасти
petlja	ansa, lemniscus	ґузел
petorotka	quintipara	пиятородка, пияти раз положнїца
petroleum	petroleum	петролей, витрион
piće	potus	пице
pigment, boja	pigmentum	пиґмент фарба
– krvna boja, pigment	haemoglobinum	- кревова фарба, пиґмент
– crvena ćelija	erythrophorus	- червена клїтинка
– nagomilavanje crnog	melanosis	- громадзенє чарного пиґменту
– obojenost	pigmentatatio	- офарбеносц
– povećana pigmentacija	hyperchromatosis	- звекшана пиґментация
– prisustvo žučnih pigmenata u mokraći	choluria	-присуство жовчових пиґментох у мочу
– raspadanje	pigmentolysis	- розпадованє
pijan	ebrius	пияни, напити
pijanac	potator	пиянїца
pijavica	hirudo medicinalis	пиявка, пиялка
pipanje	palpatio	мацанє, дорушованє, дотиканє
pipati	palpare	мацац, дорушовац, дотикац
pirinač	oryza	рискаша
– pirinačni skrob	amylum oryzae	- рискашов крохмаль
pisati	scribere, graphia	писац
– pisanje nenormalno sitnih slova	micrographia	- писанє нєнормално дробних буквох
– pisanje-bolesno ponavljanje slova	palingraphia	- писанє-хоре повторйованє буквох
– teškoće u pisanju	dysgraphia	- почежкосци при писаню
– velika ubrzanost u pisanju	agitographia	- барз швидке писанє
piskav	stridulus	пищаци
pisnik	larinx	ґаґор
pištaljak-šuplja rana	fistulla	отвор, дзирка медзи двома орґанами
pitak	potabilis	питки
pitan-hranljiv	alibilis	поживни
pitanje	quaestio	питанє
pitati	quaerere, rogare	питац
pitom	blandus	питоми
pivo	cerevisia	пиво

plač	fletus	плач
plakati	lacrimare	плакац
plamac	ekzema pruriginosus, erysipelas	червени витор
plamenit	flameus	пламенїсти
plastična operacija bora	rhytidectomia	пластична операция ранцох
platiti-težiti	pendere	вимерац, заплациц
platno	linteum	платно
plav	caeruleus	белави
plavac-plavi kamen	lapis pumicus	белави каменок
plazma	plasma	плазма (чечуца часц креви)
plemen	generosus	благородни, племенити
plesan	mukor	плєшнєнїна
plesna-tabanja	planta	талпа
plesniv	mucidus	сплєшнєти
plik	bulla, vesicula, phlyctena	мехирчок, мехир
plikovit	bullosus	мехир(ч)кови, мехиркасти
plikovnjača	pemphigus, pompholyx	мехиркова осипаносц
plivice, treplje	cilia	павучайки
ploča	tabula	табла
pločica	lamina	таблочка, таблїчка
plodan	fertilis	плодни, приплодни
plodnica	uterus	плоднїца, матка
plodnost	fertilitas, fecunditas	плодносц
plod, zametak	fetus, frugtus	зачаток, зародок
– **koji pripada plodu**	fetalis, embrionalis	- хтори припада плоду, зародку
– **okamenjen**	lithopaedion	- скаменєни плод
– **sečenje**	embryotomia	- резанє
– **smanjenje količine vode uunutrašnjosti ovojnice ploda**	hypamnion	- зменшане количество плодовей води у нукашньосци чепцу плода
– **ubijanje**	embryoctonia	- забиванє
– **umorstvo u materici**	teticidium	- забойство у плоднїци
– **u nutrašnja ovojnica**	amnion	- нукашнї обмоток (чепец)
pluća	pulmo, pneumo	плюца
– **gljivično oboljenje pluća**	pneumomycosis	- печарочково охоренє плюцох
– **naduvenost vazduhom plućnog tkiva**	emphysema	- надутосц плюцох з воздухом
– **nepotpuno širenje plućnih mehurića**	atelekpasis	- нєподполне ширенє плюцових мехиркох

– **pluća razmekšanje**	pneumomalacia	- розмегчанє плюцох
– **plućna maramica zapa ljenje**	pleuritis	- плюцова хусточка запалєнє
– **plućna maramica**	pleura	- плюцова хусточка
– **plućno isecanje**	pneumoctomia	- вирезованє часци плюцох
– **plućno krvoliptanje**	pneumorhagia	- моцне кирвавенє з плюцох
– **plućno oboljenje udisanjem čestica gvožđa**	siderosis	- охоренє плюцох кед ше удихує желєзни прах
– **plućno oboljenje udisanjem čestica pamuka**	byssinosis	- охоренє плюцох кед ше удихую часточки памуку
– **plućno oboljenje udisanjem čestica silicijuma**	silicosis	- охоренє плюцох кед ше удихує силициюмово (часточки) прах
– **plućno oboljenje udisanjem čestica azbesta**	asbestosis	- охоренє плюцох кед ше удихує азбестни (часточки)прах
– **prekomerno lučenje sluzi u plućima**	bronchorhaga	- прейґмирне вилучованє шлїжи з плюцох
– **prodor vazduha u grudni koš**	pneumotorax	- прейґмирне (уходзенє) воздуху до першовей клїтки
– **šum na plućima sličan pucketanju**	crepitatio pulmonum	- хрипанє плюцох подобне пуканю
– **taloženje čvrstih čestica u plućima**	pneumoconiosis	- ушедованє твардих часточкох у плюцох
– **unutar pluća**	intrapulmonais	- знука плюцох
– **zapaljenje dušnice i pluća**	bronchopneumonia	- запалєнє бронхийох и плюцох
– **zapaljenje pluća**	pneumonia	- запалєнє плюцох
– **zapaljenje porebrice i pluća**	pleuropneumonia	- запалєнє плюцовей хусточки и плюцох
plućni	pulmonalis	плюцови
pljosnat	planus	кляпчисти
pljuvačka	saliva	шлїна
– **curenje pljuvačke**	sialorrhoea	- чуренє шлїни
– **lučenje pljuvačke**	salivacio	- вилучованє шлїни
– **pojačano lučenje**	hypersalivacio	- звекшане вилучованє шлїни
– **smanjeno lučenje**	hyposalivacio	- зменшане вилучованє шлїни
po dužnosti	ex officio	по длужносци
po nahođenju	ad bene placitum	по находзеню
po porođaju	post partum	после пологу
po propisima	secundum arte	по предписаньох
po propisu	lege artis	по предписаню
po volji	ad libitum	по дзеки
pobaciti	aborire, abortare	(о жени) одишло єй, страцела

pobačaj	abortus	одишло єй, абортус
– **krivični**	abortus criminalis	- виновни
– **nepotpuni**	abortus incompletus	- нєподполни
– **početni**	abortus incipiens	- початни
– **preteći**	abortus iminens	- грожаци
– **spontani**	abortus spontaneus	- спонтани
– **sredstva za izazivanje pobačaja**	aborhtiva	- средства за виволованє абортуса
– **veštački izazvan**	abortus artificialis	- штучно виволани
pobočni-bočni	lateralis	з боку
poboljšanje	amelioratio	злєпшанє
pocrveneti	erubescere, rubescere	почервенїц
početak	initium	початок
početan	intipiens, initialis	початни
početi	incipere, initiare	почац
podbrežje	hypothalamus	гипоталамус
podeli na jednake delove	divide in partes aequales	подзель на єднаки часци
poderan	lacer, lacerus	подарти
poderotina	dilateratio	роздарте, подарте
podesan	compatibilis, congruens	прикладни, одвитуюци
podgrlac	jugularis	вена под гарлом
podizač	levator	дзвигач
podjednak	aequalis, aequus	подєднаки
podjezičan	hypoglossus	подязикови
podlaktica-žbica	antebrachium	подлокцова косц
podliv	suffusio, sugilatio	подлїв
– **od krvi kvrga**	haematoma	- од надбегнутей креви, гиря
– **od krvi modrica**	ecchymosis	- збелавене место
podloga-osnova	substratum	фундамент, основа
podlopatičan	subscapularis	подлопаткови
podložan truljenju	putrescibilis	подложни гнїцу
podmazivanje	lubricatio	подмасцованє
podmukao	insidiosus	захрипнути
podne	meridies	поладнє
podneblje	clima	поднєбє
podnoktica	hyponychium	обишка, загноєне под нохцом
podnositi	tolerare	подношиц, толеровац
podnošljivost	tolerantio, compatibilis	подношлївосц, толерантносц
– ne podnošljivost	intolerantio, incompatibilis	- нєподношлївосц
podozriv	suspectus	подозриви, сумнїви
podražajan	stimulans	поривающи, побудзующи,

		надражуюци
podražavanje, oponašanje	mimesis	спатранє на дакого, имитованє
podrebarje	epigastrium	подребра
podrhtavanje	vibratio	трешенє, стресанє
podrigivanje	eructatio, ructus	подригованє
– kiselo	oxyrygmia	-квашне
područje	districtus	подруче
podsetnik	compendium	здогаднїк
podsluznični	submucosus	подшлїжови
podstaknuti	stimulare	спонукнуц, дац порив
podsticaj	impulsus	стимулованє, даванє пориву
podveska	mitela	подвязка, штрумпадла
podvezivanje	ligatura	подвязованє
podviličan	submaxillaris	подвидлїцови
pogled, izgled	aspectus, conspectus	попатрунок, випатрунок
pogodan	opportunus	вигодни, добри
pogon, potiskivanje	propulsio	погон, поґурйованє
pogoršanje	exarrcerbatio, aggravatio	погоршанє
pogreban	mortualis	бешеда на хованю, одпитованє
poguban, opasan	perniciosus	погибельни
pohota, požuda	libido	жажда, жадносц, похота
pohotljiv, čulan	sensualis	похотни, жадни, сензуални
pohrskavična opna	perichondrium	колохрупкова бланка
poimanje	cognitio	похопйованє, розуменє
pojačanje	intensificatio, amplificatio	змоцнєнє
pojam	notio	поняце
pojas	cingulum	пас
pojava, znak	manifestatio	зявенє, знак
pokazatelj	index, indicator	указатель
poklopac	operculum	покривка, верх
– grkljanski	epiglotis	- ґаґров
pokosnica	periosteum	косцова ґлейта, покоснїца
– zapaljenje	periostitis	-запалєнє
pokožica	epidermis	скорочка, лупка
– oljuštenje	epidermolysis	- олупенє
– zapaljenje	epidermitis	- запалєнє
pokret	motus	рух
– nedostatak koordinacije pokreta	ataxia	- нєдостаток координациї рухох
– neuskladjenost pokreta	asynergia	- нєускладзеносц рухох

pokretač	motorius	порушовач
pokretan	mobilus	рухоми
pokretljivost	motolitas	рухомосц
pokriven	tectorius	прикрити
pokrov	tegumentum	покривач, закривач, покров
pokus, ogled	experimentum	експеримент
pokušaj	tentamen	пробованє
pol	sexus	пол
– **bespolan**	asexualis	- безполни
– **istopolan**	homosexualis	- истополни
– **muške polne osobine**	androgenes	- хлопски полни прикмети
– **muški polni hormon**	testosteronum	- хлопски полни гормон
– **polna požuda**	aphrodinia	- полна жажда
– **polno sazrenjavenje**	pubertas	- полне дозреванє
– **prevremeno polno sazrevanje**	pubertas precox	скорейчасове полне дозреванє
– **polni organ preveliki**	hypergenitalismus	- полни орґан барз вельки
– **raznopolan**	heterosexualis	- рижнополни
– **sredstvo za pojačavanje polnog nagona**	aphrodisiaca	- средство за змоцньованє полней страсци (полного нагону)
– **svršavanje polnog čina**	orgasmus	- завершованє, звершованє полного акта
– **koji se odnosi na polnu bolest**	venerus	- котри ше одноши на полну хороту
pola	semi	половка
polna nemoć	impotentio	полна нємоц
polni organ, spoljašnji	genitalia, pudendum	полни орґан, вонкашнї
polni žar	oestrus	полна занєшеносц
polno nezreo	impubis	полно нєузрети
polno spajanje	zygosis	полне злучованє
polovina	dimidia, pars	половка
položaj	postura, situs	положенє
– **obrnuti**	situs invertus	- обрацене
položen	stratus	положени
polukružan, izvijen	circumflexum	полукружни, викривени
polulopta	hemispherium	полулабда
polumesec	luna dimidia	полумешац
polumesečast	semilunaris	полумешачкови
polumesečasta medjupršljenska hrskavica	discus	полумешацова медзиперсценьова хрупка
polumesečasta medjuzglobna, kolena, hrskavica	meniscus	полумешацова медзиставцова, колєнова, хрупка

poluopnasta	semimembranosus	полубланкова
poluotvoren	semihians	полуотворени
polupropustljivost	semipermeabilis	полупрепущовацосц
polje	area, campus	польо
– **rešetkasto**	area cribrosa	- роштасте, решеткасте
pomagalo	adjuvans	помоцне средство, помагадло
pomaganje pri radu	assistentia	помаганє при роботи
pomaman	furiosus	як нє при себе, як похибени
pomešaj!	misce!	помишай!
pomešan	mixtus	помишани
pometnja	confusio	збунєносц, конфузия
pomoć	auxilium, juvantia	помоц
pomoćni, sporedni	accessorius	помоцни, другорядови
pomodrelost	cyanosis	збелавеносц
– **krajeva**	acrocyanosis	- концох
pomor, rednja	epidemia, moria	нагле умеранє од оберацей хороти,
pomućenost	caligo	збунєносц
ponavljanje	repetitio	повторйованє
– **reči u govoru**	eholalia	- словох при бешеди
poobedni	postprandialis	пополудзенкови
popravka	corectio	оправянє, виправянє
popravljiv	reparabilis	виправлїви
poprečan	transfersalis, transfersus	крижни
poprskati	adspergere, conspergere	попирскац
popustiti	remitere	попущиц
popuštanje	decrementium, remissio	попущованє
poradjati	parturire	породзовац
porasti	incrementium	вироснуц
poprečnoprugast	striatus in transfersum	крижом смугасти
pored	juxta	при, коло
poredak, uredjenje	systema	порядок, ушоренє
poreklo, postanak	genesis	походзенє, наставанє
– **biljnog**	phytogenesis	- рошлїнского
– **spoljneg**	exogenesis	- вонкашнього
poremećaj	dis, para	поремеценє, розстройство
– **čitanja**	dyslexia	- читаня
– **čula mirisa**	dysosmia	- осета паху
– **disanja**	dyspnoe	- диханя
– **govora**	dyslalia	- бешеди
– **gutanja**	dysphagia	- лїґаня

– **hodanja**	dysbasia	- ходзеня
– **ishranjivanja**	dystrophia	- костираня
– **izgovora**	dysphonia, dysarthria	- вигваряня
– **kretanja**	dyskinesia	- рушаня
– **mokrenja**	dysuria	- мокреня, моченя
– **napona**	dystonia	- напнуца
– **pisanja**	dysgraphia	- писаня
– **polnog opštenja**	dyspareunia	- полного контактованя
– **rada**	dysfunctio	- роботи
– **raspoloženja**	paralepsia	- розположеня
– **razvoja**	dysplasia	- розвою
– **sna**	paraniria	- сна
– **ukusa**	dysgeustia	- смаку
– **varenja**	dyspepsia	- тровеня
– **znojenja**	dyshidrosis	- зноєня
poremećenost unazad	ante positio	ростройство назадок
porodilja	puerpera	положнїца
porodiljstvo	obstetricia	положнїцтво
porođaj	partus, tokos	полог, пород, породзенє
– **čišćenje, babinje**	lohia	- чисциц ше, щисцовац ше
– **drugorotka**	sekundiparia	- другородка, положнїца по другираз
– **na vreme**	partus maturus	- на час
– **nagli**	partus precipitatus	- нагли
– **normalan**	eutocia	- нормални
– **odsustvo porođajnih bolova**	anodinia	- одсуство положнїцких больох
– **porođajni strah**	tocophobia	- страх од (при) породзеня
– **porođajno ludilo**	tocomania	- положнїцке шалєнство, делириюм
– **prebrz**	oxitocia	- барз швидки
– **prerani**	omotocia, partus praematurus	- превчасни
– **prvorodka**	primipara	- першородка, положнїца першираз
– **rezanjem trbuha**	tomotocia	- зоз резаньом бруха, царски рез
– **sa teškoćama**	dystocia	- зоз чежкосцами
– **višerotka**	pluripara	- положнїца котра вецей раз народзела
– **zakasneli**	partus serotinus	- запожнєни
poseban	specificus	окремни
posle	post	по, потим
– **jela**	postprandialis, postcibos	- єдзеня
– **operativni**	postoperativus	- оперативне

posledica	consequentia, sequela	пошлїдок
posleporođajni	postpartum	послепологови
posmatrač	observans, observator	припатрач
posmatranje	inspectio, observatio	припатранє
pospanost, dremljivost	somnolentio, hipnosia, laetargia	поспаносц, задриманосц
posredan	indirectus	пострední
posrednik	mediator	пострединк
posrtanje	titubatio	плянтанє, шпотанє
postanak	genesis	поставанє, постаце, настаце
– spoljnjeg	exogenesis	- вонкашнє
– unutrašnjeg	endogenesis	- нукашнє
– vrste	phylogenesis	- файти
postavka, pretpostavka	thesis	предпоставка
posteljica	placenta	посцелка, счисциско
– odlubljivanje	mazolysis	- одлупйованє, очисцованє
– stvaranje	placentatio	- творенє
postepen, postupan	progrediens	поступни
postojan, stalan	stabilis	стаємни
postojan, ustrajan	persistens	витиривали
postupak, vid, način	methodus, modus, processus	поступок, форма, способ
postupno	gradatim	поступнє
potajan	insidiosus	тайни, таємни
potčelje	radixnasi	подчоло, корень носа
pothranjivanje	denutritio, subalimentio	подкармйованє
potiljak	nucha, okciput	затилок, карк
potiljičan	occipitalis	затилков, котри припада карку
potiskivač	detrusor	поцисковач
potiskivanje	propulsio, repressio	поцискованє
potka, osnova	stroma	уток, основа
potključnjačan	subclavicularis	под ключну косцу
potkožan	subcutaneus	подскорови
potomstvo	progenies	потомство
potprečažni	subphrenicus	поддияфраґмов
potpun, ukupan	totalis, completus	подполни, вкупни
potreba	necessitas	потреба
potres, udar	commotio	потрес, вдеренє
potvrda	affirmatio, attestatio	потвердзенє
povećanje	augmentatio	звекшанє
poveska	augmentatio	подвязка

povezati	alligare	повязац
povijen	ansatus	закруцени, скруцени, повити
povoljan	favoribilis, laudabilis	вигодни
povraćaj	recuperatio, regressus	врацанє
– **u sasvim normalno stanje**	restitutio ad integrum	- до зошицким нормалного стану
povraćanje	emesis, vomitus	повращанє, руцанє, блюванє
– **crno**	melene mesis	- чарне
– **izazivanje**	ad nauseam	- виволованє
– **krvi**	haema temesis	- креви
– **lekovi protiv povraćanja**	antemetica	- лїки од (процив) повращаня
– **lekovi za povraćanje**	vomitiva	- лїки за повращанє
– **preterano**	hypermesis	- прейґмирне
– **tek progutane hrane**	regurgitatio	- лєм цо прелїґнутого єдла
povraćati	vomitare	повращац, руцац, блювац
povratak	recidivum	врацанє
povrće	legumen	желєнява, заградково рошлїни
povreda	laesio, trauma, vulnus	покалїченє
povrediti	vulnare, laedere	покалїчиц
povremen	sporadicus	з часу на час, почасови
površan	superficialis	поверхови, нєглїбоки
površina	facies, planum	поверхносц
poziv	professio	поволанка
poznat	notus	познати
poznavanje	gnome	познанє
– **crta lica**	phisiognomia	- смугох твари
požuda	libido	жажда, похота
– **polna**	aphrodinia	- полна
– **preterana polna požuda kod muškaraca**	satyriasis	- прейґмирна жажда при хлопови
– **preterana polna požuda kod žena**	nymphomania	- прейґмирна полна жажда при жени
– **smanjenje polne požude**	frigidnost	- зменшанє полней жажди
požudan	libidinosus	похотни, жадни
prag	limes	праг
prah, prašak	pulvis	прах, пращок, полен
– **cvetni**	pollen	- квецов
pranje	lavatio	райбанє, чисценє
– **belo iz stidnice**	leucorrhoe	- биле чисценє
– **mesečno**	menstruatio	- мешачне
– **tečnost za pranje**	lotio	- чечносц за райбанє, чисценє

prašak	pulvis	пращок
– za posipanje	pulvis aspercorius	- за посипованє
prašina	pulvis	прах
– oboljenje izazvano prašinom	coinosis	- охоренє виволане зоз прахом
prateći	comitans	провадзаци
prati	lavare	райбац,
prav	rectus	прости
pravac	directio	напрям
pravi	verus, genuinus	прави
pravilan	regularis	правилни
pravilo	regula	правило
praviti	facere	правиц
pravo, čmarno crevo	rectum	просте, аналне черево
prazan	vacuus	празни
praziluk	porrus	порилук
praznina	vacuitas	пражнїна
praživotinja	protozoa	праживотиня
pražnjenje	depletio	випражньованє, пражнєнє
precvat	menopausa	менопауза, климакс
prečažni	phrenicus	дияфраґмални
prečišćen	depuratus	пречисцени, преробени
prečnik	radius, diameter	пречнїк
predak	atavus	предок
-pojava predačkih osobina u potomaka	atavismus	- зявенє прикметкох предкох у потомкох
predavati	docere	преподавац
predeo	regio	предїл
prednji	anterior	преднї
predohrana, odbrana	prophylactica	одбрана, превенция
predostrožnost	cautela, precautio	осторожносц
predporođajan	praenatalis	предпологови
predrasuda	praejudicium	предрозсудок
predstojeći	imminens	предстояци
predumišljaj	praemeditatio	преднамира, здуманосц
predupređenje, zaštita	praeventio	зоперанє, онєможлївенє, защита
predviđanje toka bolesti	prognosis	предвидзованє цеку хороти
predvojen, razdvojen	bifidus	роздвоєни, роздзелєни
predvorje, predkomora	atrium, vestibulum	предворє, предкомора
predznak, preteča	prodromus, praecursor	предзнак, предходнїк
prečaga	diaphragma	преграда, дияфраґма

– **grč**	phrenospasmus	- корч
– **koji je pod prečagom**	subphrenicus	- котри под дияфраґму
– **oduzetost**	phrenoplegia	- однятосц
– **spadanje**	phrenoptosis	- спаданє
pregib	flexio, flexura	прегнуце
– **na bok, u stranu**	lateroflexio	- на бок, до бока
– **unapred**	anteflexio	- напредок
– **unazad**	reclinatio	- назадок
pregibač	flexor	прегинач
pregled, posmatranje	inspectio, scopia, visio	препатрунок, провадзенє
– **debelog creva**	rectoscopia	- грубого черева
– **dušnika**	tracheoscopia	- душнїка
– **eustahijeve tube**	salpingoscopia	- евстахийовей трубки
– **grkljana grla**	laryngoscopia	- ґаґра
-grlića materice	colposcopia	- гарлочка матернїци
– **karlice**	pelicoscopia	- карлїци
– **malih predmeta pod mikroskopom**	microscopia	- дробних предметох под микроскопом
– **materice**	hysteroscopia	- плоднїци, матернїци
– **mokraćnice putem sprave**	urethroscopia	- мочовей цивочки зоз апаратом
– **nosa**	rhinoscopia	- носа
– **određivanje vlage**	hygroscopia	- одредзованє влаги
– **otvaranja leša**	autopsia, obductio	- отверанє трупла, обдукция
– **po smrti**	thanatopsio	- по шмерци
– **ponovni**	revisio	- повторени
– **rendgenskim zracima**	rentgenoscopia	- (препатрунок) зоз ренґенскима зарями
– **slušalicama za pregled grudi**	stethoscopia	- зоз слухалками за препатрунок першох
– **sprava za pregled rožnjače**	keratoscopium	- апарат за препатрунок рожнїчки
– **sprava za pregled uha**	otoscopium	- апарат за препатрунок уха
– **trbušne duplje putem endoscopa**	laparoscopia	- бруха зоз ендоскопом
– **trbušne duplje**	coelioscopia	- бруховей глїбки
– **uha**	otoscopia	- уха
– **unutrašnjosti dušnica**	bronchoscopia	- нукашньосци бронхийох
– **uzorka sa živog orga nizma**	biopsia	- прикладнїка зоз живого орґанизма
– **većih delova na telu**	macroscopia	- векших часцох на целу
– **zenica**	pupilloscopia	- жренкох
– **zuba**	odontoscopia	- зубох

– želudca	gastroscopia	- жалудка
pregrada	septum	преграда, преградзенє
pregrađen	locularis	преградзени
prehrana, ishrana	nutritio	костиранє
prek, silovit	acutum	нагли, силовни
– koji nije sasvim prek	subacutus	- котри нє цалком нагли
prekid	abruptio, rhexis	претаргнуце
prekinut	interruptus	претаргнути
preko	trans	прейґ
preoblačenje u odeću drugog pola	transvestitismus	преблєканє до шматох другого полу
preobražaj	trnsformatio	преображенє, метаморфоза
presađivanje	transplantatio	пресадзованє
prekomeran	profusus	прейґмирни
prekrivač	tegmen	прекривач, плахта, покровец
prekršaj	delictus	потупенє
prelamanje	refractio	преламованє
prelivati	perfundere	прелївац
prelom	fractura	преламанє, фрактура
– kosti	osteoclasia	- косци
– kosti ponovni	refractura	- косци по другираз
prelomiti	frangere	преламац
prelomljen	fractus	преламани
prema	secundum	спрам, наспрам, ґу
premaz	vernix	премасценє
premeštanje, rasejavanje	metastasis	премесцованє, розшеванє
premet	inversio	багинди, обрацанє
premetnut	inversus	обрацени, преруцени
preminuti	decedere	умрец
prenagao	peracutus	пренагли
preneti	transponere, transportare	пренєсц
prenosilac, nosilac	vector	преношач, ношач
prenošenje, prenos	phoresis, transmissio	преношенє, пренос
– strujom	electrophoresis	- зоз струю
preobedni	praeprandialis	пред єдзеньом
preobraćaj	konversio	преображенє
preokrenuti	invertere	преврациц, преображиц
preokretanje	inversio	превраканє
preosetljivost	anaphilaxia	пречуствительносц
– na pojedine materije	alergia	- на дзепоєдни материї

– **na bol**	algesia	- на боль
preparat zgusnut	concentratum	препарат згуснути
prepis (*leka*)	administratio	преписованє (лїкох)
prepona, slabina	inguinum	препона, ценке
preponski	inguinalis	препонски
preponjača, stidnjača	pubis	преградна косц
preporod, obnova	regeneratio	препород, обнова
preporoditi	regenerare	препородзиц
prepun krvi	congestus, plethora	преполни з креву
prepunjenost	pletore	преполнєносц
preran	omos	превчасни
– **porođaj**	omotocia	- пород
preran, prevremen	praecox	превчасни, скорейчасови
presavijen	flexus	скруцени
prestanak	pausa, stasis	преставанє
prestarački	praesenilis	предстарецки
prestupništvo	delinquentia	потупенє
pretakanje krvi	transfusio	преточованє креви
-zamena krvi	exanguino transfusio	- заменьованє креви
preteča	prodromus	предходнїк
prethodnica	aura	предходнїца
pretilost, gojaznost	adiposis, obesitas	претлустосц, презатитосц
pretkomora	atrium	предкомора
pretpostavka	thesis	предпоставка
pretvaranje	simulatio	симулация, претворйованє
– **jednog tkiva u drugo**	metaplasio	- єдней ткань до другей
– **u prah**	pulverisatio	- до праху
prevelik	permagnus	барз вельки
prevremen	praecox	скорейчасови
prevrtanje	eversio	превращанє
prezasićen	persaturatus	презасицени
prezdravljenik	reconvalescens	прездравени
prezdravljenje	reconvalescentia	прездравенє
preznojavanje	transpiratio, desudatio	презнойованє
prianjati	ad haerere	притульовац ше, припивац ше,
pribor	apparatus, tractus	прибор
pribrežje	promontorium	схил
pričvrstiti	affigere, fixatio	притвердзиц
pridržívanje	suspensio	притримованє
prikaza-utvara, avet	phantasma	дух, привидзенє

prikriven	larvatus	прикрити, скрити
prikrivenost	latencia	прикритосц, скритосц
prilagodjavanje	adaptatio	прилагодзованє
prilagodljiv	adaptivus	прилагодзуюци
priliv krvi u tkiva	congestio	прилїв креви до тканї
priljubiti	adducere, coaptare	припиц
primalac	receptor	примательь
primena	applicatio	применьованє
primer	exemplum	приклад
primetan-jedva	discretus	лєм цо обачлїви
primicač-mišić	adductor	мускула, прицаговач
primicanje-pripajanje	adductio	прицагованє
pripojci-pripojeni organi	adnexa	прилученя, злучени орґани
- zapaljenje pripoja	adnexitis	- запалєнє злученого орґану
pripojen	adhaerens	злучени
pripravljen	paratus	пририхтани
pripremiti	praeparare	пририхтац, приготовиц
priraslica	accretio, adhaesio	приросnуце
prirodan-pravilan	normalis	природни, правилни
prisećanje reči-poremećenost	paramnesis	здогадованє словох, поремеценосц
prisećanje	reminiscentia	здогадованє
prisila	compulsio	примушованє
prišt-crni	antrax	чарни пирщ
– na prstu i šaci	panaritium	- на пальцу и дланї
pritisak-napetost	pressio, tensio, compresio, tonus	прицисок, напартост
– isti pritisak	isotonia	- исти прицисок
– lekovi za jačanje	tonica	- лїки за змоцньованє (моцнєнє)
– odsustvo	atonio	- одсуство
– oslobađanje od pritiska	decompresio	- ошлєбодзованє од прициску
– snižen	hypotensio, hypotonio	- знїжени, гипотензия
– uvećan pritisak	hypertensio, hypertonio	- звекшани, гипертензия
pritiskati	comprimere	прицискац
pritvrđivanje	fixatio, peksis	притвердзованє
priušak	parotis	приухови шлїжнїк
priuvak	lobus auriculae	ушко
prividan	virtualis	привидзаци, привидни
priviđanje-izgled, viđenje	visio, hallucinatio	привидзованє, випатрунок, видзенє
prljav	sordidus	брудни
prljavština	sordes	бруд

proba-ogled, provera	testum	проба, експеримент, преверйованє
probava-varenje	digestio, peptein	тровенє
– poremećaj	dyspepsia	- поремеценє
probijen	penetratus	пребити, предзиравени, преджобнути
probodina	vulnus perforans	преджобнуце
proboj	perforatio	пребиванє, прештрельованє
probuditi	expergere	пребудзиц
probušen	perforatus	предзиравени
procedak-ocedak, iscedan	filtratum	прецадзене, вицадзене
procediti	colare, percolare	прецадзиц
proceđen	percolatus	прецадзени
proceđivanje	filtratio	прецадзованє
procep-zev, zjap, pukotina	fissura, hiatus	отвор, пуклєнїна
procvetati	efflorescere	розквитнуц
pročistiti	defaecare, purgare, laxare	пречисциц
prodiranje	penetratio	предзеранє, уходзенє
prodor	hernia	брух, (уход), пукнутосц
prodoran	penetrans	параци, предзераюци
produvavanje	pertubatio	предувованє
produžavanje	prolongatio	предлужованє
produžen	prolongatus	предлужени
produženje	prolongatio	предлуженє
produžetak	processus	предлуженє
proganjanje		преганянє, прегона
– suludi osećaj proganjanja	paranoia	- нєнормалне чуство преганяня
progutati	dellutire	прелїгнуц
prohod	rectum	преход
prohtev	(appetito), libido	похота, похотлївосц, жарносц
proizvod	productum	продукт
prolaz	transitio, meatus	преход
prolazan	permeatus	преходни
– lako	meabilis	- лєгко
proliv	diarrhoea, enterorrhoea	преганячка
– lekovi protiv proliva	antidiarrhoica	- лїки од (процив) преганячки
promatranje-posmatranje, osmatranje	inspectio, observatio	провадзенє, опатранє, припатранє
promena-menjanje, mena	mutatio, modificatio	пременка, менянє, мена
– promenljiv	variabilis	- пременлїви
promer	diametar	пречнїк, дияметер

promeravati	expandere	премерйовац
promisliti	cogitare	роздумац
promrzlina	congelatio, pagoplexio	премаржлїна; вошка
promrznuti	congelare	змарзнуц, премарзнуц
promukao	racus	захрипнути
pronaći	reperire	пренайсц
pronađen	repertus	пренайдзени
pronalazač	inventor	пренаходзач
pronalazak	inventio	пренаходок
pronošenje	conductio	преношенє
propisati lek	ordinare, praescribere	преписац лїки
propitivanje	colloquium	препитованє
propust	omissio, permeatus	препущенє
propustljiv	permeabilis, pervius	препущуюци
propustljivost	permeabilitas	препущуюцосц
prorada	elaboratio	преробок
prorez	incisio, rima, scissura	пререз
prorezan	incisivus, scissus, fissura	пререзани
prosast, kao proso	iiliarius	просасти, як просо
prosed	canens, incanescen	дакус шиви, шивкасти
prosejati	cribrare	преошац, прероштовац
prosejavanje	cribratio	ошиванє, прероштованє
proso	milium	просо
prost, jednostavan	simplex, vulgaris	прости, єдноставни
prost, prvobitan	primitivus	прости, першобутни
prostor		простор
– **bezvazdušni**	vacuum	- безвоздушни
– **ljubav za zatvorenim prostorom**	claustrophilia	- любиц заварти простор
– **strah od zatvorenog prostora**	claustrophobia	-страх од завартого простору
prostran	amplus	престрани, широки
prostrelina	vulnus perforans	прештрелїна
proširen	dilatatus, distensus	преширени
proširenje, širenje	ectasis, dilatatio	преширенє, ширенє
– **aorte**	aortectasia	- аорти
– **čmara**	proctectasia	- аналного отвору
– **dušnica**	bronchiectasia	- бронхийох
– **jajovoda (*vodom*)**	dydrosalpinx	- вайцоводу (з воду)
– **jednjaka**	oesophagectasia	- пажерака, єдняка
– **krajnjih grana (*kapilara*)**	telangiectasia	- крайнїх конаркох (капиларох)

– **krvni sudova**	haemangiectasis, angiectasia	- кревових судзинох
– **lek za proširenje zenica**	mydriatica	- лїки за преширйованє жренкох
– **limfnih sudova**	lymphangiectasis	- лимфових судзинох
– **na delu arterije**	aneurysma	- на часци артериї
– **vena**	venectasia	- венох
– **zenica**	mydriasis	- жренкох
– **želuca**	gastroectasis	- жалудка
proširivač, razmicač	ecarteur	преширйовач
protegnut	protractus	нацагнути
protezanje	protractio	нацаговане
protiv otrov	antidotum	процивотров
protiv radnja, protiv dejstvo	reactio	процивробота, процивдїйство
protiv	anti, contra	процив
protivan	oppositus, advesarius	процивни
protivljenje	oppositio	процивенє
protivprirodan, veštački	praeternaturalis	процивприродни, штучни
provala	ragia	уходзенє на силу, вибиванє
provaliti	perfingere	войсц на силу, вибиц
provaljivanje	reksis	насилне уходзенє
provera, proba	testum	преверйованє, проба
provetravanje	ventilatio	превитрованє, луфтиранє
providan	pellucidus	превидни, превидзаци
provoditi	conducere, ducere	преводзиц
provodljvost	conductibilitas	преводзацосц, преводївосц
provođenje	conductio	преводзенє, прекладанє
prozorast	fenestratus	превидни, облакови
prozračan	translucidas, pellucidus	превидни, превидзаци
proždirati	devoratio, vorare	зожерац, жрец
proždrljivost	phagomania, voracitas	ґаладносц, кварносц
prožeto mesto	infiltratum	обняте, виполнєте место
prožetost	infiltratio, impregnatio	обнятосц, виполнєтосц
prsa	thorax	перши, перша
prskanje	ruptura, rhexis	пирсканє, пуканє
– **materice**	metrorrhexis	- плоднїци, матернїци
– **tečnosti**	aspersio	- чечносци
prskotina, pukotina	fissura	одпукнути, одпирснути, фалаточок
prst	digitus, dactylus	палєц
– **iskrivljenost**	dactylogriposis	- викривеносц
– **kratki**	brachydactylia	- кратки
– **maljičasti**	digitus hippocraticus	- палїцасти

– manji broj prstiju	hypodactylia, oligodactylia	- менше число пальцох
– na nozi	digitus pedis	- на ноги
– nakaznost	perodactylus	- потворносц, скалїченосц,
– odsustvo	adactylia	- одсуство
– otisak	dactylograma	- одцисок
– otok	dactylooedema	- оток, запухнуце, напухнуце
– postojanje više prstiju	hyperdactylia, polydactylia	постоянє вецей пальцох
– preveliki prsti	megalodactylia	- барз вельки пальци
– prst na ruci	digitus manus	- палєц на руки
– savijen	camptodactylia	- скруцени
– sraslost, spojenost	syndactylia	- зроснутосц, злученосц
– urođeni nedostatak	ectrodactylia	- уродзени нєдостаток (хиба)
– zadebljalost	pahydactylia	- загрубнутосц
prstast	digitalis	пальцасти
prsten	anulus, circellus	персцень
prstenast	anularis, circinatus	персценясти
prstolik	digitatus	котри здабе на палєц
prstoliki otisci	impressiones digitatae	пальцасти одциски, одцисок пальцох
pršljen	vertebra	персцень
– bol u pršljenu	spondylodynia	- боль у персценю
– isklizнuće pršljenova	spondylolisthesis	- вискоченє, вишлїснуце персценьох
– nosač glave	atlas	- ношач глави
– obrtač vrata	epistropheus	- обрацач шиї
– spajanje pršljenova	spondylodesis	- спойованє (злучованє, скапчованє) персценьох
– ukočenost pršljenova	spondylosis	- зацерпнутосц, нєрухомосц персценьох
– zapaljenje pršljenova	spondylitis	- запалєнє персценьох
– zapaljenje zglobova pršljenova kičme	spondylarthritis	- запалєнє ставцох персценьох похребцини
pršljenski	verrtebralis	персценьови
pruga, brazda	stria	смуга, бразда
prugast, brazdast	striatus	смугасти, браздасти
prvi	primus, protos	перши
– lekar	primarius	- лїкар
– osnovni prvi sastojak žive ćelije	protoplasma	- основни перши состойок живей клїтинки

– prvobitan	primitivus	- першобутни
– prvobitna praživotinja	protozoa	- першобутна праживотиня
– prvorotka	primipara	- першородка
– žena prvi put trudna	primigradiva	- жена першираз ваготна
prvobitan	initialis	початкови
prvorođenče	primigenitus	перше народзене дзецко
pržen	tostus	пражени
pržiti	amblere, tore	пражиц
ptica	ornis	птица
– grip	influentia	- ґрипа (птицова, птича)
– oboljenje koje prenose ptice	ornithosis	– охоренє хторе преноша птици
puckanje	crepitatio	шкрипанє, чуханє
puckav	crepitans	шкрипаци, чухаци
pući	rumpere	пукнуц
pukotina-zjap, zev, procep, naprslina	fissura, rhagada, rima	розпукнуце, розпуклїна, напукнуце
punokrvnost-opšta	panhyperaemia	полнокревносц, обща
pupak	umbilicus, omphalus	пупок
– isecanje	omphaloectomia	– вирезованє
– pupčan	omphalicus	– пупков
– pupčana kila	omphalocoela	– пупкови брух
– zapaljenje	omphalitis	– запалєнє
put	trajectus, via, inter	драга
putanja	trajectus	дражка, траєктория
putem prirodnim	pervias naturales	природна драга
putem spoljnim	pervias externas	вонкашня драга
putem unutrašnjim	pervias internas	нукашня драга
puž-deo unutrašnjeg uva	cohlea	шлїмак–часц нукашнього уха

R

račva	furca	рачки
račvast	bifurcus	рачкасти
radio terapija	radio therapia	радиотерапия
radiografija	radiographia	радиоґрафия
radioskopija	radioscopia	радиоскопия
raditi	laborare	робиц
rađanje	nascecy	родзенє
rak	cancer	рак
rame, bol	omalgia	плєцо, боль

rame, zapaljenje	omarthritis	плєцо, запалєнє
ramenjača	humerus	надлокцова косц
rana od ležanja, obležina	decubitus	рана од лєжаня
rana od vatrenog oružja	vulnus sclopetarijus	рана од огньового оружия
rana	vulnus	рана
rana, probojna	vulnus perforans	рана, преджобнута
rana, prodorna	vilnus penetrans	рана, предзераюца
rana, šuplja kroz koju otiče sluz ili gnoj	fistula	отворена рана през хтору ше вилучує гной, лєбо шлїж
ranjiv	vulnerabilis	раньви
rasejan	disseminatus	розшати
raselina, raskolina	fissura	пукнуце, напукнуце
rasipanje	dispersio	розсипованє
raskidan	dilaceratus	розтаргани
raskvasiti	macerare	розмочиц
raskvašenje	maceratio	розмоченє
rasoha	perineum	мегка ткань спомедзи и около полних орґанох, меджочка
raspadanje	decomposito	розпадованє
rasparčavanje	fragmentatio	фаластованє, дробенє
rasprostranjen	diffusus	розширени
rasprsnuće	ruptura	розпукнуце
raspršiti	dispergere	розпирскац
rast, divovski	hypersomia	рост, вельки
rast, patuljast	microsomia	рост, малючки
rastegljiv	extensivus	розцагуюци
rastojanje	distantia	розстоянє
rastrljati	friare	розчухац
rasturanje	dispersio	розпирскованє, ширенє
rastvarač	solvens	розпущовач
rastvor	essentia	розпущенїна
rastvorljiv u mastima	liposolubilis	розпущуюци у масцох
rastvorljiv u vodi	hydrosolubilis	розпущуюци у води
raširač	dilatator	розширйовач ранох
raširen	diffusus	розширени
ravan	planum	ровни
ravnodušnost	apathia	ровнодушносц
ravnoteža	aequilibrium	ровновага
razblažen	dilutus	розблажени
razderan	laceratus	роздарти

razderotina	vulnus lacerum	роздарте, роздарта рана
razdražljiv	irritabilis, excitabilis	роздражлїви
razdvajanje	dialysis	роздвойованє
razjedajući	exulceratus	розєдзуюци
razjedanje	exulceratio	розєдзованє
razjeden	ulcerosus	розєдзени
razlaganje	diastasis	розскладанє
razmaz	illitum	розмасценє
razmekšan	colliquefatus	розмегчани
razmišljanje	cogipatio	роздумованє
razmnožavanje	reproductio, multiplicatio	розмноженє
raznobojan	versicolor	вецейфарбови
raznolik	diversus	розлични, рижнородни
razrokost	exotropia	назрачи, назрачосц
razum	intelectus	розум
razviće	evolutio	розвиток
razvijen nedovoljno	rudimentarijus	нєдосц, розвити
razvoj, nepravilan	dysplasio	нєправилни розвой
– nazadan	regressio	– розвой, назадни
rebro	costa	ребро
– bol	costalgia	– боль
recept	praescriptio	рецепт
regenerisati	regenerare	реґенерация, обновйованє
rehabilitacija	rehabilitatio	регабилитация
rep	cauda	хвост
resica	uvula	язичок
reuma	rheuma	реома, госцец
rez, carski	sectio caesarea	царски рез
rezati	secare	резац
režanj	lobus	фалаток, стручок
ritam	rhythmus	ритем
ritmičan	rhythmicus	ритмични
rod	genus	род, фамелийне походзенє
rodača	puerpera	положнїца
rodnica	vagina	роднїца
– prostor iza	retrovaginalis	– часц споза роднїци
– tablete za lečenje	vaginalettae	– таблети за лїченє роднїци
– zapaljenje	vaginitis, vulvovaginitis	– запалєнє
roduljka	uterus	плоднїца

rog	cornu	рог
– kožni	cornu cutaneum	– скоряни
rožac	tetanus	склопци, тетанус
rožan	corneus	рогови
rožnjača	cornea	рожнїчка
– razmekšanje	keratomalatio	– розмегчанє
– zapaljenje	keratitis	– запалєнє
– zasecanje	keratotomia	– зарезованє
ručje	karpus	корень гарсци
ručni	karpalis	ставци кореня гарсци, дланї
ruka	armus, brachium, manus	рука
rutav	hirsutus	зароснути зоз власками
ružičast	rosaceus	целовкасти, червенкави

S

sačuvati	praeservare	зачувац, охранїц
sadizam	sadismus	садизем (полне уживанє у мученю другого)
sadno, obležina	decubitus	рана од лєжаня
sadra	gypsum	ґипс
safena	saphena	сафена (поверхова вена на ноги)
sagibanje	versio	зогинанє
– u napred	anteversio	- напредок
– u nazad	retroversio	- назадок
– u stranu	lateroversio	- на бок (до бока)
sagledljiv	visibilis	спатраци
sagorevanje	crematio, tephrosis	згорйованє
sagorljiv	combustibilis	згорююци
sakralgija, bol u krstima	sacralgija	сакралґия, боль у крижох
salicil	salicylum	салиция
samorast	neoplasma, tumor	виросток, пухлїна, тумор
samoubedjivanje	autosugestio	самопрешвечованє
samoubica	suicida	самозабойнїк
samoubistvo	suicidium	самозабойство
– pokušaj	tentamen suicidi	- пробованє
samovarenje	autolysis	самознїщованє
samozadovoljavanje, polno	masturbatio, onania	самозадовольованє, полне
samrtni, umirući	moriturus	смертельни, умераюци
samrtnik	moribundus	умераюци

san	somnus, somnium	сон
– dremež	somnolentia	- дриманє
– dubok, zanos	sopor	- глїбоки, занєшеносц
– lekovi za obezboljivanje	opiata	- лїки процив больох
– lekovi za spavanje	hypnotica	- лїки за спанє
– nesanica	insomnija, asomnija	- безсонносц, нєспанє
– u snu hodanje	somnambulismus	- у сну ходзенє
– zimski	hibernatio	- жимски
sanitaran	sanitarius	санитарни (котри ше одноши на здравє)
sanjarija, uobrazilja	phantasia	мрия, фантазия
sanjati	somniare	шнїц
sanjivost, pospanost	lethargia	поспаносц
sapun	sapo	мидло
– domaći	sapo domesticus	- домашнє
– medicinski	sapo medicinalic	- медицинске
sarkom	sarcoma	сарком (тумор зародковей вязацей тканї)
sastanak	symposium	схадзка, сход, симпозиюм
sastavljanje, spajanje	synthesis	составянє, злучованє
sastrugavanje, kiretaža	abrasia	струганє, киретажа
sasušivanje, sušenje	mumificatio	зосушованє, сушенє
satirijaza	satyriasis	сатирияза, прейґмирна полна страсц при хлопови
satisfakcija, zadovoljenje	satisfactio	сатисфакция, задоволєнє
saturnizam	saturnismus	сатурнизем, тованє зоз оловом
savestan, brižan	scrupulosus	совисни, застарани
savet lekara	consilium	совит лїкарох, конзилиюм
savetovati	consultare	совитовац
savijanje	flexio	зогинанє
– unapred	anteflexio	- напредок
– unazad	retroflexio	- назадок
– ustranu	lateroflexio	- на бок, до бока
savijutak, krivina	flexura	круцина, викривеносц
savitljiv	flexibilis	зогинаюци, гибки, еластични
saznanje, znanje	gnosis	спознанє, знанє
sazrelost	maturitas	узретосц, дозретосц
sazrevanje	maturatio	узреванє, дозреванє
sazrevanje polno	pubertas, maturatio	дозреванє полне
sažet	concisus	зжати, концизни

scibal	scybalum	сцибал, тварда запечена маса фекалиї
seboreja	seborrhoea	себорея ,прейґмирне вилучованє лойней материї
seboreja novorodjencadi (*temenjača*)	seborrhea neonatorum	цеменко, екцем, себорея новонародзених дзецох
sebum (*loj*)	sebum	себум, лой
sečenje, rezanje	sectio	резанє
– bubrega	nephrotomia	- покруткох
– creva	enterotomia	- черева
– dušnika	tracheotomia	- душнїка
– kosti	osteotomia	- косци
– ploda	embriotomia	- плоду, зародку
– vene	venesectio	- вени
– živca	neurotomia	- нерва
sećanje, pamćenje	memoria	здогадованє, паметанє
sedacija	sedatio	седация ,змиренє, змирйованє
sedalni	ischiadicus	шедзаци
sedimentacija	sedimentatio	седиментация ,ушедованє
sednjača, sedalna kost	oss ischium	шедзаца косц
segment	segmentum	сеґмент, часц
segregacija	segregatio	сеґреґация, видвойованє
sekotina	vulnus	порезане место, рана
sekrecija	secreti	секреция, вилучованє
sekret	secretum	секрет, вилученїна
sekvestar	sequestrum	секвестер, фалаток вимартей косци
selekcija	selectio	селекция ,вибор
seliti se	migrare	селїц ше
seme	sperma	семе, сперма
– izbacivanje u snu	pollutio	- вируцованє у сну, полуция
– izbacivanje	ejaculatio	- вируцованє
– nepostojanje	aspermia	- нєисновань, нєпостоянє, аспермия
– prisustvo krvi	haematospermia	- присуство креви
– smanjena količina	oligospermia	- зменшане количество
– sredstvo koje ubija seme	spermicidum	- средство хторе знїщує сперму
semeglavac	spermatozoidum	сперматозоид
semenik	testis	шеменїк, тестис
– isecanje	orchectomia	- вирезованє
– oboljenje	orchidopathia	- охоренє
– spuštenost	orchidoptosis	- спущеносц
– zapaljenje	orchitis	- запалєнє

semevod	vas, vasis	шеменьовод, шеменковод
sepsa	sepsis	сепса, трованє орґанизма
serologija	serologia	серология ,наука о серуму
serum	serum	серум
seta, potištenost	melancholia	зармуток, смуток
sevanje	dolores pungentes	боляце стриканє
sfinkter, stezač mišića	sphincter	сфинктер, сцискач мускулох
shizofrenija, mladalačko ludilo	schizophrenia	шизофрения, младежске шалєнство
SIDA	AIDS	СИДА, ЕЙДС, вирусна хорота, виволана з HIV вирусом
sifilis	lues	сифилис
silovanje, obeščašćenje	stuprum	силованє, обезчесценє
silovit, nagao	acutus	силовни, нагли
simptom	symptoma	симптом, знак хороти
sindrom	syndroma	синдром, вецей симптоми
sinkopa	syncopa	синкопа, траценє свидомосци
sinonim	synonym	синоним, слово истого значеня
sintetičan	syntheticus	синтетични, штучни
sipanice	morbilli	осипки, морбили
sipnja	asthma	астма, задихлївосц
sirće	acetum	есенц, оцет
sirevina	caseinum	казеин
sirov	crudus	сирови
sisa, dojka	mamma	перш, цицка
sisanje	succtio	цицанє, цицканє
– muškog uda	fellatio	- хлопского полного члену
sisica	mammila	брадавка
sitast	cribriformis	шиткасти
siv	griseus	шиви
sjediniti	iungere	зєдинїц
skamenjivanje	petrificatio	скаменьованє
skleroza	sclerosis	склероза, овапньованє
skleroza arterija	arteriosclerosis	овапньованє артерийох
sklonost, prijemljivost	praedispositio	прихильносц
skočna kost	talus	скочна косц
skorbut	scorbutus	скорбут, хорота пре нєдостаток витамина Ц
skretanje	deviatio	скруцованє
skriven, prikriven	larvatus, latens	скрити, прикрити

skrivenost	latentio	скритосц
skrob	amylum	крохмаль
skroban	amylaceus	крохмальови
skupljanje, grčenje	contractio	сцисканє, курченє, корченє
skvrčavanje, otvrdnjavanje	cirrhosis	отвардньованє, ствардньованє
slabinski mišić	psoas, ilia	боково, пасова мускула
slabost	asthenia, adynamia	слабосц
– mišića	myasthenia	- мускулох
– živaca	neurasthenia	- нервох
slaboumnost	oligopsychia	малоумносц, слабоумносц
slad	maltum	слад, сладосц
sladak	mellitus	сладки
slan	salinus	слани
slast, zadovoljstvo	hedonia, hedonismus	сласц, задовольство
slediti	congelare	залядзиц, змарзнуц
slep	caesus	шлєпи, цемни
slepa tačka	punctum caecum	шлєпа точка
slepilo	amaurosis, anopsija	шлєпосц
– dnevno	hemeralopia	- дньова
– noćno	nyctalopia	- ноцна
– za boje	daltonismus, achromatopsia	- за фарби
slepo crevo	apendix	шлєпе черево
-zapaljenje	appendictis, typhlitis	- запалєнє
slepoočnica	tempora	слиха
slez beli	althea officinalis	мальва била
slez crni	malva silvestris	мальва чарна
slezina	lien	шлїжинка
– isećanje	splenectomia	- вирезованє
– uvećanje	splenomegalia	- звекшанє
– zapaljenje	lienitis	- запалєнє
slinavka, šap	sakagija	шлїнявка, шап, ратичнявка
slivati se	confluere	злївац ше
slobodan	liber	шлєбодни
sloj, omotač	tunica	пасмо, обмоток
slojevit	stratificatio	пасмовити, пасмови
slon	elefans	слон, -єлефант
slonasta noga, uvećanje delova tela	elephantiasis	єлефантияза, єлефантска нога, звекшанє часцох цела
složen	compositus, complex	зложени
slučaj	casus	случай

sluh	auditus	слух
slušalica za pregled grudi	stethoscopium	слухалка за препатрунок першох
slušanje	ausculatio, auditio	слуханє
slušni	acusticus, auditivus	слушни
sluz, slina	mucus	шлїж, млязґа, шлїна
sluzavognojan	mucopurulentum	шлїжавогнойни
sluzne žlezde, tumor	myxoadenoma	тумор шлїжацого шлїжнїка
sluzokoža, sluznica	mucosa	шлїжаца скорочка
sljušćivanje	exfolatio	злупйованє, здзеранє
smanjen	deminutus	зменшани
smeh	rizus	шмих
– ciničan	rizus sardonicus	- цинїчни
smeša	mixtura	мишанїна, змишанїна
smeten	confusis	збунєти, конфузни
smežuran	coerrugatus	зранцавени, зранцовани
smiriti	sedare	змириц
smirivanje	sedatio	змирйованє
– lekovi za smirivanje	sedativa	- лїки за змирйованє
smrtnost	mortalitas, letalitas	смертельносц
smrtonosan	letalis	смертоносни, смертельни
smrad, zadah	foetor	смрод, нєприємни запах
– iz nosa	ozaena	- зоз носа
smrdljiv	foetidus	шмердзаци, хторого чуц
smrt	mors, mortis, exitus, letus	шмерц
– iz samilosti izazvana	euthanasia	- зоз милосердия виволана
smrtnik	moribundus	смертельни чловек, смертни
– umirući	moriturus	- умераюци
smrzlina	pernio	змаржлїна, премаржлїна
smrznuće	congelatio	змарзнуце
smrznuti	congelare	змарзнути
snaga, jačina	robur, potentia	сила, моц
– nemanje snage	asthenia	- нє мац моци
– lekovi za snaženje	analeptica, roborantia	- лїки за моцнєнє
snažan	robustus, roborare	моцни
snimanje rendgensko	radiographia	знїманє рендґенске
– bronha	bronchographia	- душнїкох
– jajovoda	salpigrographia	- вайцоводох
– kičmene moždine	myelographia	- похребцинового шпику
– mokraćnih organa	urographia	- мочових орґанох
– preseka nekog dela tela	tomographia	- пререза даєдней часци цела

snop	fasciculus	сноп
snošaj, polni odnos	coitus	полне одношенє, полни однос
– poremećaj	dyspareunia	- поремеценє
– prekinuti	coitus interruptus	- претаргнути
snošljiv	compatibilis	подношлїви, зношлїви
so	sal	соль
sočan	succulentus	сочни
sočivast	lenticularis	лєнчови
sočivo, leća	lens	лєнча
– očno	lens crystalina	- очна
sodomija	sodomia	содомия ,полне одношенє зоз животинями
sok	sucus сок,	юшка, сок
- želudačni	sucus gastricus	- жалудкова
Sopor, dubok san	soporosus, sopor	сопор, глїбоки сон
spad, spuštenost	ptosis	спаднутосц, спущеносц
– bubrega	nephroptosis	- покруткох
– creva	enteroptosis	- черевох
– kapka	blepharoptosis	- очней клїпки
– želuca	gastroptosis	- жалудка
spaljivanje	crematio, cautero	спальованє
sparivanje, parenje	copulatio, junctio	спарйованє, паренє
sparušivanje	involutio	спретосц, осушеносц
spavanje	somnus, dormire	спанє
spazam, grčenje	spasmus	спазм, корченє
spazmodičan, grčevit	spasmodicus	спазмодични, корчови
sperma, seme	sperma	сперма, семе, шеменко
splet	plexus	сплєт
spoj	junctura	злученє
spojnica	commissura	злучнїца, капча
spojnica, vežnjača	conjunctiva	бланочка ока
spolovila, polni organi	genitalia	полни орґани
spondiloza, ukočenost kičmenih pršljenova	spondylosis	спондилоза, заслуценосцнєрухомосц похребцинових персценьох
spora, seme	spora, sporos	спора, нашенко, семенко
sporan	controversus	спорни
sposobnost radna	facultas laborandi	роботна способносц
sposobnost za brak	nubilis	способносц за малженство
sprava	instrumentum	апарат, инструмент
– za merenje karlice	pelvicometer	- за меранє карлїци

– za merenje krvnog pritiska	tonometer	- за меранє кревового прициску
– za merenje očnog pritiska	ophthalmometer	- за меранє очного прициску
sprečavanje, kočenje	inhibitio	гамованє, сперанє, застановйованє
spustiti	descendere	спущиц
spuštanje	descensus	спущованє
spužvast	spongiosus	шпонджиясти, шпунджиясти
sram	pudor	ганьба
sraman	obscenus	ганєбни
sraslina, priraslica	adhaesia, synechia	зроснуце, приросnуце
srce	cor, cordis	шерцо
– bol	stenocardia	- боль
– desni položaj	dextrocardia	- праве положенє
– grč	stenocardia, angina pectoris	- корч, сцисканє
– normalan rad	eurrhytmia	- нормална робота
– oboljenje	cardiopathia	- охоренє
– prskanje	cardiorrhexis	- пуканє
– razmekšanje	cardiomalatia	- розмегчанє
– skupljanje	sistola	- сцискanє, сцаговanє
– slabost	cardiasthenia	- слабосц
– širenje	diastola	- ширенє
– ubrzan rad	tachycardia	- пошвидшана робота
– usporen rad	bradycardia	- спомалшена робота
– zapaljenje	carditis	- запалєнє
– vazduh u srcu	pneumatocardia	- воздух у шерцу
srčana kesa	pericard	шерцов мещок
– upala	pericarditis	- запалєнє
srčana radnja duboko poremećena	asystola	шерцова робота глїбоко поремецена
srčani mišić	myocardium	шерцова мускула
– upala	myocarditis	- запалєнє
srčani rad, snimanje	cardiographia	шерцова робота, сликованє, знїманє
srčani unutrašnji sloj	endocardium	шерцово нукашнє пасмо
– upala	endocarditis	- запалєнє
srčanica	aorta	аорта, уходни ґузел кревових судзинох
srčano-sudovni	cardiovascularis	шерцово-судзинови, кардиоваскуларни
srdobolja	disenteria	дизентерия, преганячка з креву
srebro	argentum	стрибло
srednji	medialis, mesialis	штреднї, стреднї

sredogrđe	mediastinum	простор медзи плюцами
– zapaljenje	mediastinitis	- запалєнє
sredstva koja pojačavaju lučenje mokraće	diuretica	средства хтори змоцнюю лученє мочу
sredstva koja upijaju	resorbentia	средства хтори упиваю
sredstva koje teraju na povraćanje	emetica	средства хтори гоня на повращанє
sredstva protiv nadimanja	carminativa	средства процив надуваня
sredstva protiv povraćanje	antiemetica	средства процив повращаня
sredstva za iskašljavanje	expectorantia	средства за викашльованє
sredstva za omekšavanje	emmollientia	средства за змегчованє
sredstva za podmazivanje	lubricans, lubricantia	средства за подмасцованє
sredstva za širenje zenica	mydraitca	средства за ширенє жренкох
sredstvo za dezinfekciju	desinfitientia	средства за дезинфекцию
sredstva za pražnjenje creva		средства за пражнєнє черевох
– blaga	laxantia	- благи
– snažna	purgativa	- моцни
srodan (*po krvi*)	consanguineus	зродни (по креви)
srodnost, sličnost	afinitas	зродносц, подобносц
srp	falx	шерп
srpast	falciformis	шерпасти
srž	medula, pulpa	шпик
– kosna	medula ossium	- косцови
– zapalenje	pulpitis	- запалєнє
– zubna	pulpa	- зубни, зубов
staklast	vitreus	склєнясти
staklasto telo	corpus vitreum	склєнясте цело
stalan, postojan	stabilis, permanens	стаємни, постояни
stanje	status	стан
star	vetus, geron	стари
starost	senilitas, senium	старосц
-nauka o starima	gerontologia	- наука о старих людзох
stav, držanje	habitus, positio	триманє, положенє, став
staza, zastoj, usporenost	stasis	застой, спомалшеносц
steatoreja, masna stolica	steatorrhoea	стеаторея, масни вируток
stegno, butna kost	femur	сцегнова косц
stegnuti	retrahere	сциснуц
stenoza, suženje	stenosis	стеноза, зуженє
stepen	gradus, phasis	ступень
sterilan, bez klica, obeskličen	sterilis	стерилни, без бактерийох
sterilizacija, uništanje	sterilisatio	стерилизация, знїщованє

zaraznih klica		бактерийох
sterkoralan, izmetan	stercoralis	фекални
sternalan, grudnjačan	sternalis	першови, першовей мускули
stertor, duboko hrkanje (*krkljanje*)	stertor	стертор, глїбоке храпенє
stezač mišića	sphincter	сцискач мускули
stezanje	retractio, constrictio	сцисканє
stid	pudor	ганьба
stidna kost	oss pubis	бридна косц, бридньова косц
stidna vaš	sarcoptes scabiei, phtirius pubis	уша полних орґанох
stidnica	vulva, cunnus	природзенє, бридня
- belo pranje	leucorrhoea	- биле чисценє
- male usne	labia minora	- мали усточка
- sečenje ruba stidnice pri porodjaju	episiotomia	- резанє бриднї при пологу
- velike usne	labia maiora	- вельки усточка
stolica, izmet	feces	фецес, вируток
– crna	melaena	- чарни
– prva novorođenčeta	meconium	- перши новонародзеного дзецка
stomatitis, zapaljenje usne sluznice	stomatitis	стоматитис, запалєнє устовей шлїжацей скорочки
stomatologija	stomatologia	стоматолоґия, конар медицини хтори виучує хороти устох
stopalo	pes pedis	талпа
strabizam, razrokost	strabismus	страбизем, назрачосц
strah	pavor, phobia, anxietas	страх, фобия
– od zatvorenog prostora	claustrophobia	- од завартого простору
– iznenadni	panica	- нєсподзивани
– noćni kod dece	pavor nocturnus	- ноцни при дзецох
– od braka	gamophobia	- од малженства
– od govorenja	lallophobia	- од бешеди
– od jedenja	phagophobia	- од єдзеня
– od krvi	haematophobia	- од креви
– od lekova	pharmacophobia	- од лїкох
– od noći	nyctophobia	- од ноци
– od otvorenog	agoraphobia	- од отвореного простору
– od porođaja	tocophobia	- од пологу
– od smrti	necrophobia	- од шмерци
– od stranaca	xenophobia	- од странцох

– od svega	panophobia	- од шицкого
– od visine	hypsophobia	- од висоти
– od žena	ginaecophobia	- од женох
– za zdravlje, bezrazložan	hypochondria	- за здравє, без правей причини
strana, bok	facies, lateris	бок
strano telo	corpus alineum	цудзе, странске цело
strast	passio	страсц
strašljiv	pavidus	страшлїви, бояжлїви
stražnjica	pyga	задок
stremen	stapes	стременко
stremenski	stapedius	стременков
stručnjak	expectus	фаховец
struja	electrica	струя
– zapis. elektr. nap. srca	electrocardiographia	- записованє електричного напруженя шерца
– lečenje strujom	electrotherapia	- лїченє зоз струю
– prenošenje lekova u tkivo pomoću struje	electrophoresis	- преношенє лїкох до ткань з помоцу струї
– zagrevanje visoko frekventnom strujom	diathermia	- зогриванє з високо фреквентну струю
– zapisivanje električnih napona mozga	electroencephalographia	- записованє (зазначованє) електричних напруженьох мозґу
struka, zanat	professio	фах, ремесло
strune slušne	chorda acusticae	струни слушни
stub	columna	слупчок
stuživanje, muka	nausea	нєдобре, мука
stvaranje, postanak	genesis	творенє, наставанє (поставанє)
– crvenih krvnih zrnaca	erythropoesis	- червених кревовових заренкох
– krvi	haematopoesis	- креви
– novog tkiva, tumora	neoplasia	- новей ткань, пухлїни, тумора
– semena	spermiogenesis	- сперми, шеменка
– vezivnog tkiva	fibrosis	- вязацей ткань
submukoza, podsluznica	submucosis	субмукоза, подшлїжнїца, подшлїжова скорочка
sud krvni	vas, vasis	кревова судзина
– bol	angialgia	- боль
– skupljanje	vasoconstrictio	- сцисканє, сцагованє
– širenje	vasodilatatio	- ширенє
– začeplenje	embolia	- заткатосц
– zapaljenje krvnog suda sa	trombophlebitis	- запалєнє кревовей судзини зоз

stvaranjem ugruška		твореньом грудки стиднутей креви
– zapaljenje okolnog tkiva	periangeitis	- запалєнє околней ткані
sudar	collisio	збиванє, збице
sudovnjača, žilnica	chorioidea	жилнїчка
sudski	forensis	судски
sukob	conflictum	зраженє
sukrvica	sanguinolentus	помишане зоз креву
sulud, sumanut	stultus	надурнїсти, дурнїсти, хибни
sumnja	dubium	подозривосц
sumnjiv	dubiosus, suspectus	подозриви
sumpor	sulfur	сумпор
sunce	sol, helios	слунко
– lečenje suncem	heliotherapia	- лїченє з помоцу слунка
sunčalište	solarium	место за слункованє
sunčanica	insolatio, heliosis	слункови удер (вдеренє)
sunđer	spongia	шпунджия, шпонджия, ґуба
suočenje	confrontatio	зоченосц, зоченє
suprotstavljanje	antagonismus	спроцивйованє, процивставенє
suprotan	contrarius, disparitus, opositus	процивни
surutka krvna	serum, lactis	серватка кревова
susticanje	convergentio	здоганянє
sušenje	mumificatio	висушованє, сушенє
sušica	phthisis, tuberculosis	сухоти, туберкулоза, єфтика
suština	essentia	сущносц
suv	siccus	сухи
suvoća	xerosis	сухосц, сухота
– kože	xeroderma	- скори
suza	lacrima	слиза
suziti	coarctare, coartere	зужиц
suzna kesica	dacryocystis	слизов мещок
suženje	stenosis, strictura	зуженє
suživot	symbiosis	соживот
svarljiv	digestibilis	претровлїви
svest, svesnost	conscientia, senzorium	свидомосц
svetao	lucidus	шветли
svetlost	fos, fotos	шветлосц
svetlucav	scintillans	трепецаци, клїпкаци
sveza	ligamentum	вяза
svezati	ligare	повязац

svež	nativus, recens	швижи
svod	fornix	звод
svojevrstan	sui generis, specificus	свойофайтови, своєродни
svrab	pruritus	швербенє
svrstavanje	classificatio	класифікованє
svršavanje polnog čina	orgasmus	орґазем, закончованє полного чину
svršetak	terminus	конєц
svugde	ubique	вшадзи

Š

šaka	manus	длань
– koren	carpus	- корень
šankr, čir, grizlica	ulcus	вред, раночка
– meki	ulcus molle	- мегки
– stvaranje	exulceratio	- творенє
– tvrdi	ulcus durum	- тварди
šant	shunt	шант
šap	malleus	ратичнявка
šapat	mussitatio	шепот, шептанє
šarac	dysenteria	дизентерия, грижня
šarenica	iris	длужка
– zapaljenje	iritis	- запалєнє
šarlah	scarlatina	шарлах, моровки
– nalik na šarlah	scarlatiniformis	- здабе на шарлах
šav	sutura, rhaphe	рубец
šećer	saccharum, glycosum	цукер
– nedostatak u krvi	glycopenia	- нєдостаток у креви
– povećana količina u krvi	hyperglycaemia	- звекшане количество у креви
– u krvi	glycemia	- звекшанє цукру у креви
– u mokraći	glycosuria	- звекшанє цукру у мочу
– smanjena količina šećera u krvi	hypoglycaem	- зменшане количество цукру у креви
– šećerna bolest	diabetes	- цукрова хорота, диябетес
šećeraš	diabeticus	цукраш
šepanje	claudiocatio	храманє
šiljak	cuspis, stylus	кончик, штилєц
– bod, ubod	punctura	- уджобнуце
– ubadanje šiljkom radi lečenja	acupunctura	- джобанє зоз кончиком пре лїченє

šiljast	styloides, styloideus	кончисти
šipka	ulna	подлокцова косц
širenje	dilatatio, diffusuo	ширенє
– krvnih sudova	vasodilatatio	- кревових судзинох
– plućnih mehurića, nepotpuno	atelectasis	- плюцових мехиркох (нєподполне ширенє)
šištanje	stridor	сичанє
šištav	stridulus	сичаци
šiti	suere	шиц
škiljavost	strabismus	шкуляцосц, назрачосц
šklopac	tetanus	тетанус, склопци
šklopačni	tetanicus	фрасови
školjka	concha	коритко, школька
– ušna	auricula	- ухове
škopljenje, štrojenje	castratio, sterilisatio	вирезованє, шкопенє, кастрованє
škrgutati	frendere	жґиртац
škripati	frendere, stridere	шкрипац, жґиртац
- zubima	odontoprisi	- зоз зубами
škrpoljenje	affusio	кропенє
šok	shock	шок
špag, jamica, udubljenje	bursa, fornix, recessus	дзирка, углїбенє
štapići (*u mrežnjači*)	bacilli	палїчки (у мрежнїчки)
šteta, štetočina	noxa	чкода, чкодлївец
štetan	nocens	чкодлїви
štetiti	nocere	чкодзиц
štitasta žlezda, štitnjača	thyreoidea	щитни шлїжнїк
– hormon štitnjače	thyroxinum	- гормон щитного шлїжнїка
– isecanje	thyreoidectomia	- вирезованє
– oboljenje	thyreosis	- охоренє
– povećano lučenje	hyperthyreosis	- звекшане вилучованє
– smanjeno lučenje	hypothyreosis	- зменшане вилучованє
– štitnjačni, štitni	thyreoideus	- щитни
štitnik	praeservativum	щитнїк
štucanje	singultus	чканє
– grčevito	spasmolygmus	- моцне чканє з корчами
šuga, svrab	scabies, psora	шуґа, швербячка
šulj, hemoroid	haemorrhois	шуль, гемороїд
šum	rumor	шум
– pri slušanju pluća	crepitatio	- при слуханю плюцох
šumavica	gangraena	ґанґрена

	emphysematosa	
šumeći	effervescens	сущаци, шущаци
šupalj	cavus, lacunaris	дзирави, празни
šupljika	vacuola	дзирка
šupljikav	lacunaris, porosus	дзиркасти
šupljikavost	porosis	дзиркастосц
– kosti	osteoporosis	- косци
šupljina	antrum, cavitas, caverna	глїбка, пражнїна
šuštati	effervescere	сущац, шущац
šuštav	effervescens	сущаци, шущаци

T

taban	planta	талпа
tabanski	plantaris	талпов
tačka	punctum	точка
– bolna	punctum dolorosum	- боляца
– ključanja	punctum ebullitionis	- вреня
– okoštavanja	punctum ossifications	- окосцованя
– slepa	punctum caetum	- шлєпа
– smrzavanja	punctum congelations	- змарзованя
– topljenja	punctum fusionis	- пущаня
– ubadanja iglom radi lečenja	acupunctura	- джобаня з иглу пре лїченє акупунктура
tačkast	puncstatus	точкасти
tajan	occultus	тайни, таємни
tajna	secretum	тайна
tajnica	menstruatio	менструация
taktilan	tactilis	опиплїви
talamus	thalamus	таламус, часц мозґа
– hipotalamus	hypothalamus	хипоталамус, часц мозґа
talantropija, nistagmus	talantropia	скаканє очох
talas	unda	габа
talasanje	oscilatio	колїсанє, гойсанє
talasast	undulatorius	габасти
talasofobija	thalassophobia	хори страх од моря
talasoterapija	thalassotherapia	лїченє з морйом
talk	talcum	талк
talog	sedimentum	ушедок, ушедлїна
taloženje	sedimentatio, praecipitatio	ушедованє

tamjan	thus	ладан
tanak, nežan	subtilis	ценки, нїжни
tanan	gracialis	ценки, ценюнди
tankocrevni	jejunalis	ценкочеревови
tavnik	fistula	фистула, превалєне место
tečan	liquidas, fluidas, humoralis	чечни
tečenje	fluxio, fluor	чеченє
tečnost	liquor, humor	чечносц
tegljiv	viscosus	розцаговаци
tegoba	molestio	нєлагодносц, чежкосц
teka	theca	обмоток
telašce	corpusculum	целочко
telepatija	telepathia	телепатия ,преношенє думкох
telesan	corporalis	тїлесни
telesni	somaticus	у вязи зоз целом
telitis	thelitis	телитис, запалєнє брадавки на перши
telo	corpus	цело
– prugasto	corpus striatum	- смугасте
– staklasto	corpus vitreum	- склєнясте
– strano	corpus aliuenum	- странске
– šupljikavo	corpus cavernosum	- дзиркаве
– zrakasto	corpus ciliare	- зарясте
– žuto	corpus luteum	- жовте
teme	vertex	цеменє
temelj	fundamentum	фундамент
temenjača	seborrhoea neonatorum	цеменко, екцем
temperament	temperamentum	темперамент, норов
tenzija	tensio	тензия ,прицисок
tepanje	lallatio	гуторенє на розмазовацо, розмазуюца бешеда
terapija	therapio	терапия ,лїченє
tercijaran	terciarius	терциялни, треци по шоре
termalan	thermalis	термални, котри у вязи зоз цеплоту
terme	thermae	терми, цепли купелї
terminalan	terminalis	терминални, крайнї, закончуюци
terminologija	terminologia	терминолоґия, наука о фахових назвох
tesan	angustus	цесни
teskoba	anxietas	цеснота, цесносц

testast	pastosus	цестасти, мегки як цесто
testo	pasta	цесто
testosteron	testosteronum	тестостерон, хлопски полни гормон
teškoća	difficultus	чежкосц
tetanija	tetania	тетания, фраси, корчи, трешенє цела
tetanus	tetanus	тетанус, склопци, зли корч
tetiva	tendo	тетива, жила
– zapaljenje	tendinitis	- запалєнє
tetraplegija	tetraplegia	тетраплеґия ,однятосц рукох и ногох
teturanje	titubatio	плянтанє
teza	thesis	теза, дисертация
težina	pondus, difficultas	чежина
– odsustvo osećaja težine	aba ognosis	- одсуство чувства чежини
težiti	pendere	чежиц
tifus	typhus	тифус, глушка, пегави тифус
– trbušni	typhus abdominalis	- брухови
Tinktura	tinctura	тинктура, алкоголна розпущенїна
tireoidna žlezda	thyreoidea	тиреоидни шлїжнїк,щитни шлїжнїк
tiroksin	thyroksinum	тироксин, продукт вилучованя щитного шлїжнїка
titranje	oscilatio	трепеценє
tkivo	textus, tectum	ткань
– bujanje moždanog tkiva	mieloidosis	- буйне роснуце мозґовей ткані
– građa	textura	- состав ткані, збудова ткані
– raspadanje	histolysis	- розпадованє ткані
– zapaljenje vezivnog tkiva	cellulitis	- запалєнє вязацей ткані
tok	currus, curiculum	цек
– bolesti	decursus	- хороти
toksemija	toxaemia	токсемия, тованє креви
toksičan	toxicus	токсични, отровни
toksin	toxinum	токсин, отров, отрова
tolerancija	tolerantio	подношлївосц, зношлївосц
ton	sonus	тон
tonometar	tonometer	тонометер, апарат за меранє прициску креви
tonzila	tonsilla	мандуля, чоп
tonzilitis	tonsilitis	тонзилитис, запалєнє мандульох, чопи му спадли
topao	termalis	цепли
toplice, topla kupatila	therme	купки, цепли купки

toplota	calor	цеплота
– povišena	hyperthermia	- звекшана
– snižena	hypothermia	- знїжена
topografija	topographia	топоґрафия, одредзованє места даякого зявеня на целу
toraks	thorax	торакс, першова клїтка
torzija	torsio	торзия, закруцованє, закруцанє
trakija	tractio	тракия, цаганє
traheotomija	tracheotomia	пререз душнїка
trahom	trachma	трахома
trajati uporno	persistere	тирвац витирвало
trakavica, pantljičara	cestodes	пантлїчарка
transformacija	transformatio	трансформация, преображуюци процес
transfuzija	transfusio	трансфузия, претаканє креви
trauma	trauma	траума, покалїченє,
traumatologija	traumatologia	трауматолоґия, часц медицини котра лїчи покалїченя
trava	herba	трава
trbuh	abdomen, venter	брух
– izliv krvi u trbušnu šupljinu	haematocoelia	- вилїв креви до бруховей глїбки
– voda u trbuhu	ascites	- вода у бруху
trbušna kila	laparocela	пукнути є, брух
trbušna maramica	peritonaeum	брухова хусточка
– zapaljenje	peritonitis	- запалєнє
trbušna šupljina		брухова глїбка
– pregled endoskopom	laparoscopia	- препатрунок зоз ендоскопом
trbušni opornjak	mesenterium	брухове садло, черевове садло
trem	vestibulum	конк
tremor	tremor	тремор, трешенє
trepavice, treplje	cilia	павучайки
trepavičast	ciliaris	павучайкасти
treperenje	fibrilatio	трепеценє
trihinoza, trihineloza	trichynosis	трихиноза, трихинелоза, хорота виволана з трихинами
triper	gonorrhaea	трипер, капкач, ґонорея
trljanje, utrljavanje	frictio	чуханє, учухованє
trofičan	trophicus	трофични, хтори у вязи зоз костираньом
trogran	trigeminus	триконарови, трокраки

trojke	trigemini	тройнят(к)а
trolistan	tricuspidalis	трилїсткови, трилїсцови
trombocit	thrombocytus	тромбоцит, кревна плохочка
trombocitoza	thrombocytosis	тромбоцитоза, звекшане число плохочкох
tromboflebitis	trombophlebitis	тромбофлебитис, запалєнє венох з тромбозу
trombopenija	thrombopenia	тромбопения, зменшане число тромбоцитох у креви
tromboza	thrombosis	тромбоза, присуство грудки стиднутей креви у вени
trostruko viđenje jednog predmeta	triplopia	триплопия, тройнїсте видзенє єдного предмету
trošiti	consumere	трошиц
trougao	trigonum	троугельнїк
trovanje	intoxicatio	тованє
– duvanom	tabacosis	- з доганом
– morfinom	morphinismus	- морфином
– organizma	toxicosis	- орґанизму
– živom	hydrargyrosis	- з живим стриблом
trpeljivost, podnošljivost	tolerantia	сцерпезлївосц, подношлївосц
trtičan	coccygeus	хвостов
trtična kost	oss coccys	хвостова косц
– bol	coccygodinia	- боль
trudna, bremenita	gravidus	ґравидна, ваготна, самодруга,
trudnica	gravida	самодруга, ваготна,
trudnoća	graviditas, gestatio	ваготносц, ґравидносц
– bolesti izazvane trudnoćom	gestosis	- хороти виволани з ваготносцу
– lažna	pseudocyesis	- нєправдива, фалшива
– uobražena	pseudocyesis	- видумана, уображена ваготносц
– vanmaterična	graviditas extrauterina	- звонкаплоднїцова ваготносц
– žena koja je bila više puta gravidna	multigravida, polycyesis	- жена котра була вецейраз ваготна
– žena koja je prvi put trudna	primigravida	- жена котра першираз ваготна
truleti	putrescere	гнїц
trulež	putrescentia, gangraena	згнїте, згнїце
truležni	gangrenosus	згнїти
truo, ukvaren	putridus	згнїти, погубени
trup	truncus, corpus	труп
trzanje grčevito	tetania	трешенє у корчу

trzanje, grčenje mišića	convulsio	трешенє, тарганє мускулох
trzavica	eclampsia	тарганє
trzavica	tetania	корчи, трешенє цела
tuberkuloza	tuberculosis	єфтика, туберкулоза, сухота
tuberkuloza limfnih žlezda vrata	scrofulae	скрофулоза, туберкулоза лимфних шлїжнїкох
tuđ	alienus	цудзи
tumačenje	interpretatio	толкованє
tumor	onkos, tumor	тумор, пухлїна, боляк
– bradavičasti epitelnog tkiva	papilloma	- брадавкови епителней ткані
– ćelija koštane srži	myeloma	- клїтинка косцового шпику
– desni	epilus	- яснох
– dobroćudni	benignum	- бениґни, добродзечни
– endotela	endothelioma	- ендотела
– epitela sluzokože	polypus	- епитела шлїжацей скорочки
– epitelijalnog tkiva	cercinoma	- епителней ткані
– hrskavičavog tkiva	hondroma	- хрупкастей ткані
– jajnika	carcinoma ovarii	- ваєчнїка
– koštano hrskaviča vog tkiva	osteohondroma	- косцово-хрупкастей ткані
– koštanog tkiva	osteoma	- косцовей ткані
– krvnih sudova	haemangioma	- кревових судзинох
– lečenje	oncotherapia	- лїченє
– limfnih ćelija	lymphocytoma	- лимфних клїтинкох
– limfnih sudova	lymphangioma	- лимфних судзинох
– limfnih žlezda	lymphadenoma	- лимфних шлїжнїкох
– masnog tkiva	lipoma	- масней ткані
– mišićnog i živčanog tkiva	myoneuroma	- мускуловей и нервовей ткані
– mišićnog tkiva	myoma	- мускуловей ткані
– od crnih ćelija	melanoma	- од чарних клїтинкох (пиґментних)
– od ćelija ovojnice	tecoma	- од клїтинкох обмотку
– od embrionalnog vezivnog tkiva	sarcoma	- зародково вязацей ткані
– od epitelijalnih ćelija	epithelioma	- од епителних клїтинкох
– od gangliona	ganglioma	- од ґанґлиона
– od glatkog mišićnog tkiva	leiomyoma	- од гладкей мускуловей ткані
– od krvi	haematocele	- од креви
– od ostatka ploda	teratoma	- од остатку плода
– od sluznih ćelija	myxoblastoma	- од шлїжних клїтинкох
– perifernih živaca	neurinoma	- периферних нервох
– postanak	onkogenesis	- постаце, наставанє

– semenih ćelija	seminom	- шеменкових клїтинкох
– sluznog tkiva	myxoma	- шлїжней тканї
– vezivnog tkiva	fibroma	- вязацей тканї
– zloćudni	malignum	- злодушни, малиґни
– zuba	odontoma	- зубох
– živčanih ćelija	neuroma	- нервових клїтинкох
– žlezdanog tkiva	adenoma	- шлїжнїковей тканї
tumorolik, tumorastog izgleda	oncoides	тумораст, пухлїнасти випатрунок
turban, zavoj u vidu turbana	mitra	турбан, фатьол у форми турбана
tvorba, tvorevina	formatio, genesis	творенє, витворенє
tvrd	durus	тварди
tvrda moždanica	dura mater	тварда мозґова блана
tvrdnja	affirmatio	твердзенє

U

u samrtnom času	in extremis	у смертельним чаше
u trenutku smrti	in articulo mortis	у хвильки шмерци
u, unutra	intra	у, нука
ubica	homicida, necator	забойнїк
ubikvitet	ubiquitas	убиквитет, присутносц на каждим месце
ubiti	caedere, necare	забиц
ublažen	mitigatus	ублажени
ublaženje	attenuatio, mitigatio	ублаженє
ublažujući	mitigans	ублажуюци
ubod	punctio, perforatio	джобнуце, уджобнуце
– lečenje ubodom igala	acupunctura	- лїченє з джобаньом иглох
– probadanje vene	venepunctio	- преджобованє вени
– radi ispuštanja	paracentesis	- пре випущованє
– u pluća	pneumocentesis	- до плюцох
– u porebricu	pleurocentesis	- до плюцовей хусточки
ubodina	vulnus punctum	уджобнуце, рана од уджобнуца
uboj, nagnječenje	contusio	вдеренє, отлук, контузия
ubrizgati	injecere	ушприцовац
ubrizgavati	injectio	ушприцовйовац
ubrzati	urgere	пошвидшац
ubrzavajući	accelerans	пошвидшуюци
ubrzavanje, hoda	festinatio	пошвидшанє, ходу
ucepljivanje	inoculatio	вакцинованє, шприцованє

učahuren	incapsulatus	закруцени до ґалет(к)и
učenje	doctrina	ученє
– govora	logopaedia	- бешеди
učestalo	frequens	часто
učestalost	frequentia	фреквенция, частосц
učinjen	factus	зробени
učitelj	doctor	учитель
učvršćivanje	ficsatio, immobilisatio	утвердзованє
ud	extremitas	рука, нога
– bol u udovima	melalgia	- боль у рукох и ногох
– muški	penis, phallus	- хлопски член
– neusklađeni pokreti	athetosis	- нєусоглашени рухи
udaljen	distalis	оддалєни, далєки
udar, bilo	pulsos	пулс
udar, kap, oduzetost	ictus, apoplexia,	шлоґ, вилїв креви до мозґу, заражело го
– jednostrani	monoplegia	- єднобочна однятосц
– moždani	infarctus	- инфаркт мозґа
– oduzetost mišića	myoplegia	- однятосц мускулох
– srčani	infarctus	- инфаркт шерца
– toplotni udar	siriasis	- цеплотне вдеренє
udaranje, lupanje	palpitatio	лупканє, дурканє
udeo, deo	portio	учасц, часц
udisaj	inspirium, inspiratio	удихнуце, удих
udisajan	respiratorius	удихуюци
udisanje	inhalatio, inspiratio	удихованє
udisati	inhalare, inspirare	удиховац
udovi, oduzetost	plegia	однятосц рукох и ногох
udubak, utučenost	depressio	убитосц, депресия
udubljenje	fovea, hilus, recessus	углїбенє
uduvavanje	insufflatio	удувйованє, уфукованє
udvajanje	duplicatio, reduplicatio	дуплованє
udvostručavanje	duplicatio	звекшованє за двараз
udvostručenost	duplicitas	звекшаносц за двараз
ugalj	carbo	углє
– životinjski	carbo animalis	- животиньске
uganuće	distorsio	витхнуце
uglavljen	impactus	заглобени
ugljenisanje	carbonisatio	поугльованє
ugnuće	depressio	угнуце

ugnut	excavatus	угнути
ugneždjivanje	nidatio	угнїздзованє
ugojen	adiposus, obesus	затити
ugojenost	obesitas	затитосц
ugrušak	thrombus	грудка, тромб
ugušenje	suffocatio	(за)давенє; (за)гартушенє; (за)фойтованє
ugušivanje, potiskivanje nagona	repressio	поцискованє нагону
uhranjenost, normalna	eutrophia	викарменосц, нормална
ujed	morsus	укушенє, укушене
ukalupiti	includere	фурмовац, шаблонизовац
ukapavanje	instillatio	укапкованє
ukazujući	indicans	указуюци
ukidanje	abolitio	утаргованє
uklanjanje	amotio, declinatio	одстраньованє
uklešten	incarceratus	заглобени
ukloniti	amovere	одстранїц
uklopljen	inclusis	уклопени
uključen	interpositus	уключени
ukočen	rigidus	нєрухоми, слути, парализовани, ствардлути
ukočenost	rigor, rigiditas	нєрухомосц, слутосц, парализованосц, ствардлутосц
– **mrtvačka**	rigor mortis	- мертвена
– **pršljenova**	spondylosis	- персценьох
– **zglobova**	ancylosis	- ставцох
ukorenjen	inveteratus	укоренєни
ukrštanje	chiasma, decussatio	крижанє
ukršten	cruciatus	прекрижени, укрижени
ukupan	totalis	вкупни
ukus	gustus	смак
– **bezukusan**	insipidus	- нєсмачни, без смаку
ulalgija	ulalgia	улалґия, боль яснох
ulatrofija	ulatrophia	улатрофия, нєвикарменосц яснох
ulaz	aditus, introitus	уход
ulegnuće, udolica	depressio, fovea	улєгнуце, долїнка
ulivanje	infusio	улївање
ultra	ultra	ултра, над
ultrafiltracija	ultrafiltratio	ултрафилтрация
ultrazvučan	ultrasonic	ултразвучни

ultrazvuk	ultrasound	ултразвук
uljan	oleicus, oleosus	олєйови
ulje	oleum	олєй
um	intellectus	розум, ум
umeren	moderatus	умерени
umetati	inserere	укладац
umetnut	intercalatus, interpositus	уложени
umiranje, statistika	necrologia	умеранє, статистика
umiriti	sedare	умириц, змириц
umirući	moribundus, moriturus	умераюци
umirujući	sedativus	умирююци, змирююци
umnožavanje	reproductio	умножованє
umnjak	dens sophroneticus	розумов зуб
umobolan	alienatus	душевно хори
umor	fatigatio	вистатосц
umotavanje	involutio	закруцованє
umreti	deceders, mori	умрец
unazad	retro	назадок
– gibanje unazad	retroversio	- гойсанє, киванє назадок
– koji ide unazad	retrogradus	- котри идзе назадок
– savijanje unazad	retroflexio	- зогинанє назадок
unazadan	regresivus	уназадни
ungventum (*mast*)	unguentum	унґвентум, масц
unicelularan	unicellularis	уницелуларни, єдноклїтинкови
unilateralan	unilateralis	унилатерални, єднобочни, єдностранн
unilokularan	unilocularis	унилокуларни, єдночасцови
uniokularan	uniocularis	униокуларни, єднооки
unipolaran	unipolaris	униполарни, єднополарни
unkus	uncus	квачка; капча
unošenje u želudac	ingestio	уношенє до жалудка
unutararterijski	intraarterialis	знукаартерийни
unutarlobanjski	intracranialis	знукалопов(ик)ов(и)
unutarmaterični	intrauterinus	знукаплоднїцов(и)
unutarmišićni	intramuscularis	знукамускулови
unutarmoždani	intracerebralis	знукамозґови
unutaročni	intraocularis	знукаочни
unutarplućni	intrapulmonalis	знукаплюцови
unutarrežanjski	intralobaris	знукастручкови
unutarvenski	intravenosus	знукавенски

unutarzglobni	intraarticularis	знукаставцови
unutra	intra	нука
unutraćelijski	intracellularis	знукаклїтинкови
unutrašnje lučenje	incretio	нукашнє вилучованє (лученє)
unutrašnji	interior, internus	нукашнї
– **koji je unutrašnjeg porekla**	endogenus	- котри нукашнього походзеня
– **koji pripada unutrašnjem lučenju**	endocrinus	- котри припада нукашньому вилучованю
– **sloj krvnih sudova**	intima	- пасмо кревових судзинох
unjkanje	rhinolalia	ґуґнаве бешедованє, (на нос)
uobičajen	normalis	звичайни, узвичаєни
uobličavanje	morphogenesis	оформйованє
uobrazilja	phantasia	фантазия
uobraženje	imaginatio	уображенє
uopšten	generalisatus	пообщени
upadljiv znak bolesti	pathognomonicus	обачлїви, ясни знак хороти
upijajući	absorbens, resorbens	упива(ю)ци
upijanje	resorptio	упиванє
upliv, uticaj	suggestio	уплїв, вплїв
uporedan	comparativus	поровнуюци, компаративни
upotreba	applicatio	хасновanє
upravljač	conductor	управяч
upreden	torsus	зосукани, скруцени
uput	indicatio	упутство, упутйованє
urastanje dlaka	trychiasis	урастанє павучайкох до очней глїбки
urastao *nokat*	incarnatus	уростнути нохец
uravnoteženje	compensatio	уровноваженє
uređenje	regulatio	ушоренє, порядок
ureja	urea	урея
uremija	uraemia	уремия, присуство мочових состойкох у креви
ureter	ureter	мочовод
– **isecanje**	ureterectomia	- вирезованє
– **kamen**	ureterolithus	- камень
– **krvoliptanje**	ureterorrhagia	- нагле кирвавенє, вилїв креви
– **proširenost**	ureterectasia	- преширеносц
– **rascep**	ureterodialysis	- розщипенє
– **rendgenogram**	ureterogramma	- ренґеноґрам
– **suženje**	ureterostenosis	- зуженє

– **zapaljenje**	ureteritis	- запалєнє мочоводу
– **zapaljenje okolnog tkiva**	periureteritis	- запалєнє околней ткані
- rascep	ureterodialysis	- розщипенє мочоводу
- plastična operacija	ureteroplastia	- пластична операция
- suženje	ureterostenosis	- зуженє мочоводу
ureteran	uretericus	мочоводни
uretra	urethra	уретра, мочова виводна цивка
– **isecanje**	urethrectomia	- вирезованє
– **ispadanje**	urethrocele	- випадованє
– **krvarenje**	urethrostaxis	- кирвавенє
– **krvoliptanje**	urethrorrhagia	- нагле кирвавенє, вилїв креви
– **plastična operacija**	urethroplastica	- пластична операция
– **proširivač**	urethreurynter	- преширйовач
– **rendgenografija**	urethrographia	- рендґенография
– **suženost**	urethratresia	- зуженосц
– **zapaljenje okolnog tkiva**	periurethritis	- запалєнє околней ткані
– **zapaljenje**	urethritis	- запалєнє
- zapaljenje uretre i bešike	urethrocystitis	- запалєнє мочовей цивки и мехира
- pregled uretre	endoskopom urethroscopia	- препатрунок мочовей цивки зоз ендоскопом
- uspostavljanje otvora	urethrostomia	- правенє отвору на мочовей цивки
uretralan (*koji pripada uretri*)	urethralis	уретрални, котри припада мочовей цивки
ureza	uresis	уреза, випущованє мочу
urgentan	urgens	урґентни, швидки
uricemija	uricemia	урицемия, присуство мочовей квашнїни у креви
uričan	uricus	урични, мочов(и)
urin, mokraća	urina	урин, моч
urinacija, mokrenje	urinatio	уринация, мокренє
urinaran, mokraćni	urinarius	уринарни, мочов(и)
urobilin	urobilinum	уробилин
urođen	connatalis, congenitus	уродзени
urogenitalan	urogenitalis	уроґенитални
urohezija	urochezia	урохезия, випущованє мочу през анални отвор
urolog	urologist	уролоґ, лїкар за хороти мочових орґанох
urologija	urologia	уролоґия, наука о хоротох мочових орґанох

usaditi	implantare	усадзиц
usađivanje	implantatio	усадзованє
– **ponovo**	reimplantatio	- ознова
usahao	atrophicus	висушени
– **usahlost mišića**	myatrophia	- висушеносц (атрофия) мускулох
usamljen	solitarius	осамени, самотни
ushodan	ascendens	виходзаци
usisač	aspirator	уцицовач
usisavanje	aspiratio, succtio	уцицованє
usisavati	resorbere	уцицовац
usklađenost	coordinatio, synergia	усоглашеносц, ускладзеносц
– **neusklađenost**	asynergia	- нєусоглашеносц, нєускладзеносц
uskovitlan	vertiginosus	збуртани, знємирени
uslovljen	conditionalis	условени
usmen	oralis	усни
usna, usnica	labium	ґамба, ґамбочка
– **male usne**	microcheilia	- мали ґамби
– **nosno-usneni**	nasolabialis	- носно-ґамбови
– **povećana suvoća usana**	xerocheilia	- звекшана сухосц ґамбох
– **prevelike usne**	macrocheilia	- превельки ґамби
– **rascep gornje usne**	cheilognathoschisis	- розщипенє верхнєй (горнєй) ґамби
– **rascep usne**	cheiloshisis	- розщипенє ґамби (заяча ґамба)
– **zapaljenje usne**	cheilitis	- запалєнє ґамби
– **zašivanje rascepa usne**	cheiloplastica	- зашиванє розщипеня ґамби
– **zečija usna**	lagocheilia	- заяча ґамба
usneni	labialis	ґамбови
usni, odnosi se na usta	oralis	устов(и)
usnica	labium	ґамбочка
usnični	labialis	ґамбочков(и)
uspavljivanje, veštačko	narcosis, anaesthesia	успавйованє, штучне
– **kroz venu**	phlebonarcosis	- през вену
– **lek za uspavljivanje**	anestheticum, narcoticum	- лїк за успавйованє
uspor	stasis	спомалшенє
usporavanje	retardatio	спомалшованє
usporen rad srca	bradicardia	спомалшена робота шерца
usporeno disanje	bradipnoa	спомалшене диханє
uspravan	verticalis	вертикални
usrčnica	endocardium	ендокард (нукашнє пасмо шерца)
usrkivanje	aspiratio	уцицованє, аспирация

usta	os, stoma	уста
– bol	stomatodynia	- боль
– gangrena	cacostomia	- ганґрена
– nauka o bolestima usta i zuba	stomatologia	- наука о хоротох устох и зубох
– nenormalno mala	microstomia	- нєнормално мали
– peroralan, koji se daje na usta	peroralis	- перорални, котри ше дава на уста
– prevelika	macrostomia	- превельки
– usni deo ždrela	oropharinx	- устова часц гарла
– usni	oralis	- устов(и)
– usno-jezični	orolingualis	- устово-язикови
– zadah	foetor ex ore	- нєприємни запах
– zapaljenje sluznice usta	stomatitis	- запалєнє шлїжацей скорочки устох
ustaljen	stationarius	устаємнєни
ustrajan	persistens	витирвали
ustrajati	persistere	витримац
ustrel	anthrax, lumbago	лумбаґо
ustrojstvo, sastav	structura	структура, состав, будова
usukan, usukano crevo	ileum	єдна часц ценкого черева
uš	pediculus	вша
ušće, usta, otvor	stoma	отвор
uška, ušna školjka	auricula	ухово коритко
uškopljen	castratus	кастровани, вишкопени
uškopljenik	eunuchus	кастровани, вишкопени
ušni	oticus	ухов(и)
– koji se odnosi na ušnu školjku	auricularis	- котри ше одноши на ухово коритко
– mast	cerumen	- ухова масц
– vod (*tuba*), pregled	salpingoscopia	- туба, препатрунок
uteloviti	incorporare	отїлотвориц, оцелотвориц
uteralgija	uteralgia	утералґия, боль у плоднїци
uterin, materičan	uterinus	плоднїцов(и)
uteritis	uteritis	утеритис, запалєнє плоднїци
uterus, materica	uterus	утерус, плоднїца
uticaj	suggestio	вплїв, наводзенє
uticati	suggerere	вплївовац
utisak	impressio	упечаток
utisnuti	imprimere	уциснуц
utok	confluens	улїв

utrljavanje	frictio	учуховане
utrnulost, oduzetost	paresis	зацерпнутосц, однятосц
– jedne strane	monoparesis	- єдного боку
utroba	viscera, splanchna	утроба
– ispadanje	eventratio, evisceratio	- випадованє
– spad	splanchnoptosis	- спущена
– vadjenje	devisceratio, eventratio	- винїманє, виберанє
utroban	splanchnicus	утробов(и), утробни
utučenost	depressio	убитосц, забанованосц, депресия
utvrđen	fixus	фиксовани, утвердзени
uvarak, ukuvak	decoctum	чай, тея
uvce	lobulus auriculae	ушко
uvećanje	immaginatio	звекшанє
uveja, sudovnjača	uvea	жилнїчка
uvesti	inducere	увесц
uvezivanje, učvršćivanje	fixatio	фиксация, утвердзованє
uviđavnost	discretio	уважносц
uvijanje, uvrtanje	torsus	закруцанє
uvijen, uvrnut	torsio	скруцени
uvlačenje	introductio, immissio	уцаганє
uvo	auris	ухо
– bol u uvu	otodynia	- боль у уху
– bol ušnog živca	otoneuralgia	- боль ухового нерва
– curenje iz uva	otorrhoea	- чеченє (чуренє) з уха
– deo unutrašnjeg uva	labyrinthus	- часц нукашнього уха
– doušna žlezda	parotis	- приухов(и) шлїжнїк
– gljivično oboljenje	otomycosis	- печарково охоренє
– gnojno oboljenje uva	otopyosis	- загноєнє уха
– isticanje gnoja iz uva	otopyorrhoea	- вичурйованє отку зоз уха
– krvoliptanje	otorrhagia	- нагле кирвавенє, вилїв креви
– odsustvo uva	anotia	- одсуство уха
– polip u uvu	otopolypus	- полип у уху
– pregled uva	otoscopia	- препатрунок уха
– puž, deo unutrašnjeg ува	cohlea	- шлїмак, часц нукашнього уха
– sluzni, gonoroični, odliv	otoblennorrhoea	- шлїжни, гонороїчни, одлїв
– sprava za pregled uva	otoscopium	- апарат за препатрунок уха
– ušna školjka	auricula	- ухово коритко
– ušni loj	cerumen	- ухов(а) масц
– ušni	oticus	- ухов(и)
– zapaljenje	otitis	- запалєнє

uvodan	indux	уводни, початни
uvojit	spiralis	спирални
uvrnut	torsus	закруцени
– napolje	valgus	- на вонка
– unutra	varus	- на нука
uvrnutost	volvulus	закруценосц
uvrtač	pronator	скруцовач
uvrtanje	torsio, pronatio	скруцованє
uvučenost, upalost	enophthalmus	уцагнутосц
uvući	introducere	уцагнуц
uvula, resica	uvula	увула, язичок
uvularan, resičan	uvularis	увуларни, язичков
uvuloptoza	uvuloptosis	спаднуце увули, увулоптоза
uvulotomija	uvulotomia	увулотомия, презезованє язичка
uvuška	lobulus auriculae	ушко
uzajamnost	mutulatis	взаємносц
uzastopan	successivus	хтори шлїдзи єден за другим
uzdah	suspirium	здихнуце
uzdizač, isturivač	arrector	подзвиговач, виґуровач
uzdržavanje	abstinentia, continentia	стримованє
uzdržavati	continere	стримовац
uzdržavati se	abstinere	стримовац ше
uzdržljiv	continens	стримани
uzetost	paralysis	однятосц, парализованосц
uzica, vrpca	funiculus	порвазок, шпарґа
uzičast	funicularis	порвазкови
uzlazan	ascendens	виходни, спинаци
uzmi!	recipe!	вежнї!
– skraćenica za oznaku uzmi	Rp	- скраценє за знак вежнї
uznemiren	agitatus	знємирени
uzor, obrazac	typus	прикладнїк, образец
uzoran	typicus	прикладни
uzrast	aetas, gradus	возрост
uzročan	causalis	причинови
uzrok	causa	причина,
uzrujanost	agitatio	знємиреносц, возбудзеносц
uzvišenje	prominentia	возвишенє
užaren	incandescens	розжирячени
užas	terror	ужас, престрашеносц
užežen	rancidus	погубени од станя (масц), застарени

uživanje, zadovoljstvo	hedonia	уживанє, задовольство
– polno uživanje u bolu	masochismus	- полне уживанє у болю
užurban	praeceps	спонаглєни, шарпаци

V

vađenje	amotio, anucleatio, extractio	цаганє, винїманє
vakcina	vaccinum	вакцина
vakcinacija	vaccinatio, revaccinatio	вакцинация, пелцованє, шприцованє
vakum	vacum	вакум, празни простор без воздуху
valovit	undulatorius, undulatus	габови, габасти
valjak	trochlea	шульок, ролька
vanbračan	extraconjugatus	нємалженски, звонкамолжества
vanćelijski	extracellularis	звонкаклїтинкови
varenje	digestio	тровенє, претровйованє
– nedostatak	apepsia	- нєдостаток
– normalno	eupepsia	- нормалне
– poremećaj	indigestio	- поремеценє
– slabo	oligopepsia	- слабе тровенє
variti	digerere	тровиц, претровйовац
vaspitanje	educatio	воспитанє
vaš	pediculus	вша, уша
– glavena	pediculus capitis	-.у власох, главова
– stidna	pediculus pubis, morpio, phthirus inguinalis	- природзеня
vata	tela depurata	вата
vazduh	aer	воздух
– odsustvo	apneumatosis	- одсутносц
– prisustvo u krvi	areaemia	- присутносц у креви
vazelin	vaselinum	вазелин
vegetacija	vegetatio	веґетация
veliki	magnus, decumanus	вельки
vena	vena	вена
– isecanje	phlebectomia	- вирезованє
– krvoliptanje	phleborrhagia	- моцне, нагле кирвавенє зоз вени
– proširenje, isecanje	varicotomia	- преширенє, резанє вени
– prskanje	phleborrhexis	- пирсканє, пуканє вени
– vađenje	phlebexaeresis	- вицагованє вени
– zapaljenje okolnog tkiva	periphlebitis	- запалєнє околней тканї

– **zapaljenje s trombozom**	thrombophlebitis	- запалєнє вени зоз тромбозу
– **zapušenje**	phlebemphraxis	- заткатосц
– **zastoj krvi**	phlebostasis	- застой креви
venerologija	venerologia	венерологґия, виучованє полних, венеричних хоротох
venesekcija	venesectio	резанє вени
venski	venosus	венски
verovatnoća	probabilitas	вироятносц
vešt	habilis	схопни
veštački	artificialis, factitius	штучни
veštak	expertus	знавец, експерт
veština	artificium, habilitas	схопносц
vetar	flatus	витор
veterinarska medicina	theriatria	ветеринарска медицина
vetrilo	diaphragma	дияфраґма, преграда, преградзенє
veza	ligamen, ligamentum	вяза, лиґамент
– **prekid**	desmorrhexis	- претаргнуце
– **pritvrđivanje**	desmopexia	- притвердзованє
– **zapaljenje**	desmitis	- запалєнє
vezica	frenulum, frenum	вязочка
vezivan	conjuctivus, connectivus	повязуюци
vežba	exercitium	вежба
vežbati	exercere	вежбац
vežnjača	conjuctiva	вязнїца очних клїпкох
– **zapaljenje**	conjuctivitis	- запалєнє
vidan	insignis, visualis	видни
vid	visio, aspectus	вид
videti	videre	видзиц
vidljiv	aspectabilis, visibilis	видлїви
vidljivost	visibilitas	видлївосц
vidni živac, zapaljenje	neuropapillitis	видни живец, запалєнє
vidno polje	visus	видне польо
viđenje boja, nesposobnost	achromatopsia	розлучованьох фарбох, нєспособосц
– **dvogubo, samo na jedno oko**	monodiplopia	- двойнїсте, лєм на єдно око
– **poremećaj**	dysopsia	- поремеценє
– **trostruko**	triplopia	- тройнїсте
– **u crvenom**	erythropsia	- видзенє у червеним
– **u žutom**	xanthopsia	- видзенє у жовтим
vijuga	circumvolutio, gyrus	кривулька
– **moždane, suviše široke**	macrogyria	- мозґово кривульки, барз широки

– **nenormalno sitne**	microgyria	- нєнормално дробни
vikati	clamare	лярмац
vilica		видлїца
– **donja**	mandibula	- долня, сподня
– **donja isturena**	prodontia	- долня вистирчена
– **dvoguba**	dignathia	- двойнїста
– **gornja**	maxilla	- горня, верхня
– **iskrivljena**	campilognathia	- викривена
– **lečenje nepravilnosti**	orthognathia	- лїченє нєправилносци
– **nenormalno mala**	micrognathia	- нєнормално мала
– **široka**	eurygnathismus	- широка видлїца
– **uvećana pretetrano**	macrognathia	- барз звекшана
– **uvučenost**	opisthognathismus	- уцагнутосц
viljuščica	furcula	видлїчочка
viljuška	furca	видлїчка
vime	uter	вимнє
virus	virus	вирус
viseći	pendulus	вишаци
visok	altus	високи
višebojan	multicolorus, pleochromaticus	вецейфарбови, у вецей фарбох
višećelijski	multicellularis	вецейклїтинкови
višejedaran	polynuclearis	вецейядрови
višemoćan	multipotens, polyvalens	вецейраз моцни
višeobličan	multiformis	вецейформови
višerotka	multipara, multigravida	вецейродка
višestruk	pluripara	вецейнїсти
viševrednostan	multipotens, multivalens	вецейвредносни
vitak	procerus, gracilis	струнки, ценки у пасу
vitalan	vitalis	витални, животни, одпорни, витримовни
vitamin	vitaminum	витамин
vlakance	fibrilla	нїтка, влакночко
vlakance, mišićno	myofibrilla	влакночко мускулово
vlaknast	filamentosus, filiformis	нїткови, влакнасти
vlaknina	fibrinum	фибрин, протеини настали при стиданю креви
vlakno	fibra, filum	нїтка, влакно
vlas	capillus, anthrax	власа
vlažan	humidus, medidus	влажни

vlažnost	humiditas	влажносц
vod, kanal	canalis, ductus, meatus	канал
voda	aqua	вода
– destilovana	aqua destillata	- дестилована
voden	aquosus	водови
vodeni rak	cancrum oris	водови рак
vodenjak	vesica urinaria, amnion	воднїк
vodica	aqua, humor	водичка
voditi poreklo	descendere	водзиц походзенє
voditi	conducere	водзиц
vodnica	hydrops	водова хорота, водянка
vodnik	vesica urinaria	водови мехир
vodonik	hydrogenum	водонїк
volja	voluntas	дзека, воля
vosak	cera	восок
voskast	ceraceum	воскасти
voštan	ceraceus, cereus	воскови
voštanica	amplastrum ceratum	воскова швичка
vraćanje na mesto	repositio	врацанє на место
vraske	rhagades, rugae	ранци, спукани места
vrat iskrivljen	caput distortum, torticollis, caput obstipum	викривена шия
vrat	cervix, collum	шия, шийочка
vrata	porta, pyla, hilus, hilum, vulva	дзвери
vrbanac	erysipelas	червени витор, червенїдло
vrećica	mesenterium	мещок
vredan	vulnerabilis	повредзуюци
vrelina	calor, fervor	врацосц
vrenje	fermentatio	вренє, киснуце
vreo	calidus, fervidus	враци
vretenast	fusiformis	вреценкасти
vreteno	fusus	вреценко
vrh pluća, tuberkuloza	apicitis	верх плюцох, туберкулоза, запалєнє зроснуцох на верху плюцох
vrh	apex, acumen, mucro	верх
vrh, isecanje	apicectomia	вирезованє верха плюцох
vrhunac	acme, culmen, fastigium maximum culmination	вершина, кулминация
vrled	influenza	ґрипа

vrpca	chorda, funis, restis	пантлїчка
vrpca, pupčana	funiculus umbilicalis	пупкова пантлїчка
vrskanje	gammacisumus	подле вигварянє букви
vrsta	species	файта
vrtoglavica	vertigo	круценє у глави
vuča	tractio	цаганє

Z

za ličnu upotrebu	ad usum proprium	за особне хаснованє
spoljnu upotrebu	ad usum externum	за вонкашнє хаснованє
unutrašnju upotrebu	ad usum internum	за нукашнє хаснованє
života	intra vitam	за живота
zabrana	interdictio	забрана
zaceljen ožiljkom	cicatrisatus	загоєни з рубцом
zaceljenje bez gnojenja	per primam	загоєнє без гноєня
zaceljenje od druge	per secundam	загоєнє з другого разу
začeće	conceptio	зачаце
začeće, sprečavanje	contraceptio	онєможлївйованє зачаца, контрацепция
začeljak	occiput	затилок
začepiti	obliterare	заткац
začepljen	obtiratus	заткати
začepljenost otvora	atresio	завартосц отвору
začepljenost	obturatio	завартосц
začepljenje krvnog suda	embolus	заткане кревовей судзини
začepljivanje	occlusio	затиканє
začetak	rudimentum	зачаток, рудимент
zadah iz usta	foetor ex ore	нєприємни запах з устох
zadah	foetor	нєприємни запах
zadavljenje	strangulatio	давенє, задавенє
zades	accidens, inccidens	нєщесце
zadesan	accidentalis	случайни, нєщешлїви случай
zadih	dyspnoe	чежке диханє, задихлївосц
zadnji	posterio	остатнї
zadnjica	podex, pyga	задок, риц
zadržavanje	retentio	затримованє
zaduha	asthma	задихлївосц, астма
zagnoj	abscessus	загноєне место
– **hladni**	abscessus frigidus	- жимне

– **šetajući**	abscessus migrans	- рухоме
zagnojavanje	suppuratio	загнойованє
zagnojen	suppuratus, purulentus	загноєни
zagušenje	strungulatio	(за)давенє
zahlipci	tetania, eclampsia	фраси (при дзецку), трешенє, корчи жени при пологу
zajednički	communis	заєднїцки
zakolenski	popliteus	долїнка под колєном
zakon	lex	закон
zakrečavanje	calcificatio, sclerosis	овапньованє
zakržljalost	hypoplasia	заостатосц у росту
zalac	antrax	чарни пирщ
zalečen	sanatus, curatus	залїчени, загоєни
zalistak	cuspis	залїсток, лїсток
zalogaj	bolus	закусок, фалаток
zalom	infractio	заламаносц
zalutao	aberrans	заблукани, хтори пошол до бока
zamaranje, bolesno	apokamnosis	вистатосц, пре хороту
zamateričan	retrouterine	за плоднїцу
zamor	defatigatio	вистатосц
zamućen	nebulosus	замуцени
zanoktice	paranychia	обишка, запалєнє скорочки коло нохца
zao	malus, malignus	зли, нєдобри
zaostao	recidualis	заостати
zapaljen	inflamed	запалєни
– **zapaljenje**	coxitis	- запалєнє
zapaljenje	inflamatio	запалєнє
– **korenova**	radiculitis	- кореньох
– **mrežnjače**	retinitis	- мрежнїчки (ока)
zapletaj creva	ileus	заплєцени черева
zaprašivanje	inspersio	пращкованє
zapremina	volumen	волумен
zapušavanje	obturatio	затиканє
zaraslica	cicatrix	рубец, заросток
zarasti ožiljkom	cicatricare	зароснуц з рубцом
zaraza	contages	зараза, обераца хорота
zarazan	contagiosus	обераци, заразни
zaraziti	reinfectio	основа заражиц, обрац
zaraziti	contaminare, inficere	заражиц, инфицирац

zarazni materijal	contagium	обераци материял
zaražen	infectus	заражени, обрани
zaseći	incidere	урезац, порезац
zasekotina	vulnus incisum	урезане, порезане место
zasićen	saturatus	зесицени
zasićenost	saturatio	засиценосц
zastoj	stasis	застой
zastor	velum	зависа, защита
zaštitan	protectivus	защитни
zaštitna gumica	praeservativum	защитна ґумка, презерватив
zaštitnik	protector	защитнїк
zatajivanje	dissimulatio	затайованє, прикриванє
zategnut	tensus	зацагнути
zatrudneti	concipere	зачац, остац ваготна, самодруга, у другим стану
zatvor	constipatio, obstipatio	заднутосц, заткатосц, обстипация
– zatvoren	claustrum	- заварта
zatvoren	occlusus, constipatus	заднути
zaudarati	foedare	шмердзиц, чуц го
zaušnjaci, zauške	parotitis	заушнїци, загушнїци
zavaljenost	retroversio	завалєносц (завалєна, спущена плоднїца)
zavoj	alligatura	повязка, завой, фатьол
zavojnica	flexura	завойнїца, спирала
zavrta	colica	корч, корчи, кольки
zaždrelan	retropharyngealis	загарлови
zbijen	compactus	збити
zdrav	compos, sanus	здрави
zdrave svesti	compos mentis	здравей свидомосци, при здравим розуме, (кед ше пише тестамент)
zdravlje	sanitas, salus	здравє
zebnja	metus	страхованє, обаванє
zejtin	oleum	олєй
- riblji	oleum jecoris aselli	- рибов
zenica	pupilla	жренко
– nedostatak	acorea	- нєдостаток
– nejednakost	anisocoria	- нєєднакосц
– nenormalno sužena	microcoria	- нєнормално зужене
– proširenost	mydriasis	- преширеносц
– sporo reagovanje	asthenocoria	- спомалшене реаґованє

– **suženje**	stenocoriasis	- зуженє
zev	hiatus	отвор
zevanje	oscitatio	живканє
zevati	oscitare	живкац
zglob	articulatio, arthros	ставец
– **bol**	arthrodynia	- боль
– **lažni**	pseudoarthrosis	- фалшиви, нєправдиви
– **nepokretan**	synarthrosis	- нєрухоми, нєрушаюци
– **oboljenje**	arthropathia	- охоренє, хорота
– **prisustvo gasova**	pneumoarthros	- присутносц ґазох
– **ukočenost**	ancylosis	- нєрухомосц, заслупнутосц, заслуценосц
– **zapaljenje okolnog tkiva**	periarthritis	-запалєнє околней тканї
zgomilavanje	aglutinatio	громадзенє
zgrčavanje	retractio	корченє, сцисканє, скруцованє
zgrčenost	contractio	скруценосц, скурченосц
zgrudvan	conglobatus	згрудкани
zgrušak	thrombus	грудка, тромб
zgrušan	coagulatus	стиднути
zgusnut	condensatus, concetratus	згуснути
zlatica, zlatika	icterus	жовтачка
zlić	carbunculus	глїбоки вред
zloban	maliciosus	злобни, малициозни
zločin	crimen	злодїйство
zloćudan	malignus	зли, опасни, малиґни
zloupotreba	abusus	злохасновањє
značenje	significatio	значенє
znak	signim, indicator	знак
– **bolesti**	signum morbi, symptomum	- хороти
– **smrti**	signum mortis	- шмерци
znamenka	naevus	лєнча
znoj	sudor	зной
– **curenje**	sudor rhoe, hydrorrhoe	- чуренє
– **nedostatak lučenja**	anhidrosis	- нєдостаток вилучованя
znojenje, poremećaj	dyshidrosis	поремеценє зноєня
– **umanjeno**	olighidria	- зменшане зноєнє
zova	sam bucus nigra	габза
zračenje	irradiatio, radiatio	зарйованє
zrakast	radialis	зарясти
zrelost	maturitas	узретосц

zreo	maturus	узрети
– polno	puber	- полно
zrikav	straubus	назрачи
zrnast	granularis	зарнасти
zrnce	granulum	заренко
zub	dens	зуб
– tumor	odontoma	- тумор
– vađenje	exodontia	- цаганє
– izbijanje	dentitio	- вибиванє
– kvar	karies	- прахнявосц, погубеносц
– prekobrojnost	polydontia	- прейґчисловосц
– preterano krupni	macrodontia	- барз вельки
– žuto obojeni	xanthodontus	- пожовкнути
– cista	odontocoelle	- циста
zubna srž	pulpa	зубов шпик
– zapaljenje	pulpitis	- запалєнє
zubni	dentalis	зубни
zubni koren	radix dentalis	зубов корень
– isecanje	radiectomia	- вирезованє кореня
zubobolja	odontalgia	боль зуба, болї зуб
zujanje u ušima	tinitus	дзвинєнє у ухох
zvaničan	oficialis	урядови, официйни, службени
zverinac	lupus	туберкулоза скори
zvezda	stella	гвизда
zvučan	resonans	дзвонки, дзвоняци
zvuk	crepitus, sonitus	звук, глас

Ž

žalfija	salvia	шалвия
žarišan	focalis	жирячискови, фокални
žarište	focula	жирячиско
žbica	radius	подлокцова косц
žbičan	radialis	шпицови
ždrelo	pharyngs	гарло
– nosni deo	nasopharings	- носова часц
– zapaljenje	pharyngitis	- запалєнє
žeđ	sitis	смияд
– odsustvo osećaja	aposia	- одсутносц чуства
– nenormalno slabo	oligodipsia	- нєнормално слаби

– **preterano**	polydipsia	- прейґмирни, барз моцни, вельки
želudac	gaster, ventriculus	жалудок
– **bol**	gastralgia	- боль
– **grč**	gastrospasmus	- корч
– **krvarenje**	gastrorrhagia	- кирвавенє
- lučenje sluzi	gastromyxorrhoe	- вилучованє шлїжи
- lučenje soka	gastrosoccorrhoe	- вилучованє соку
– **oboljenje**	gastropathia	- охоренє
– **odsustvo**	agastria	- одсуство
– **otvor**	gastrostoma	- отвор, дзира
– **pregled**	gastroscopia	- препатрунок, препатранє зоднука
– rez	gastrotomia	- рез, резанє
– **spušten**	gastroptosis	- спущени
– **suženje**	gastrostenosis	- зуженє
– **tumor, maligni**	carcinoma ventriculi	- тумор, рак, боляк, малиґни
– **zapaljenje**	gastritis	- запалєнє, ґастритис
želudačni sok, nedostatak	achylia	жалудков сок, нєдостатак
žena	femina	жена
ženski	femininus	женски
žgaravica	pyrosis	пече зага
žice, glasne	chorde vocales	гласово струни
žiganje	dolores conquassantes	стриканє
žila	tendo	жила
žita	cerealia	жита, житарки
živac	nervus	нерв, живец
živac, vlakno	neurofibrilla	нервова, живцова нїтка, влакно
– **disekovanje**	neurotomia	- резанє
– **isecanje dela**	neurectomia	- вирезованє часци
– **lutalac**	nervus vagus	- блукаюци
– ozleda	neurotrauma	- покалїченє
– **šivenje**	neuroraphia	- зашиванє
živčan	nervosus	нервни, нервозни, живчани
živčana ćelija	neurocytus, neuronum	нервова клїтинка
živčana razdraženost	neurosthaenia	роздражнєносц нервох
živčana slabost	neurasthaniea	нервова слабосц
živčani splet	nervus plexus	сплєт нервох
živčano oboljenje	neuropathia, neurosis	нервне охоренє
živeti	vivere	жиц
živice	scrophulae	шкрофулоза, туберкулоза шлїжнїкох на шиї

živorodan	viviparus	живородни
život	vita	живот
život, nespsoban za	abioticus	нєспособни за живот
životinja	animal	животиня
žiža	fokus	стредзиско, фокус, жирячиско
žlebina	alveolus	мехирчок, алвеола, мещок
žlezda	glandula	шлїжнїк
– **grudna**	thymus	- першови, тимус
– **pljuvačna**	glandula salivaris	- шлїнови
– **vađenje**	adenectomia	- вирезованє, винїманє
– **zapaljenje okolnog tkiva**	periadenitis	- запалєнє околней тканї
žlezdan	glandularis	шлїжнїков
žmarci	formicatio	пупенци
žmirka	nictitans	клїпка
žmirkati	nictare	клїпкац
žuč	fell	жовч, жолч
– **izliv u trbuh**	cholascos	- вилїв до бруха
– **kamen**	cholelithiasis	- камень ,каменки
– **obilno lučenje**	cholorrhoe	- прейґмирне вилучованє
– **obilno tečenje**	cholorrhagia	- обилне чуренє жовчу
– **povećano izlučivanje**	polycholia	- звекшане вилучованє
– **povraćanje**	cholemesis	- поврацанє, блюванє
– **prisustvo u krvi**	cholaemia	- присуство у креви
– **prisustvo u mokraći**	choluria	- присуство у мочу
– **prisustvo u peritonealnoj duplji**	choleperitoneum	- присуство у бруховей глїбки
– **umanjeno lučenje**	oligocholia	- зменшане вилучованє
– **zastoj**	cholestasis	- застой
žučan	billiaris, felleus	жовчов
žučna kesica	vesica fellea	жовчов мещок
– **zapaljenje**	cholecystitis	- запалєнє
– **odstranjenje**	cholecystectomia	- одстранєнє, вирезованє
žučni putevi, zapaljenje	cholangitis	жовчово канали, запалєнє
žudnica	acna, acna vulgaris	пирщки по скори
žulj	clavus	жуль, надавене, отлук
žumance	vitellus	жовчок, жолчок
žutica	icterus	жовтачка, жолтачка
žuto telo	corpus luteum	жовте цело
žvakati	masticare	жувац
žvale	angulus infectiosus	куцики, запалєнє куцикох

ЧИСЛА ПО ЛАТИНСКИ

1.	I	unus, uno
2.	II	duo
3.	III	tres
4.	IV	quattuor
5.	V	quinque
6.	VI	sex
7.	VII	septum
8.	VIII	octo
9.	IX	novem
10.	X	decem
11.	XI	undecim
12.	XII	duodecim
13.	XIII	tredecim
14.	XIV	quattuordecim
15.	XV	quindecim
16.	XVI	sedecim
17.	XVII	septendecim
18.	XVIII	duodeviginti
19.	XIX	undeviginti
20.	XX	vigint
30.	XXX	triginta
40.	XL	quadraginta
50.	L	quinquaginta
100.	C	centum
1000.	M	mille

ФОРМИ У КОТРИХ ШЕ МОЖУ ЗЯВИЦ ЛЇКИ

Bacillum	палїчка
Capsula	капсула
Cereolus	воск, швичка
Charta medicata	медицински папер
Decoctum	преварени чай, тея
Emulsio	емулзия
Emplastrum	лїковита масц
Globulus	кулька
Gutta	капки
Infusum	попарени чай, тея
Limentum	чечна масц
Liquor	чечносц
Mixstura	мишанїна
Mucilago	шлїжова материя
Pasta	паста
Pastillus	пастила, сладка таблета
Pilula	пилула, ґомбичка
Pulvis	пращок
Sapo	мидло
Solutio	розпущенїна
Species	чай, тея
Suppositorium	чопик
Unguentum	масц

ВИРАЗИ У РЕЦЕПТОХ

Rp (recipe)	вежнї
Aa (ana partes)	у истих дозох
Necesse est	кед ше преписує векше количество од єдней дози
Misce	премишай
Misce fiat	най ше направи
Dea, detur	най ше вида
Signa	назнач
Cito	такой, цо скорей
Statim	такой
Verte	обрац
Repetaiur	най ше повтори
Basis	главни состойок лїка
Adiuvans	состойок за змоцньованє дїйства лїка
Corrigens	состойок котри виправя смак лїка
Constituens	состойок у котрим ше розпущує
Detur ad vitrum nigrum	маса и котри дава форму лїка, видай лїк у цмей судзини
Ad (ad decem grammata)	до 10 ґрами
In (divide in partes aequales)	подзель на исти часци
Ad manum medici	до рукох лїкара

НАЙЧАСТЕЙШИ ПРИМЕНОВНЇКИ У МЕДИЦИНИ

A, AB	од, зоз
AD	до, при, коло, за
ANTE	пред
APUD	при
CIRCUM, CIRCA	коло
CUM	зоз дащим
E, (E capite)	зоз (глави)
Ex (ex auribus)	зоз ухох
Exstra	звонка
Intra	у, нука
Infra	под, спод
In	у, на, до, ґу
Per	през, прейґ, у, за
Post	после
Pro	за, по, ґу, место
Propter	пре
Secundum	по, ґу, спрам
Sub	под, спод
Super	над, понад
Supra	над, прейґа
Trans	през, прейґа, на гевтим боку

Др Микола Новта
Др Юлиян Рамач

НАШО ЗДРАВСТВО У ПРЕШЛОСЦИ

У тим прилогу даваме написи о хоротох и їх лїченю преважно у першей половки 20. вику – у чаше кед ище пановали велї обераци хороти, а смертельносц при наших людзох була висока, окреме при малих дзецох. У тим чаше нашо лїкаре мушели такповесц шицко знац, бо вони лїченє починали и закончовали. Теди ше пробовало лїчиц и з маґию, та до прилогу уключени и даскельо тексти з тоту тематику. Написи наших лїкарох найчастейше обявйовани у *Руских календарох* (1921–1941) и *Руских новинох* (1924–1941), а написи других авторох у наших познєйших периодичних виданьох (лєм написи Александра Духновича обявйовани цали вик скорей – штредком 19. вику).

Шицки тексти (окрем текстох А. Духновича) зредаґовани и вилекторовани; у текстох старших авторох язик часточно осучаснєни (даєдни сербизми, нєсучасни форми и др. заменєни зоз литературнима еквивалентами). Обявюєме написи тих авторох:

Др Янко Жилник (1880–1925) студирал медицину у Будапешту, робел у Солноку, Коцуре и Новим Садзе. Бул єден од двох рендґенологох у Новим Садзе.

Др Александер Сакач (1895–1970) студирал медицину у Кракову, Одеси и Будапешту, робел у Туриї, Дякову и др., при концу живота у Сримскей Митровици. Його потомки углавним вершински медицински фаховци у нашей жеми и швеце.

Др Андрий Наливайко робел як лїкар медзи двома войнами у Р. Керестуре, дзе пришол як емиґрант з Русиї на початку 20-их рокох. Походзи з Украïни з Тернопольского краю. Бул облюбени медзи керестурскима дзецми.

Др Осиф (Йозеф) Полих, коцурски Нємец, робел як лїкар у Коцуре у чаше медзи двома войнами. Знал добре по руски. Найстарши Коцурци и Керестурци и нєшка го споминаю як доброго лїкара.

Мр Єлена Солонар (1900–1982), нар. Полївка, апатикарка, студирала фармацию у Сеґедину. Од 1927. по пензионованє тримала власну апатику у Р. Керестуре.

Велемир Папгаргаї (1912–1995), професор ґеоґрафиї и историї, преподавал у Заґребу, у повойнових рокох у новоосновdonей ґимназиї у Р. Керестуре, потим у Опатиї.

Яким Олеяр (1914–1998), народзени у Дюрдьове, учитель у Петровцох, Р. Керестуре, Дюрдьове, Новим Садзе. Обявел вецей етноґрафски записи о Руснацох.

Данієла Колєсар (1964) и **Ясмина Арва** (1977) – дипломовани студенти русинистики.

Александер Духнович (1803–1865) – народни будитель Русинох Закарпат'я и Восточней Словацкей. У календаре за угорских Русинох „Місяцослов“, хтори виходзел у Перемишлю 1853–1857, а хтори вон сам ушорйовал, А. Духнович, окрем велїх других написох, обявйовал и совити о здравю. Лїкарох на Горнїци у тедишнїм чаше скоро анї нє було, та календар бул єдина кнїжка дзе народ находзел хасновити лїкарски совити.

А. Духнович писал на тедишнїм литературним язику Закарпат'я и Галичини, хтори представял мишанїну карпатско-українских (одн. русинских) народних бешедох, церковнослав янского и русийского язика.

Др ЯНКО ЖИЛНИК

О даскелїх оберацих (порядкових[1]) хоротох

Найстрашнєйши нєприятелє животу чловеческому то з обичним оком нєвидими бацили. Кажда обераца хорота ма окремни други бацили. Векшини оберацих хоротох уж пренайдзени бацили, а лєм даскелїх еще нєпознати бацили. У тим описованю оберацих хоротох упознац сцем руски наш народ як ше очувац мож од нїх.

Пегави тифус або **глушка** (по сербски *пеґавац*). Бацил тей хороти донєдавна нєпознати бул. Аж у прешлей шветовей войни[2] пренайдзено же тей хороти причина вша цо ше множи у шматох бидних и з гладом морених людзох. Прето ше удало тоту хороту застановиц зоз розкужованьом[3], чистима шматами и частим купаньом. Вши з єдного чловека на другого вандрую и зоз кусаньом (щипаньом) усадзую зарод тей хороти (микроорґанизам у жалудку). Тота хорота почина зоз жиму и вельким больом глави, з блюваньом [повраціньом] и барз вельку горучку 39–40 [ґради][4], а дзвига ше аж и над 41,5 С и у перших 24-ох годзинох укажу ше по цалим целу червени шпляхи. Хорота є часто смертельна, алє попри добрим дохторским лїченю и допатраню може хори виздравиц. Прето же то барз обераца хорота, барз нужно хорого оддзелїц, то єст до шпиталю послац, дзе потребни допатрунок будзе мац.

(*Руски календар за 1922. р., 115*)

Тифус (глушка) **у бруху**. То обераца и барз чежка, длуготирваца хорота. Розвива ше у жалудку и черевох. На тифус ше похори народ найвецей раз од брудней води у хторей ше находза тифус бацили (т. є. маленьки животинї цо ше лєм кед су 1000–2000 раз повекшани зоз микроскопом можу видзиц). Напр. вода у студнї зоз бацилами може буц забрудзена кед є блїзко гною, або около студнї нєчистота, а кед пада диждж, та шмеце и бруд чури до студнї. На тифус ше похори народ и од нєчистей, брудней овоци (яблукох, грозна итд.), зато треба вше овоц перше добре умиц и очисциц, або овоц увариц, да ше можеме од оберацей хороти очувац. На тифус ше похори народ и єден од другого, зато ше гутори же є обераца хорота. Бо кед дахто хори на тифус, а фамелия ше нє чува як би требало – родзина и познати иду ґу хорому дакус на бешеду, так и тоти людзе, а и їх дзеци можу ше похориц на тифус. Зато ше забранює и опомина же до такого двора нє шлєбодно ходзиц дзе дахто ма тифус хороту (або другу оберацу хороту). ....

Як ше почина тифус хорота?

Даскельо днї по инфекциї явя ше боль у глави и бруху, ноги и руки боля, а помали горучка кажди дзень вше векша почнє буц, а хора персона осети жиму. Пияти-осми дзень уж барз висока

[1] **Порядка** – народне слово за епидемию. **Порядкова хорота** – обераца хорота хтора ше шири як епидемия.
[2] Ту автор дума на Першу шветову войну.
[3]
[4] **Розкужованє –** дезинфекция.

горучка, найвецейраз вноци, а хори нє звикол ше зноїц. Вельо раз нєчисто гутори (у глушки є). Од дзевятого-двацетого дня до конца хороти барз вельо раз ма нужду и барз вельки боль у бруху [жалудку], а блато є мутне и билкасте як виварена ришкашова вода. Теди ше з черевох барз вельо бацили одстранюю, и од того блата ше вельо раз оберу (инфициpаю) людзе и члени фамелиї, па так ше єдно за другим можу похориц на тифус. Зато треба дораз поволац лїкара же би чим скорей могол пренайсц яка то хорота, же би ше шицко наредзело як треба допатрац хору персону.

Кед тота хорота у даєдним валалє як порядка розширена, винайсц треба одкаль походзи и таке обисце надпатрац, а кед ше пренайдзе студня заражена, треба ю з вапняну воду заляц и загребац.

(Руски календар за 1922. р., 115, Руски новини, ч. 3, 1924, 3–4)

Грижня (лат. dysenteria). Тота ше хорота звикла появиц зоз запалєньом грубого черева, котрому причина дизентерийни бацил. Хорота приходзи зоз моцнима корчами у бруху и з кревним, шмердзацим гнойом. Розпознац ю од черевових запалєньох моровкових, осипкових, маґарчого кашля и колерових лєм з дохторскима справами мож. Доказане же тифус, грижню и колеру запричинюю шметна вода и бридка погубена овоц. Прето у такей порядковей хороти нє шлєбодно пиц нєчисту воду, алє ю перше превариц и з таку воду перше овоц поумивац або овоц увариц, а вец аж уживац.

Тифус и грижня вельким хоротом причина можу буц, прето най хорого дохтор часто опатра.

Колера. То найвекша и найсмертоноснєйша хорота, та треба и о нєй знац. Приходзи зоз барз моцнима корчами у ногох и рукох, хори часто ридке-водне од себе дава и блюва. Вельо раз ше случи же за пар годзини замлєє и умре.

Кед ше у даєдним валалє колера зяви, по державним закону цали валал ше муши заврец, а хорих до порядкового шпиталю премесциц, дзе буду по предписох лїчени. Надалєй найважнєйше и то: винайсц место одкаль походзи хорота, а то може буц даяка вода у студнї, рики або шмердзаца бара и то такой заврец треба и лєм чисту (преварену) воду пиц. Обисце дзе ше перши случай хороти зявел заврец треба.

У часу прешлей войни зачувани людзе од тей страшней хороти зоз ушприцованьом лїку процив колери (колеров серум).

Яка то барз обераца хорота можеме видзиц и по тим же у поєдиних таборох дзе плїнни[5] були з дня на дзень и по 1000 людзох умерало и то лєм цо даскельо годзини хоровали.

(*Руски календар за 1922. р., 115*)

Др АЛЕКСАНДЕР САКАЧ

Лїкарски поради

Накеди ше лєм появи перши шнїг, препоручую дохторе хорйовитим особом пиц рибов олєй. Тот ше олєй препоручує прето бо то нє обични олєй. Рибов олєй ма у себе вельку животну моц. Тот олєй розпосила ше лєм зоз Норвеґиї по цалим швеце. Як цо у нас землєдїлство, так у Норвеґиї

[5] **Плїнни** (росийске пленные) – зарабровани вояци у лагру.

людзом главне занїманє приправяц рибов олєй зоз чарней печинки риби хтора ше вола бакалар. Дохторе єднак препоручую тот олєй як старим так и младим. И дзецом по першим року мож уж дац єдну кафову ложичку (кед им зуби нє сцу роснуц або кед им ножки криви). Стари людзе ше од нього подмладзую исто як и влєце од слунка и купаня у рики.

(*Руски новини ч. 8, 1931, 3*)

О сої

Тераз єст єден новий плод котри би мог обогациц нашо єдзеня, а то соя або кинеска пасуля. Вона ше чежко у народу одомашнює, бо швет таки же ше на добре чежко дава нагвариц.

У наших крайох ше родзи найвецей жита и викарми найвецей швинї. ... Алє кед придзе яр, вше єст такей худоби и по валалох и по городох котра посциц муши и теди кед нє церковни пост, а є кукурични хлєб и кромплї, бо нє ма меса анї житного хлєба. Зато би добре пришла соя, бо то нє лєм тунє, алє и барз сите єдзенє.

Соя ма у себе 38% бильчку, 18 % олєю и 25 % скробу [крохмалю]. Месо ма найвецей до 20 % бильчку, сир до 35 % бильчку, а кромплї маю 0 % бильчку, 0 % масци, а лєм 20 % скробу, а 80 % води у себе. З того видно же нє кажди поживни продукт ма у себе бильчку, а чловек же би остал здрави и роботоспособни треба же би з єдзеньом приял на дзень 10 % бильчку, т. є. єдзенє треба же би мало 10 % бильчку.

Треба вжац еще на увагу же купча швиньска масц часто ма у себе лою, котри жалудок чежко трови. Варива як пасуля и гращок маю теоретски вельо бильчку и вельку калорийну вредносц, вельо маю корисни состойки, алє жалудок их нє може цалком використациц пре целулозу, та 10 % препадаю нєвикорисцени. Тот нєдостаток соя нє ма.

Соя од шицких познатих єдлох найвецей моци дава за живот, здравє и роботу. Кед тримаме же туберкулоза то тїлесне банкротство – вец можеме повесц же соя як видатна храна чува, предохранює од туберкулози; а прето же нє мучи жалудок як обична наша пасуля, и да ше використациц як мука за колачи – та можеме повесц же за худобних соя то и лїк процив туберкулози, бо при лїченю туберкулози перше условиє то добра, моцна, питательна[6] храна. Зато кажди хто садзи у загради пасулю, гращок и други заградково продукти треба же би садзел сою за свою обитель, за свойо здраве.

У Австриї ше мука зоз сої предава у шицких дутянох крашнє упакована у шкатулох по ¼, ½, 1 кґ и хасную ю уместо вайцох за колачи, резанки, за похованє меса итд., бо у Австриї кури вайца драги.

Зоз кус схопносци и з потребнима приборами мож приготовиц: кисле млєко зоз сої, сойово млєко у пращку, сойово кондензоване млєко у конзервох, сир зоз сої, рижни мачанки, муку зоз сої за колачи и за похованє, олєй за єдло, печену и пражену сою, кафу зоз сої, марґарин, саламу, колбаси зоз сої, кекси зоз сої итд.

(*Русскій народный календарь „Заря” 1935, 64–65*)

[6] **Питательни** (росийске *питательный*) – поживни, сербске *хранљив.*

Др АНДРИЙ НАЛИВАЙКО

Моровки и як ше од нїх чувац

У остатнїх часох зявела ше у даєдних наших валалох чежка обераца хорота *моровки* (*шарлах*). Шарлах опасна обераца хорота, од котрей ше обераю и умераю понайвецей дзеци од двох до дзешец рокох, алє може буц опасна и смертоносна и за векши дзеци, и за одроснутих людзох котри ю нє прехорели у дзецинству.

Американски дохтор Dr. Dick винашол причину шарлаха: то су живи заражлївi клици (бактериї) котри ше находза хорому у носу и гарлє.

Шарлах ше почина нараз, зоз вельку горучку, зоз главоболю, зоз руцаньом и зоз чежким лїґаньом. По 10–24-ох годзинох вибиє на шиї, на першох червени посип, котри ше вец шири по цалим целу и лїцу, крем носа и устох. Од першого напада шарлаха умераю найвецей хори. Котри прежию перши тидзень, тим ше почнє горучка меншац, опадац, червени осип побляднє, верхня ценка скора по целу почнє пукац и лупи ше. Алє и после того, у трецим тижню, дзецко може достац запалєнє покруткох, уха, жлєздох и ставцох.

Шарлах доставаю понайвецей тоти дзеци и людзе котри ше сходза зоз хорима на шарлах, кед ше дотикаю їх цела, шматох або стварох. И здрави людзе котри су заняти около хорого можу пренєсц шарлах на здрави дзеци, бо ше дотикаю хорих и їх шматох и так ше оберу и пренєшу живи заразни клици (бактериї) шарлаха.

Кед ше хорота появи, дораз треба волац дохтора, а хорого и його ствари оддзелїц од здравих домашнїх.

Хори вше опасни за свою околину док ше цалком нє злупи, ... зато здрави нє шму ше з нїм схадзац найменєй за шейсц тижнї.

Dr. Dick винашол и успишни лїк (серум) процив самей хороти шарлаха, з котрим треба хорого дораз на початку шприцовац, а найпознєйше до штвартого дня хороти. Тот лїк (серум) мож достац у апатикох. ....

(*Руски новини, ч. 33, 1929, 1–2. и ч. 7, 1940, 1–2*)

Трахома

Медзи Русинами є барз вельо хорих на тоту страшну очну хороту, алє ше нашо людзе слабо за ню стараю и нє сцу ю анї лїчиц. А уж су стари народи Греки, Римянє, особено Єгиптянє (од нїх ше тота хорота вола тиж єгипетска) познавали того велького нєприятеля людского виду и бранєли ше од нього як знали. Чом же нашо людзе так нє дзбаю за свойо очи, чом ше нє чуваю и нє лїча од трахоми кед ше зна же тоти цо маю трахому вше слабше видза, а вельо єст и таких цо ошлєпню навики? Зато бо нашо Русини уж привикли на тоту хороту, вони ю вжали як свою и нє боя ше од нєй, бо трахома то така хорота при котрей очи випатраю яґда су здрави, як очи каждого чловека.

Цо же то за хорота тота трахома цо загрожує чловеку вид?

Кед чловек цо ма трахому роби по ноци лєбо на ясним слунку, при лампи, очи му почервенєю, повики[7] спухню, чловек нє може патриц на шветло, зоз очох иду слизи, а далєй и гной. Чловек

[7] **Повики** (українске *повіки*) – очни клїпки.

чувствує слаби боль у очох яґда там писок. Кед виврациме повики и попатриме до ока, увидзиме там мали заренка. Тоти заренка поставаю вше векши и можу спричинїц запалєнє самого ока, вид ослабнє.

Чловеку ше видзи же то нє шкодлїва хорота, же до нєй нє треба дохтора, бо вона сама прейдзе. Алє то нє так. Трахома сама ше нє вилїча, алє чловек цо ма трахому будзе видзиц вше менєй и на остатку може ошлєпнуц.

Трахома барз обераца и єден чловек може заражиц цали валал. Найвецей помага преношованє трахоми **нєчистота**: нєчистота нашого тїла, очох, рукох, лїца, нєчистота в хижи, нєчисти ручнїки, посцелї, лавори на умиванє и патос, нєчисти нохци, та вецка кед чловек нє умива руки з мидлом, алє лєм так кущик оплока зоз воду, бодай було.

Зато трахоми нєт там дзе людзе меркую на чистосц, дзе ше вше умива зоз мидлом и щетку, дзе ше вельо на то меркує да шицко у хижи будзе чисте, особено посцель та ручнїки, дзе ше хижа кажди дзень добре прелуфтира. .... Тиж так потребне за очуванє од трахоми же би кажда особа у хижи мала свойо мидло на умиванє, свой ручнїк и свою посцель, а цо найважнєйше, же би ше шицки нє сцискали у єдней хижки, як то баш у нас обичай же чловек ма два-три хижи и 6–8 посцелї, а шицка ше челядз сциска у єдней хижи и шпи на єдней лєбо двох посцельох, а гевти посцелї лєм за параду. Вец нє вельке чудо же ше трахома розширює найвецей медзи худобнима людзми (зато волаю трахому *хорота худобних*), котри жию так як можу.

Од трахоми чува чловека єдино чистота. Прето: жий чисто и нє бой ше трахоми!

(*Руски новини, ч. 15, 1925, 3–4. и ч. 6, 1929, 2*)

Шуґи

Шуґи то єдна обераца хорота на скори. Зато ше шири так лєгко, а лїчи ше помали, бо людзе нє меркую и нє тримаю ше дохторского наредзеня. Шуґу нам принєше барз мала, з очми анї нє видлїва вша, хтора ше затримує найбаржей на чловеку, у шматох и посцелїни. Зариє ше чловекови до скори и ту, як до гнїзда, кладзе свойо ваїчка, з котрих виходза познєйше млади шуґи. Барз фришко ше множа, скора почина дзень-а-ноц швербиц, а кед ше шкрабе шуґави ярчки цо их шуґи нарили у скори, настаню храсти. Перше лєм на рукох, около песцох, а вец и по цалим целу ше появюю тоти храсти.

Обрац ше мож кед ше шпи зоз шуґавим, лєбо ше ноша шуґави шмати, и кед ше сходзиме зоз шуґавима. Чувац ше треба так же и себе и дзеци частейше купац, шмати сподньї и посцелїну меняме, райбеме, а пирнаґи на слунко виношуємe. Кед маме шуґавого пса лєбо мачку, одстраньме их зоз обисца, бо и вони преноша шуґи. Вообще, чистота найвекши нєприятель шуґох, зато тримайме и себе и обисце чисто, та нє достанємe тоту нєзґодну хороту.

Лїчиц ше треба так як то дохторе препоручую, и то найточнєйше ше треба притримовац упутства, бо иншак хорота ше понови. Єст окремни лїки, масци од шуґох у каждей апатики, зато нє хаснуйме каменок и други моцни ствари, бо себе лєм погоршаме хороту.

У обисцу шицки нараз ше муша лїчиц, бо иншак нє вредзи лїченє! Тоти цо ше уж шкрабу маю ше масциц рано и вечар при цеплим пецу дас 5–6 днї, а цо ше ище нє шкрабу, тоти дас два-три вечари. И то главне масц учухац аж до скори.

Док ше лїчиме, нє меняме сподньї шмати и нє треба ше купац. Лєм кед зме звершели з масценьом, направиме себе купель и зоз щеточку лєбо з грубу ренду ше добре очухаме. При купаню хаснуйме мегке миделко! По купаню ше осушме и шицко чисте вежнїме, исто и посцелїну пременьме, бо то мушиме себе добре запаметац же кед баш дочиста шицко нє пременїме, дробни вши шуґи заш лєм ше зарию до скори, а швербачка ше знова почнє яґда зме ше анї нє лїчели!

Шмати и посцелїну, цо лєм мож, вирайбац треба, вечар замочиц до хладней дижджовки до хторей зме усипали три проценти чистого карболу, то такой унїчтожи шицки уши. Рано вирайбеме як обично. Ствари цо нє можеме райбац лєбо випейґламе зоз горуцу пейґлу лєбо виложиме на слунко. Кед шуґави шмати тримаме дас два тижнї на воздуху, так же их нє облєкаме, исто сами од себе препадню вши.

Окреме важне же би мацери чисто тримали дзеци цо до школи ходза, и кед лєм дацо обача, дораз най почню лїчиц.

Туберкулоза-єфтика

Кажди чловек, кед нє видзел хорого, та голєм чул о хороти цо ше вола **туберкулоза** лєбо **єфтика, гефтика**, бо тота хорота найбаржей розширена нє лєм медзи людзми, алє и медзи животинями. И птици, жаби, ящурки хорую од туберкулози.

У науки волаю єфтику *туберкулоза* од латинского слова *туберкулум* [*tuberculum* „мали пирщок, вредзик, запухнуце, ґужлїк“], бо при нєй ше у хорим целє находза просу подобни пирщки.

Єфтика обераца хорота. То уж наука точно виказала. И прето ше кажди муши од нєй як найбаржей чувац. Алє як?

Треба знац же борба з єфтику нє така лєгка, особено проци єфтики на плюцох, бо хори биваю медзи нами, нїч их нє болї, лєм су слаби и вони и сами нє веря же єфтика уж у нїх. Кед кашлю, думаю же то од прехладзеня, од натхи. Нїґда нє думаю о своєй кончини, маю надїю же буду ище длуго жиц, же кашель нєшка-ютро прейдзе и вони буду цалком здрави. А ище менєй думаю єфтикави на то же вони можу барз лєгко зоз свою шлїну дакого заражиц и плюваю нє меркуюци дзе и як.

Чом хори на єфтику заражую других зоз свою шлїну? Же би ше то порозумело, треба през микроскоп (скло котре барз повекшує) патриц на плюца єфтикавого чловека. Теди увидзиме же су по хорих плюцох розшати дробенючки пирщки яґод просо, даєдни од нїх уж ше розпадую и на їх месце зявюю ше рани (дзирки, каверни), як мали долїнки наполнєти з гнойом лєбо креву. У тим розпаданю, у тим гною находзи ше причина хороти. То су малючки животинї **бакцили**, котри можеме обачиц лєм през микроскоп котри 1000 рази повекшує, и тоти бакцили єдза чловеково плюца, правя на нїх рани, жию себе у хорим чловеку, трую го так як цо ше отрує даяка рана на целу кед є нєчиста, и тото отровенє приноши зоз собу горучку, зноєнє и слабосц цалого цела. Єфтикави чловек з кашляньом виплює тоти бакцили и так заражує воздух и людзох котри таки воздух удихую.

Давно нє знали людзе за причину тей хороти, нє могли ю винайсц. Аж 1882. року нємецки учени Кох винашол тоти бакцили цо ше тераз волаю Кохово туберкулозни бакцили. Далєй Кох

винашол як зоз тих бакцилох мож виняц тот отровни сок цо є у нїх и вола ше „Кохов туберкулин“. Же тот сок наисце отровни видзи ше по тим же кед ше го зашприцує под скору морскей швинї, вона за [4] до 6 тижнї угинє од єфтики. Далєй, кед ше лєм кущик туберкулину зашприцує чловекови котри випатра здрави, кед вон по тей инєкциї достанє горучку, то знак же вон уж ма єфтику, лєм ю ище нє чувствує и нє кашлє. У медицинскей науки ше за такого чловека гвари же ма скриту, потайну єфтику. Потайна єфтика одкрива ше так же ше туберкулин накапка до ока лєбо до рани на скори. Кед чловекови од того очи почервенєю, лєбо кед ше на помасценим месце зроби пирщок, то цалком певни знак же тот чловек хори на туберкулозу, гоч ше звонка то ище нє видзи.

З того виходзи же хорих на туберкулозу єст вельо вецей як цо ми думаме и видзиме. Тоти цо маю скриту туберкулозу можу од прехладзеня, лєбо кед од дачого ослабню, фришко достац явну лєбо активну туберкулозу.

Кед чловек з активну туберкулозу бива з вами у єдней хижи, кашлє и плюва на патос, є з вами з єдней миски, пиє з истого погара, шпи на єдней посцелї, уцера ше з вами до єдного ручника – у таких случайох вон вас барз лєгко заражи з єфтику, бо у його устох и шлїни находза ше вельо Кохово туберкулозни бакцили.

Цо же маме робиц кед биваме вєдно з хорима на єфтику? А тих у Югославиї єст 600 езри. Особено вельо их єст там дзе би их требало буц найменєй, т. є. на валалох. ....

За справованє у фамелиї дзе єст дахто хори на єфтику вредзи єдно правило котре на валалє нє чежко виполнїц. **Єфтикави най нє бива у истей хижи з другима**, котри здрави, лєм най бива **оддзелєно**. Влєце треба му приправиц зґодне место у загради, вжиме у окремней хижи. У варошох, кед нє мож дац хорому на єфтику окремну хижу, треба ше остарац же би вон мал голєм свою окремну посцель, котра муши стац цо далєй од других посцельох.

Крем того треба мерковац ище на тоти ствари: 1) У **хижи** хорого муши буц чисти и швижи воздух. ... 2) Хорого треба вше **понукац** да є, найвецей млєка, масла, цукру, грозна (вєшенї), рибового олєю (вжиме). 3) Хорому потребни **тїлесни и душевни мир.** 4. **Масиранє цела** на тот способ же спочатку треба хорому за єден тидзень цале цело (крем глави) чухац зоз суху ренду през дзешец минути, и то вше рано, у цеплей хижи. Вец го треба так исто чухац з моцним шпиритусом, познєйше и з палєнку, и з єдним и другим през два тижнї. Потим з жимну воду, а вец помали преходзиц ґу цеплим и жимним тушом на даскельо минути. 5) **Уживанє лїкох** кед потребне, наприклад, кед при запущеней туберкулози хори ма горучку, преганячку, зної ше, слабнє, кашлє и под. Ту ше може додац и лїченє з природним лєбо штучним слунком, по розказу дохтора и други способи лїченя.

Вообще при єфтики лїки нє маю першорядного значеня, а у вельо случайох у санаторийох, на початку туберкулози, лїки лєм мало лєбо и цалком нєпотребни. Бо у санаториї ма хори шицки умови[8] виздравиц и бива дзень и ноц на швижим воздуху (вжиме там хори облєчени у кожухох, а лєжа и шпя у скоряним меху, цо ушити з овчей скори як бунда).

Розуми ше же би найлєпше було кед би ше кажди могол од єфтики лїчиц у санаториї, а понеже кажди то нє може, вец треба дома шицко так ушориц як у санаториї и хорому будзе

---

[8] **Умови** (українске *умови*) – условия.

добре. У санаторії нє сипу на патос ґару же би вец хори до ньго плювал, нє робце анї ви так, алє поставце коло посцелї миску до поли наполнєту з воду и най хори до нєй плюва. Воду кажди дзень висипуйце вонка на двор, дзе на слунку угиню бакцили цо ше у шлїни хорого находза. У санаторії нїхто нє плюва на патос и нє розцера[9] шлїну з ногу, нє робце анї ви так; у санаторії шицко чисте аж ше блїщи, так треба же би було и при ваших хорих; у санаторії людзе маю кишенково сплювачки, там ше вони приучую нє кашляц з отворенима устами, алє зоз завартима. Кед кашлю, закриваю уста з хусточку же би нє пирскали свою шлїну до твари людзом цо при нїх стоя, же би тоти людзе нє удиховали тот воздух котри вони заражели, – и ви дома мушице так робиц кед сце хори на єфтику.

У хижи дзе лєжи хори на єфтику нє шме ше дзвигац прах, особено кед ше замета патос з метлу. То треба робиц з мокру ренду окруцену коло метли лєбо коло палїци, бо доказане же ше Кохово бакцили нє можу дзвигац до воздуху кед су на мокрим, та их вец людзе нє можу удиховац. Иншак ствар стої кед на патосу насипани ґар помишани зоз заражену шлїну, лєбо хусточка до котрей хори плювал. Теди ше при заметаню зоз суху метлу, лєбо при витрепованю висушених хусточкох дзвига у хижи прах зоз бакцилами туберкулози и з тима бакцилами заражую ше здрави людзе, цо у тей хижи биваю.

Кед ище ґу тому хижа нє гиґиєнична, т. є. нє здрава, файхтна[10], кед до нєй нїяк лєбо барз слабо слунко приходзи и випатра ягод пивнїца, теди ше у такей хижи бакцили туберкулози силно розмножую, и хорому почнє буц горше. Вон достанє горучку, почнє кашляц, зноїше, слабнє – треба му дохтора. „Дзе нє доходзи слунко, там приходзи дохтор“ – гвари талиянска присловка.

Ето, видзице яку вельку важносц ма добре допатранє хорого на туберкулозу.

Ґу тому треба ище спомнуц же до тераз ми нє маме ище анї єдного цалком певного лїку проци єфтики. За тераз наймоцнєйшим лїком проци туберкулози єст сила природи: слунко, шветлосц, воздух, вец добре карменє, чистота у хижи и особна чистота самого хорого, душевни и тїлесни мир подобни до цихоти и миру цо панує у з шнїгом покритих горох, медзи котрима геваль-тамаль розшати санаторії за лїченє хорих на туберкулозу.

Кед ґу тому стараню за наших хорих додаме ище бригу за нас самих и за нашо дзеци, кед зробиме шицко цо у нашей моци же бизме ше з туберкулозу нє заражели, теди ше барз ридко трафи же бизме ше ипак похорели од єфтики. ....

(*Руски новини, ч. 9, 3; ч. 10, 4; ч. 11, 3; ч. 12, 4*)

Др ОСИФ (ЙОЗЕФ) ПОЛИХ

Причини умераня дзецох

Од 1922. року кончим лїкарску длужносц у валалє Коцуре, дзе Руснаци у велькей векшини (2/3 часци) биваю. До тераз сом нє познал тот народ. Ту сом обачел же тот народ у ґаздованю и шпорованю нє заостава за околнима нємецкима валалами. Нажаль, то нє мож обачиц на здравственей страни. Ту ещи вельо дзешатки роки розлучую тоти два народи.

---

[9] **Розцерац** (росийске *растирать*) – розчуховац.

[10] **Файхтни** (од нємецкого feucht „влажни“) – влажни.

О дварочним искуству сцел сом даскельо слова написац з тоту надїю же ше найдзе оцец, мац, котри приму мойо слова и вируца давни бабовски (врачарски) лїченя, котри ещи и нєшка чкодза народному здравю. Того року кратко опишем о смертельносци малих дзецох, о причинох прецо мали дзеци у таким вельким числу умераю, о добрим хованю дзецох.

У року	*1922. число умартих було*	*Од тих умарти спод єдного року*
у Коцуре	96	47
у Р. Керестуре	126	44
у Вепровцу	47	4
у Торжи	53	6

Горнї числа указую здравствене состоянє. То жимни прости числа, котри нє єдного просвищеного Русина застараю. Нє лєм за язик ше треба обавац и чувац го, нє лєм жем треба чувац и з руки нє пущиц, алє так исто з моцним фанатизмом пестовац треба здравє, бо кед цело хоре, теди и душа траци дзеку до роботи.

Причину умераня малих дзецох у таким вельким числу нє лєм у єдним находзим.

Започинам з першима годзинами живота малого дзецка. Мале немовлятко Рускиня перше [закруци до пелюшки, а вец] з ценку пантлїку (повойом) повяже, а вец го таке посцискане до пелюшки окруци. То нєдобре. До двох-трох мешацох дзецко треба до перинки окруцац и на бивно. При окруцованю нє шлєбодно колєнка, ножки насилу нацаговац-випросцовац, прицискац и посцискац. За напредованє здравя дзецка главне условиє же би ше кельо-тельо рушац могло.

Кармиц дзецко треба лєм з мацериним млєком, то найлєпше карменє дзецка. Най кажда мац дойчи свойо дзецко, бо на то ма досц млєка. Найвецей жени на дзень 1000–1300 ґрами млєка маю, цо цалком видоволює животни потреби дзецка. Дзецко треба дойчиц кажди три годзини. Вноци потребни дзецку 7–8 годзини одпочивок. Єдно дойченє 10–15 минути най трима и най будзе з єдней перши. Часте и длугше дойченє нє ма смисла и чкодлїве є, бо за мирне тровенє єдла потребни є и одпочивок цела. Кед би у тим дзецко плакало, най му да мац слаби руски чай зоз сахарином, а *нє зоз цукром* осладзени.

Кед мац придзе до пологу, у млєку єй находзи ше жолкава материя, котра млєку жолкаву фарбу дава. Вецей раз сом видзел же жени тото млєко висцискаю. То хибне и чкодлїве же нє допуща же би то дзецко вицицало. Бо тото млєко главну роботу кончи у чисценю черевох дзецка... Тото дзецко котре при першим дойченю добре вицица тото млєко нє звикло пожолкнуц. А дзецко котре дораз нє дойча, або млєко висцискаю, таке дзецко пожолкнє, поспане, зуноване будзе.

Чкодлїви нашлїдки карменя дзецох, котре у нас у обичаю, видно у силним числу умераня. Нєраз чуєм же даскельотижньовому дзецку у часу забивачкох гурки, колбаси даваю. З тим напросто трую тото мале немовлятко. Такого нєрозвитого дзецка слаби жалудок и черева престаню робиц, тровиц, дзецко ше муши похориц. Достанє грижню и кед го на време нє однєшу ґу лїкарови, и други опасни хороти достанє, котри причина 90% умераня дзецох у нашим валалє.

Тельо шицкого на кратко. Хасновац сом сцел велїм руским немовлятком, младим мацером совит сом сцел подац. Кед ме од езер гоч лєм єдна послуха, посцигнєм свой циль, бо мой циль помогнуц затримац тото цо Бог дал. А найвекши Його дар то дзецко.

(*Руски календар* за 1925, 97–99)

Як очувац дзеци од оберацих хоротох

У нєшкайшим часу шицки народи, як мали так и вельки, стараю ше да цо лєпше виховаю млади поколєня у правим народним духу. Стараю ше же би тоти млади поколєня були цо численєйши и цо здравши и на целу и на души. Нє досц лєм любиц свойо дзеци, алє ше треба розумно старац и за їх цело, а так и за їх душу. А у тим стараню муша ше похасновац шицки способи котри науки пренашли.

Дохторе зоз лїками котри модерна медицина пренашла у велїх уж случайох можу напредок очувац людски живот од даєдних хоротох од своєй младосци аж до старосци. Лїченє чловека док вон ище нє хори вола ше превентивне лїченє хороти.

Ту укратко винєшем цо лїкаре сцу и цо можу зоз шприцованьом особено дзецох и чом дохторе шприцую.

Дохтор виволує у дзецку тоту хороту од хторей сце же би дзецко було очуване, зоз тим же зоз инекцию уноши до його цела бакцили тей хороти, алє лєм у такей малей мири же вони за здраве нє опасни, а у дзецку односно чловеку ше твори, будзи сила же би ше могло тей хороти опрец.

Кажди оцец и мац зна же єст даєдни хороти котри лєм раз мож достац односно прехориц. Чом? Бо орґанизм того чловека створел у себе тельо средствия проци тей хороти же тота хорота нє може уж зло впливац на його здраве: вон може зоз тима цо маю тоту хороту вєдно буц, вєдно єсц, а же би ше сам по други раз нє розхорел. На приклад, лєм раз ше мож похориц на тифус, осипки, моровки, поки.

Поки. То чежка обераца хорота. Знаки тей хороти: велька горучка, жима, нєпритомносц, по цалим целу появюю ше ясни белави мехирки, котри ше наполнюю зоз кирвавим отком ґестиньовей фарби. Кед ше мехирки осуша, наставаю на їх месту храсти, а кед вони одпадню, охабяю за собу мали дзирочки, так же тот хто тоту хороту прехори, остава рапави.

Хорота ма барз нєдобри вплив на шерцо.

Найпознатши и найважнєйши до тераз превентивни лїченя од тих хоротох: Проци покох обовязне по державним закону „садзенє покох“ уж 50–60 роки, за кажде дзецко старе 1 рок перши раз, а вец кед пойдзе до першей и шестей класи, зоз каламом котри сама держава виробює у своїх заводох. Дзецко чи чловек зоз єдним таким садзеньом покох очуване за 5–7 роки од хороти покох.

Ґуґа (дифтерия) тиж барз страшна обераца хорота каждому добре позната. Спочатку ше хори поносує на боль глави, гарла, блюва, нагло достава високу горучку, чежко лїґа. Кед кашлї, випатра яґда пес бреше. Потим дзецко ше почина давиц, чежко диха. И кед ше на час дзецку нє да зоз инєкцию серум, дзецко ше у страшних мукох задави.

Док нє був познати тот процидифтерични серум (лїк), трафяло ше же у єдним обисцу, кед ше єдно дзецко похорело на ґуґу, доставали ю и шицки други дзеци у обисцу и звичайно шицки умерали.

Чуванє од ґуґи цалком успишне зоз шприцованьом. Дзеци ше шприцує проци ґуґи найбаржей од 10–12 рокох, бо су у тим часу живота найбаржей виложени опасносци же би ше на ґуґу похорели. Же би ше дзеци цо лєпше очували од тей хороти, треба их 2–3 раз шприцовац. Зоз таким шприцованьом дзецко очуване на 2–5 роки од тей хороти.

Осипки. Знаки осипкох тоти: перше горучка, блюванє, кашель. Осипки [шпляхи по целу] вельки як зарно жита, алє можу буц вельки як пол динара. Кед зараза барз моцна, зна ше трафиц же ше [шпляхи] злєю вєдно. Фарба им барнаста, а нє червена як при моровкох. Осипки ше перше явя на глави, вец на лїцу, вец на першох и так за шором далєй. За живот осипки нє таки опасни, лєм можу мац опасни наслїдки кед ше на нїх нє меркує, особено за плюца. Епидемия осипкох ше медзи дзецми барз фришко шири.

Так як моровки, мож и осипки лїчиц напредок, т. є. чувац же би ше осипки нє достало. Алє превентивне лїченє ше слабо хаснує, бо осипки нє така опасна хорота за дзецински живот.

Маґарчи кашель. То страшна хорота и барз длуго тирва. Страшно ше припатрац як ше дзецко бої од напада кашляня, а у самим нападаю як ше аж дави, так же зна при тим и спаднуц. Дзецко у лїцу постава цалком бляде, диханє ше му завре. Дзецко ше [закашлї] и теди кед найтвардейше шпи. [Хоре] дзецко збляднє, ослабнє, сухе є. Нє ма досц сили бранїц ше од других хоротох, нє може анї добре єсц, бо при нападаю кашля звичайно єдла вируца. Хорота зна тирвац 6 тижнї, алє дакеди и 6 мешаци. Дзецко за тот час цалком препаднє. Дзеци при тей хороти вельо раз знаю достац други хороти, як запалєнє плюцох, єфтику або даєдну другу хороту и теди звичайно нє можу витримац хороту и умераю.

Зоз шприцованьом дохтор може дзецко перше очувац же би хороту анї нє достало, а кед же є уж хоре, може вельо приспориц лїченє и ублажиц хороту, так же ше дзецко тельо нє мучи и хорота будзе тирвац два-три тижнї. Успих котри сом мал при лїченю маґарчого кашлю при велькей зарази у Коцуре силує ме да шицким родительом препоручим да даю свойо дзеци шприцовац проци маґарчого кашлю кед приходзи його пановане.

Склопци (тетанус). Каждому познато яка чежка и кельо болю приноши хорота склопци. Нашо людзе, котри ше найвецей занїмаю зоз земледїлством, тей хороти барз виложени, та зато о нєй на тим месце и пишем. У жеми, загради, гною найчастейше ше находза бакцили котри тоту хороту приноша, а до чловечого цела войду през мали рани цо их чловек и случайно достанє кед ше дагдзе пореже або скору зодре. Зараженє мож достац и кед ше уджобнєме або покалїчиме зоз ардзавима предметами. Хорота ше так указує же перше починаме чежко лїґац, а лїцо ше зацагнє. Карк и хрибет ствардути, нацагнути, а по цалим целу корчи. Корчи приходза з часу на час, а тирваю раз длужей раз кратше. Кед корчох нєт, чловек цалком при себе, алє ше барз бої од слїдующих корчох.

Розвой хороти овисни од того яка велька була зараза котру зме достали и яка велька рана, а найважнєйше як ше фришко зявела сама хорота, т. є. о кельо днї по трованю. Кельо познєйше ше хорота зявела по дню самого трованя, тельо вецей єст надії на оздравенє. Кед наступи о єден тидзень од самого трованя (т. є. од дня кед зме ше уджобли або порезали), теди ґотово кажди случай приноши шмерц. Саме лїченє хороти ше барз на длуго розцагнє и барз є драге, бо треба вельо серума (лїка проци трованя) потрошиц же би надвладал тованє цо настало у креви.

Зато при таким случаю покалїченя або порезаня чи уджобнуца на нєчисту ствар идзме дораз до дохтора же би нам дал инєкцию проци тетануса. Успих певни за 100 проценти, а нє кошта нас вельо, а познєйше, кед настанє саме тованє, лїченє барз драге. Од тей хороти може ше похориц як младе так и старе. Єдна така инєкция тирва през 3–4 мешаци.

Збешнєтосц. Од шицких дотераз спомнутих хоротох найчежша и найстрашнєйша збешнєтосц. Вельо раз ше трафи же чловека укуши, подрапе пес, мачка або друга даєдна животиня. Од того ше зна достац окремне тованє креви, од котрого наступа збешнєтосц. Страшно патриц на чловека котри ше находзи у корчох, а иншак є на випатрунок моцни и здрави чловек: руца ше на жем, тарга на себе шицко цо ма и цо му до рук спаднє, биє зоз главу до мура аж да себе лопов розбиє, гриже каждого и шицко цо дорве, и кельо хорота опасна за його живот, тельо и вон сам опасни за тих цо коло нього. А ище векша бриґа з тим же му дохторе нє можу дац нїяку помоц або олєгчанє хороти, бо нє знаю напредок точни час напада збешнєтосци. Кажди таки случай хороти приноши шмерц. Од тей хороти нєт лїка кед ше вона появи, па гоч и зоз найменшима своїма знаками. Нє чекайце, алє такой идзце до дохтора кед вас пес укушел або друга животиня.

(*Руски календар за 1940. рок, 154–159*)

Мр ЄЛЕНА СОЛОНАР

Як треба вариц хорим и слабим

Длугорочна пракса у апатики ме наведла на то же бим ше забавела зоз тим вопросом.

Шицки знаме же на жеми найвекше щесце здраве, алє то нє кажди зна же яку важну ролю ма єдзенє у очуваню здравя и же баш зоз добрим прикладним єдлом можеме найлєгчейше страцене здраве врациц. Зоз здравим и добрим єдзеньом подкрипюєме нашо цело так же воно постанє способне само ше бориц процив хоротох. Жена котра зна добре вариц потребни єдла барз вельо помогнє хорому же би цо скорей оздравел. Зато треба при допатраню хорих нє лєм на лїки патриц алє и на добре єдзенє, хторе можеме исто тримац за драгоцини лїк цо нам сама природа дава. Научце ше, жени, добре вариц же бисце и зоз намскроомнєйших стварох могли смачне и добре єдло давац на стол.

Же бизме були здрави, потребно нам мац мишаней поживи и то желєняви, овоци, млєка, масла, масци, цукру, хлєба, меса. Превельо меса нє трошме! При хорих и слабих так треба поступац зоз едзеньом же би ше им вецей давало баш тото цо им хиби зоз орґанизма.

Туберкулозним (єфтикавим), котрих цело нагло опада, мушиме давац вельо масного, сладкого же бизме надокнадзели цо нємилосердна хорота сцагує. Малокревним цо вецей желєняви, овоци, вшелїяки печинки и барз хранлїви єдзеня, исто як и при єфтики. При велькей горучки и кед ше барз зної хори, треба давац вельо лимунади, малинового соку, млєка, кафи, чаю з лимуном, масней месовей юшки. Кого преганя треба му давац таки ствари хтори го затримаю: чарней кафи, чаю зоз лимуном, румом лєбо коняком, моцней месовей юшки (зняц перше кажду капку масци) зоз рискашу. Хто чежко идзе за себе тому дайме вельо желєняви, овоци, шлївки, смокви, кислого млєка. Худим вельо масного, сладкого, а тлустим мало масного, мало хлєба, нїч сладкого, а вельо жєлєняви и овоци. Бо як важне слабим давац хранлїви єдла исто таке важне старшим, тлустим и кирвавим лєм лєгчейше єдзенє давац, бо з тим им живот предлужуєме. При цукровей хороти шицко ше вари през цукру.

За даєдни єдла мушиме ше питац дохторови же би нам одредзел єдла, алє його порада лєм так ма свою полну вредносц кед знаме шицко навариц. Зато барз важне же бизме дзивчата научели добре приготовиц єдзеня. То би було ище важнєйше як вишиванє!

Понеже при велїх хорих а и здравих дохторе наредзую вельо желєняви и овоци, прето садзце, жени, у заградки: гращку, келю, пасулї, бундави, келераби и другу желеняву. Як ше то готови, панїматка Тимкова добре описала у „Кухарки“, а хто сце, може ше питац и у апатики як и дотераз, дзечнє повеме як ше готую тоти здрави лєгки єдла. Хлопи най садза вельо овоцово древка и най их допатраю! Исто най ховаю малини, рибизли, польски ягоди, же би през лєто мало цале обисце овоци. Навармe вельо малинового соку, та будземе мац за слабих и хорих приємне и здраве пице цалей жими.

Єдзенє ма буц нє лєм смачне и добре, алє важне и точно у одредзеним часу давац го хорим. Обично ше дава рано, на 10 годзин, на поладнє, пополадню на штири и вечар. Бо кед частейше даваме и по менєй, жалудок лєпше и лєгчейше вихаснує єдло. По єдзеню хори и слаби муша мац одпочивку голєм два годзини же би ше єдло баржей вихасновало.

Як треба вариц хорим и слабим, о тим цалу кнїжку би могол написац, а я вам голєм тельо сцела повесц же бисце мали понятя яку ролю ма єдзенє у нашим здравю.

(*Руски календар за 1941, 137–138*)

II

ДАНИЄЛА КОЛЄСАР

НАРОДНЕ ЛЇЧЕНЄ[11]
ДЗЕЦИНСКИ ХОРОТИ

Чопи

Кед ше барз оляло гарло (кед було червене), а чопи спадли (мандулї ше загноєли), вец их требало дзвигац: хори станул ґу лавки, а тот хто лїчел станул на лавку, положел хорому ручнїк на гарло и дзвигал го на ручнїку до горе (випатрало як кед би го сцел обешиц), та зоз тим надавйовал мандулї.

Попри тим ше и зоз пальцами розчуховало, розмасцовало под браду же би тото назберане з мандульох вишло. Було случаї же „лїкар“ вохпал пальци хорому директно до гарла, та му подавел мандулї и видавел з нїх оток. Могло ше и вжац жирячку з лопатку, на ню ше насипало „мишадору“ (з того ше курело як зоз кадила у церкви), вец ше справело тевчир зоз паперу и през нього ше цагало до себе дим.

Лїшаї

Лїшаї у власох

Тому цо мал лїшаї на глави власи знали випадовац у правилним кругу, вельким аж и як нєшкайши желєзни 100 динари. На тих местох, окрем випаданих власох, нє оставал нїяки знак, анї ше фарба скори нє пременєла, анї власи нїґда вецей нє наросли, а таки празни места знали буц и по цалей глави.

У народзе кружели велї лїки хтори нам нєшка випатраю шмишни (аж и информатором хтори ми о нїх приповедали), та ше так верело же на таких округлих лїшайох треба давиц мухи, та знова вирошню власи. Же ше дахто вилїчел на тот способ, тото сом нє чула.

Мокри лїшаї

Мокри лїшай могол ше зявиц гоч дзе на целу, нє мал одредзене место. Мал правилну форму круга, а так правилно, до круга, ше и ширел. Состоял ше зоз вельо водових пирщкох зоз котрих виходзела водичка. Тоти места пекли, швербели. Таки лїшаї ше лїчели або зоз *кочову масцу* (*колїмажу*) зоз котру ше кеди-нєкеди помасцело лїшай, або зоз *баґовом*. Баґов то смола од догану котра ше збера у пипки (у пипосару) и тоту смолу ше вишторпало зоз пипки и помасцело ше

[11] Авторкова скрацена дипломска робота одбранєна 1989. року на Катедри за руски язик и литературу на Филозофским факултету у Новим Садзе.

лїшай. Превивац ше нє шмело, лїшай мушел буц отворени, на воздуху, же би ше сушел. З баґовом го требало масциц даскельо раз на дзень док ше цалком нє висушел и щезнул.

Загушнїци

Хорому на загушнїци спухнє под ухами, зна попухнуц аж и под браду, од уха по ухо, а може спухнуц лєм под єдним ухом. Хорого тото попухнуте барз болї, нє може лїґац, и 2–3 тижнї є таки хори. Основни лїк – хори треба же би лєжал у цеплим. Тота хорота напада найбаржей дзеци, алє и старших, кед ю нє прехорели (кед ше раз прехори загушнїци, здобува ше тирваци имунитет) и вец то зна зохабиц пошлїдки, окреме на хлопох котри можу остац нєплодни.

Нашо баби, кед им дзеци мали загушнїци, прикладали им цепле, напр. отруби або цеснок.

Отруби ше так рихтало: помачало ше их кус и зограло у тепшички за брилу лєбо у релни на шпоргету, же би влапели пару, вец ше их висипало на ручнїк и закруцало ше го до ролни и положело на гарло, а вец ше з другим, чистим ручнїком, гарло закруцело. Лєжало ше у посцелї, у цеплим, а отруби ше ровно прикладало.

Цеснок ше плєтол до венца (як и нєшка) и кед ше главки отаргали, тот венєц зоз пиркох ше хасновал як лїк за загушнїци. Венєц требало попариц у горуцей води и вец го приложиц на шию под браду (од уха по ухо), а од верху окруциц зоз суху ренду. Повторйовало ше док нє прешло.

Цеменко

Цеменко то таке як храста на цеменю, жовкавей фарби. То, точнєйше поведзене, масц зоз глави и парплї, риня. Настава од студньовей, тупей води, та прето мацери зберали дижджовку, бо вона нє залої власи. Цеменко углавним мали лєм малючки дзеци, нєдопатрени беби, алє тота храста знала вироснуц и на глави векших дзецох, котри ше уж цагали по праху (4–5 роки).

После купаня цеменко требало намасциц зоз чисту швиньску масцу, та кед добре одмекло, покус го здрапац, кельо ше да, або вичесовац зоз косцаним гребеньом. При малих бебох, котри ище цицали, цеменко ище нє було таке запущене, храсточка була ценюнда и лєгко сходзела после купаня, та мац, док дойчела свойо дзецко, шамрала му по глави и поздрапковала цо ше дало. Кед ше часц храсти твардейше тримала за скору глави, вец мац брала ренду за судзину, до нєй усипала отруби, завязала ренду на зайдичку, замачала ю до горуцей води най ше кус розмочи и змивала з тим цеменко беби вецей днї, покля нє прешло.

Отвар

Дакеди дзеци, озда пре нєправилне костиранє и нєдостаточну гиґиєну, часто охорели од єдней хороти котра ше вола *отвар*, або „божа (божия) храста“. По твари вишли груби, лимфово, кафово, брудни храсти, котри пекли, швербели, та дзецом аж и руки вязали же би нє рушали твар. Твар дакеди була така храстава же дзецку лєм очи було видно. Даєдно дзецко мало отвар по глави, як шапку, теди му аж власи випадали.

Отвар ше лїчело зоз цинкову масцу, котру зоз цинквайзу правел апатикар. То була масц брудней билей фарби и з ню масцени храсти док нє поодпадали. Кед дзецко мало отвар по глави,

теди ше тиж масцело з тоту масцу, а вец ше на главу нацагнул чепец же би ше храсти упроєли и посходзели. Масцело ше док шицки храсти нє посходзели.

Дахто масцел лєм зоз обичну швиньску масцу.

Кед дзецко задло

Кед дзецко задло, нє могло пражнїц черева, теди плакало, горучка ше му звекшала, брущок му бул напнути. Теди ше му могло олєгчац: вистругац зоз мидла своей роботи чопик и ґурнуц го дзецку до аналного отвору (чмару). Вон надражел черева и вони ше такой випражнєли.

Даєдни мацери дзвигали дзецку ножки, та му зоз кончиком петрушки длобали до аналного отвору и так надражовали черева.

„Жаба“ под язиком

Пред дзецком ше, покля нє наполнєло єден рок живота, нє шмело повесц „жаба“, бо ше верело же му вец вирошнє жаба под язиком, та будзе шепетлїве. Док ище нє бешедовало, тоту жабу ше могло одкриц по тим як дзецко цицало: кед цморкало док цицало, значело же му уж виросла жаба. Теди му „народни лїкарки“ кус заштригли жилу под язиком и требало буц шицко у шоре. З оглядом же велї дзеци цморкаю док цицаю и на шепетлїво бешедую, мож задумац же келї були мучени на тот способ.

Вишньов квет

Дакеди дзеци часто болєли уста од дойченя: мали вредзики у устох, таке як жими. То ше волало „вишньов квет“ и знало ше розшириц широм по яснох и язику. Теди мац ношела дзецко з рана под вишню, пред виходом слунка, и модлєла ше Оченаш покля нє вишло слунко и давала му пиц руменцовей теї.

Допатранє малого дзецка

Купанє и повиванє

Мале дзецко Рускиня перше рано окупала: до купачки зоз цеплу воду розбила вайцо, котре служело и як мидло и як шампон, а по сподку купачки розширела пелюшку на котру положела лєжац дзецко и окруцела го до нєй. То ше робело прето же би було мирне, же би нє вирґало и нє плакало, бо дзецко жада же би вше було пооблапяне, притулєне, та ше у пелюшки озда чувствовало безпечне. Потим мац на ньго плюскала воду, умивала му главку, шию, одхильовала пелюшку, та го умивала часц по часц, лєм нє з руку, алє зоз хусточку або рендочку у котрей було ґару (шпунджиї теди нє було). Под час купаня нїхто нє шмел отверац дзвери, же би ше нє прехладзело.

По купаню мац дзецко положела на перинку на котрей була престарта пелюшка, окруцела го до нєй и поуцерала. Потим му ножки и ручки повипросцала, окруцела го зоз пелюшку и добре повязала зоз сатнїком (ценка пантлїка), завила го до перинки и завязала зоз повивачом. Повиваче

було тиж зоз сатнїка (лєм ше волало повиваче кед було поверх перинки), а внєдзелю повиваче було иншаке, красше: то була кетишка, реца цо ше пришивала на рубци партка як прикраска, алє у тим случаю ше волала повиваче. Дзецко було вше у перинки, дас до трох мешацох.

Карменє

Добре було тото же ше дзеци длуго дойчели, бо длуго доставали єдзенє котре за нїх найздравше, котре им помага же би були моцни и одпорни на хороти. Їх мацери тото нє знали, алє верели же нє останю „у гевтим шоре“ (же нє зачню), покля буду дойчиц свою бебу. Кед ше случело же зачали и попри тим же ище дойчели перше дзецко, за тото друге ше гварело же є задойчене.

Кед ше беби назберало биле на язику од млєка, дакеди ше направело аж таке як грубша скорочка, требало му язик зоз пальцом намасциц зоз кус соди бикарбони, котра тото биле одвої од язика, а понеже є горка, дзецко рефлексно шицко виплювало.

Дзеци ше дойчели найменєй до рока, алє ше им вчас давало (и лєм даскельотижньовому дзецку) тварде єдло, котре му мац, або баба (котра го чувала покля мац робела на полю) жувала и кладла му тото пожуване до устох най лїгнє. Такому малому дзецку жалудок бул ище слаби и од моцного єдзеня черева му знали престац робиц, достало грижню (дизентерию) и мушели го однєсц до лїкара (кед го нє зґрабели до рук врачарки). Но, то нє було найопаснєйше, горше було тото же старим женом зуби звичайно уж були погубени, спрахнявени, могли буц и хори од дачого и зоз своїх устох до дзецкових пренєсли полно бацили.

Кед домашнї даґдзе затрацели цицок, нажували дзецку хлєба з цукром, закруцели го до рендочки и дали му най цица место цицка. Кед уж дзецко могло шедзиц (5–6 мешаци) и тримац з ручку, дало ше му скорку зоз хлєба най ю жужлї, та було забавене, а тиж и масирало ясна, бо му уж могли випуковац зубки (а то дзецко барз болї).

Кед дзецко нє сцело спац

Дзецко спало у колїски лєбо у коритку (и воно ма заокруглєни сподок, та дзецко и у нїм може колїсац).

Кед дзецочко нє сцело спац, кед плакало, або кед мац мушела даґдзе пойсц и сцела же би дзецко за тот час було мирне, даєдни мацери давали дзецку пиц маковини. То ше пририхтовало так: пол главки з маку ше преварело зоз погаром води и єдну ложичку тей чечносци ше дало дзецку. У маковей главки єст опиюму, та дзецко швидко заспало. То було опасне, бо дзецко могло умрец од велькей дози, а вшелїяк, зоз хаснованьом того средства оставали пошлїдки на мозґу.

Попишкованє

Накадзи дзецко могло рачковац, а потим и ходзиц, мац му (и дзивчецу и хлапчикови) облєкала кошульку – то таке як сукенка, дзецку по колєна – та у нєй бегало по хижи и повонку, кед було цепло. Теди уж мац була комотнєйша, нє мушела ровно ходзиц за дзецком и превивац го кед ше

попишкало, бо ґачки нє ношело. Розуми ше, мац ше намагала научиц го най ше крашнє пита на гарчичок (ище ше го волало и шербли або нокшир).

Кед ше дзеци котри ше уж знали питац вонка попишковали, мушели ше нагриваць, бо то напевно було од прехлади (дзецко ше шпотало по жимней жеми, шедало на ню облєчене у ценкей кошульки). Усипало ше му цеплей води до лавора и воно у нєй шедзело. То ше повторйовало вецей днї. А о даяки час – знова нагриванє, бо у хижох нє було патоси, лєм жем, а дзеци рачковали, шедали на жем, та ше часто прехладзели.

Питац ше на гарчичок дзеци учели и на нєбарз педаґоґийни способ: наприклад, кед ше дзецко, и попри гроженьох же будзе каране (та и карох) попишковало, мац му дала до рук древену варешку и послала го „до сушеда на солї". Сушеди, кед видзела варешку у його рукох, дораз було ясне же цо ма робиц: влапела дзецко за руку и добре го поопекала з варешку (нє верим же тота мира позитивно дїйствовала – дзецко ше могло лєм злєкнуц и попишкац ше од страху).

ДАЄДНИ ХОРОТИ СТАРШИХ

Вреди, пирщки, виросnуца на целу

У скорейших часох рижни инфекциї на скори часто мучели людзох. То розумлїве, кед ше вежнє до огляду же особна гигиена нє була на бог зна яким уровню и скора ше раз-два инфиковала, наставали вреди, лїшаї и под.

Пострел

Пострел був єден зоз досц опасних вредох. Вон наставал лєм на руки (пальци, длань), а кед дахто мал вред на ноги, гварело ше же „збера ше коло нохца", або же му на ноги „таке узберане". Пострел (од *стрела, штреляц*) ше волал так бо предзерал до глїбини, до косци, теди стрикало, „штреляло" до пальца и гноєло ше, месо препадло, вигнїло, могол ше аж дац на зло, та чловек достал склопци и умар. Спочатку ше на пальцу вируцело таке як пирщок, котри барз болєл, поставал вше векши, палєц спухнул. Барз болєло док пострел нє дозрел и превалєл ше. Теди з нього вичурел шицок ґад, а на пальцу оставал знак до шмерци – рубец на скори, скривени нохец кед вред був на верх пальца и под.

Нє мушело ше чекац же би ше вред превалєл, могло ше го висцискац кед був скоро узрети (моцно сциснуц най з нього вифулькнє), лєм ше мушело мерковац же би з нього вишол и стиржень, штредок вреда (то таке як ствардnути оток, била котулька), бо ше иншак там знова будзе зберац. Пострел так вимучел чловека же кед вичурел, чловек знал спац цали дзень и цалу ноц без прериваня.

Пострел людзе и лїчели, прето же ше ридко хто одшмелєл рушац го скорей як треба, бо правда же ше скраци боль, алє є пребарз вельки кед ше вред сциска: требало вжац рендочку зоз платна своєй роботи (лєпше кед була старша, зрайбанша, та була нєбарз густа и под ню було воздуха кед ше ю окруцело коло пальца) и намасциц ю на грубо зоз „чарну масцу". Палєц директно нє

масцели, бо ше „нє приме“ на вред, алє требало на грубо начапкац тей чарней масци на рендочку и зоз ню повиц палєц. Тота масц вицагала оток – кед ше зняло рендочку з пальца, на нєй (на масци), остало полно ґаду з пальца. Повивало ше вше зоз нову рендочку, док ше нє загоєло.

Чарну масц правели жени дома, алє то ридко котра знала робиц. Напр. у Керестуре ю правела лєм єдна жена и предавала ю цалому Керестуру и Лалитю. Людзе ю барз куповали, бо лїчела шицки вреди на целу. Правела ше зоз воску, швиньскей масци, райбачого мидла и гудацкей смоли. Гудацка смола (дянта або калафона, як ю ище волали) то таке як крамска соль, у груди, лєм є жовкава, у фабрики ше ю кладло под ременї (ма функцию талку, одмасцує). Точни рецепт по хторим ше правела тота масц нє знал нїхто, бо го баба чувала и нє гуторела нїкому.

Пребита нога

Кед ше ногу пребило, закруцело ше ю до ренди помасценей зоз тоту чарну, та вона вицагала ґад. Кед церень вдерел до ноги, тото место ше намасцело зоз чарну масцу и вон вишол зоз отком, а уджобнуте место ше вигоєло.

Вреди

Вреди ше масцело зоз заячу масцу (випражене саделко зоз заяца). Помагал и тот лїк за шицки вреди: помишац препражене масло, билу муку и мед, шицко у єднаких часцох, зоз того направиц цесточко и прикладац на вред кажди дзень (а од верху, прейґ цесточка, повиц зоз рендочку). Цесточко змирело боль, помогло же би вред дозрел, превалєл ше и вичурел. Требало го ище и видавиц. Тото остатнє видавйованє уж було „з креву“, аж вец було сиґурне же стиржень вишол.

Обишка

То инфекция коло нохца на руки. Теди ше назберало биле и було опухнуте. Тото барз болєло, алє нє було таке опасне як пострел, гоч є тиж єдна файта вреда. Лїчело ше зоз *чарну масцу* або з помиями: зоз гордова, у котрим стали помиї, людзе ошкрабали тото засушене од помийох цо ше назберало на мури гордова, положели тото на рендочку своєй роботи и закруцели коло пальца, та вицагло оток. Меняло ше вше нову рендочку зоз „лїком“ покля нє прешло.

Лїчели и зоз парадичу: розрезали парадичу на поли, та єдну половку привязали на палєц и даскельо раз на дзень меняли лїк, покля нє прешло.

Нєшка нє исную анї пострел анї обишка, бо нєшка людзе вецей меркую на гиґиєну цела, а и медицина напредовала, та ше кажди вред збиє на початку, а нє дочека ше же би ше так барз заґадзел.

Жима на ґамби

Кед ше дакому вируцела жима на ґамби (герпес), чухал ю поцихи зоз суху соду бикарбо-ну и вона ше зменшала, осушела и прешла. Масцели ю и зоз масцу цо ше назберала у уху – видлобали ю з нохцом и намасцели жиму. При герпесу помагало и масценє зоз гушу масцу: кед ше обере гуску, випражиц саделко на масц и зоз тим з часу на час масциц жиму.

Ярец на оку

Теди долня кліпка спухла, почервенєла, а на єдним месце (у вонкашнім або нукашнім углє ока) було найбаржей напухнуте и вистирчене, таке як заренко ярцу. Тото болєло и було полне зоз отоком. Теди требало вжац заренко ярцу до двох пальцох и з нїм джобац "ярец" на оку, та вичури.

Применьовало ше и таке лїченє: у води, у лаворе, розпущело ше кус белавого каменку (алє барз мало, же би нє було моцне, бо вец щипе) и з тим ше плюскало на очи вецей раз на дзень.

Єден зоз способох лїченя ярцу був и чуханє до заглавка: вечар, пред спаньом, требало вжац до рук лїви горнї кончик заглавка (вон був сухи и оштри) та начухац з нїм по ярцу, зоз словами "яки ти мнє госц – таку я тебе чесц". Вец зажегнац з руку тот кончик (направиц криж-краж з руку) и преруциц заглавок прейґ глави же би кончик пришол долу, на прави бок.

Найбезопаснєйше у тедишнїх условийох було чеканє же би ярец сам дозрел и вичурел.

Шулї

Шулї приходза од прехлади и моцних єдлох (пресолєне, горке, квашне). То допита хорота, чежко и длуго ше лїчи и ровно ше обнавя. Накадзи чловек нє примеркує же цо поє, або ше прехладзи, такой ше му поруша шуль (вредзик на виходзе з грубого черева).

Даєдни жени правели лїк процив шульох – шульову масц: варели шульово желє (одредзени рошлїни) и кравски лой, та ше маса роздзелєла на таке як серватку и масц, котра випливала на верх. Тоту масц ше зберало з верху и лїчело ше з ню. Под час лїченя шульох (а и як превентиву), требало з тей масци кажде рано, наще попиц з воду таке як зарно кукурици. Тиж так, треба и анални отвор масциц зоз тоту масцу (або ґурнуц кус зоз тей масци до аналного отвору, як чопик). Шульову масц жени у Керестуре и нєшка правя.

Куцики

То мали раночки у куцикох ґамбох (прето ше и волаю „куцики") котри ровно шлїжа. Накадзи ше кус засуша, а чловек розцагнє уста, ценки храсточки пукаю, прето куцики длуго тирваю.

Лїк за то була крамска соль (стипса) з котру ше чухали куцики кеди-нєкеди, або белави каменок, з котрим ше (у твардим стану) тиж чухало, даскельо днї, покля куцики нє прешли.

Кед випрело

То печарково охоренє. Зявює ше найчастейше медзи пальцами на рукох и ногох и тамаль по целу дзе вше влажне и цепле. Хлопи часто випрели *на ценким*. Жени, кед були тлустейши, випрели тиж на ценким, а часто и под першами, бо теди брушлїк, котри би подзвигнул перши, ридко хтора ношела, та ше под нїма скора раз-два узноєла на печацим слунку на полю. Печарочки нападаю таки цепли и влажни места и там виєда скору, вона постава червена, назбера ше, та випатра як спрета, а часто зна и пукнуц и до тей малей раночки уходзи слани зной и пече. (Информаторе термин *випрец* хасновали так: хлопи *випрели* на ценким, а на ногох им *випрело*.)

Дзеци тиж так часто страдали од тей хороти, окреме на полю, кед ше их нє могло обиходзиц. Дзецко часто длуго чекало мацер, попишкане, та ше вищипало. Випрети места ше на полю засипали зоз глїну, яґод зоз пудером, а дома ше тоти места умило у сланей води, добре, на сухо поуцерало и засипало зоз муку або з крохмальом, же би там було сухе. То ше повторйовало кажди дзень док нє прешло.

Куре око и отлук

Куре око то округле вистирченє, нє оштре алє благо заокруглєне, на верху ма затварднути верх зоз чарну точку у штредку и болї кед ше прицишнє. Випатра як курово око, та ше прето так и вола. Воно настава пре ношенє нєодвитуюцей обуї, а може ше вируциц гоч дзе на талпи и пальцох на ноги, и на вецей местох нараз. У прешлосци, нашо людзе кед куре око було на талпи, волали го *отлук*, а *куре око* волали лєм жуль хтори ше справел на малим пальцу. Людзе дакеди, кед ше узберало на ноги, гварели же то тиж *отлук*.

И єдно и друге ше єднак лїчело: 1) людзе орезовали куре око и отлук, витарговали их з нохцами; 2) части лїк бул цеснок: през ноц положели на вироснуце струче цеску, закруцели тото место и так тримали до рана (то барз болєло). Дотля тото почарнєло и омегчало, та ше могло витаргнуц; 3) дахто стругал загашене вапно и тот пращок усипал на рендочку и закруцел место дзе вироснуце. Ровно менял рендочку зоз пращком и прешло; 4) могло ше мидло своєй роботи з котрим ище нє райбане настругац, помишац зоз салицию и прикладац на вироснуце. Тото го вищипало и вец ше го могло витаргац. (Салиция то пращок за дунци котри ґаздинї дакеди барз хасновали як конзерванс кед кладли дунци.) 5) Отлук цо настал кед ше назберало на ноги пребили най вичури.

Куре око або отлук знали и кирвавиц кед ше их таргало, а часто ше и поново зявели кед ше ище ношела обуй котра була виновата за їх наставанє. Тото було чежко вименїц, бо пенєжи за нови ципели нє було, їх добивало лєм найстарше дзецко, а младши нашлїдзовали од нього, та док ципели сцигли по, напр., пияте дзецко, мож задумац же яки були скоравени. Окрем того, ципели ше вецей роки ношело, а при дзецох нога швидко росла, та було праве мученє ходзиц у таких ципелох, алє „нови“ ше достало аж кед старшому братови купели нови.

Поколварови пирщок

Так ше волал вельки, таки дакус як заренко жита округли, загноєни, аж белави пирщок. Нє знало ше же є *чудак* покля ше го нє рушало (бо то могол буц и звичайни, узберани пирщок), а кед ше го порушало, могло ше дац на зло. Значи, мушел сам узрец и вичуриц.

Єдна информаторка ми виприповедала же єдна млода, рано, пред винчаньом, видавела вельки пирщок коло носа, бо сцела буц красна на винчаню. Алє – зоз вечери ю уж однєсли до дохтора. Потамаль ше якош тримала, алє як ше блїжел час вечери, найблїзши видзели же з ню цошка нє у шоре: поставала вше блядша, место дзе бул пирщок ю барз болєло и почало пухнуц, було єй вше баржей „зло од жалудка“. Людзе заключели же то бул поколварови пирщок, та мушели глєдац помоц лїкара же би єй зменшал болї.

Швербачки

Кед ше дакому вируцел єден або вецей охвати по целу, а нє здабали на укушенє инсекту, гуторело ше же ма швербачки. То була, найвироятнєйше, алерґия. Охвати були вельки (гуторело ше же „ма таки буґери, же страх“), червени, барз швербели. Людзе их начухали даскельо раз на дзень зоз хлєбову муку, же би их нє так швербели и же би скорей прешли.

Брадавки

Брадавки дакеди (а и нєшка у народзе) волали *кури рици*, озда прето же на ню здабу. Брадавка ше може вируциц гоч дзе на целу, найчастейше на твари и пальцох на рукох. Брадавки могло буц и вецей (и 10–15). Понеже ше чежко и длуго лїча, а ширя ше, давно людзе применьовали рижни способи одстраньованя того допитого виростка. Єден з нїх то випеканє зоз *валастовим лїстком*: на паперику ше виштригла дзирка и здзало ше го на брадавку, а вец ше ю з пирком масцело з єдну чечносцу котра ше волала *валастови лїсток* и котра виєдла брадавку. То була барз опасна чечносц, бо випекала и здраву скору кед ше з ню нє робело осторожно.

Брадавку ше ище и одрезовало з бритву, привязовало на ню лимун та одмекла и вец ше витарговало з нохцами, випекало ше ю з циґаретлу, алє ше вона, и попри шицких способох лїченя котри ту назначени, знова могла зявиц. Кед брадавка була на твари (на лїцох, на носу) теди ю – окреме жени – нє сцели випекац, бо то охабяло бридки шлїди.

Дакеди поволовали до помоци надприродни сили и брадавки „зачитовали на нови мешац“ (оп. о врачаню)

Мертва косц

То такволана *дзива косц*, котра виросла под скору, лабдаста, кус закончисцена на верху, велька як вишня. Звичайно ше зявйовала при старших людзох, найчастейше на вонкашнєй часци длані, при ставцу. Людзе верели же то єдна файта „божей кари“, же чловек єдол на драже кед ишло хованє, та му виросла мертва костка.

Нєшка ше вона лїчи лєм зоз операцию, а дакеди гуторели же ю треба дац викусац дзецку котре ше народзело седме по шоре (информаторе ми нє знали повесц чи дахто так дал вигризц, або чи дахто вигризол дакому тоту косц).

Тиж ше ю „зачитовало“, як и брадавки.

Рани

Скорей людзе чежко робели, ровно повонку, а без защитней обуї або защитних рукавицох. Тото же ходзели боси нє було таке опасне як нєшка, бо теди нє було вшелїякого шмеца на котрим би ше чловек могол порезац: по улїчкох нє було тельо склєнчини (фляши були ридкосц и чувало ше их), а ярки були чисти, без опасних празних конзервох и под. Людзе ше найчастейше калїчели зоз ножом, косу, пилку. Кед то була лєм дробенка раночка, вец ше ю лєм вицицало и залїпело на ню паперик най застанови крев. Кед ше дахто порезал и крев му кус баржей чурела, требало му

на рану усипац есенцу най крев престанє исц, а вец натлучиц кус цибулї и кус сланїни и тото прикладац на рану най ше загої (завязац зоз рендочку же би нє спадла и меняц лїк кед ше завой розгольта). Дахто лєм дал псови най на рани лїже крев котра чурела и охабел так отворене най ше само гої. Дахто заклиєл рендочку зоз столарским клийом и окруцел ю коло пальца, а нє знїмал покля ше нє загоєло. Могло ше и лєм саму сланїну положиц на рану: одрезац єден фалаток и привязац з рендочку на порезане место. Тиж так, могло ше и лєм саму цибульку натрец, приложиц на рану и закруциц з рендочку.

На рани (пребите, порезане) ше досц кладло и лїковити трави: бобков лїсток, копитко, шалвию. То ше закруцело з рендочку, а меняло ше траву кажди дзень.

Зоз шалвию ше лїчело так: лїсточка зоз шалвиї ше потлукло вєдно зоз фалатком сланїни же би ше направела масц. Зоз тим требало намасциц рану и привязац зоз рендочку. Меняло ше лїк покля нє прейдзе.

Исновали и простейши, алє досц щипаци облоги: могло ше привязац на рану фалаток парадичи, або начухац рану зоз солю.

Вошки

Вошки то премаржлїни на пальцох ногох и рукох.

Премарзнути пальци на ногох були попухнути, червени и барз швербели. Кед ше их чухало, барз було приємно, алє накадзи ше престало, так барз болєло же чловек мал чувство же му пальци розпиршню. Вошки ше лїчело зоз проєньом: до горуцей води ше усипало добру гарсц солї и у тим ше тримало ноги, а врацей води ше ровно долївало. Могло ше и операц талпи ґу пецу и так их зогривац. На концу, чи ше проєло, чи нє, вошки було цалей жими, а на яр, кед ограло, вони скапали. Дакому так барз премарзли ноги же мал аж рани.

Хто мал чувствительни руки, доставал вошки по рукох на вонкашнєй часци пальцох. Теди добре було на нїх привиц лимун, бо вон помага при рижних надраженьох скори.

Дакеди руки були таки премарзнути же пальци аж цекли, аж шлїжело зоз нїх. Теди их до тижня требало масциц зоз тоту масцу: лїсце зоз шалвиї потлучиц зоз фалатком сланїни же би ше справела масц. З ню намасциц рани и завиц.

Опеклїни

Кед ше чловек попече, перше цо му на розуме же би на попечене приложел дацо жимне або же би го зачирел до жимней води. Дакеди було правило же опечене нїяк нє треба мачац зоз воду, алє вецей раз намасциц (зоз пирком) з олєйом „най ше огень загаши“ и ублажи боль. Могло ше намасциц зоз мишанїну олєю и вапняней води, або зоз швиньску масцу, або маслом, уж цо ше мало при руки. Могло ше опечене место посипац зоз муку, або намасциц з билъчком, котри зачува рану од гноєня. Мож класц и оклади (облоги) намочени зоз капусну юшку на опеклїни, або лєм лїсца з крижалки, и меняц их док болї нє престаню.

Добри и тот лїк: дас три ложички сладкей шметанки добре розмишац и зоз тим на грубо намасциц рану, на тото положиц мокру, жимну рендочку и превязац шицко зоз суху рендочку.

Кед боль длуго тирва, треба зняц мокру рендочку, знова ю замочиц до жимней води и привязац на рану намасцену зоз шметанку. Кед болї престаню, шметанку з опеченого места змиц зоз лїтну воду.

Госцец (гохцец, регома, реома)

Нашо стари чежко робели зоз конопу, повонку, у води, у жимним. Окрем того, дзивки и вжиме ходзели у пасових сукньох и ценких блузночкох прейґ котрих лєм преруцели хустки (нє ходзели набундани, же би були красши, поприберанши). То ше зберало роками и часто на концу заробели реому. Теди чловекови стрикало до ставцох, крижох, а дакеди, кед реома була у познєйшим стадиюме, так знало вистрикац ставци, же ше, наприклад, пальци на рукох покруцели, або ше чловек аж похилєл (кед пошло до крижох). Теди ше гуторело же госцец покруцел пальци або скруцел похребцину.

Людзе ше лїчели зоз єдну целову масцу, цинабором, з котру ше масцели по целу там дзе их болєло. Тоту масц куповали у апатики. Боляци места нє тримали на цеплим, бо их вец баржей болєло.

Болї и тарганє од госцеца зменшує и уцеранє боляцих местох зоз лимунову юшку помишану з воду (у єднаких часцох).

Кед боля крижи

Кед чловека барз болї у крижох, за тоту файту хороти існує добри народни лїк: овшану сламу попариц зоз горуцу воду и окупац ше у нєй. Тото ше робело вечар, пред спаньом, а потим требало швидко лєгнуц до посцелї и добре ше позакривац. Або: рано добре натопиц до руского пеца, а потим, кед у нїм ище вше досц висока температура, повиметац з нього жирячки и задком войсц до пеца (глава треба же би остала вонка, же би ше чловек нє зафойтовал). Так у пецу требало єден час кучац або клєчац оштернож.

Кед чловека болєли крижи, теди му дахто могол и „потрец на дрику“, односно, потаргал, пощипал му скору на крижох (алє на ширше лапал, з цалу гарсцу, а нє щипкал), та боль прешол.

Болячки

Дакеди ше за запалєнє жовчу гварело же чловек „ма болячки“. Теди барз болї жовч, хори ше аж руца по посцелї. Тоти напади болю розличней длужини. Кед дакому хори жовч, теди ше нє шме єсц чежке єдзенє: масне, з моцнима присмаками, варени або пражени жовчок зоз вайцох и под. Тиж ше треба чувац од прехлади и гнїву, бо то напада жовч.

Кед дахто мал болячки, а нє сцел пойсц до дохтора, вец ше нагривал: прикладал ґу бруху фляши з цеплу воду и склубачел ше, та ше мучел покля боль нє прешол.

Стари народни „лїк“ то и скорка зоз курового пупорка котру требало так пририхтац: грубу скорку котра обклада нукашньосц живинского жалудка (пупорка) ододрац, осушиц ю и потлучиц у ступки на прах. Тот прах висипац на паперик, усипац го на язик и заляц з воду (як кед ми нєшка пиєме комбиновани пращок процив болю у глави).

У жовчу ше можу направиц и каменки. За розбиванє каменкох чарна редква оддавна позната як лїк. Треба ю єсц цо вецей и то сирову. У вязи зоз каменками єст єдна приповедка: єдней жени виняли каменки зоз жовчу и єй син себе з нїх дал направиц черенка на бичак. Раз, кед бул на полю, єдол сланїни и чарней редкви. Кед ше наєдол, охабел бичак при розрезаней редкви и то так же ше часц черенкох опарла на ню. Кед ше о даяки час врацел ґу єдзеню, тей часци черенкох нєстало, розпущела ше. Чловек заключел же чарна редква розбива каменки у жовчу.

Ґирчи (пасульки под скору)

Кед ше дахто прехладзел, знало го болїц на плєцох, на карку, коло похребцини. Теди ше го розчуховало (або, як ше ище гуторело, розмасцовало, тарло, роздавйовало тоти боляци места зоз пальцами). Под пальцами, под скору, мож було намацац таке як пасульки, “ґирчи“. Їх ше добре розчухало або на сухо або ше руки кус помачали и намидлєли же би ше лєгчейше шлїзкали. Кед ше тоти ґирчи добре розчухало, прехладзеного требало позакривац и най отпочива. Боль за дзень-два прешол.

Кед болї глава

Дакеди нє було таблети (“ґомбички од глави“) або ґалетки надосц як нєшка, а требало их досц заплациц, та ше людзе знаходзели на иншаки способи.

Кед дакого болєла глава, положели му на чоло ренду намочену зоз жимну воду або палєнку, або есенцом.

Попри тим, розчуховали чоло – розмасцовали з пальцами од кореня носа по чолє ґу слихом, поприцискали слихи, вец розчухали цали карк, окреме тоту часц коло глави и долню часц глави при карку.

Дакеди лїченє глави кус повязали зоз врачаньом, та хорому *виплювали* медзи очми: перше з виплювнутим порозмасцали оберва, а вец олїзали з язиком хорого помедзи очи и плювли прейґ його глави три раз (то, поправдзе, глава прешла од того розмасцованя обервох).

Кед глава дакого барз и длуго болєла, теди людзе сумняли же му „спадло з оч“ и применьовало ше иншаке лїченє – врачанє, односно руцанє углїкох, о чим описане у окремней часци.

Кед стрика до уха

Кед дакому стрикало до уха, давно людзе (а и нєшка тото робя) уляли до наперстка або до ложки кус цеплей швеценей води и уляли ю до уха, та боль попущел, бо ше ухо играло. Место води могло ше похасновац олєй (вон ище лєпши, бо длужей трима цеплоту як вода). И препражене масло було добре як лїк (хасновало ше го тиж так як олєй и воду). Боль ублажел и на пецу зограти заглавчок, котри ше приложело на ухо.

(Витрово) зараженє

Нєраз ше случи же цалком здрави и полни моци чловек нєсподзивано спаднє на жем, як кед би го моцно вдерели по глави. Причина тому то нагле вилїванє креви до мозґу: зоз овапнєней

пукнутей жилки насходзена крев моцно прициска мозоґ, та вон з часци або цалком престава робиц. Гварело ше же чловека *заражело* або же го *витор заражел* або же *скирвавел.*

Кед дакого заражело, вец швидко бежали по жену котра „рубала жилу“: хори сциснул (кед бул при себе) метлу най му видзе жила, долу, при дланї, а жена му вец кус зарезала жилу на руки и „спущела му крев“, вона уж знала же кельо. Кед було досц, сцисла жилу, закруцела з дачим, а чловекови оддало од того пущаня креви. Заш лєм, кед ше тото вецей раз зробело, вец крев научела на пущанє, та ше вецка мушело частейше робиц. Крев ше нє пущало каждому кого заражело. Тому цо бул бляди кед спаднул пущанє креви нє помагало, помагало лєм тому цо бул червени, кед аж побелавел у твари.

Кед биє до глави

Старшим, кед им било до глави (пре високи прицисок). Звичайно ше ставяло банки. Хори чловек ше зоблєк до паса и лєгнул, а чловек котри го лїчел, накруцел на палїчку кус вати и запалєл ю. Швидко ю на хвильку ухпал до винового погарика, винял вонка, а погарик положел хорому на хрибет. Погарик ше прицицал на скору, бо у нїм згорел оксиґен. Ґу ньому чловек приложел други (на исти способ), вец треци и так покля було места на хрибце (гоч и петнац). Потим хорого закрил зоз хустку и чекал дас пол годзини. Дотля погарики уцагли до себе скору (и до пол погарика), а вец ше дали одлїпиц. После того одпочиваня и лїченя, хорому престало биц до глави.

Резак

Резак то запалєнє мочового мехира. Приходзи од прехлади и теди чловека гонї мочиц, а нє може. Пойдзе „на задок“ (до клозету) и видзе лєм капка-два мочу, а барз пече. Нєшка ше тото лїчи углавним у лїкара, алє помагаю и стари способи лїченя: уляц до нокшира, кабла, або зварки (шафель) горуцей води або теї (зоз руменцу або сухих вишньових конарчкох), шеднуц на тото, добре ше поокруцац з покровцом най пара нє виходзи на боки судзини. Так ше треба нагривац днями и днями, покля нє прейдзе.

Щемеренє

Кед дахто нагло дацо масне поєд, або наще єдол колача, щемерел ше: шедло му на жалудок и жалудок престал робиц и болєл. Тому ше вец розмасцовало скору на рукох под локцом (на тих местох ше могло почувствовац пасульки под скору) же би му жалудок преробел и же би ше му ригло. Дало ше му попиц и ложичку соди бикарбони, бо и то наганяло на риганє.

Сцискало ше и скору медзи вельким и указующим пальцом и то скоро аж по конєц дланї, або ше потаргало лїсту на ноги.

Лїчело ше и так: дахто станул горе на лавку, а хори коло лавки и дзвигнул руки же би го гевтот од горе за руки влапел и понатресал з нїм же би му преробел жалудок.

Тому цо ше щемерел давало ше и палєнки зоз попром пиц – кус мелкого попру до погарика и попиц з палєнку. Вец хорого „вистругало“: добил преганячку и поврацал. За таки вимучени жалудок барз добре пришла тея.

Щемеретому ше и „кантичку на пупок руцало“. То вираз за прикладанє кантички за млєко на пупок. То ше робело так. До єдней руки ше вжало кантичку, наспак обрацену, а з другу ше под ню тримало запалєну швичку. Нука ше воздух зограл и розридзел. Теди кантичку швидко требало положиц на пупок, на голе цело и охабиц да ше охладзи. Вона ше зацицала до скори, аж уцагла брух до себе. Теди ю требало одважиц од цела, тото потресло черева и рушело жалудок.

Паразити

Паразити були дакеди досц розширени, бо людзе нє водзели вельо рахунку о гиґиєни. Людзох найвецей мучели вши (уши), блихи, блощици и шуґи.

Уши у власох

Кед „задзелєли уши“ дакому [т. є. кед ше зведли, розмножели], требало му намасциц главу з витрионом (розгартац часц по часц власох и наплюскац го ровномирно по глави). Вец требало закруциц главу зоз хусточку и тримац так 3–5 годзини, най уши поздихаю. Витрион помагал, гоч вищипал главу, алє нє знїщел и гнїди (ваїчка ушох), та ше уши дас о тидзень обновели. Теди требало власиознова намасциц зоз витрионом.

Посиповало ше главу и зоз пращком ДДТ, котри нєшка забранєни як чкодлїви. Людзе досц хасновали и сумпорову масц. Правела ше зоз сумпорного пращку (було у каждей предавальнї) помишаного зоз швиньску масцу. Зоз ню ше намасцело власи, алє уши од нєй нє здихали, лєм сцекали, та требало мерковац же кеди ше почню спущовац по чолє и карку и швидко их лапац. Тоту масц хасновали и процив ушох на целу.

Дахто уши требел зоз тоту тею: уварел кромпльово лупи у води и з тим змивал власи.

Хлапцох ше од ушох оштригало „на нулу“, а дзивчата ше „искали“ (глєдали єдна другей уши у власох и давели их медзи нохцами вельких пальцох).

Уши ше и вичесовало зоз густим гребеньом, вони оставали на зубох гребеня, та ше их лапало и давело.

Уши на целу

Вони барз опасни, бо преноша хороту пегави тифус. Людзе го дакеди волали *глушка*, бо ше од нього могло оглухнуц. Уша жиє на целу на тих местох котри оброснути – под пазухами, на першох при хлопох – там кладзе ваїчка, з котрих ше вилягню млади. Ходзи по цалим целу и куса, так усадзує до чловека зарод хороти.

Давно ше процив ушох на целу людзе борели зоз бритвеньом цалого цела, з масценьом зоз сумпорову масцу, з посипованьом зоз ДДТ-пращком.

Зоз шматох ше уши требели зоз пейґланьом зоз горуцу пейґлу, або ше намочело и висцискало торбичку „своєй роботи“, стрепало ше до нєй шмати и положело до руского пеца, кед уж нє був барз горуци, най ше там висуши.

Блихи

Скорей по обисцох знало буц и блихи. Вони ше дакеди так намножели же було видно як полно скакаю по керпарох. Людзе их лапали и сцискали єдну по єдну помедзи нохци вельких пальцох на руки, покля нє пукло, бо аж вец блиха була забита.

Зоз хижох людзе виганяли блихи зоз траву котра ше вола мацерина душичка. Кладли ю до посцелї и под посцелї, а блихи ю нє любя, та сцекали од нєй. Кед спрела, кладли другу, бо би ше блихи врацели.

ПАПГАРГАЙ ВЕЛИМИР, професор

НАША НАРОДНА МЕДИЦИНА И МАҐИЯ У ПРЕШЛОСЦИ[12]

Кед ше дахто щемерел, кед дакого болєло зоднука у бруху лєбо жалудок, кладли глїняни гарчичок на пупок, лєбо глїняну кантичку за млєко, а робели так: Одрезали скорку з хлєба широку як длань, обрезали ю з ножом наокругло, вивертали у нєй дзирку, положели до тей дзирки фалаток конопней рендочки так же би рендочка стирчала зоз скорки як два ґноцики, намасцели рендочку зос чисту швиньску масцу, [положели на брух,] подпалєли ю и кед ше то найлєпше розгорело, положели на ню глїняни гарчичок або глїняну кантичку и вона там стала досц длуго, док пара нє прицагла „мадру” ґу себе т. є. док нє вицагла боль вонка, и то так ше влапело за брух же лєдво мож було одрипиц, а одрипели го так же положели пальци ґу целу под гарчичок и так го лєдво одорвали од цела. Скорка з хлєба ше кладла прето же би нє пекло брух. Гарчичок на пупок ше хасновал од зоднукашнїх хоротох жалудка, бруха, черевох, першох, крижох, од стриканя и кед ше дахто щемерел.

Накеди ше гарчичок приклопи, шветло ше под гарчичком загаши, а пара котра настанє под гарчичком вицагує шицок боль, шицку „мадру“ котра ґравчи по целу.

Бул случай же єдней жени баба поставела кантичку па пупок, а чловек ше припатрал, алє кед чловек видзел же кантичка вецей уцагує як треба, лупнул з палїцу по кантички же би претаргнул тото опасне уцаговане.

Од истей хороти хасновал ше и єден други лїк, хтори є нє баш найприємнєйши за хлопох, и то слїдующи: Висцискали кобулянки, а тоту юшку помишали зоз есенцом и давали хорому пиц; а жени лєпше преходзели при лїченю тей хороти, бо їм ше давало место того лїку „мадровки“, т. є. шмердзацей палєнки лєбо руму.

Процив чемеру, кед ше дахто щемери, круци му ше и чутка або палєц омотани з ренду около на пупку же би прешол чемер и то так цага як и „гарчичок на пупок“, лєм треба мерковац покля мож поднєсц. Вецка ше прициска жилу медзи вельким и указующим пальцом, потим ше цагаю шицки пальци на рукох же би пукали. Потим ше тарга на дрику и то так: Лєгнє ше на брух, руки ше положи коло себе, вец баба влапи з пальцами скору „на дрику“ т. є. на крижох и кед ю поцагнє, чемер пука. Вецка ше плювнє и з песцу ше почуха добре похребцина.

До народней медицини ше раховало и правенє шульовей масци. Були а и тераз постоя у валалє особени жени котри знаю правиц шульову масц и то так: Миши хвосцики, коштиваль и шульово желє пражели на лою, прецадзели през конопну ренду и дакус помишали крамскей

---

[12] Авторова скрацена статя з истим насловом, обявена у *Руским народним календаре за 1946, 78–82*. Виривки з тей його статї наводза ше и у часци *Други врачаня и зачитованя.*

солї и белавого каменку. Дахто пражи шульову масц и на препраженим машлє и кладзе до нього спомнути желя, алє найлєпша шульова масц на лою пражена.

Крем того знало ше и за єден особени лїк процив сухотох. Були особени жени у валалє, цо на Яна, за роси, док слунко ище нє вишло, зберали вшелїяки желя як: волово хвости, яново желє (квитки), ґовлї писки, миши хвосцики, якобнїк и блющ. Спомнути желя варели у коло пейц литри води, тельо же би ше могло у тей води дзецко окупац. Кед ше желя уварели, усипали до купачки тоту воду вєдно зоз жельом и кед ше вода охладзела на тельо же мож було у нєй дзецко купац, окупали у нєй дзецко и поумивали му твар и шицко цело. На концу купаня виняли з купачки дзецко и положели на лїву руку, а зоз праву позмивали шицко з нього долу, т. є. хороту, и однєсли воду вєдно зоз жельом висипац на хижну меджу и гуторели: „Най идзе шицка хорота того дзецка до горох, до брегох, най ше нїґда нє навраци!“ (Купанє од сухотох кус иншак описала Д. Колєсар, оп. 185. б.)

Кого колє у боку або у хрибце, тот „ше мера“ и то „ше мера“ з погаром. Насипе ше до погара ґару и прежегна ше ґар у погаре з ножом зоз словами: „Оца и Сина и Святаго духа, аминь!” и положи ше нож ґу погару горе концом, закриє ше ґар у погаре зоз хусточку же би нє випаднул и так ше превраци погар з ґаром и з припартим коло погара ножом горебздом и „мера ше хорого“ по першох и по хрибце, т. є. з тим погаром и ґаром ше дотика ґу целу зоз словами: „Оца и Сина Святаго духа, аминь!”, а потим ше лєм мера, т. є. дотика на криж и нє гутори ше нїч.

Кед колька [т, є, кед хори ма кольку, кед го колє], та ше ґар у погаре збиє до пол погара, а пол погара останє празни, а то значи же наисце була колька, бо колька вицагла ґар.

Кед ше дахто уреже або му наглода, прави ше масц и то так: Гудацкей смоли тельо як голубово вайцо и исто тельо воску од пчолох пражи ше на пол кили препраженим машлє и кед ше препражи, прецадзи ше на конопну ренду до погара и кед ше у тим погаре застиднє, масци ше порезану або оглодану рану.

Хто ма запалєну твар, запалєни очи або руки, тота хорота пече а вола ше „фольошов“. На тоту хороту „ше креше“ и то так: Три каменьчки и три желєзни оцилки крешу три єднаки мена, лєбо жени, лєбо хлопи, а вецка ше масци тото боляце зоз олєйом, а засипує ше з ярчану муку и потим би „фольошов“ мал прейсц.

Кед ш е очи запаля, сипу з пальцами до очох билого дробного цукру же би огень вицагал. А кед гарло болї, зафукую гарло з мишадором[13]. Застругаю надзик, наберу на надзик мишадору дас єден наперсток, та фукню до гарла и од того ше ма гарло загоїц.

(*Руски народни календар за 1946, 78–82)*

[13] **Мишадор** (по сербски *нишадор*) – пращок *амонияков хлорид, салмияк*.

ЯКИМ ОЛЕЯР

ВРАЧАНЇНИ У НАШИМ НАРОДЗЕ[14]

Кед дзецко болєло гарло

Кед дзецко плакало и мало хороту на гарлє та аж и пискало, то ше так лїчело и врачало.

На палїчку ше здзало фалаток сланїни и упекло на огню. Кед сланїна була упечена, винєсло ше ю вонка и до нєй ше надзало двацец заренка овшика. Так порихтану сланїну з овшиком винєсли вонка и здзали даґдзе на капурку або даяке проще. На тоту славїну прилєтли даяки тащки або цинки, та поєдли овшик и джубали сланїну. Так тоти птици однєсли малому дзецку хороту, а воно оздравело.

Жими на твари

Єдна зоз хоротох була жима: на твари вибивали менши або векши храсти. И тото ше лїчело.

Перши опособ був тот же ше требало добре напиц палєнки. Алє у тей палєнки мали буц три блихи.

Други способ був тот:

Розрезало ше єдну покриву воздлуж и положело до комина же би ше осушела. Там мала вишиц седем днї. Потим ю зняли. Знова ю розводнєли так же би з нєй могли направиц єден обруч. През тот ше обруч хори мал три раз прецагнуц єдного дня. Кед тото зробел, вецка го хорота прешла, а кед нє, значи же було нєдобре поробене.

Треци опособ був таки.

Требало три раз, и то на одредзени днї: вовторок–пияток и други вовторок–пияток и треци, рано, пред виходзеньом слунка, висц за валал, обрациц ше ґу слунку и повесц три слова: „Слунечко, слунечко, пришла сом ци на госцину. Нє пришла сом сама алє приведла свойого мужа (дзецка) жиму.

Гваря же потим хорота прешла яґда єй анї нє було.

Маґарчи кашель

Кед мале дзецко мало маґарчи кашель, теди однєсли фалаток хлєба и дали маґарцови панюхац. Кед вон тото понюхал, вецка тото однєсли дзецку же би то поєдло. На тот способ кашель преходзел з дзецка на маґарца.

Вреди

У давних часох людзе и дзеци часто мали вреди по целу. Гваря же то було прето же хасновали нєпреробени олєй, котри часто и сами правели. Же би ше од вредох вилїчело, робели так:

Требало увариц єдну резанку, єдну галушку, єдну ґаґорку и єдну пирогу. Обаровини з того гребало винєсц на драгу у танєрчку и руциц на крижну драгу же би ше танєрчок розбил, алє

[14] Виривки з авторовей статї з истим насловом, обявеней у *Шветлосци ч. 2/1987, 213–239.* Виривки з тей його статї наводза ше и у часци *Други врачаня и зачитованя.*

ше мушело такой сцекац отамаль. Уварене цесто требало помишац, поджамиц и з тим цестом намасциц вреди по целу.

Други способ лїченя був исти, алє ше после масценя вредох ютредзень мало окупац у води. Окупац ше требало так же би ше лєм вошло до води и такой вишло, а нє умивало. Потим ше окруцело до даякей плахитки и такой сцекало отадз же би ше хорота нє врацела.

Кед болєла глава

Кед болєла дакого глава, теди ше ишло до сушеда або до даякей родзини же би ше зачитовало. Тота особа зачитовала хорого зоз тима словами: „Мешачок на нєбе, древо у лєше, риба у води. Док ше вони зиду, най ми болї теди на главу нє приду.“

Кед дзецко мало горучку

Кед дзецко мало горучку и барз кашляло, та го так лїчели: Вжали спод швиньох осушену балєґу и положели ю до корита до врацей води. У тей води требало дзецко окупац и верело ше же го так прейдзе хорота.

Кед чловек пил

Кед чловек був пиянїца, требало го од того одвикнуц. За таку роботу було вецей способи. Єдни глєдали даґдзе здохнутого маґарца, та з нього одрезали фалаток меса. Тото месо уварели и дали чловекови же би жедол, бо верели же так престанє пиц.

Други заш варели у води гребень з котрим ше чесали. Понеже гребень був масни од власох, и тота вода постала масна. Таку воду давали пиянїцови попиц же би престал пиц.

Треци, заш, же би пиянїцу вилїчели, иншак робели. Принєсли у єдней склєнки палєнки, алє ше тоту палєнку нє шмело мерац же кельо єй єст. До тей палєнки ше положело єдну нєвельку рибу, котра там и здохла. Пиянїца мал потим даяк тоту рибу у єдлу жесц. То у векшини було так же му ю подруцели до другого єдла. Тоту палєнку у котрей риба здохла давали даскельо раз попиц тому пиянїцови и од того часу ше мал одвикнуц од пица.

(*Шветлосц, ч. 2, 1987, 215–236*.

ДРУГИ ВРАЧАНЯ И ЗАЧИТОВАНЯ

Зачитованє од брадавкох

(По Данієли Колєсар и Ясмини Арва[15])

Дакеди и од брадавкох (кури рици) поволовали до помоци надприродни сили и брадавки „зачитовали на нови мешац“. Перши раз кед ше видзи нови мешац, тот ценки шерп, требало стануц такой на тим месце дзе ше чловек найдзе, схилїц ше и тото цо ше найдзе под талпу

[15] По авторковей дипломскей роботи “Народна магия Руснацох – зачитованя, пришаги, зареканя и преклїнаня” одбранєней 2006. р. на Катедри за руски язик и литературу. Виривки з тей єй роботи наводза ше и у слїдующей часци *Руцанє углїкох*.

(травка, сламка, каменьчок, глїна) вжац до рук, три раз прежегнац куру риц и три раз повесц: „На моїм лїцу (руки, ноги...) най ше зменша, а на нєбе най ше звекша“ – и на тим истим месце вимодлїц три молитви Оченаш и три Богородице, и док ше тото шицко нє зроби, нї ґу кому ше нє озивац, лєм гуториц свойо, а вец мож предлужиц зоз роботу и чекац даскельо днї: як ше мешац на нєбе будзе звекшовац, так ше брадавка зменша и нєстанє.

Або: почитац брадавки и на озноєни облак написац їх число, та док написане число скапе – нєстанє и брадавкох.

Брадавки ше зачитовало и зоз цибулю на тот способ: оштриговац нохци на рукох и позаджобовац их до цалей цибулї (жубротаюци одредзени молитви), а вец ю закопац под стреху дзе капка вода. Док цибуля вигнїє, брадавка прейдзе.

Єст и таки способ зачитованя: „Кед наидзеш на жабу, таку суху, та лапиш и почухаш куре око так од горе на долу и посцераш три раз и гутериш:

Цо єст на моїм целу най будзе на тебе
Цо єст на моїм целу най будзе на тебе
Цо єст на моїм целу най будзе на тебе

Вец ю улапиш и так прейґ глави ю руциш и нє оглядаш ше.“

Зачитованє больох
(по Даниєли Колесар)

Малим дзецом нє мож потолковац же треба чекац и церпиц боль, бо так муши буц, алє дзецински плач, нєсцерпенє и страх пре рану, крев або попухнуте, змирйовани (голєм дочасно) кед мац вислухала дзецко, посановала го и поведла даяки чудотворни слова. Напр.: „Рана, рана од барана и швиньова риц – нє будзе ци, дзецко мойо, до рана нїч!”

Купанє од сухотох
(по Даниєли Колесар)

Кед дзецочко було слабке и нє напредовало, було сухе, теди ше го купало од сухотох. Тото нє робел кажде, лєм дзепоєдни жени хтори важели за народни лїкарки. Вони зберали трави або зоз теметова зоз дзувуц гробох, зоз словами: „Косци, косци, мертви косци, дайце мойому дзецку цела“, – або зоз дзевец меджох (за тото ше ми нє поспишело дознац же з якима словами). Трави могли буц гоч зоз котрей файти, важне було место з котрого су натаргани. Тоти трави „лїкарки“ варели и у тей води зоз молитву купали нєнапредне дзецко. Так го купали за три вечари и вец мало виздравиц. Воду од купаня виляли на тото место одкаль таргали трави. Мац, док ношела дзецко на тото купанє и док ше з нїм врацала дому, нє шмела ше нїзач озвец нї ґу кому, бо би купанє нє було успишне. То нєшка мож потолковац: кед би ше мац, зоз праве окупаним, цеплим дзецком у рукох, роздрандала з даяку сушеду у драже и станула, дзецко би ше прехладзело и насправди би му тото купанє нє похасновало, алє аж и начкодзело.

Тиж, кед будуца мац док була „у тим шоре“ копла до мачки, дзецко єй могло буц сухе. Кед винашли „причину“ сухотох, баби вжали гарсц отрушини, прешейтали з нїма у хусточки по

бебовим целу, зоз словами „Во имя Отца...”. Вец их усипали до мисочки з воду и прецадзели, а помедзи отрушини були мачково шерсци як доказ же мац копла до мачки док ношела дзецко, та є прето сухе (схопних илузионистох було и у давних часох). Потим дзецко требало почац напредовац.

РУЦАНЄ УГЛЇКОХ

(По Велемирови Папгаргайови, Даниєли Колєсар и Ясмини Арва)

Углїки по народним вереню лїк процив урекнуца, т. є. кед дакому „спадло з оч“. Кед дакому „спадло з оч“, то нє значело же з його очох дацо випадло, спадло, або же превращел з очми, або подобне, алє на ньго „спадло цошка з дачиїх оч(ох)“, односно хтошка го *прежар* з *очми*, барз на ньго попатрел, наврачал му з очми. „З оч спаднуц“ могло и дзецом и старшим, найбаржей тим хтори барз красни, або малому дзецку кед ше дахто на ньго запатрел же яке є красне. Дзецко хторому „спадло з оч“ барз вищало, нє могли го змириц.

Теди „хорому“ требало *руцац углїки*. Углїки нє могол руцац гоч хто, то могли лєм одредзени особи: наприклад жена хтора була седме дзецко по шоре, або жена хторей мено Маря.

Тото ше робело на вецей способи. Розложел ше огень у шпоргету або под котлянку. Вжало ше даскельо сухи багнїтки, таки цо на Квитну нєдзелю швецени у церкви (на Квитну нєдзелю кажда жена сцела принєсц дому цо вецей багнїтки, бо знали же ше вони хасновали и як „лїк“). До погара, до гарчичка такого дакус глїбшого або до мисочки усипало ше води – половку швеценей, а половку обичней (а могла буц и обична вода), а на верх погара одн. гарчичка положели ше накриж (най лєжа) нож и ножнїчки, лєбо ше розтворели ножнїчки у форми крижа и положели най лєжа на погаре, або ше так положели два ложки або видлїчки же би направели криж. По даєдних, накриж положени нож и ножнїчки ше перше поблагословели зоз словами: Отца и Сина и Сятаго духа и во вики виков Аминь (пред благословеньом ше могол вимодлїц Оченаш и Богородице), а аж вец ше до погара одн. гарчичка сипала вода. Вец ше з ножнїчками кладли багнїтки на жирячку у шпоргету або под котлянку и кед багнїтки прегорели и справели ше на жирячку (на угель, углїки), вец ше з ножнїчками (нє з тима цо на погаре) резали жирячки з тих багнїткох; жена ше вец помодлєла три Оченаши и три Богородице Дїво (або оджуброталa тайну молитву, при чим вигваряла мено хорого) и помедзи нож и ножнїчки кладла тоти жирячки-углїки (з другима ножнїчками и ножом) до води у погаре одн. гарчичку (до каждого отвору по єден, же би ше погар „прежегнало“). Под час тей роботи ше гуторело: „Кед ши [урекнуце] спадло [з очох] од хлопа та спаднї под ґлобац[16], кед ши од леґиня та спаднї под ґлобац, кед ши од жени та спаднї под чепец, кед ши од дзивки та спаднї под венєц.“ Або ше гуторело: „Кед ши [урекнуце] од хлопа най будзе под клобук (калап), кед ши од жени най будзе под чепец, под фитюлу, а кед од дзивки най будзе под венєц.“ Або: „То на вилу, то на стрилу[17], то на хлопа, то на жену, то на паробка[18], то на дзивку.“

---

[16] **Ґлобац** – нє ясне значенє слова.
[17] **Вила, стрила** – нє ясне значенє словох.
[18] **Паробок** – хлапец; леґинь.

Вецка дзекотри баби читали до дзевец: „Нє єден, нє два, нє три, нє штири, нє пейц, нє шейсц, нє седем, нє осем, нє дзевец“. Наостатку баба прежегнала, поблагословела угліки у погаре одн. гарчичку зоз словами: „Во имя Отца и Сина и Святаго Духа, Аминь”.

Кед фалатки згорених багнїткох, т. є. угліки виплївали на поверхносц води у погаре, вец то значело же хорому нє спадло з оч, же нєт опасносци за ньго, же руцанє углїкох похасновало, будзе му лєпше; а кед даєден фалаток шеднул на сподок погара, вец му спадло з оч, т. є. руцанє углїкох нє похасновало, нє будзе му лєпше.

Кому уґлїк спаднє на дно горе концом, тому „барз з оч спадло“. Кед дахто умар, жена котра руцала угліки гварела же вона знала же тота особа умре, бо му угліки „спадли на дно и то горе концом“ — сиґурно му „з оч спадло“ або му „дахто поробел“, або „то поробенїско“, або „наврачали му“.

И у першим и у другим случаю лїченє ше предлужовало так: требало три ложички тей води дац попиц хорому, а вец замачац пальци до погара и три раз помачац хорого по очох, алє наспак з руку (з тоту часцу пальцох дзе нохци), а остаток води плюснуц на капурку же би хорота вишла з обисца. Або так: хори ше три раз по кущичко напил з тей води, а вецка зоз остатком води умил очи, вец накриж: праву руку и лїву ногу, лїву руку и праву ногу, дакус умил жалудок и хрибет, а наостатку заш очи. А кед ше углїки руцали дзецку, вецка ше з тоту воду дзецко умило, так накрижом, по твари, ручкох и ножкох и гуторело ше: Во имя Отца и Сина и Святаго духа. Так три раз и дали ше му напиц з тей води (кед дзецко було малке, та му з ложичку давали). А остаток води висипали горе на хижу, або кед ше хорей жени руцало углїки, висипала ше вода на мачку, а кед ше руцало хлопови або хлапцу, висипала ше вода на кандура.

Хори нє мушел буц присутни кед ше му руцало углїки, лєм му вец требало однєсц тот погар з воду же би ше на исти способ напил з нєй и на исти способ ше, наспак з руку (з тоту часцу пальцох дзе нохци), поумивал з ню. У чежшей хороти ше дараз хорому ношело тей води од трох Марйох, т. є. од трох женох по мену Маря цо руцали углїки.

Место швецених багнїткох мож було положиц на огень одщипени фалаток зоз старей, одруценей древянки и руцац углїки з того. А могло ше и зоз старей метлїновей метли вжац и зоз старого древка або латки нащипкац. Лєбо назберали на ярашу балєґи тоти цо крави на Яна охабели и тоти балєґи даґдзе наліпели же би ше осушели и з того вецка, кед прегорело, руцали углїки.

Углїки могло руцац и хорей швинї и крави и шицкому. Швинї ше тиж так намачали, поумивали очи и глава и то три раз, а вец ше єй усипало тоту воду до кабла же би ю попила. Курчатом исто зна спаднуц з оч, та их мож лєм по клїтки попирскац и до води цо пию им усипац тоту воду. А хторе таке барз хоре же го уж могло влапиц, влапели го та му писочки замачали до тей води. Приповедали ше и таки случаї:

„А ми мали барз красни конї. Нашому коньови, нашей кобули єдней, то мало-мало уж пришли зме дому, лєгла, главу нацагла и хора. Завидзели людзе нам же таки барз красни конї. И баба єй руцела углїки и вона станула, стресла ше, поумивал ю оцец прейґа, вона ше стресла и станула.“

“Єдному чловекови ше похорела кобула, єдна вода на нєй була. Іпришол ґу єдней жени на углїки, алє вше шмих робел зоз углїкох, нє верел же кобули будзе од углїкох лєпше. Тота жена

руцела угліки, а вон кед пошол дому до хліва, та кобули дакус плюснул угліковей води до пискох, поумивал єй очи, вецка поумивал накриж предню праву ногу и задню лїву, вецка предню лїву и задню праву и на хрибце єй положел криж зоз углікову воду. Пошол нука до хижи, та гварел жени: „Та нє будзе з нєй нїч! Нє зна баба нїч! Здохнє кобула!“ А кед кущичко постал, заш нє мал мира, пошол ю опатриц до хліва, а кед вон на дзвери, а кобула регочи, пита єсц. И дораз ше зрадовал и гварел же „зна баба!““

За єдну жену од котрей барз хасновали угліки гуторели же зато за ню так хасную угліки же на полю у косидби яшчурки гласкала и нїґда мертве нє умивала.

Даєдни жени ше тримали правила же ше угліки нє руца внєдзелю або кед шеднє слунко. А даєдни руцали вше кед требало.

Верело ше же хто ше сце охранїц од урекнуца, т. є. од спаднуца з оч, треба же би облєкол сподньї шмати, маїцу и под. наруби або же би обул ботоши наруби. А дзецку, же би му нє спадло з оч, требало под главку, под заглавчок положиц пацерки лєбо пошвецени обращик. А мож и олїзац дзецку очка и повесц: „Пи, пи, пи, ґади були шицки цо на це патрели.“

Тайна котри ше слова, попри молитви, жубротаю кед ше руцаю угліки нє виволовала ше нїкому. Хто ю виволал, страцел моц лїченя и вецей му руцанє угліох нє ишло од рук, а моц преходзела на того цо чул тоту тайну. Прето ше моц лїченя зоз руцаньом угліох аж пред шмерцу охабяло на дакого, же би могол предлужиц „лїченє”.

РУБАНЄ ҐРОША

(По Якимови Олеярови и Велемирови Папгаргайови)

Кед з малженскей пари єдно, чловек або жена, умарло, друге знало длуго бановац за свою пару, даєдним було барз чежко, та и цалого живота жалєли и оплаковали покойне. Же би тому цо остало у живоце було лєгчейше и же би лєгчейше преболєло пару, був звичай, хтори ше и по нєшка затримал – рубанє ґроша:

Ґрош то був метални понєж у Австро-Угорскей хтори мал найменшу вредносц од шицких тедишнїх монетох. Ґрош ше рубало потим як уж умартого положели до труни, а дакеди и потим як умартого поховали. Робело ше так:

На хижних дзверох або у коморки на прагу зарубало ше єдну шекеру до прагу. На тоту шекеру ше положело ґрош. Вец ше вжало другу шекеру и з оштрим ше ю положело на ґрош. Потим ше вжало трецу шекеру и вдерело по другей шекери же би прерубала надвойнє тот ґрош. Мушело ше мерковац же би єдна половка ґроша спадла нука до хижи або коморки, а друга вонка под конк.

Так розрубани ґрош ше потим давало и то: тоту половку цо спадла на двор положело ше умартому до труни, або кед умарте уж було поховане та ше однєсло на теметов, коло крижика на гробе ше з даяким кончистим предметом пребило дзиру и спущело ше тоту половку ґроша до гроба.

Другу часц котра спадла до хижи або коморки давало ше тому котре остало живе и то прето же би цо скорей забуло на умартого и же би го лєгчейше прежалєло.

Велемир Папгаргаї описує окремни случаї рубаня ґроша – кед ше ґрош рубал малженскей пари хторей уж пред тим було „поробене“ же би ше любели:

„Чловекови кед жену нє сце, або жени чловека кед нє сце [т. є. кед нєдобре жию у малженстве], даю зоз герлїчки шерцо жесц. Тото ше так роби: Жена котра зна поробиц же би двойо добре жили ма особени пенєж „ґрош“, зоз котрим зареже герлїчку, а герлїче шерцо да у поґачу жесц тим двоїм цо нєдобре жию, або ше нє сцу, и кед жедза, вец им уж „поробене“ т. є. вони ше сцу, добре жию и єдно за другим препада. А „їх ґрош“ з котрим тота герлїчка була зарезана тота жена чува. Кед би даєдно з тих цо им „поробене“, умарло, муши ше тот „їх ґрош“ розрубац, бо ше вери же цалосц їх живота у цалосци того ґроша.

[Ґрош ше рубе на горе описани способ.] Тота половка ґроша цо спадла нука, остава живому. Вец вицагню над сподстрехи [т. є. зоз стрехи хижного закрица] и мертвому гачнїк з ґачох. .... Розламу над наполи и гачнїк розрежу наполи, вецка пол гачнїка, пол наду и пол ґроша [цо при рубаню ґроша спаднул вонка] положа мертвому до труни, а кед є уж у гробе, вежню ожог або лату та пребию коло крижика дзиру и до тей дзири пуща пол гачнїка, пол наду и пол ґроша, а другу половку наду, гачнїка и ґроша спаля дома на огню. Та вецка тоту особу котра остала дома жива нє болї шерцо за покойним и на мире є.

А кед же би тота жена цо у тайносци „поробела“ же би ше двойо любели або же би добре жили, умарла, а нє охабела тайну нї на кого, та би ше нє знало цо була за кресцанка цо „поробела“ ище можебуц пред велїма роками, теди и друге з тих цо им „поробене“ муши такой умрец, бо нєт хто „одробиц“”

По Якимови Олеярови, за рубанє ше виберало ґрош вироятно прето же вон мал найменшу вредносц, а наш чловек патрел цо менши пенєж потрошиц на тоту врачанїну. Ґроши нєшка уж ридко мож найсц. Був єден случай у Дюрдьове кед уж и вецей роки по Другей шветовей войни рубали ґрош. Алє понеже такого пенєжу нє було у валалє, на автох бегали до єдного нумизматичара и глєдали ґрош. Случовало ше и же место ґроша рубали други даяки пенєж меншей вредносци яки ше нашол у обисцу.

Розуми ше, церква осудзовала рубанє ґроша як обичну врчанїну. Приповедаю же у Сриме, у єдним валалє, ище док умарте лєжало на дворе а паноцец ше одпитовал од нього, було чуц вельки лопот у хлїве, бо рубали ґрош. Паноцец зохабел хованє и пошол до хлїва, та шицких там присутних барз вилал, а вецка пред шицкима и вигандровал указуюци на таки глупи врачанїни.

АЛЕКСАНДЕР ДУХНОВИЧ (1803–1865)

ДОМАШНІЙ ЛѢКАРЬ*

Боль зубов

Общеполезное лѣкарство противо зубов ламанія єсть зимное желѣзо, но многораз отвратити можно тоє послѣднеє средство малым употребленіем, так:

а) Многим помогло тое: что потерли цибулію, и намішавши пушковаго пороху, из сего смѣшенія не множко на болячій зуб приложили, и болѣзнь перестала.

б) Из смерека кожу, но єще лутше овощ (кукурудзы) в винѣ уварити, и тую юху во устах держати, и частеє повторяти нужно: та юха смолиста суще, вытягаєт из ясн огень, и густую слину и тѣм лѣчит ламаніе зубов.

в) Я сам лихо терпѣл на зуболом, но отколи табакою вымываю зубы, от того времени, т. є. от девять годов єще не чувствовал той болѣзни, хотяй и дѣравіи имѣю зубы . — Сіє употребляется таким способом: что день, или хотяй частѣйше, при ранном умовеніи берется на зубную щеточку чорнои табаки, и так мѣсто зубоваго пороха, тою вымываются зубы, и кромѣ сего, что бѣлыи будут, останут єще и здоровыи. То вручаю по власному искуству.

Примѣчаніе. Чтоб зубы здоровы были, нужно єсть их вельми чисто хранити, и не токмо єжедневно рано вымывати, но всегда по яденіи добрѣ выполокати, и мягкою щеточкою вытерати; на тоє полоканіе зуб вручается теплая, але не горячая вода, до котрой можно нѣколько каплей винаго оцта додати.

Опарь

Многораз ставается, что дѣти или кипятком попарятся, или в огни попекутся, откуду неизносимый боль происходит; — той утолити так можно: *а)* опарену часть тѣла грубо посыпати треба солею, и ко огню держачи пригрѣвати, *б)* или опареноє тѣло кислым молоком помастити, или *в)* деревяный єлей с бѣлком яйця добрѣ растерти, и тѣм мастити мягким пером; но уважати должно, чтобся мѣхиры не попучили.

Когда уже горячость помянутым способом витяглася, тогда и мѣхирики ножицами можно прорѣзати, и слѣдующій пластырь (масть) на больное тѣло приложити:

Возми одну ложицу меду, и разтопли в чистой судинѣ на грани, додай к сему немножко виноваго оцта, и по той самой мѣрѣ ленянаго елея; то все мѣшай осторожно, и когда почнет уже холодніти, ударь на тую смѣсь два яйця (але токмо жолчки) и все добрѣ размѣшай, и так приложи на опареную часть тѣла. — К сему можется придати и не множко воску бѣлого.

Англицкій врач Доктор Вард препоручает следующеє лѣкарство: Опареную часть тѣла потребно грубо посыпати мукою, и так чистым льным (леняным) полотном обвязати: под сим болѣзнь утоляет; а єсли по времени болѣзнь обновится, тогда потребно будет развязати полотно, и знова грубо мукою посыпати опареную часть тѣла, но прежнюю муку не стерти, ани струпы не поздерати, и то так продолжати поки совершенно незагоится; посемуже в теплой купели обмытися.

Червака из уха выгнати

Многораз человѣку на полѣ спящему червак влѣзет в ухо, и єсли не выйдет, то может человѣк одурѣти. В том случаѣ можно квас, или печеное яблоко ко уху притримовати, а коль на тое не выйдет, то немножко льнянаго елея до уха пустити, на истѣ выльѣзет.

Гостец. Rheuma

Реоматис, или ломотный гостец многораз несносным бывает; противо тому помагает многораз листья березовоє, которое слѣдующым способом употребляется: *а)* уд той в котором болѣзнь ломотна складается потребно вѣтвою березовою (с листіем) пошмыгати, чтоб аж порумянѣло, ударь той єсть пріемный и ласкательный, дробныи мѣхирики (пахурки) вытягнет, и

согрѣвшися тѣло, болѣзнь перестает; или *б)* березоваго свѣжаго но не мокраго листья насберати должно, и до мѣшка одного завязати, той мѣшок приложится на уд реоматичный, и несносную болѣзнь (пекоту) произведет, но тѣм самым вытягши и огень, и реоматис залѣчит, но средство тоє повторити должно будет. — То самое произведет и дробна жалива (жигалка). Если але всѣ уды чрез реоматис (Artridis vaga) изнемогут, тогда и до постели можно березоваго накласти листья, покрыти плахтою, и на тое положитися, но тое не каждый человѣк стерпѣти может, бо то печет як огнем.

На реоматисм такожде пріемнѣйшая єсть: Материна душка, — serpillum origanum graveoleus; тое зѣля намочити в крѣпкой паленкѣ, іли лутше выварити с паленкою, и тѣм больный уд крѣпко мастити, можно и до постели, мѣсто соломы, накласти, и оно вытягнет огень из костей, и залѣчит болѣзнь.

Горло коль болит

Запаленіе горла часто опасным бывает недугом, и проте тое лѣчити потребно; в том случаѣ употребляются мягчительная средствія; румянок, хабзовый цвѣт, мелисса, теплыи отрубы, или попел; Россіане же (Московскій магазин) на тое употребляют Ластовицы гнѣздо, они тое гнѣздо со всѣм варят в солодком молоцѣ, и так распущенное прикладают на горло. Коль же дуже запалится, тогда должно и врача совѣтовати, и пьявиць приложити.

Домашная тея (thee)

От недавнаго времени сильно пришло во употребленіе питіе Теи (russischer Thee или так названими чай). Напиток той єсть роскошный, но частію дорогій, частію же, если льзя сказати, вспыльчивый, раздражительный — irritans, — и прото полнокровным не вручается. Мѣсто онаго поставляется так реченный домашный чай, или тея, кой я от нѣсколько годов уживаю; той напиток состоит из слѣдующих растеній и цвѣтов.

1. Розовое листья, особливо, когда роза начинает разцвѣтати.
2. Липовый цвѣт.
3. Синец, — cyanus, кой в житѣ синьо цвѣтет.
4. Косатка, — Delphinium ajacis, такожде между житом цвѣтет темно синим цвѣтом.
5. Дикій мак, — Papaver rhoeas.

Тѣ цвѣты сбераются, и сушатся на подѣ, в тѣни, смѣшиваются равно, но из маку меньшая дается часть, и употребляются на тею обычайно. Есть то роскошный, и здоровый напиток, который с молоком и дѣтям, и женщинам надто удобньй бывает. Мужи же привыкшіи ко крѣпким напиткам, могут и водку, — rhum, — употребляти к оному.

Вкусный такожде, и очень здоровый напиток бывает из цвѣта так зовимой были Воловый хвост — Verbascum — котора високая быль золото-желтым цвѣтом превосходно краснует; той цвѣт єсть лѣчебный, и вкусный, он сушеный в тѣни подает прехорошую тею с молоком, особливо же дается дѣтям на завтрак, от коего дѣти растут крѣпко, и здорово. Я сам часто завтракаю тую же тею, и смѣло вручати ю могу.

Лѣкарство против пухлины сосцы (цицки)

Если женщинѣ напухнет персь, т. е. сосца, то не занедбати должно, бо легко может створитися рана, коя как самой мамкѣ, так найпаче дитинѣ вредная будет; но сей час лопушный корень (корень лопуха) в солодком молоцѣ добрѣ уварити, и тое размазав на тонкій льняный платок прикладовати на персь, по малом времени отпухнет; но в той порѣ да не подастся дитинѣ сосца, ибо такое зажженое молоко весьма вредливо будет отрочати. — Если же тое занедбается и на сосцѣ даже рана, веред (чиряк) отворится, тогда должно слѣдующую учинити масть: Возми сала, или лучше несоленаго масла, или сметаны, придай толикоже овечьяго лою, жолтого воску, можно придати и очень мало смолы, то все на грани распусти, и крѣпко увари, и тую масть прикладуй на раненую сосцу, в малое время загоится. Разумѣется таже и тут, что тогда дитина ссати не смѣет. — Если же не сосца, но токмо цицочка запухнет, сей час должно натерти цеглы, попарити кипятком, и размазав по синем паперѣ, приложити на цицочку и отпухнет сей час; если же уже и чиряк отворится на цицочцѣ, тогда найлучше тинтою (чернилами) замастити, или замочеными в тинту платок прикладовати.

Вручается дѣвушкам

Вы дѣвушки очень желаете бѣлую и румяную тварь; а чтоб тую получити, постарайтеся в огородках садити и размножовати бѣлую Лелію, Lilium candidium, коей листочки с ранною росою позберав, высушите в тѣни, сухій потолчите и смѣсите с розовою водою; умывавшися тою водицею рано и вечер, будете бѣленькіи и румяныи, получите тонькую, и мягкую кожечку, и для сего любимы будете вѣтренными и хвастливыми молодцами.

Рецепт

к отвращенію разних болѣзней и к достиженію глубокой старости

Прими: Трудолюбіе, и упражненіе, а паче хожденіе пѣшком, уміренность в пищѣ, и питіи, простоє кушаніе, и крѣпкій напиток, свѣжій воздух; воздержаніе от всякаго излишества в движеніи, от чрезмѣрнаго согрѣнія, и простуды, и от всіх чувствительных прихотей; — скромность и постоянство в нещастных случаях, а найпаче когда оных и можно избѣгнути; преодолѣніе нападающих страстей. н.[а]п.[риклад] гнѣва, досады, мщенія, любви, печали, и проч.

*(**Мѣсяцословъ** для угорскихъ русиновъ на годъ 1854, б. 184–187, 223–224, 228)*

* Знак **Ѣ** (ят) ше чита **И** або **Ї**: **мѣра –** мира, **на полѣ –** на полї (= на полю). У наших словох на месце **ѣ** вигваряме **е** (**зѣля** = желє) або **и** (**бѣлок** = бильчок).

Словнїк менєй познатих словох

болѣзнь – хорота; **бѣлок** – бильчок вайца; **бывает** – зна буц; **быль** – рошлїна; **веред** – вред; **весь** – шицок, **всі** – шицки; **весьма** – барз; **вѣтва** – конарчок; **вкусный** – смачни; **влѣзти** – войсц; **воздержаніе** – стримованє; **врач** – лїкар; **вредный** и **вредливый** – чкодлїви; **вручати** – препоручовац; **всегда** – вше; **вспыльчивый** – ту: хтори нагло дїйствує; **всякий** – кажди; **вылѣзти** – висц; **горячость** – горуцосц, опеченосц; **грань** – жирячки; **даже** – аж; **движеніе** – рушанє; **дѣвушка** – дзивка; **дикій** – дзиви; **должно** – треба; **досада** – гнїв; **елей** – оп. **єлей**; **єжедневно** – кажди дзень; **єлей** – олєй; **єсли** – кед же; **жалива** – покрива; **завтрак** – фриштик; **завтракати** – фриштиковац; **зажженое молоко** – млєко

зоз запалєней перши; **зѣля** – желє, рошлїна; **зимное зелѣзо** – жимне желєзо; **зубовый порох** – вироятно: файта зубней пасти; **зуболом** – боль зубох; **избѣгнути** – обкеровац, сцекнуц; **излишество** – преймирносц; **изнемогут** – похоря ше, ослабню; **квас** – ту нєясне значенє слова; **кипяток** – горуца вода; **когда** – кед; **кожа** – лупа древа; **кой** – хтори; **коль** – кед; кед же; **кромѣ сего –** окрем того; **купель** – ту: кадза, суд з цеплу воду; **ламаніе** – боль; **леняный** – лєнови; **лѣчебный** – лїковити; **лихо** – барз; **ломотный** – хтори „ламе“ косци, ламаци; **лутше** – лєпше; **любимы будете** – буду вас любиц; **льзя** – може; **льняный** – оп. **леняный**; **недуг** – хорота; **мелисса** – файта рошлїни, Melissa L.; **молодцы** – леґинє; **мужи** – хлопи; **мщеніе** – вимсценє; **мягчительный** – ублажуюци; **надто** – барз; **найлучше** – найлєпше; **найпаче** – найбаржей; **натерти** – натрец; **не множко** и **немножко** – дакус; **нѣсколько** – даскельо; **ножицы** – ножнїчки; **общеполезный** – общехасновити; **огородок** – заградка; **оный** – тот; **опарь** – опаренє, опеклїна; **отвращеніе** – зоперанє, превентива; **отколи** – одкеди; **отроча** – дзецко; **очень** – барз; **печаль** – жалосц, смуток; **пѣшком** – пешо; **пища** – єдзенє; **платок** – хусточка; **под** – вироятно: пойд, **на подъ –** на пойдзе; **поки** – док; **положитися** – лєгнуц; **получити** – достац; **попел** – ґар, пирня; **пора** – час; **посемуже** – потим; **постоянство** – стаємносц, витримовносц; **потолчити** – потлучиц; **пошмыгати** – побиц, „почмиґац“; **прежній** – предходни; **преодоленіе** – звладованє; **прихоть** – жаданє; каприц; **произвести** – виволац, спричинїц; **простуда** – прехлада; **проте** – прето; **пухлина** – запухнуце; **растеніе** – рошлїна; **розовый** – ружов; **россіане – Руси; румянок** – руменєц; **сало** – ту: масц; **сей** – тот; **сей час** – такой; **синий** – белави; **синьо** – на белаво; **сіє** – тото; **смерек** – древо *смерек, смрека*; **согрѣніе** – зогриванє; розгоруценосц; **сосца** – перш; **ставатися** – случовац ше; **стерпити** – витримац; **стерти** – счухац; **струпа** – храста; **суще** – барз; **табака** – доган за паханє (або даяка материя з догану); **такожде** – тиж; **тѣнь –** хладок; **тогда** – теди; **токмо** – лєм; **тут** – ту; **уважати** – мерковац; **уд** – член, рука або нога; **упражненіе** – ту: робота, активносц; **утолити, утоляти** – умириц, умирйовац; **хотяй** – гоч; **частію** – дакус, з часци; **червак** – хробак; **чиряк** – вред; **чрез** – од, пре; **чрезмѣрный** – прейґмирни; **что день** – кажди дзень; **яденіе** – єдзенє.

РУСКИ ЛЇКАРЕ, СТОМАТОЛОҐИ (ЗУБАРЕ) И ФАРМАЦЕУТИ (АПАТИКАРЕ)*

Руски лїкаре:

1. др Дюра Баран
2. др Михайло Баран
3. др Яким Баран
4. др Божидар Беднар
5. др Божица (Беднар) Антониєвич
6. др Мелания Бики Тимко
7. др Нада (Будински) Бесерминї
8. др Силвия Будински
9. др Славко Будински
10. др Гелена (Варґа) Надь
11. др Желько Варґа
12. др Янко Вислявски
13. др Зденка (Гарди) Шарчев
14. др Таня Гарди
15. др Владимир Гаргаї
16. др Наталия Гаргаї
17. др Саня Гаргаї
18. др Любица (Ґубаш) Турчан
19. др Михайло Джуджар
20. др Весна (Еделински) Надь
21. др Владо Емеди
22. др Леона (Зупко) Петрович
23. др Янко Жилник
24. др Татяна Жирош
25. др Владимир Канюх
26. др Дюра Канюх
27. др Славка (Катона) Войнич – Тунич
28. др Ана (Ковач) Марянов
29. др Ясмина Кишюгас
30. др Мария Когут
31. др Владимир Колбас
32. др Йовґен Колбас
33. др Ярослав Колбас
34. др Михаил Колошнаї
35. др Мирослав Копчански

36. др Мария Корпаш
37. др Анђелка (Лазор) Ливе
38. др Силвестер Кухар
39. др Владимир Лїкар
40. др Ирена Мадяр
41. др Ярослав Макаї
42. др Дюра Мученски
43. др Владимир Надь
44. др Златана Надь
45. др Юлиян Надь
46. др Невенка Надьордь
47. др Андрий Наливайко
48. др Данил Немеш
49. др Амалия (Новак) Фаирбанкс
50. др Гелена (Новак) Молнар
51. др Мелания (Новак) Стрибер
52. др Микола Новта
53. др Мария (Няради) Пап
54. др Мелания (Олеяр) Вислављски
55. др Янко Орос
56. др Янко Павлович
57. др Владимир Пап
58. др Драґана Пап
59. др Дюра Пап
60. др Весна Папуґа
61. др Петро Папуґа
62. др Мария (Пастернак) Мученски
63. др Янко Пастернак
64. др Єлена (Планчак) Хома
65. др Юлиян Планчак
66. др Надежда Прегун
67. др Дюра Поливка
68. др Дюра Раґаї
69. др Наталия (Рац) Югас
70. др Йоаким Сабадош
71. др Злата (Сабо) Крстоношич
72. др Ирма (Сабо) Москаль
73. др Никола Сабо
74. др Александар Сакач Будишин
75. др Борислав Сакач

76. др Владимир Сакач
77. др Деян Сакач
78. др Любица (Сакач) Петрович
79. др Амалия (Сеґеди) Ненадов
80. др Владимир Сеґеди
81. др Мая Сеґеди
82. др Мария (Семан) Хома
83. др Владимир Скубан
84. др Владимир Солонар
85. др Саша Сопка
86. др Лидия (Страценски) Деура
87. др Марта (Страценски) Гаргаї
88. др Осиф Страценски
89. др Владимир Стрибер
90. др Любица (Такач) Сеґеди
91. др Дюра Тимко
92. др Йован Фейди
93. др Бориславa (Ходоба) Пуїч
94. др Данило Ходоба
95. др Лазар Ходоба
96. др Саня Хромиш
97. др Весна (Цундра) Купрешанин
98. др Звездана (Цундра) Йованович
99. др Вєкослав Червеняк
100. др Влада Чизмар
101. др Олеся (Чижмар) Недич
102. др Весна Чордаш
103. др Мария Чордаш
104. др Йован Шарик
105. др Нада Шарик Ерич

Руски стоматолоґи (зубаре)

1. др Кирил Будински
2. др Мелетка (Буїла) Марянович
3. др Таня Дудаш
4. др Ясминка Молнар
5. др Аница (Ерделї) Стоянович
6. др Мария (Панкович) Яворник
7. др Влада Пап

8. др Владимир Пап
9. др Лепоє Пап
10. др Петар Пап
11. др Евґения (Перунски) Люботина
12. др Ирина (Тимко) Бесерминї
13. др Владимир Фа
14. др Мария Хромиш

Руски фармацеути (апатикаре)

1. Mr ph Амалия (Гарди) Нанчовски
2. Mr ph Тереза (Горняк) Недич
3. Mr ph Наташа Жирош
4. Mr ph Янко Колбас
5. Mr ph Оскар Лабош
6. Mr ph Амалия (Макаї) Чулибрк
7. Mr ph Златица Надь
8. Mr ph Татяна Папуґа
9. Mr ph Єлена (Поливка) Солонар
10. Mr ph Михайло Рамач
11. Mr ph Любомир Рац
12. Mr ph Весна (Регак) Юрица
13. Mr ph Мелания Сабо
14. Mr ph Радмила (Сакач) Шовлянски
15. Mr ph Амадей (Сеґеди) Ґаврилович
16. Mr ph Ирина (Сеґеди) Фейса
17. Mr ph Наталия (Сеґеди) Затезало
18. Mr ph Наташа Симунович
19. Mr ph Єлена (Солонар) Роґуля
20. Mr ph Вира Тимко
21. Mr ph Любов (Тимко) Блажевич
22. Mr ph Еуфемия Фа
23. Mr ph Терезия (Фейди) Семан
24. Mr ph Юлиян Фейди
25. Mr ph Янко Фейса
26. Mr ph Мелания (Хромиш) Надь

* Список руских дохторох, апатикарох и зубарох (мено зоз дзивоцким и фамелийним презвиском) дава ше як прилог словнїку медицинскей терминолоґиї зоз надмомнуцом же у доглядним чаше, кед же ше за то укаже потреба, вон може буц дополнєни зоз релевантнима податками о истих.

У виробку списка учасц вжали почитователє наших медицинарох и фармацевтох у нас и у иножемстве, на чим им щиро дзекуєме.

РЕЦЕНЗИЇ ЗА СЛОВНЇК МЕДИЦИНСКЕЙ ТЕРМИНОЛОҐИЇ

вирівки

Др Мелания Новак Стрибер

Нова терминолоґия, як и нови хороти ше вше частейше зявюю, практикую ше нови способи лїченя, а пре шицко тото, ми дохторе, би мушели буц задлужени знац и точну терминолоґию котру будземе презентовац нашим пациєнтом, а и едуковац ширши круг людзох.

Прето як длугорочни лїкар общей пракси можем лєм похвалїц тот словнїк у котрим коло 5800 еквиваленти пошоровани так як и у словнїку було котрого численшого народа на швеце. Вонкашнї випатрунок тиж треба похвалїц, ма медицински ознаки, анї є нє мали, анї нє вельки, а и квалитетно поробени.

Думам же будзе каждому интересантни и прилог др Миколи Новти и др Юлияна Рамача о традицийним лїченю при Руснацох и вшелїяк список руских лїкарох, зубарох и апатикарох.

Др Весна Надь

Присуство руского словнїка медицинскей терминолоґиї на литературних бокох нашей периодики ма вельку значносц. Уж и прето же то перши словнїк у нашей историї пошвецени медицини и медицинским поняцом, хтори часто хаснуєме у каждодньовим живоце, а дзекеди их анї правилно нє знаме розтолковац.

Словнїк обсяжни и по числу словох хтори ту наведзени и високого квалитету у самим прекладзе. Присподобени є за ширши круг хасновательох, а насампредз барз добре похаснує у роботи здравственим роботнїком же би могли цо єдноставнєйше потолковац своїм пациєнтом провадзаци симптоми и почежкосци и на тот способ их едуковац и научиц як ше треба гиґиєнско и диєтетски справовац у каждодньовим живоце. Тиж словнїк будзе хасновити штредньошколцом и студентом як и їх професором при виучованю науки медицини.

Кед бим правела даяку файту анализи того словнїка, можем повесц же облапени вельки фонд словох медицинского значеня хтори фахово и квалитетно преложени на руски язик, присподобени и розумлїви є за читачох и послужи за здобуванє знаня зоз медицини.

На концу длужна сом надпомнуц же наша литература, зоз тим проєктом закрочує на сучаснєйши коляї свойого експазивного розвою.

EXPLANATION REGARDING THE WORK ON COMPILATION OF MEDICAL SERBIAN-LATIN-RUTHENIAN DICTIONARY

Summary

Work on the compilation of Medical Serbian-Latin-Ruthenian dictionary was initiated by Ruthenian doctors and pharmacists, who had great desire for the creation of this dictionary, which contains special terminology. Authors of the dictionary had in mind lack of the terms in Ruthenian language in the field of medicine and health. The following Serbian dictionaries; Dictionary by Dr Aleksandar Kostić and Dictionary by Dr Milivoj Medić, were used in the work on the above -mentioned dictionary.

Dictionary will be useful for Ruthenians; experts in the field of medicine, journalists and lecturers in the field of mass media, teachers in elementary and high schools and all admirers of Ruthenian language.

С А Д Р Ж А Ј
З М И С Т

Предговор .....
Уводне слово.....

Речник медицинске терминологије *српско - латинско – русински*.....
Словнїк медицинскей терминолоґиї *сербско - латинско – руски*.....

Числа по латински .....
Форми у котрих ше можу зявиц лїки .....
Вирази у рецептох .....
Найчастейши применовнїки у медицини .....

Др Микола Новта и др Юлиян Рамач, Нашо здравство у прешлосци .....
Литература .....

Руски лїкаре, стоматолоґи (зубаре) и фармацеути (апатикаре) .....
Рецензиї за словнїк медицинскей терминолоґиї (виривки):
Др Мелания Новак Стрибер .....
Др Весна Надь .....

Ehplanation regarding the work on compilation of medical
serbian-latin-ruthenian dictionary (summary) .....

ДРУЖТВО ЗА РУСИНСКИ ЈЕЗИК, КЊИЖЕВНОСТ И КУЛТУРУ
ДРУЖТВО ЗА РУСКИ ЯЗИК, ЛИТЕРАТУРУ И КУЛТУРУ

(1970-2006)

Издавање **Речника медицинске терминологије** *српско-латинско-русинског* погли:
Покрајински секретаријат за науку и технолошки развој
Универзитет у Новом Саду
Филозофски факултет, Одсек за русинистику, Нови Сад
Национални савет русинске националне мањине, Нови Сад
Русинска фондација, Нови Сад
Завод за културу Војводине, Нови Сад

*

Видаванє **Словнїка медицинскей терминолоґиї** *сербско-латинско-рускоґо* помогли:
Покраїнски секретарият за науку и технолоґийни розвой
Универзитет у Новим Садзе
Филозофски факултет, Одсек за русинистику, Нови Сад
Национални совит рускей националней меншини, Нови Сад
Руска фондация, Нови Сад
Завод за културу Войводини, Нови Сад

CIP – Каталогизација у публикацији
Библиотеке Матице српске, Нови Сад

РЕЧНИК МЕДИЦИНСКЕ ТЕРМИНОЛОГИЈЕ
СЛОВНЇК МЕДИЦИНСКЕЙ ТЕРМИНОЛОҐИЇ

Друштво за русински језик, књижевност и културу
Дружтво за руски язик, литературу и културу,
Нови Сад, 2006

ISSN 86-85619-02-5

COBISS.SR-ID .....

Знак
друкарнї

Речник медицинске терминологије *српско-латинско-русински* - Словнїк медицинскей терминолоґиї *сербско-латинско-руски,* Издавач: Друштво за русински језик, књижевност и културу, Видаватель: Дружтво за руски язик, литературу и културу, 21000 Нови Сад, В. Путника 2, Тираж: 300, Обим: 13 штампарских табака - Обсяг: 13 друкарски табаки, Штампарија „FB PRINT" Нови Сад, 2006.
zkvnevladine@nscable.net 021 47 54 128 papugai@EUnet.yu 064 19 75 281